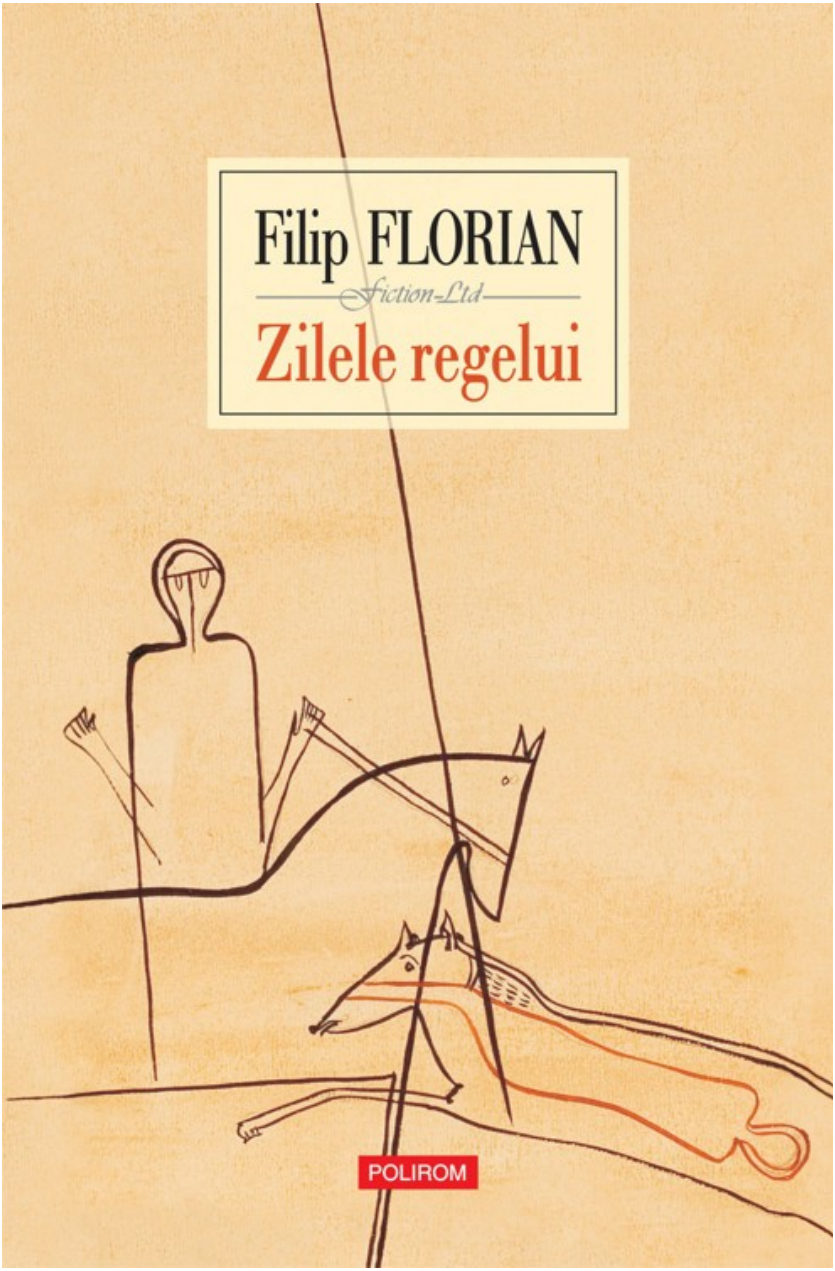

Table of Contents

1. Adio

Prolog întârziat
2. Umbrele căpitanului de dragoni
3. Aşternuturi pătate
4. Piticul de pe frânghie
5. Încălţări pentru păpuşi
6. Zarvă şi prunci
7. Vremuri grăbite
8. Parada
Table of Contents
1. Adio
Prolog întârziat
2. Umbrele căpitanului de dragoni
3. Aşternuturi pătate
4. Piticul de pe frânghie
5. Încălţări pentru păpuşi
6. Zarvă şi prunci
7. Vremuri grăbite
8. Parada

Filip Florian

Zilele regelui roman

Editura Polirom
2008

© 2008 by Editura POLIROM

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, P.O. BOX 1-728, 030174
ISBN eBOOK: 978-973-46-2217-7

ISBN: 978-973-46-1193-5
Redactor: Ioana Avădănei
Coperta: Carmen Parii
Pe copertă:Sorin Ilfoveanu, *Anabasis,*
(desen pe hârtie patinată)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul
Versiune digitală realizată de elefant.ro

Lui Luca, băiatul meu, care ştie ce e bucuria

1. Adio

Seara de rămas bun, la Berlin, s-a încheiat aşa cum trebuia să se încheie: cu corpul slăbănog al dentistului întins de-a latul patului, cu capul lui afundat în sânul acela gigantic şi umed, a cărui pereche fusese retezată cu sabia, demult, de un husar beat. Mai înainte, golise şase halbe, dăduse de băut oricui intra în berărie, ciocnise şi se

îmbrăţişase cu cunoscuţi şi necunoscuţi, ce vacarm!, câştigase o ultimă partidă de whist în ovaţiile chibiţilor, mai ales că partenerii de joc îl ajutaseră să iasă învingător, trişând nu atât la lumina zilei, cât la cea a lumânărilor de pe mese şi policioare. A părăsit *Der Große Bär* după lăsarea întunericului, lăsându-i să creadă că se va întoarce iute de la latrină şi va comanda încă un rând pentru toţi; şi-a abandonat, de altfel, haina pe spătarul scaunului, un pardesiu tăbăcit şi cam scurt la mâneci, care nu mai încăpuse în bagajul pentru Bukarest, dar care i-a uşurat ieşirea din scenă. La bordel, mai târziu, l-au primit cu chiote şi lacrimi, cum fac curvele când pun o întâmplare la suflet. Stabilimentul nu şi-a închis uşile în cinstea lui, ce-i drept, însă fetele au ştiut să-şi ia adio, una câte una, răpind din minutele altor clienţi şi dăruindu-i lui felii de timp dulci şi săţioase ca feliile de tort. A fost o noapte gratuită, un dar, Fräulein Helga chiar a destupat şampanie şi, cu autoritatea ei de matroană, l-a sărutat pe frunte şi l-a strâns de prohab, rugându-l să le uite măselele, dar să-şi amintească de ţâţele lor. În camera Rosei, în vreme ce ea îşi ungea pielea cu o infuzie de iasomie (cu dreapta) şi-şi mângâia uneori popoul (cu stânga), fetele au intrat pe rând şi l-au lăsat să se despartă fără zor. A ronţăit lobul plinuţ, cu cercel de sticlă sângerie, imitând rubinul, al unei urechi ascunse sub şuviţe castanii, a înconjurat cu buzele nişte genunchi bombaţi, nu ascuţiţi, şi-a plimbat vârful limbii pe o şiră a spinării subţire şi lăptoasă, pe care mai întâi presărase scorţişoară, a muşcat două fese pufoase şi a suflat aer cald, încet, peste un pântec rozaliu, până când a găsit buricul şi a vrut să-l înghită. Degetele lui, ca zece şerpi micuţi, s-au rotit pe gambe şi coapse, s-au culcuşit în pliurile şoldurilor şi la subţiori, s-au răsucit prin cârlionţii vopsiţi în mov (sub osul pubian, unde şerpişorii s-au prelins peste vizuini jilave, le-au adulmecat, dar nu s-au strecurat înăuntru), au şfichiuit cu cozile sfârcuri, zece sfârcuri, s-au încolăcit în jurul lor şi şi-au luat la revedere. Înainte de a-şi lipi nările de cel de-al unsprezecelea sfârc, cel mai mare şi mai semeţ din câte pomenise, Joseph

Strauss a urinat îndelung în oala cât un ceaun găsită după perdea. Apoi, cu biografie cu tot, s-a adâncit între pulpele Rosei, încercând să-şi lepede acolo trecutul.

Prolog întârziat

Mai întâi, însă, ca un semn că regii sunt unşii Domnului, şi nu aleşii unor muritori, s-a întâmplat ca tânărul conte de Flandra să fie atins de un guturai. Într-un jilţ, lângă şemineul care-i încălzea trupul şi cele opt nume de botez, Philippe, Eugène, Ferdinand, Marie, Clément, Baudouin, Leopold şi George, contele trebuie să fi învârtit în palme un glob pământesc, să fi deschis atlase geografice şi cărţi de călătorie, să fi sorbit dintr-un şodou, să-şi fi tamponat fruntea cu tincturi mentolate, să fi oftat şi să fi supt batoane de lakritze (sau de réglisse, cum spuneau supuşii de limbă franceză), dar năduşelile, febra, strănuturile şi iarna de dincolo de ferestre l-au făcut să-şi închipuie tronul Principatelor Unite ca pe-un taburet butucănos şi rece ca gheaţa. Poate că în alte împrejurări, sănătos, călărind ori vânând, împins de primăvară către dorinţe şi gesturi îndrăzneţe, nu s-ar fi grăbit să refuze propunerea primită din Răsărit şi nici n-ar fi privit coroana română ca pe una mărunţică, asemănătoare cu un turban. Era 1866, în februarie, la începutul decadei a doua, iar sfaturile rutinatului său tată nu i-ar fi stricat. Numai că Leopold I tocmai îşi părăsise ţara şi familia, în prejma Crăciunului, corpul fiindu-i coborât în cripta regală din Biserica Notre-Dame, la Laeken, sufletul ridicându-i-se la ceruri. Lăsase, totuşi, în urmă o biografie dominată de albastru, ca peisajele marine, dar nu din cauza apei şi a văzduhului, ci datorită culorii sângelui: născut la castelul bavarez Ehrenburg, fiu al ducelui de Saxa-Coburg-Saalfeld, colonel la cinci ani în regimentul imperial rus Izmailovski, general la doisprezece, feld-mareşal la douăzeci şi cinci (după campania din 1815 împotriva lui Bonaparte), cârmuitor la o vârstă fragedă al micului ducat natal, căsătorit de trei ori (cu prinţesa Charlotte Augusta, unicul copil legitim al viitorului rege englez George al IV-lea, cu

actriţa Caroline Bauer, devenită grabnic contesă de Montgomery, şi cu prinţesa Louise-Marie d’Orléans, fiica lui Louis-Philippe I, regele Franţei), văduv de două ori, intrat la bătrâneţe în tumultul unei legături de alcov (cu Arcadia Claret, răsplătită cu titlul de baroană von Eppinghoven), tată a şase băieţi şi o fată, părinte sever, monarh blajin (cel dintâi al statului aceluia nou-apărut şi trilingv, Belgia), neînduplecat în faţa agresiunilor militare şi a pretenţiilor teritoriale olandeze, tenace în a-şi vedea proiectele duse la bun sfârşit (ca la construirea primei linii de cale ferată de pe continent, Bruxelles–Mechelen, inaugurată la 5 mai 1835), influent sfătuitor al reginei Victoria a Angliei (şi autor din umbră al mariajului ei cu prinţul Albert, nepotul său), adept al neutralităţii în furtunosul an european 1848, în fine, om cu tot mai multe fire albe de păr, apoi albit de-a binelea şi cam extravagant în alegerea unui viitor pentru singura lui fiică, Marie-Charlotte Amélie, plecată peste ocean ca soţie a împăratului Maximilian al Mexicului. Foarte probabil, din toată acea înşiruire de fapte, date, conjuncturi, şanse, calcule şi abilităţi, contele de Flandra s-a gândit la un episod mai vechi din viaţa tatălui său, un fel de macaz în destinul unui principe atât de preocupat de chestiuni feroviare. În 1830, pe când nu se numea Leopold I al Belgiei, ci doar Georges Chrétien Frédéric de Saxa-Coburg, ducele ignorase nevoia altui popor de-a se întări cu caractere puternice, cu titluri şi cu onoare, arătându-se neinteresat de coroana Greciei, care-i fusese oferită pe tavă. Adâncit în jilţ, cu fruntea fierbinte şi cu tusea înteţindu-i-se pe măsură ce se însera, contele s-a folosit de acel precedent balcanic ca de-o doctorie. Mai ales că, afla abia atunci, citind, în partea de nord a peninsulei, unde pe hartă figurau cursul inferior al fluviului Donau (Le Danube) şi nişte munţi înăltuţi, Karpaten (Les Carpathes), nu se prea auzise de filosofie şi de belearte, balurile erau sărmane, iar matematica servea îndeosebi la număratul oilor. Şi, înainte de cină, prin intermediul unei scrisori redactate cu cerneală violet, a respins decizia celor două

camere de la Bucuresci, Adunarea Electivă şi Senatul, care pe 11 februarie, la ora unu, sub presiunea mesei de prânz şi a interesului naţional, se întruniseră în şedinţă comună şi votaseră în unanimitate urcarea lui pe tron, rebotezându-l Filip I. Într-o epocă în care nici cele mai rapide poştalioane ori cei mai destoinici porumbei voiajori n-ar fi străbătut drumul de la Brüssel mai repede de-o săptămână, epistola a sosit pe malurile Dâmboviţei cu viteza şi cu tăria fulgerului, provocând frisoane unor domni, trei şi un prim-ministru, care-şi vedeau intenţiile imediate zădărnicite şi mai largul proiect civilizator pus în cui.

Pe urmă, domnii aceia, N. Golescu, L. Catargiu şi N. Haralamb, ca triumviri de circumstanţă, membrii Locotenenţei domneşti şi I. Ghica, prezidentul Consiliului, au reînceput să scotocească prin frunzişul unor arbori genealogici iluştri, în căutarea altui principe capabil să fondeze o dinastie şi să îmblânzească istoria. Înainte însă de orice, vlăguiţi de evenimente şi de întorsăturile de situaţie, temându-se ca reproşurile viitorimii să nu se abată asupră-le şi sperând că somnul va fi un sfetnic bun, au dormit mult şi agitat. Tocmai îşi pierduseră o noapte la palat, convingându-l pe Alexandru Ioan I să semneze actul de abdicare, să-şi facă un bagaj sumar şi să pornească spre graniţă sub escorta unui pluton de vânători de munte. Cu studiile lui pariziene neterminate, în medicină şi drept, francmason şi paşoptist, nu invers, fost pârcălab de Galaţi, ministru de război la Iaşi şi unionist cu vederi liberale, Cuza îşi îndrăgise peste măsură tronul şi amanta, uitând că lucrurile, de la un punct încolo, devin scandaloase. Scăpase din vedere vraiştea din administraţie, jaful din finanţele publice şi, mai cu seamă, pregătirile ruso-turce de-a cânta prohodul pentru Principate. În plus, la ce nori alburii se ridicau pe drumurile ţării, nu doar în urma căruţelor, birjelor şi şaretelor, ci şi când se fugăreau plozii sau când scurmau găinile înainte de ploaie, lăsase să se aştearnă praful, gros, peste proclamaţiile Divanurilor ad-hoc. Trecuseră nouă ani de când minţile luminate, în

redingote, se adunaseră la îndemnul puterilor garante, întorseseră situaţiunea pe toate feţele, chibzuiseră, dăduseră vremelnic intrigile şi duşmăniile de-o parte, îşi măsuraseră fiecare vorbă ca să le fie clară voinţa şi puseseră la loc de frunte în programul lor politic două fraze scurte: *„dorim Unirea, dar tot aşa de fierbinte dorim şi un prinţ străin“* (în Moldova) şi *„face trebuinţă ca principele domnitor să fie ales din una din familiile suverane ale Europei; şi trebuinţa aceasta este imperioasă, absolută“* (în Valahia). De textele acelea vechi, îngălbenite prin sertare, dulăpioare şi cufere, îşi amintiseră încet, încet foarte mulţi, nu din senin, nici ca un exerciţiu de memorie, ci de teama unui naufragiu al corabiei pe care se aflau cu toţii. Iar conducătorii operaţiunii de salvare, abia sculaţi din aşternuturi, odihniţi şi cu gândurile limpezi, şi-au schimbat iute strategia, fiindcă ambarcaţiunea suferise noi stricăciuni la ultima furtună, cea iscată de refuzul contelui de Flandra. După ce-şi arseseră buzele şi tihna cu o supă din varză de Bruxelles, cei patru – generalul Nicolae Golescu, ministru de interne şi al treburilor de afară sub Bibescu Vodă, membru la 1848 în comitetul revoluţionar, în guvernul provizoriu şi în prima Locotenenţă domnească, Lascăr Catargiu, cu simţurile lui de lup, ascuţite până atunci doar în posturi de prefect şi în familie, colonelul Nicolae Haralamb, latifundiar, fiul unui clucer mare din Craiova, şi Ion Ghica, nu atât scriitorul, cât bizarul paşoptist filoturc, lung timp bei de Samos – erau gata să sufle şi în iaurt. Prin urmare, nu s-au mai grăbit să rostească nume, ci au întins fire lungi, nevăzute, către curţile apusene. Se hotărâseră să înlocuiască politica intuiţiilor, a speranţelor şi a faptului împlinit, cu una a tatonărilor şi a discreţiei. Rătăcind pe rute complicate, printr-un continent plin de păduri, mlaştini, munţi înzăpeziţi, briganzi şi patrule militare, multe din fire s-au împotmolit însă pe pustii, iar altele, puţine, au apucat-o pe calea bătută, spre Paris. Acolo se deschisese, de altfel, conferinţa puterilor garante, unde Sublima Poartă, intrigată de vântul cam libertin care bătea prin Principate,

vroia să facă uz de prevederile firmanului din noiembrie 1861, prin care recunoştea unirea numai pe perioada domniei lui Al. I. Cuza, una limitată la şapte ani. Au fost zile în care, la drept vorbind, sufletele domnilor de la Bucuresci au tremurat ca frunzele, iar plenipotenţiarii Franţei, Engliterei, Turciei, Prusiei, Rusiei, Austriei şi Sardiniei au folosit tonuri şi inflexiuni ale vocilor mai rar întâlnite, semănând cu zăngănitul armelor. Tot la acel sfârşit de februarie, când pe Sena pluteau gheţuri şi destule gunoaie, două din firele deşirate de guvernul român, emisarii Ion C. Brătianu şi Ion Bălăceanu, şi-au probat iscusinţa de-a şerpui prin saloane, de-a înota ca peştii în apele înaltei societăţi, de-a pătrunde în birouri, biblioteci şi budoare greu accesibile. Au izbutit să încânte şi să flateze, au mângâiat orgolii, au atins corzi sensibile, au intuit dorinţe şi s-au îngrijit să le vină în întâmpinare. Iar efortul lor de a-şi atrage simpatii n-a fost zadarnic. Mai ales în rândul doamnelor, unde se coc mereu deciziile care contează. Aşa se face că influenta Hortense Cornu, sora de lapte a împăratului, a pus în mişcare un abil lanţ al slăbiciunilor, atrăgând-o mai întâi în joc pe baroneasa de Franque. Înduioşată de soarta ţărişoarei aceleia îndepărtate, abia apărută şi gata să se destrame, cu tron vacant şi cu păgânii tropăind la frontiera de sud, baroneasa a povestit cu aprindere, ca despre un roman trist, în care un copil orfan şi subnutrit, poate ftizic, e azvârlit în stradă de nişte portărei netrebnici. Or, o asemenea relatare nu putea să nu stârnească solidaritatea, compasiunea şi ataşamentul prietenei sale intime, Mathilda Drouyn de Lhuys, nimeni alta decât soţia ministrului afacerilor externe, totodată preşedintele conferinţei care stătea să dea în clocot. A fost o formalitate apoi ca, prin mecanisme îndelung rodate ale vieţii conjugale, mesajul să fie transmis mai departe. În final, înştiinţat şi pregătit de o fiinţă dragă, alături de care, ca nou-născut, supsese la acelaşi sân, şi convins de şeful propriei diplomaţii, Napoleon al III-lea s-a opus categoric unei intervenţii otomane la nord de Dunăre şi a plecat

binevoitor urechea la propunerile pentru coroana română. Dintre numele vehiculate, patru, a înclinat către singurul care presupunea o înrudire atât cu casa imperială franceză, cât şi cu casa regală prusacă. Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig de Hohenzollern-Sigmaringen se pregătea să împlinească 27 de ani şi, ca locotenent în regimentul de dragoni din Berlin, aştepta de aproape un deceniu avansarea la gradul de căpitan. Din pricina gerului îndurat într-un poligon de trageri, tocmai i se umflase falca stângă, deasupra unui molar cariat. Avea dureri cumplite, aşa că, în bună parte ameţit şi înainte de-a se fi consultat cu tatăl său şi cu ministerpräsident-ul von Bismarck, s-a trezit întrebându-l pe dentistul care-i crestase gingia cu bisturiul dacă nu cumva l-ar urma la Bukarest, pentru totdeauna.

Joseph Strauss nu auzise niciodată de acel oraş şi a presupus că trebuie să fie la mii de kilometri distanţă, undeva prin colonii. Oricum, chestiunea i s-a părut ridicolă şi neînsemnată, mai ales că în sala de aşteptare se foiau pe scaune doi bărbaţi şi o femeie, iar tânărul ofiţer, la cât puroi adunase pe maxilar, vedea probabil cai verzi pe pereţi. Mai târziu, după prânz, doctorul a aflat însă întâmplător că pacientul cu un abces cât o nucă şi cu întrebarea lui în dodii era fiul mijlociu al prinţului Karl Anton, guvernatorul militar al Renaniei şi sfătuitorul regelui Wilhelm, până nu demult prim-ministru. S-a mirat. Apoi, săptămâni bune, a lăsat să curgă lin traiul lui de burlac, unul împărţit între cabinetul ţinut cu chirie, camera pe care o ocupa împreună cu motanul Siegfried într-o pensiune însorită, berăria *Der Große Bär* şi bordelul *Unşpe ţâţe*. Abia pe 14 aprilie, când narcisele erau în floare, iar motanul lui îşi rănise botul şi o labă în luptele pisiceşti din cartier, a citit într-o gazetă, uluit, o ştire măruntă despre organizarea unui plebiscit: *„Astăzi, locotenenţa şi ministerul au propus, prin afişe lipite pe străzi, candidatura la tronul României a prinţului Karl de Hohenzollern. Evenimentul pare a umple de bucurie întreg poporul“*. Seara, când jovialul Karl de Prusia avea să i se

adreseze în foaierul operei berlineze celuilalt Karl (devenit, în sfârşit, căpitan) cu salutul „Turcule“, pe dentist nu l-a tras aţa nici către halbele, taclalele şi partidele de whist de la berărie, nici către cele unşpe ţâţe, câte două pentru cinci femeiuşti zglobii şi una singură, uriaşă, pe pieptul Rosei. Umplându-şi des păhărelul cu schnaps, pufăind din pipă şi privind pe fereastra larg deschisă la stele şi la streaşinile casei din vecini, Herr Strauss a regretat că nu-l luase în serios pe tânărul ofiţer. A adormit visând femei frumoase şi mulţimi nerăbdătoare aşteptând la uşa lui pentru a le potoli durerile de dinţi. După câteva zile, un curier al regimentului de dragoni i-a înmânat un plic gălbui, cu antetul şi cu sigiliul Casei de Hohenzollern-Sigmaringen. Ploua cu găleata, dar plicul a ieşit uscat de sub mantaua militară.

2. Umbrele căpitanului de dragoni

În iunie, când solstiţiul e aproape, zorii se arată mai devreme ca oricând. Numai că atunci, într-o miercuri, răsăritul nu s-a ivit. Trăsura încărcată cu valize, genţi şi cufere s-a pus în mişcare cu o smucitură scurtă, unul din cai (o iapă sură şi înăltuţă) a fornăit şi a dat să muşte hamurile, celălalt (un roib cu o cicatrice pe gât) şi-a umflat pieptul, iar, dintr-un coş de răchită, cu capac, motanul Siegfried a miorlăit cumplit. Dentistul a pierdut din ochi obloanele verzi ale pensiunii, uşa masivă, butoiul cu apă din curte şi pâlcul de margarete de la poartă, dar a văzut o pisică tărcată fugind pe muchia gardurilor, cu paşi agili şi iuţi, cu salturi peste ulucile rupte, cu încăpăţânarea de-a ţine ritmul cailor. I s-a părut frumuşică şi cu burta mare. La o răscruce, unde trăsura a cotit către sud, pisica trebuie să fi obosit sau să se fi poticnit în bălţi, fiindcă nu s-a mai zărit, iar curând, pe străzile dinspre Oberbaumbrücke, Siegfried a încetat să se agite şi să miaune jalnic. S-a culcuşit în coşul lui, cu urechea neagră ciulită şi cu vârful cozii în sus, în timp ce Herr Strauss, pe care migrena nu-l părăsea, a privit prin geamul pătat norii, cheiurile abia trezite, şirurile nesfârşite de clădiri de pe

malurile râului Spree, dârele de fum pornite din sute de coşuri, apa molcomă în care se oglindea un cer negricios, vestind ploaia. S-a gândit la sfârâitul plitelor în atâtea bucătării, a fost zdruncinat serios în trăsură de-a lungul podului, simţea un gol în stomac, poate de la hurducăieli, poate de la berea şi şampania din ajun, poate de la imaginea cârnaţilor, jumărilor şi costiţei prăjite în fiecare casă, poate din pricina priveliştii aceleia care tocmai dispărea, ca şi cum o mână nevăzută ar fi şters contururile şi culorile unui tablou binecunoscut.

Furtuna a început la capătul dimineţii, cam la un ceas după ce dentistul izbutise să verse şi să mai scape de ameţeli. Nu tunetele şi fulgerele, lipsite de vlagă, i-au silit să caute adăpost, ci rafalele biciuitoare, cu stropi reci. S-au oprit la un han găsit între dealuri, unde un bărbat şi o femeie spoiau pereţii, iar o fetişcană deşirată freca fără tragere de inimă podelele. De lângă fereastră, cu o cană de lapte fierbinte în palme, Joseph a avut destul timp să observe că, afară, ud leoarcă, vizitiul se îngrijea să lege caii într-un şopron încăpător, să-i acopere cu pături şi să le prindă de gât traiste cu ovăz. Înăuntru, hangiul mânuia repezit bidineaua şi asuda ca vai de el (îşi tot scotea pălăria peticită şi-şi ştergea chelia cu o cârpă), femeia icnea şi se ridica mereu pe vârfuri (descurcându-se greu cu trupul ei bondoc), fata se mişca înainte şi înapoi, în genunchi, cu cămaşa ieşită din betelia fustei (lăsând la vedere o bucată albă, plină de aluniţe, din pielea spatelui). Curios, varul şi leşia nu alungau din încăpere mirosul de rachiu, cidru şi fum. Un miros acru, care-i zgândărea golul din stomac. Apoi, la prânz, o bătrână a adus supă de raţă şi mazăre, iar motanul s-a ales cu oasele şi zgârciurile rămase dintr-un copan. Nici nu le-a atins.

Când pământul s-a zvântat puţin, de la vânt şi de la soarele de amiază care înşelase norii, trăsura s-a pus încă o dată în mişcare. Un trap uşor, preschimbat imediat în galop, l-a purtat pe doctor în miezul călătoriei aceleia rare (binecuvântată? afurisită? n-avea cum să ghicească), o călătorie întortocheată şi riscantă, fragmentată şi stranie,

despre care se îndemna să creadă că nu se va dovedi o greşeală ireparabilă, cea mai lungă călătorie din viaţa lui, singura importantă, atât de importantă încât o compara uneori cu călătoria pe lumea cealaltă, doar se îndrepta spre un loc cu verdeaţă sau, în orice caz, cu grâu, cu foarte mult grâu, după cum îi spusese un negustor de mirodenii. Mergea pe urmele căpitanului de dragoni ca o umbră întârziată, copiindu-i paşii şi mişcările la o distanţă de şapte săptămâni, refăcând întocmai traseul, respectându-i sfaturile şi cheltuindu-i banii. După epistola de la mijlocul lui aprilie, la care răspunsese grabnic şi recunoscător cu o încuviinţare, Herr Strauss primise o lună şi jumătate mai târziu, din mâinile unui funcţionar uscăţiv, un nou plic, însoţit de acea dată de-un pachet micuţ, învelit în hârtie cerată. Folosind un coupe-papier cu mâner argintat, le deschisese pe amândouă, atent să nu rupă sigiliile, unul cunoscut, cel al casei Hohenzollern-Sigmaringen, altul nemaiîntâlnit, de bună seamă proaspătul însemn al proaspătului monarh. Fostul lui pacient, Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, de-acum suit pe tronul unei ţări cu cinci milioane de suflete, îi trimisese un săculeţ cu tutun de pipă, în care ascunsese atâţia groşi, guldeni şi florini încât Joseph ameţise, şi o hartă a continentului, pe care trasase cu cerneală roşie un itinerariu şi însemnase cu cruciuliţe brune câteva puncte-cheie. În scrisoare, îi înşira minuţios ce avea de întreprins pentru voiajul acela istovitor, mai ales că războiul cu Austria stătea să izbucnească, iar el, ca medic prusac, trebuia să străbată un teritoriu ostil, să treacă prin vămi şi filtre inamice, să suporte suspiciuni şi întrebări iscoditoare. I se cerea să-şi tăinuiască identitatea, ceea ce nu însemna doar procurarea de acte false, chestiune lămurită în detaliu, ci şi un lucru cam caraghios, anume înlăturarea mărunţişurilor care l-ar fi putut trăda. Joseph Strauss se conformase posac, chiar cu năduf, şi, într-una din zilele în care-şi pregătea bagajul, desprinsese cu o forfecuţă de unghii monogramele cusute pe lenjerie, răzuise cu briciul litera S de pe geanta de doctor, ascunsese o diplomă şi

nişte acte în căptuşeala unui palton îmblănit şi, cercetând carte cu carte, rupsese paginile de gardă care purtau semnătura lui olografă.

De iapa sură (deloc îndărătnică) şi de calul roib (harnic şi onest) s-a despărţit la gara din Magdeburg. I-a achitat vizitiului onorariul, a lăsat un hamal să se ocupe de întregul calabalâc şi, cu coşul de răchită pe braţ, a intrat într-o bodegă din apropiere, în amurg, când un felinar verzui se bălăbănea deasupra uşii. Deşi a comandat păstrăv în smântână, ca să se bucure împreună de cină, motanul a refuzat să mănânce. Era a unsprezecea oară de la plecare. Strâns covrig, cu părul zburlit şi cu labele din faţă lipite de ochi, Siegfried părea tare bolnav. Dentistul a clipit, şi-a aprins pipa, a lansat rotocoale de fum spre tavan şi a sorbit dintr-un lichior de coacăze. Apoi au petrecut noaptea şi prima dimineaţă în tren, cu ţăcănitul roţilor, cu pufăitul şi ţignalele locomotivei, cu peisajele văratice din sud, cu amabilitatea imperturbabilă a conductorului şi cu trăncăneala unui mic agent bancar, care-şi vizita sora la un sanatoriu din Graubünden. Abia la Zürich, în mansarda unui hotel ieftin, Joseph şi-a luat prietenul în braţe, l-a mângâiat apăsat în creştet şi sub bărbie, l-a strâns la piept şi i-a vorbit precipitat, i-a explicat lucruri pe care motanul cu siguranţă nu vroia să le audă, bunăoară, de ce n-au ales drumul de fier din prima clipă şi s-au târât o sută cincizeci de kilometri cu trăsura, de ce nu s-au îndreptat direct spre est şi au apucat-o către vest şi sud, ajungând până-n Elveţia, de ce e nevoie de-un paşaport fals, cum duruie tobele a două armate, cum se agită steagurile de luptă şi cum mărşăluiesc trupele, de ce proprietăreasa pensiunii din Berlin, amicii şi fetele de la *Unşpe ţâţe* trebuie să ştie că el s-a mutat la Stuttgart şi nu că a pornit în căutarea unui principe aventurier, de ce un rege e un rege, indiferent de starea dinţilor, cum e să numeri şi să strângi în palmă monede de aur, de ce orologiile bat pretutindeni şi, în fine, de ce oamenii îmbătrânesc. Aici, la cuvintele despre timp şi vârste, Siegfried a tresărit, a ciulit urechea neagră (cea albă rămânând pleoştită) şi a ridicat vârful

cozii. Vocea stăpânului se înmuiase, mângâierile se leneviseră, aerul din odaie se făcea tot mai cald, probabil de la acoperişul încins şi de la mărturisirile care începeau să curgă. Dar mai întâi, ca dintr-un ibric găurit, au picurat destui stropi de sinceritate, stropii s-au strâns într-un ochi de apă, mic, oval, licăritor în tihna amiezii, iar apa a prins s-o ia la vale, pe podele, un firişor subţire şi curat, un lichid care se zărea şi nu se zărea, fiind alcătuit, printr-un capriciu al chimiei, numai din vise, dezamăgiri, speranţe, răni, presupuneri şi deşertăciuni. Herr Strauss, care în miezul ultimei ierni, în ianuarie, în ziua a opta, împlinise treizeci de ani, zicea tot felul de lucruri, nu povestea, nu turuia, zicea pur şi simplu că vrea să iasă dintr-o fundătură, că pe lume există o mulţime de ţâţe, în orice caz mult mai mult de unsprezece, că tot ce e monoton tâmpeşte, că berea şi schnapsul sunt bune, dar nici vinul nu-i de aruncat, că orice târguşor geme de pisici tărcate, pătate, albe şi negre, gri, galbene, schiloade sau dolofane, ceacâre, şchioape, de toate felurile, că un incendiu care te lipseşte de-o mamă şi de-o soră îţi perpeleşte în veci inima, ţi-o usucă şi ţi-o afumă ca pe pastramă, că vine un ceas, deodată, când nu te mai leagă nimic de nimeni şi nici de ce-i în jur, că dincolo de-un imperiu, de trei lanţuri de munţi şi de câmpii necuprinse e posibil să te naşti încă o dată, că a fi dentistul unui rege nu-i totuna cu a stoarce puroiul din gura unui căpitan de dragoni, că o nevastă înseamnă copii, că o ţară nouă e un loc nou, iar un loc nou e o şansă nouă, că partide de whist se pot juca oriunde, că prezentul şi tristeţea seamănă cu căcatul, iar viitorul poate să arate, cu mila Domnului, mai bine, că o nevastă înseamnă o mamă, că un cotoi tânăr are sămânţă cât să umple pământul cu pui, că dincolo de-un imperiu, de trei lanţuri de munţi şi de câmpii necuprinse n-o fi raiul, dar nici iadul n-are cum să fie, că dacă gâştele au salvat Roma, iar ţara aia şi-a luat numele de România, s-o găsi pe-acolo destul ficat pe care să-l prăjeşti cu felii de măr, cu piper negru şi cu ceapă, că o nevastă e o soră, că niciun drum nu e fără întoarcere, că întotdeauna chiorul, în ţara orbilor, e

împărat, că o nevastă înseamnă o femeie, dar nu orice femeie, una ieşită dintr-un ou de înger sau de drac. Aşa, bun, şi aşa mai departe, toate astea le-a zis Joseph Strauss în mansarda unui hotel din Zürich, pe când camera devenise dogoritoare, iar la sfârşit i-a cerut iertare motanului şi a tăcut. Chiar atunci, Siegfried, tolănit de-o vreme pe pieptul bărbatului şaten şi slab, cu botul potrivit între claviculele bărbatului palid şi inimos şi privindu-l drept în ochi pe bărbatul cu ochi căprui şi mari, a ţâşnit spre fereastră şi a prins din zbor un muscoi uriaş. L-a înghiţit, pe urmă a miorlăit ascuţit, ca şi cum foamea l-ar fi înţepat în pântece.

S-au ospătat grabnic, de bună seamă cu ficat de gâscă, dar nu tras în tigaie, ci la cuptor, mai precis cu felii dintr-o ruladă învelită în boia dulce, ghimbir şi flori de salcâm, au cerut mai târziu cognac şi lapte rece, unul a preferat sorbiturile rare, cât să plimbe băutura prin pungile obrajilor şi pe sub limbă, celălalt a ales leorpăiturile repezite, cât să simtă cum îi alunecă pe gât ceva răcoros, s-au împăcat până într-acolo încât pacea, ca stare a lucrurilor, le părea derizorie şi plicticoasă, au umblat pe străduţe liniştite, au urcat nenumărate trepte şi au sosit iarăşi în mansarda sufocantă, convinşi că lenea e o virtute supremă, s-au dedulcit la somn, unul în patul nu tocmai moale, celălalt pe covor, chiar în bătaia soarelui, au scos unul un oftat şi celălalt un scâncet când s-a auzit ciocănitul în uşă. Spre mirarea lui Joseph, în odaie a păşit acelaşi funcţionar uscăţiv care cu şaisprezece zile înainte, la Berlin, îi înmânase plicul cu două sigilii şi pacheţelul învelit în hârtie cerată. Au făcut cunoştinţă abia atunci şi acolo, transpirând împreună, când pleoapele dentistului erau grele ca plumbul, iar ţinuta lui nu era tocmai potrivită. Pe vizitator îl chema Wolf Dieter Trumpp şi a părut să nu observe cum doctorul îşi încheie nasturii cămăşii şi-şi îmbracă vesta, cum îşi netezeşte cutele pantalonilor. Era secretarul particular al principesei Marie, mezina familiei Hohenzollern. Acel domn a tuşit uşor, ca şi cum tusea l-ar fi ajutat în felul ei, a aşezat pe masă

paşaportul, s-a arătat mirat de obiceiul hotelului de-a ţine motani în camere (pentru a-i feri pe clienţi de şoareci, credea el) şi a precizat că documentul este în bună regulă, cu toate anteturile, parafele şi semnăturile oficiale, fiind eliberat de însuşi guvernatorul cantonului St. Gallen, Herr Äpli, şi nu fabricat de vreun falsificator. Dându-şi cu părerea că o ploicică n-ar strica, ar înviora natura, musafirul a rostit şi un nume, Joseph Kranich, pe care dentistul era dator să-l poarte tot restul călătoriei, alegerea fiind rodul inspiraţiei (sau toanelor) guvernatorului, care socotise că un struţ şi un cocor, eine Strauss und eine Kranich, se înrudesc pe undeva. Cu mâinile împreunate la spate, luni la asfinţit, secretarul a adăugat că făcuse o rezervare la trenul care părăsea Bavaria vineri, după lăsarea întunericului. Pe urmă, Herr Trumpp a scos dintr-un buzunar o cutiuţă învelită în catifea maronie, a şters-o cu buricele degetelor şi a pus-o lângă paşaport. Soldăţelul de plumb dinăuntru, cu o atitudine gata de atac şi de victorie, trebuia să-i parvină tânărului rege din Balcani. Neapărat. Din partea surorii celei mici, Marie, care-l găsise ascuns sub un teanc de tratate militare, pe biroul lui din castelul Sigmaringen.

Traversarea lacului Bodensee n-a fost tocmai o bucurie, fiindcă lucirile din larg, tremurul îmbarcării, rutina marinarilor şi aroma ceaiului băut în port, la Rorschach, s-au topit sub legănările acelei uriaşe întinderi azurii, botezată şi Schwäbisches Meer. Tangajul i-a provocat doctorului greţuri mai afurisite decât berea şi şampania, făcându-l în trei rânduri să se aplece peste parapetul punţii de jos şi să împroaşte apa cu părţi nedigerate din micul dejun şi cu o zeamă galbuie, acră, cum dârele de spumă ale valurilor, risipite pe lacul care avea şi o a treia denumire, Konstanz, poate n-ar fi meritat. Ameţeala s-a mai domolit la Lindau, unde a izbutit să înghită, cutremurându-se, zece picături de chinină amestecate cu zahăr brun, şi s-a risipit definitiv în poştalionul care gonea spre nord, după ce-şi frecase tâmplele şi dosul palmelor cu tampoane îmbibate în oţet. A

înnoptat la Memmingen, apoi la Augsburg, iar în München a descoperit că oraşul era vesel, ca la începutul verii. Şi-a îngăduit un prânz uşor şi destule ceasuri de delectare, a privit doamne ieşite la plimbare, guvernante şi copii gălăgioşi, un grup de călugăriţe dominicane, o brutăreasă năduşită şi o fetişcană cu un balot de rufe murdare, a poftit tarte cu cireşe şi sirop, s-a oprit la umbră (unde pipa i s-a stins încet) lângă o slujnică suită pe-o scară, spălând vitrina unei drogherii, cu fusta sumeasă binişor şi cu o vânătaie pe pulpa stângă, a frunzărit ziare (cu pipa aprinsă), a găsit răgazuri pentru bere şi a căscat gura la nişte circari care suflau foc, cântau la tamburine şi trompete, dansau şi jonglau cu bile colorate. Acolo, în mica piaţă, s-a şi rupt firul plăcerii, când un căţel cu joben, care scheuna în ritmul muzicii şi se dădea în leagăn, a lăsat reprezentaţia baltă, nu l-a mai ascultat pe dresor şi s-a năpustit asupra lui Siegfried. Două fete au ţipat, o doamnă s-a împiedicat de faldurile rochiei şi a fost gata să cadă pe caldarâm, un seminarist şi un băiat de prăvălie au sărit într-o căruţă cu cărbuni, o bătrână s-a lipit de-un zid, iar câinele, cât era de mic şi de împopoţonat, lătra gâjâit, îşi dezvelise gingiile, mârâia şi muşca în gol. Cocoţat pe un gard, motanul îşi zburlise coada, scuipa, apoi s-a răsucit şi a stropit căţelul cu pipi.

Vagonul de clasa a II-a în care-i fusese rezervat un loc lui Joseph Kranich părea nou. Şi în decorul acela, cu lambriu şi cu banchete frumos lăcuite, doctorul a petrecut un timp lung, tare lung, nu atât după cum se învârteau limbile ceasului de buzunar, cât după cum îl măsurau instinctele lui. A cercetat lemnăria şi s-a convins că e lucrată din stejar, paltin şi fag, s-a uitat pe fereastră fără să distingă ceva prin bezna de afară, a descifrat în ritmul şi în tonurile respiraţiilor din jur (în liniştea ţiuitoare, care numai linişte nu era) tusea bărbatului de lângă uşă, plescăiturile unui preot de ţară, sforăitul uşor al unei femei în doliu, foiala unui comerciant cu favoriţi roşcaţi şi frânturile de vorbe, de neînţeles, ale unei fetiţe pistruiate. Abia la Salzburg, în vama austriacă, şi-a auzit bătăile

inimii, care, în chip ciudat, erau mai puternice decât ticăiturile ceasului. Cum nu şi-a putut privi inima, a privit ceasornicul aurit, cu capac, pe spatele căruia erau gravate numele mamei şi surorii lui, Getrude şi Irma. Arăta patru fără zece noaptea, o oră rece, umedă, care avea să piară curând, înghiţită de lumina începutului de zi. Dar înainte ca ora aceea să dispară, să treacă în memoria cărţilor şi a lumii, atunci, la patru fără zece noaptea, vântul s-a strecurat prin aburii locomotivei, a izgonit mirosurile feroviare şi a umplut nările lui Joseph cu parfum de liliac. Mirat, dentistul a văzut nu departe o tufă înfoiată, deloc înaltă, înflorită la sfârşitul lui iunie. S-a gândit că aşa e sorocul plantelor de munte, mereu întârziat, iar gândul, mirarea şi forfota de pe peron l-au făcut să-şi uite bătăile inimii şi să păşească în sala de aşteptare. Înăuntru, trupurile ieşeau poticnit din somn, conversaţiile se purtau în surdină, aerul sfârâia împreună cu lumânările şi împrăştia bobiţe de transpiraţie, doar un ofiţer se agita neîncetat, verifica o dată în plus paşapoartele, punea întrebări severe călătorilor, dădea ordine vameşilor, soldaţilor şi propriilor aghiotanţi. Când i-a sosit rândul, Herr Kranich tocmai mesteca o felie de batog. O găsise în batistă, rămasă acolo de la ultima masă a motanului. În mod cert, locotenentului nu i-a plăcut damful de peşte afumat, a strâmbat din nas, a citit repezit documentele şi l-a privit cu dispreţ pe medicul elveţian, catolic, necăsătorit, şaten, cu ochi căprui, care se îndrepta spre Bukarest, cu dorinţa de-a obloji măselele valahilor şi de-a se căpătui. Pe urmă, trenul a alunecat pe şine până la Viena, s-a prelins printre mişcări de trupe şi manevre de război, s-a lăsat mângâiat de arşiţă şi de lanurile de grâu copt, a gâfâit ca un ogar suplu şi credincios menirii lui, a scos fum şi s-a fâstâcit cumva, ca un domnişor, când s-a apropiat de oraşul acela răsfăţat de ursitoare. Unul din pasageri, cu un coş de răchită pe braţ şi cu numele lui adevărat inspirând atâtea legături cu valsul, fără să fi existat vreuna, s-a desprins din forfota cazonă a gării de vest şi a traversat inima imperiului, în trăsură, printre clădiri şi grădini fericite, pe

bulevarde vioaie, până la gara răsăriteană. De-a lungul drumului, i-a cerut vizitiului să oprească în trei rânduri: la o catedrală, pentru clipe de pace şi recunoştinţă, la o băcănie, pentru jambon, şvaiţer şi măsline, şi la o berărie, pentru o singură halbă. Joseph a cunoscut noul asfinţit moţăind, într-un nou vagon de clasa a II-a, cu noi companioni şi cu o nouă ţintă, Pesta, unul din plămânii imperiului, celălalt fiind Buda. Mai departe, presupunând că cineva ar roti în palme globul pământesc (cum făcuse un conte răcit, prin februarie, la Brussel) sau că ar studia planisfera, s-ar putea zice că dentistul a coborât un centimetru, cel mult un centimetru jumate (cam cinci sute de kilometri, de fapt), până la una din tălpile imperiului, acolo unde se termina calea ferată şi unde se zăreau, încă o dată, apele Dunării. Iar în Baziaş, un târguşor mohorât, cotropit de negoţul cu cărbune, valizele, genţile şi cuferele pornite din Berlin, împreună cu proprietarul lor şi cu motanul din coş, au urcat pentru a doua oară pe un vapor. Actele pasagerilor au fost controlate atent, aşa că profesiunea lui Herr Kranich nu i-a rămas străină căpitanului, un individ cu mustaţă îngrijită şi cu memorie bună. Faptul acesta, minor la prima vedere, a prins însă să crească, brusc, undeva între stâncile uriaşe prin care fluviul îşi tăiase albia, a crescut şi a crescut, s-a umflat şi a devenit un fapt însemnat în dreptul unei insule lunguieţe, ocupată de un fort, de case albe, de o mânăstire franciscană şi de culturi de tutun. Acolo, lângă insula care se chema într-un fel turcit, Ada Kaleh, ofiţerul de cart a apărut precipitat pe puntea inferioară, a strigat numele unei pasări călătoare şi a dat peste un domn palid şi slab, care ţinea în poală o pisică. L-a rugat să vină de urgenţă într-una din cabinele de la clasa I, unde o baroneasă, o rusoaică tânără, stătea să nască. Cu toată aplecarea lui către însănătoşirea dinţilor, doctorul n-a ezitat, s-a grăbit să-şi ia trusa şi să ajungă în încăperea nici largă, nici strâmtă, cu hublouri însorite, în care femeia gemea şi tremura, lividă, blondă, speriată şi uluită, întinsă pe pat. Axinia Larisa Iakovleva se afla la capătul unui voiaj de

nuntă mai lung de un an, udase rochia şi aşternuturile la ruperea placentei, se adâncea în chinurile facerii, în vreme ce soţul ei, vârstnic, mult mai vârstnic, îi mângâia şi-i săruta palmele, vorbea dezlânat, văicăritor, plângea (aşa, stins), se învinovăţea că ar fi calculat greşit sorocul şi că ar fi amânat întoarcerea acasă. Joseph a privit şi a tăcut, un sfert de minut, jumătate, n-a fost impresionat de tânguiala baronului, i-a împrumutat o sticluţă cu săruri, l-a poftit pe coridor şi i-a cerut să trimită o oală cu apă fiartă. Apoi timpul s-a lungit încă o dată, ca un melc leneş, uneori se strângea în cochilie şi aţipea, alteori înainta nehotărât, până când pruncul a văzut lumina zilei înspre seară. Era un băiat blonziu, care ţipa tare şi uluit, într-o împrejurare uimitoare: avea părinţi ruşi, fusese moşit de-un dentist elveţian (neamţ, în realitate) şi se găsea pe un vas austro-ungar, cu căpitan ceh, între malul românesc şi cel bulgăresc, ambele bătute de vânturile din Istanbul. Mulţumită lui Osip Afanasievici Iakovlev, medicul a dat peste cap patru pahare cu votcă, mari, pline şi a recunoscut că nu mai veghease o naştere niciodată. A ştiut precis, când cerul şi oamenii de pe punte se clătinau ameţitor, că primul lui copil va fi tot un băiat. Lovind Dunărea cu zbaturile, sacadat, ca şi cum ar fi purtat pe laterale nişte roţi de moară, vaporul trecuse de mult de Turnu-Severin, unde el ar fi trebuit să coboare, şi urma să acosteze la Giurgiu. Până acolo, Joseph a dormit buştean, nici două ceasuri, uitând de Siegfried, de tânăra mamă, de trecut şi de viitor. Pe uscat, l-au întâmpinat o furtună de praf şi zeci de oameni, unii desculţi, care se înghesuiau să-i care bagajele. Abia în cupeul care-l hurducăia pe drumul Bucurescilor a găsit inelul cu diamant. Era în cutia de chibrituri. Lângă pipă. Îl mai văzuse la mâna stângă a baronului rus, pe degetul lui mijlociu, când ciocniseră pentru steaua norocoasă a noului născut. A râs.

*

La început, o lumină difuză a acoperit detalii şi particularităţi, a lăsat să se distingă doar siluete şi tuşe groase, aşa încât istoriile lor personale au semănat ca

două picături de vin. Or, stropii de vin nu sunt ca stropii de apă, pot avea forme şi culori identice, dar gusturi diferite; bunăoară o picătură de cabernet şi una de pinot-noir. În drumul lui spre Principate, căpitanul de dragoni a aşternut pe hârtie şi a expediat epistole regelui prusac, ţarului, împăratului francez şi celui austriac, a fost însoţit de fidelul şambelan von Mayenfisch, de consilierul von Werner şi de trei servitori de rând, a purtat ochelari cu sticlă obişnuită, fără dioptrii, ca să nu fie recunoscut, a trecut pretutindeni şi mereu drept Karl Hettingen, împrumutând numele de la castelul elveţian al familiei, din Weinburg, s-a nimerit o dată în preajma unor vechi amici din armata habsburgică, fiind nevoit să se ascundă în spatele unui ziar larg deschis, a petrecut trei zile într-un han infect în aşteptarea unui vapor blocat de transporturi militare, a sărit surprinzător pe pontonul din Turnu-Severin, deşi avea bilet pentru Odessa, în fine, s-au întâmplat nenumărate lucruri altfel decât în peregrinarea dentistului, care n-a trimis scrisori nimănui, s-a bucurat de compania unui motan, a primit numele fals prin înlocuirea unor specii de păsări, nu s-a deghizat şi nici n-a zărit vreun chip cunoscut. Cu toate astea, în logica epocii, călătoriile lor au semănat atât cât pot să semene două picături de vin din soiuri diferite. Fiindcă urmaseră acelaşi traseu, amândoi germani, cu paşapoarte false, amândoi alegând locuri la clasa a II-a şi gândindu-se uneori, din senin, la soldăţelul de plumb închis într-o cutie mică, acoperită cu catifea maronie.

După ce au păşit, însă, pe pământ valah, unul la 8 mai 1866 (după calendarul iulian), celălalt şapte săptămâni mai târziu, la 25 iunie, nimic n-a mai fost la fel. Joseph Strauss n-a căutat un telegraf pentru a-şi anunţa sosirea în noua patrie, n-a avut parte de-o trăsură trasă de opt cai, n-a trecut Jiul pe un pod plutitor (în zori, pe-o vreme câinească), n-a întâlnit la Craiova o mulţime pestriţă şi un arc de triumf din ramuri de salcie, n-a fost gardat de două şiruri de dorobanţi şi n-a înnoptat într-un conac răcoros (stând la taifas cu o femeie trecută prin multe, Zinca, cu

fiul ei Nicolae, liberal şi triumvir, cu diferiţi miniştri şi cu şeful guvernului, cândva bei de Samos), a intrat în Bucuresci pe la sud, printr-o mahala puturoasă, cu un cupeu deloc arătos, nicidecum venind dinspre Titu (într-o caleaşcă împodobită cu ghirlande, cu doisprezece cai albi, escortat de un detaşament de ulani şi urmat de un alai ceremonios), nu s-a spălat şi n-a îmbrăcat haine de gală pentru a primi în dar cheile oraşului (lângă pădurea Băneasa), n-a ascultat discursul primarului (care suna cam aşa: *„Suverane al României! Ţi-am dat coroana lui Ştefan cel Mare şi a lui Mihai Viteazul, de astăzi înainte străbunii tăi, redă-i şi tu antica sa splendoare! Fă din această frumoasă ţară sentinela înaintată a libertăţilor moderne, bulevardul nebiruit al civilizaţiunii occidentale!“*) şi n-a răspuns în franţuzeşte, stârnind întâi rumoare, pe urmă aclamaţii şi la sfârşit o ploaie torenţială (prima după trei luni de secetă), n-a străbătut de la un capăt la altul strada aceea lungă şi largă, singura pavată (zisă Podul Mogoşoaiei), uimit de gropi, de miasme şi de clădiri, nu s-a străduit să stea drept şi cumpătat printre atâtea zdruncinături, flori, steaguri, covoare scoase la ferestre, urale (ori strigăte ale gloatei), salve de tun şi dangăte de clopote, porumbei albi fâlfâind către cer, ciori zburând speriate şi coli de hârtie (cu poezii frumos caligrafiate) plutind ca frunzele uscate (în miezul primăverii), n-a salutat vânătorii de munte şi nici trupele de infanterie, cavalerie şi artilerie care-i dădeau onorul, n-a întrebat (în faţa unei case cu un etaj şi cu doi soldaţi la poartă) „Qu’est-ce qu’il y a dans cette maison?“ şi n-a insistat, nepricepând răspunsul, „Où est le palais?“, n-a fost întâmpinat în vârful unui deal de însuşi Nifon Preafericitul (cu o cruce aurită în dreapta, cu Evanghelia argintată în stânga şi cu un sobor de preoţi în spate, în odăjdii scumpe), n-a asistat la slujba de la Mitropolie şi n-a păşit în sala mare a Parlamentului (cam mică, de fapt) pentru a rosti cel dintâi cuvânt românesc din viaţă („Jur!“), pentru a-l urmări pe Manolache Costache Epureanu tuşind şi dregându-şi vocea (în calitatea lui de preşedinte al

Adunării Constituante) şi pentru a fi proclamat Domnitor (un soi de rege, adică) al ţării aceleia. Dar, cum nimic pe lume nu e perfect, nici măcar deosebirile, a existat şi un lucru comun la sosirea lor în Bucuresci. Principele Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, mai înainte de-a i se fi spus Carol I, şi Herr Joseph Strauss, imediat după ce a ajuns în centrul oraşului, au făcut ochii mari şi s-au minunat când au văzut destui porci bălăcindu-se în noroi, liberi şi graşi, chiar sub geamurile casei care trecea drept palat domnesc. Atât.

Iar când ziua de 25 iunie începuse să pălească, aşa încât norii de praf se mai risipeau şi gunoaiele dispăreau încet, încet în întuneric, dentistul a tras la un han, aproape de-un râu, s-a ales cu nişte cârnaţi plini de seu şi n-a mai avut puterea să înmoaie tocul în călimară. Abia dimineaţa, după ce a topit zece picături de chinină în zahăr brun şi a făcut rost de un pahar cu lapte pentru motan, i-a scris pe îndelete binefăcătorului său. Într-una din zilele următoare, după primirea în cabinetul de lucru al suveranului şi după ce acesta, în schimbul soldăţelului de plumb, îi încredinţase un locotenent de gardă care să-l ajute la căutarea unei locuinţe, Joseph a dat peste o stradă nemţească, cu fel şi fel de negustori, cu avocaţi, meşteşugari şi farmacişti, cu notari, funcţionari de bancă, bijutieri şi ceasornicari. Se chema Lipscani, amintind de Leipzig. Curând, doctorul berlinez a descoperit că el nu era singura umbră a căpitanului de dragoni, aşa cum, din naivitate şi din fereala de a-şi bate capul, îşi închipuise o vreme. În jurul tronului foiau nenumărate alte umbre, între care un medic cu grad de colonel, bastard, se pare, un domn numit Brătianu, cu iniţialele I şi C, şi un profesor care vorbea tare ciudat, parcă latineşte, deşi se străduia să-i insufle domnitorului româna. Mai mult, Joseph a aflat că nici măcar nu era primul dentist din oraş. Printre romanţuri, versuri şi tomuri de ştiinţă, găsise undeva o cărticică roşcată, cu chirilice, pe coperta căreia librarul i-a citit *I. Seligher, dantist în Bucuresci; Povăţuire pentru curăţenia gurii şi păstrarea sănătăţii dinţilor*. Fusese

tipărită în 1828. A cumpărat-o.

3. Aşternuturi pătate

Când în punga cu tutun de pipă, nu în cea pentru fumat, ci în alta, pusă bine, sunt destui groşi, guldeni şi florini, pare uşor să alegi o casă curăţică şi să pui pe roate un cabinet. Mai ales dacă ascunzi sub podea, ca pavază pentru zile grele, un inel cu diamant. Iar Herr Strauss, pe care arşiţa verii îl găsise tocmai aşa, într-o zodie mănoasă şi reuşind să scoată una din duşumele şi s-o bată fără urme la loc, se aşezase în suburbia Sfântul Nicolae, pe strada aceea plină de compatrioţi, Lipscani, unde ocupa două camere la etajul unei clădiri cărămizii. Tot acolo, la numărul 18, luase cu chirie şi una din prăvăliile de la parter, îngustă şi lungă, cu vitrină şi obloane, o fostă ceaprazărie pe care vroia s-o schimbe curând. Şi n-a amânat, a schimbat-o, dar nu în două săptămâni cum crezuse, ci în cinci, fiindcă meşterii erau leneşi şi beţivi, gata mereu să ceară bani peste tocmeala iniţială. I-a izgonit pe primii într-o marţi, plătindu-le cât a socotit că merită, a auzit din gura lor tot felul de vorbe spurcate (pe care le bănuia, nu le pricepea), nu s-a lăsat îmbrobodit, nici speriat, a apărut cu un metru şi, măsurând, făcând calcule, le-a pus în faţă o hârtie cu cifre care i-a lăsat fără grai. După câteva minute, la uşa lui a ciocănit Peter Bykow, un brutar, care vroia doar să se prezinte, să-i strângă mâna şi să-l felicite că nu s-a lăsat păcălit. Au discutat un pic, ca între vecini noi şi nemţi vechi, au ciocnit un păhărel cu schnaps, au râs, au hotărit să meargă împreună, cândva, la o vânătoare de iepuri. Apoi, nu în sâmbăta care a urmat, în cealaltă, Joseph a gonit nişte zidari care încheiaseră pereţii, dar se lungeau la tencuit şi la curăţatul grinzilor de pe tavan. Au plecat bodogănind. Pe la prânz. Mai târziu, după o masă cu viţel la tavă şi cartofi în unt, după somn şi cafea, când Siegfried continua să doarmă (tresărind) pe un pervaz însorit, a ieşit în aerul coclit, s-a oprit la o răspântie şi a băut bragă, a ocolit câteva baligi de cal şi o curcă moartă (duhnind), s-a ferit de o droşcă încărcată cu lemne

de foc, a intrat la un croitor şi s-a uitat la stofe (fără să-l încânte vreuna), a cumpărat o plăcintă cu mac şi aşa, mestecând, a hotărât să se tundă. Înaintea oglinzii, cât i-a fost întinsă pânza albă şi moale peste haine, strânsă cum trebuie, sub bărbie, cât s-au plimbat pe obrajii lui pămătuful şi briciul, cât i-au umblat prin păr pieptănul şi foarfecele, cât a fost săpunit şi clătit cu apă caldă, nu călâie, nici fierbinte, cât a simţit palmele ştergându-l cu un prosop poros şi buricele degetelor frecţionându-l cu lavandă, s-au limpezit multe lucruri tulburi din viaţa lui. Nu din senin, ci pălăvrăgind cu Otto Huer, frizerul. Care parcă i-ar fi spălat capul şi pe dinăuntru. A aflat numele unor fraţi din mahalaua Visarionului, un zugrav şi un dulgher care lucrau îngrijit, iute şi nu prea scump, a aflat de un sobar bătrân şi priceput, a aflat cine meşterise scaunul pe care tocmai stătea, numai bun pentru pacienţii unui dentist, a aflat câte în lună şi-n stele despre băcănii, măcelării, drogherii, pieţe şi crame. Adevărul adevărat e că s-au lungit la taclale până aproape de miezul nopţii, la o berărie, unde s-au dus după ce ceasul de perete al lui Herr Huer, unul cu cuc, a vestit ora şase. La prima halbă, poate şi la a doua, Joseph a ascultat şi a priceput cum se făcea politică la Bucuresci, cum se fura până nu mai rămăsese nimic de luat, cum nu puţini, visând la tron, sperau ca principele Karl să obţină un împrumut însemnat şi străin, să umple vistieria, apoi să se întoarcă în ţara lui. La halba a treia, sorbind mai potolit, au vorbit despre cum putea fi învăţată româna, o limbă şuierată, îndulcită de vocale ca de sirop, care nu semăna deloc cu limba lor. Mathilde, sora opticianului Jakob Vogel, dăduse lecţii multora, nu rele, dar chiar atunci suferea de vărsat de vânt şi nu primea oaspeţi. Au presupus, suflând în spuma berii, albă ca laptele ori ca pielea lui Mathilde, că bubiţele îi acopereau faţa, pieptul şi buricul, şi-au închipuit cum se întindeau pe fesele ei dolofane, ca o puzderie de furnici roşii sau de fragi, au oftat, au băut şi au zâmbit, iar Joseph a alungat imaginea aceea după un timp, nu din pudoare, nu pentru că nu i-ar fi fost pe plac, ci fiindcă medicina îl corecta

uneori, cu rigoarea ei. Printre alţi profesori posibili, nu cu diplome, dar cu milă şi răbdare, a apărut pe urmă, odată cu halba a patra, chipul lui Martin Stolz: uscat, clăpăug, bonom, cu mustăcioară rară şi sprâncene arcuite. Era ajutor de notar, june, dornic oricând să pună un ban la teşcherea. Din pricina umbrelor care jucau pe tăblia mesei sau a fluturilor care se topeau în flacăra lumânării, n-au izbutit să se gândească la el. L-au lăsat în plata Domnului, singur, în noaptea sufocantă şi lipicioasă. Transpirau şi ei, aşteptau o adiere de vânt şi turuiau, au pierdut şirul halbelor, unul zicea că ar fi ajuns la a cincea, celălalt la a şaptea, au oftat, au băut şi au zâmbit, deodată doctorul a povestit cum intrase într-o odaie pricăjită, trecând printr-o curte cu un câine în lanţ, schilod, cu două capre care mestecau coceni şi cu găini adormite într-un pom (un prun ori un gutui, cine să-şi fi dat seama), toate se întâmplaseră pe întuneric, în săptămâna cealaltă, ştearsă din calendar, a spus că înăuntru mirosea acru şi mucegăit, dar acreala şi mucegaiul nu erau totuna, a descris cum o femeie cu ochi de pasăre îşi scosese rochia încă din prag, se aşezase în genunchi, îi descheiase pantalonii şi-i potrivise mădularul între ţâţe (încălzindu-l ca pe-un pui de vrabie rebegit, dezmierdându-l), şi-a amintit că într-o vreme se tăvăliseră pe-o saltea gloduroasă, umeziţi şi încinşi, i-a rămas în urechi gâfâitul, somnul nu, doar nu putea să-l audă, în schimb a auzit foşnetul din zori, nu s-a clintit, a privit printre gene cum femeia căuta în buzunarele hainelor lui, cum lua şi ultimul bănuţ (nu mare lucru), a văzut la sfârşit, când răsărise soarele, aşternuturile slinoase, pline de pete ca de scuipaţi. Urmărindu-l cu braţele la piept, încrucişate, Otto Huer, frizerul, a fost de părere că într-un asemenea oraş nu i-ar strica adresele unor fete îmbăiate, pomădate şi mai puţin hoaţe. Nici la halba a şasea, ori a opta, nici în viitorul care pe atunci li se arăta blajin, dentistul nu i-a destăinuit lui Otto cum se hotărâse să vină la Bucuresci.

Iar tânărul domnitor, care-l ademenise la o nouă viaţă, a dat primul semn în a unsprezecea zi a lui august. Avea gingiile inflamate, vineţii, supărătoare ca veştile

proaste. Joseph a împins un fotoliu lângă fereastră, a aranjat o pernă pe spătar în după-amiaza dogoritoare şi, cu o pensetă trecută prin alcool, a scos un pai mic şi galben, subţire, de lângă unul din canini. Părea a fi de la o păstaie de fasole. Până să ajungă însă la gestul acela simplu şi izbăvitor, înainte chiar de-a fi cercetat cu lupa, atent, dantura şi bolta palatină, se petrecuseră câteva lucruri cu care nu se cuvenea să fie obosită mintea suveranului. Mai întâi, cei doi fraţi din mahalaua Visarionului, zidarul şi dulgherul, se dovediseră a fi ruşi, dar nu orice fel de ruşi, ci ruşi filipoveni, cu bărbi înfoiate şi blonzii, cu cămeşoaie până la genunchi şi centuri late la brâu, cu sminteala de-a nu se atinge de băutură, cu ochi albaştri şi cu o râvnă ciudată, întreruptă doar de mătănii şi de sărutatul crucilor de la gât, ori de câte ori mâncau, îşi potoleau setea sau auzeau clopotele. Terminaseră repede, tencuind, sclivisind şi văruind, potrivind tocurile şi cercevelele, dând cu baiţ lemnăria, raşchetând şi ceruind podelele, lustruind tavanul. Ieşise bine, ca după pofta şi schiţele lui Herr Strauss, iar preţul, pe drept cuvânt, nu fusese unul de milostenie, nici de luat pielea de pe bietul om, în cazul ăsta un neamţ. Curând apăruse şi sobarul, înalt şi slab, pleşuv, un fel de cocostârc mocăit şi ursuz. Mesteca întruna nişte frunze, parcă de dud sau de cânepă sălbatică, lega iscusit fumurile şi îmbina drept teracotele. După curăţenie, când nimic nu mai amintea de fosta ceaprazărie, Joseph alesese nişte covoare de Anatolia şi fixase pe pereţii lucitori cinci planşe anatomice, în rame aurii. Le adusese de la Berlin, strânse sul, în cutia unui flaut. Una descria cavitatea bucală, incluzând omuşorul, limba şi pungile obrajilor, alta ilustra o dantură matură şi sănătoasă, iar celelalte înfăţişau formele văzute şi nevăzute, cu tot cu rădăcini adică, ale unui incisiv, ale unui premolar şi ale unui molar. Lipseau din şir dinţii de lapte, însă ei nu erau pe gustul dentistului, aşa cum nu-i plăceau nici măselele sparte. Se îngrijise apoi să cumpere o pendulă şi să explice în detaliu, la atelierul de mobilă indicat de Herr Huer, cum îşi dorea să fie scaunul acela neobişnuit: cu un singur picior, pe

mijloc, gros şi cilindric, cu filet, încât să poată fi ridicat şi coborât prin învârtire. Mai trebuia să aibă braţe late, comode, un suport pentru ceafă în partea de sus şi un spătar rabatabil, ca de şezlong. Numai pentru desenarea planurilor pierduse o oră şi trei sferturi cu un tâmplar. Între timp, nu în cele o sută cinci minute petrecute la atelier, în coşul de răchită, ci în cele patruzeci şi şapte de zile scurse de la sosirea în Bucuresci, Siegfried aflase cum purtau coada pisicile valahe, cât de mulţi erau şobolanii şi cât de aprig luptau motanii vagabonzi. Era mulţumit. Mai cu seamă că stăpânul lui se ţinuse de cuvânt în privinţa ficatului de gâscă prăjit cu felii de măr, cu piper negru şi cu ceapă.

Până pe unsprezece august, când pretenţiosul scaun a intrat pe mâinile unui tapiţer, pentru a-i pune droturi şi pentru a-l îmbrăca în pluş albastru, Joseph reuşise să înveţe câteva cuvinte româneşti. Aşa că, după ce a tamponat gingiile principelui cu tinctură de gălbenele, i-a putut spune: „Găsesc fericit tine, Maiestat!“.

*

Sultanul Abdul-Aziz s-a arătat binevoitor, deodată, la începutul toamnei. Până atunci însă, fără să fi fost un balaur turbat, ci un padişah mirat şi intrigat de întâmplările din teritoriile sale sudice, suflase aburi fierbinţi asupra Principatelor, sporind zăduful. Între altele, adierea aceea adunase douăzeci de mii de ieniceri la Rusciuk, gata să treacă Dunărea la ordinul lui Omer-paşa. Iar vara (şi ce vară!), căutând o brumă de răcoare în noua patrie, Carol I pusese armata pe picior de război, mângâiase orgoliul gărzii naţionale cu prilejul tulburărilor provocate de dezbaterea chestiunii evreieşti şi părăsise somptuosul pat Biedermeier, găsit în micul palat de pe Podul Mogoşoaiei, pentru unul mai îngust şi mai tare, din umbroasa reşedinţă de la Cotroceni. Inspecţia trupelor şi a fortificaţiilor îi lăsase un gust amar, fiindcă întâlnise militari prost echipaţi şi lipsiţi de rutina disciplinei, stocuri derizorii de cartuşe, praf de puşcă pe fundul tolbelor, cai costelivi şi puţini, şiruri şubrede de tranşee. De altfel,

purtând zilnic uniforma cu fireturi şi bumbi aurii, de general, după ce tocmai renunţase la una de căpitan, suveranul aflase lucruri îngrijorătoare şi din raportul ministrului de război. Puştile cumpărate în ultimii ani se dovedeau în mare parte defecte, depozitele erau pustii, cazărmi noi şi costisitoare, precum cele de la Brăila, Galaţi şi Iaşi, stăteau să se năruiască, fabrica de pulbere lucra rudimentar şi fără spor, sume mari se risipeau pentru încartiruirea ofiţerilor, iar turnătoria de la Târgovişte producea tunuri, adesea decalibrate, de câteva ori mai scumpe decât cele aduse din Apus. Şi mai exista o cifră. Posacă. 8.000. Atâţia oameni număra armata aceea de vodevil. În rest, pe măsură ce cunoscuse locuri şi fapte, cercetând mai ales spiritul locului şi starea de fapt, domnitorul începuse să descopere vraiştea şi lâncezeala din ministere, drumurile desfundate, şcolile şi spitalele sărmane, jaful şi delapidările din prefecturi, din poliţie şi din celelalte instituţii, puţinele felinare cu petrol din Bucureşti şi multele împuţiciuni ale oraşului, zvonurile, sforăriile şi taberele din politică, plăcutele plimbări la Şosea, satele ca nişte cătune oropsite, periferiile ca nişte sate mocirlite, cochetul parc Cişmigiu, unde intuia mâna şi priceperea unui grădinar german, indolenţa şi mârşăviile din tribunale, plicticoasele seri de teatru dintr-o sală nu prea mare şi insuficient luminată, ciulinii de pe câmpuri, târguşoarele prăfuite, puşcăriile pline cu vinovaţi şi nevinovaţi, rochiile şi bijuteriile fastuoase ale doamnelor, holera care bântuia ca ielele (iar ielele, în ţara aia, făceau prăpăd), tihna mânăstirilor de câmpie şi splendoarea unor moşii, precum cea a mitropolitului Nifon, de la Letca. Cu ochii lui albaştri şi cu nasul coroiat (vulturesc ori acvilin, după părerea unora), cu sprâncene groase, deloc înalt, cu barba tăiată scurt şi cu obraji teşiţi, Karl Ludwig ştia prea bine că funcţionarii şi militarii nu-şi primiseră lefurile încă din primăvară. Iar din raportul ministrului de finanţe, prezentat Adunării, încercuise cu tuş roşu un mic pasaj: *„…toate casele de bani oficiale sunt goale şi vistieria are de plătit o datorie flotantă de 55.761.842 de piaştri; după*

un calcul exact, anul 1866 se va încheia cu un deficit de 51.956.000...“. În zăpuşeala care nu mai contenea, acea frază, criza însăşi şi sângele lui prusac l-au făcut să înjumătăţească salariile angajaţilor statului pe o perioadă de şase luni, să micşoreze pensiile, să introducă impozite noi şi să le crească pe cele vechi. Fusese hulit, bârfit, dispreţuit, criticat în gura mare şi pe la colţuri, dar înghiţise în sec, ceva mai încercănat şi mai trist. Puterile garante nu-l recunoşteau ca domn, lăcustele năpădeau Moldova odată cu ideile secesioniste, foştii intimi ai lui Cuza, stârniţi de Florescu şi Marghiloman, urzeau planuri întunecate cot la cot cu consulii austriac şi rus, misiunea militară franceză părea un viespar pornit să-l înţepe pe ascuns, în ciuda bunelor intenţii ale lui d’Avril, consulul-general, iar Moustier, ambasadorul lui Napoleon al III-lea la Sublima Poartă, urma parcă instrucţiunile generalului Ignatiev, reprezentantul ţarului. Într-una din desele epistole trimise protectoarei sale de la Paris, Hortense Cornu, cea care-i netezise calea spre tron, Carol aşternuse pe hârtie, sorbind vin, pe la miezul nopţii, atunci când respira uşor şi mărturisea uşurat, următoarele: *„...aici este ţara intrigilor, duşmanii ordinii fac tot posibilul pentru a provoca agitaţiuni. Focarul cel mai periculos sunt Bibeştii, care îi expediază rapoarte secrete lui Drouyn de Lhuys, se poartă faţă de mine în modul cel mai nepotrivit şi răspândesc permanent calomnii. N. Bibescu vorbea într-o zi în societate că este minunat că principele Carol şi-a făcut fotografii, căci ele vor fi singurul lucru ce se va păstra. Şi misiunea franceză îi e tot timpul alături... Articolul din* Revue des Deux Mondes*, în care se spune că eu aş fi dezertor, a fost publicat de către Bibeşti şi misiune. Cum sunt supuşi francezi, împăratul ar face bine ţării şi mie dacă i-ar rechema“.* Iar doamna aceea i-a răspuns întotdeauna, loial şi afectuos, onest şi providenţial, cu abilitatea suplă a culiselor şi cu ştiinţa detaliilor care conduc lumea. Din rândurile citite, sute şi sute, fostul căpitan de dragoni tresărise la multe, dimineţile, pe sofaua din cabinetul de lucru, când fuma şi

bea cafea cu caimac, când deschidea corespondenţa şi întâmpina zvâcnirile caniculei. Bunăoară, se trezise râzând de o formulare, *„ştiu că regele Leopold vi s-a dat ca exemplu de principe constituţional, dar românii dvs. nu sunt belgieni“*, sau, altă dată, simţise cum transpiră brusc la lectura unui paragraf, *„guvernul francez vede cu ochi răi faptul că dl. Brătianu a căpătat o autoritate atât de evidentă asupra dvs. şi a miniştrilor. În 1852, într-o vreme în care era în comuniune cu Mazzini şi Ledru Rollin, Brătianu a fost implicat într-o conspiraţie împotriva vieţii lui Napoleon III. Nu-l acuz pentru ce a fost, dar acum atotputernicia sa vă răceşte în mod deosebit relaţia cu cei de aici. Nu-mi închipuiam că îl veţi lăsa pe dl. Brătianu să conducă în numele dvs., cum relatează cineva“*. Tot într-o scrisoare sosită de la madame Cornu, prinţul întâlnise o afirmaţie scăpărătoare, ca un chibrit, care-l făcuse să-şi aprindă încă o ţigaretă, peste porţia lui matinală obişnuită. Suna aşa: *„...se zice că acolo nimic nu se face, că totul rămâne în suspensie, că rechiziţiile decretate recent au prilejuit furturi scandaloase din partea unor autorităţi ce nu sunt pedepsite. Corupţia este cancerul care macină naţiunea, trebuie să-l extirpaţi în forţă...“*. Dar cum apa, puţină şi puturoasă, curgea pe Dâmboviţa, nu pe Sena, domnitorul se ocupase cu altele, lăsând ca tumoarea să fie retezată mai târziu. La sfârşitul lui iunie, la două zile după ce mângâiase cu buricele degetelor şi rostogolise în palme dragul lui soldăţel de plumb (primit pe neaşteptate de la Marie, prin intermediul dentistului aceluia palid şi derutat), văzuse constituţia adoptată într-o atmosferă sufocantă, în care nouăzeci şi unu de evantaie ori de ziare folosite ca evantai se ridicaseră către tavanul sălii, în parlament, într-o largă majoritate şi mai mult decât atât, în unanimitate, validând o lege care, de fapt, era mama tuturor legilor, care consfinţea monarhia ereditară în locul celei elective, libertatea conştiinţei, a învăţăturii, a opiniei şi a exprimării, dreptul de întrunire şi asociere, inviolabilitatea persoanei şi a domiciliului, secretul corespondenţei, sacralitatea şi inviolabilitatea proprietăţii,

caracterul indivizibil al statului, principiul suveranităţii naţionale, al guvernării reprezentative şi al separării puterilor, votul cenzitar şi capacitar. Se grăbise să depună un nou jurământ, să sancţioneze şi să promulge constituţia abia născută, iar, la finalul ceasurilor acelora, să rostească un discurs nu prea înflăcărat, un text redactat la rece altminteri, cu grija de-a nu fierbe auditoriul şi de-a-l ajuta să asculte. Nimeni nu ştia atunci (sau, dacă ştia cineva, puţini, discreţi şi cu frică de Dumnezeu erau aceia) că, în clipele în care constituţia vedea lumina zilei şi a tiparului, tăcută şi zâmbitoare, fratele cel mic al domnitorului, principele Anton von Hohenzollern, sublocotenent în regimentul I de gardă al Prusiei, tocmai se pregătea să moară. Fusese rănit în ofensiva de la Rossberitz, unde trei gloanţe îl opriseră să mai alerge în fruntea plutonului său, îi zdrobiseră picioarele şi-l lăsaseră să cadă prizonier scurt timp, fără să-i răpească însă licărul pupilelor (al victoriei?) ori puterea de-a surâde (vag) când prinţul moştenitor Friedrich, personal, îl zărise într-o căruţă cu muribunzi şi-i strânsese mâna. Era învelit cu o pânză de in, ca un cearşaf, năclăită de sânge de la brâu în jos. Două săptămâni mai târziu, când Anton se afla, deopotrivă, la porţile raiului şi sub un strat de pământ argilos, purtând la piept decoraţia conferită de regele Wilhelm, Karl Ludwig a revocat consiliul de miniştri, renunţând vremelnic, cu amărăciune, la serviciile lui Brătianu şi Rosetti şi, cu satisfacţie, la prim-ministeriatul lui Catargiu, despre care credea, în Bucuresciul încins şi nepăsător, că e un uneltitor, aliat cu fostul prefect al poliţiei şi cu fraţii Bibescu. Lăsase apoi faptele să curgă în felul lor turcit, fiindcă de aşa ceva avea nevoie. Cu Ghica în fruntea guvernului, a izbutit să impună în septembrie, unor deputaţi care îşi închipuiau trenul şerpuind şi şuierând pe la conacele lor, concesiunea feroviară Strousberg, o afacere întinsă pe nouăzeci de ani şi pe nouă sute cincisprezece kilometri, pornind de la Vârciorova, trecând prin Turnu-Severin, Filiaşi, Craiova şi Piteşti, ajungând la Bucuresci şi continuând prin Ploiesci, Buzău, Brăila, Galaţi şi Tecuci, până la Roman. Proiectul

includea şi linia Tecuci-Bârlad, ca pe un apendice sănătos, nordic, el singur cât toată concesiunea sudică Barkley, născută cu exact un an în urmă, sub Cuza, pentru construirea drumului de fier între Bucuresci şi Giurgiu. Cât îl priveşte pe fostul bei de Samos, om deprins cu valurile şi cutumele din Bosfor, cu vorbele rostite şi nerostite (suspendate în aer, prinse în fumul narghilelelor, opace, tăioase câteodată ca un hanger), a plutit ca o pasăre prin moleşeala verii, a pretins în scrisorile către marele vizir şi în încurcatele tratative diplomatice atât cât să nu supere şi să obţină îndestulător, a strecurat în textul noului firman domnesc (care fusese frământat ca un aluat şi tocmai creştea ca un cozonac) prevederi cum nu se mai citiseră şi, poate, nici gândiseră. Sublima Poartă recunoştea dinastia şi constituţia, îi acorda tânărului domnitor dreptul de a bate monedă şi-i îngăduia să sporească efectivele armatei până la limita de 30.000 de oameni, un prag nu prea înalt, nici scund, care însemna însă, în virtutea aritmeticii, de aproape patru ori mai mulţi soldaţi şi ofiţeri decât existau atunci. Iar dacă în documentul acela Principatele Unite erau socotite *„parte integrantă a Imperiului Otoman“*, vasalitatea se înmuia cumva ori se îndulcea printr-o măruntă precizare: *„în limitele fixate prin capitulaţiunile şi prin tratatul de la Paris“*.

Altfel, măselele de minte au fost întotdeauna sâcâitoare şi rele, fără suflet. Iar când una, din senin, s-a găsit să străpungă gingia prinţului pe la jumătatea celui de-al douăzeci şi optulea an de viaţă, să răsară chiar în ajunul plecării lui la Constantinopole pentru primirea firmanului de numire şi pentru ridicarea sultanului în slăvi, să-i toace nervii mărunt, cum e carnea din musaca sau nuca din baclavale, să-i ducă răbdarea pe pustii şi să-i risipească somnul pe covoare, aşa, când lucrurile s-au rânduit şi s-au petrecut întocmai, s-a chemat că măseaua de minte era crudă. Crudă în toată puterea şi în toate sensurile cuvântului. Mai întâi fiindcă vârful limbii lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, pipăind pielea zdrelită şi umflată, întâlnea doar un os minuscul, rotunjor, cât un

bob nefiert de orez, apoi pentru că principele şi-ar fi dorit să fie calm, lucid şi dezinvolt în călătoria aceea de care se legau atâtea linii şi siluete ale viitorului. Or, n-a izbutit, de bună seamă, a fost doar ameţit, frânt şi surescitat, la capătul unei nopţi în care s-a foit întruna, a deschis şi a închis ferestrele de nenumărate ori, a făcut gargară cu un lichior de cireşe amare, a băut ceaiuri, a încercat zadarnic să citească şi să-i scrie tatălui său, a folosit comprese reci, mai târziu fierbinţi, a început de unul singur o partidă de şah, şi-a frecat tâmplele şi a cedat la primele mutări, a tot căscat, umblând, şezând, lungindu-se şi sărind iarăşi în picioare, a luat câteva linguriţe de miere şi, în preajma zorilor, când o dungă cafenie tivea marginea cerului, a trimis după Herr Strauss, dentistul, ca după unicul salvator. Adus şi dus în goana cailor, cu o mică escortă de cavalerie, Joseph a consimţit să-şi facă urgent bagajul, unul sumar, pentru a se alătura suitei care-l însoţea pe domn la Istanbul. Pe urmă, dimineaţa, un şir lung şi lucitor de trăsuri s-a cam poticnit pe străzile sudice, s-a strecurat prin mirosurile veştede ale mahalalelor şi prin răcoarea celei de-a noua zile din octombrie, a prins aripi la ieşirea din oraş şi a ridicat un nor gros de praf de-a curmezişul câmpiei, uriaş, ca o coadă înfoiată, a băgat în sperieţi câinii, graurii şi popândăii, a lăsat babele cu gurile căscate (şi ştirbe), pruncii plescăind din buze (în căutarea sfârcurilor), bărbaţii cu ochii în soare şi muierile potrivindu-şi baticele. A şi picurat puţin, în apropierea Dunării, ca să fie limpede că era toamnă, iar trăsurile, strânse pe patru rânduri, au trecut fluviul cu bacul, fără opinteli, lin, fiindcă vârtejurile şi curenţii se înmuiaseră de la atâta secetă. Mai înainte însă, colbuite, noroite şi stropite de găinaţul păsărilor, cupeurile acelea iuţi opriseră la marginea unei păduri, lângă o fântână, unde fuseseră spălate şi lustruite pe îndelete. Sub vânticelul rece din timpul traversării, Carol a ales să nu coboare pe punte, a privit prin fereastra mică, atent şi încordat, adâncit între pernele învelite în caşmir, cu bărbia sprijinită în palma stângă şi cu braţul drept sub cap. Era uimit de

mulţimea muştelor şi tăunilor care roiau în jurul cailor, s-a uitat la umbrele norilor risipite peste apă, a zărit de departe minaretul, cenuşiu la început, alb ca laptele când a răzbit soarele, a cercetat zidurile cetăţii din Rusciuk, turnurile şi foişoarele, meterezele şi redutele, steagurile mari, cu semilunile lor unduitoare şi aurii. Trecutul lui cazon şi o vocaţie incurabilă a ordinii nu l-au lăsat să nu admire dispunerea trupelor care aşteptau să-i dea onorul. Pe mal, în apropierea debarcaderului, a fost întâmpinat de un zâmbet incert, abia schiţat, un zâmbet care ar fi putut să nu fie zâmbet, dar despre care el, principele, a ştiut foarte bine că nu e nimic altceva. În rest, Omer-paşa s-a arătat galant, irosind din minutele lungi şi avide ale prânzului, lăudând, prin intermediul unui interpret, precizia tunurilor prusace. Când în sfârşit detaşamentul de soldaţi şi-a lipit armele de piept şi a salutat, Karl Ludwig a simţit cum zvâcnetele gingiei se reaprind, ca şi cum vârful uneia din baionetele subţiri, îndreptate către cer, i-ar fi înţepat obrazul. A încercat la rândul lui să surâdă, nu cu unda dispreţului, altfel, dar surâsul lui a semănat cu o grimasă. Undeva în spate, dincolo de generali, politicieni, miniştri, consilieri, secretari şi destui alţii, s-a auzit un bufnet înfundat. Unui bărbat şaten, slab, cu haine bine călcate, îi scăpase din mână o geantă. Părea de doctor. Ce-i drept, Joseph Strauss nu mai auzise niciodată un strigăt aşa cumplit.

Spre Varna i-a purtat un tren scurt şi pestriţ, cu un vagon roşu imediat după locomotivă, un salon pe roţi, umblător, cu însuşirile huzurului, cu unul albastru la mijloc, având cuşete largi, odihnitoare, şi cu unul verde la coadă, folosit des în cursele regulate. Şase ceasuri şi jumătate, poate mai bine, până au zărit cu toţii marea, lucitoare în amurgul palid, somnolentă şi nesfârşită, fiecare membru al suitei aceleia numeroase a stat acolo unde îi era locul pe lume, fără să-şi încalce rangul sau rostul. Cât îl priveşte, cu un carnet pe genunchi, cu o călimară în stânga şi cu tocul în dreapta, dentistul profitase de compania unui bucătar limbut şi plin de ticuri

şi-şi notase o mulţime de reţete, mai cu seamă din cele cu vânat, peşte şi miel. Chiar dacă înţelegea numai o parte din turuiala lunganului de alături, căruia îi tresărea un umăr, care clipea întruna şi însoţea cu mişcări ale degetelor orice amănunt al preparării unei mâncări, Herr Strauss se gândise cu recunoştinţă la tânărul şi clăpăugul Martin Stolz, cu mustăcioara lui rară şi cu iscusitele lecţii de română. Nu pricepea, însă, ceva esenţial din limbă, numele condimentelor, aşa că încercase să le afle atunci, răbdător, în trenul care înainta printre coline şi păduri, printre ţarini, bostănării, fâneţe şi vii, care străbătea uneori, încet, târguri mai răsărite şi lăsa în urmă, gonind, case izolate, sate şi turme. Reuşise cu greu, printr-o risipă de gesturi şi cuvinte învăluitoare, să descopere ce erau piperul, menta, boiaua, usturoiul, rozmarinul, macul şi tarhonul, ajunseseră la leuştean, la plictiseală şi la neputinţa de a potrivi germana cu toate ierburile şi seminţele aromate, când Joseph fusese chemat în primul vagon, cel roşu, unde principele Carol, în strădania lui (şi în aşteptarea) de-a dobândi, de-a răsfoi şi de-a descifra documentul acela vrăjit (care trebuie să fi arătat ca toate documentele, dar care avea să-i dăruiască în sfârşit şi cu adevărat puterile domneşti), se foia ca un lup în cuşcă, nu doar neatent la peisaje şi la oameni, ci şi la propria ţinută. Au rămas o vreme singuri, prinţul descheiat la primii trei nasturi de la veston, cu centura slăbită şi cu catarama ajunsă undeva pe la şold, purtând papuci liliachii cu vârfuri ascuţite şi răsucite, cu ciucuri de mătase, pe când cizmele lui negre, fără cusur, îl aşteptau sub o măsuţă pentru cafea. Mergea dintr-un capăt în altul al încăperii, cu capul puţin plecat, cu măsura şi cu cadenţa paşilor egale, nouăsprezece paşi înainte, nouăsprezece înapoi, se întorcea întotdeauna pe pingeaua piciorului drept, nouăsprezece paşi spre sud-est şi nouăsprezece către nord-vest, deodată s-a lungit pe o sofa îngustă, fiindcă aşa i se năzărise, cu ochii fixaţi în tavan. Iar pe tavanul boltit trona o semilună argintie, încadrată de şiraguri, linii şi spirale gravate migălos şi pictate măiastru, ca şi cum

vagonul roşu s-ar fi putut preschimba oricând, prin mila lui Allah, într-o moschee mică, umblătoare şi ea, alunecând pe drumurile de fier ale imperiului. Dentistul a căutat printre flacoane, prafuri şi instrumente, a ales o pensetă curbată, tifon, un bol cu alcool şi extractul de rostopască. În câteva minute, a izbutit să adoarmă măseaua de minte a prinţului sau măcar a convins-o să aţipească. Se pregătea să se retragă, dar Karl Ludwig, despre care unii ziceau că ar fi avut un profil vulturesc sau acvilin (şi poate îl avea, însă nu atunci, pe sofa, încercănat, ameţit şi năduşit), i-a cerut să nu plece. Au cercetat împreună unul din papucii liliachii, au discutat lung şi nemţeşte despre forme şi detalii, au presupus multe şi s-au străduit să-şi închipuie şi mai multe, până când papucul, cu vârful lui ascuţit şi răsucit, cu ciucurele de mătase, a încetat să mai fie un simplu papuc şi a devenit o întruchipare a lumii aceleia în care Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig intrase cu cinci luni în urmă, o lume unde se întreba deseori ce caută şi unde, câteodată, se minuna trezindu-se. Herr Strauss, nu neapărat păsându-i de cabinetul lui abia inaugurat, de tihna motanului Siegfried ori de prietenii din Bucuresci, ci, aşa, meditând la soarta principelui şi a ţării aceleia cu destul ficat de gâscă, cu mai multe butoaie de vin decât de bere, cu şarlatani şi cereale, cu zarvă şi tabac, şi-a îngăduit să-i dea sfatul, deloc uşurător, de-a-şi păstra cumpătul, tenacitatea şi tronul. Carol şi-a dres glasul, parcă ar fi avut gâtul uscat, i-a strâns mâna tare, neobişnuit de tare, şi l-a rugat (nu i-a poruncit) să găsească leacul potrivit (şi binecuvântat) înaintea înfăţişării la sultan. S-au despărţit cu Joseph pus în încurcătură, pentru că lăsase în spatele uşii capitonate un om agitat, sleit şi temător. În ultimul vagon, cu inscripţiile şi cu ritmurile lui de clasa a II-a, bucătarul sforăia uşor, cu tâmpla rezemată de geam şi cu umărul neîncetând să tresară. Încă nu căzuseră de acord ce e leuşteanul, dar nici orele şi nici zilele nu intraseră în sac.

După culoarea sidefie de la apus, marea a cunoscut umbrele cenuşii ale înserării, chipul întunecat al nopţii,

reveria răsăritului şi splendoarea azurie a unei noi dimineţi. Feţele apei, diferite ca anotimpurile, au fost privite în voie de un domnitor care era şi nu era domnitor, de generali, politicieni, miniştri, consilieri, secretari şi destui alţii, şi ei fiind şi nefiind ceea ce credeau că sunt. Mulţi vedeau marea întâia dată, fapt pentru care unii ofiţeri şi servitori s-au închinat şi au luat câte o piatră în gură (mică, fireşte, ca sâmburii de vişină sau ca stafidele), câţiva o ştiau binişor, din voiajuri şi tablouri, iar unul o simţea ca pe o femeie cu care împărţise ani întregi aşternuturile, un boier, cel care, sub răcoarea toamnei şi a vârstei, trecea drept prim-ministru, după ce se mai îndeletnicise cu ingineria, cu societăţile secrete, cu revoluţia şi literatura, cu dregătoriile şi vinul, având faima, dincolo de toate, de fost bei de Samos. Până la mijlocul zilei următoare, a zecea a lunii, au contemplat de pe uscat valurile, pierind şi prefăcându-se în spumă, apoi, de pe la începutul amiezii, s-au uitat la ele din larg, de pe puntea şi prin hublourile goeletei „Yssedin“, urmărindu-le cum se nasc şi cresc. Unduirile acelea neîncetate, în care razele soarelui se topeau şi se prefăceau în cercuri de lumină, fermecau nu doar suflete, ci şi stomacuri, aşa încât, pe iahtul cu două catarge, unul din sumedenia de veliere ale padişahului, la bordul căruia îi întâmpinase şi-i însoţea un general adjutant, nu puţini au fost aceia care au căutat tingiri, hârdaie şi ligheane, pentru a lepăda pe ascuns, cu icnete, ce se mai păstra prin ei din masa de prânz. Dentistul se bucura de croazieră, dar, văzându-i pe ceilalţi, n-a putut să nu-şi amintească traversarea lacului aceluia cu trei denumiri (Bodensee, Schwäbisches Meer şi Konstanz) şi propriile suferinţe. Spre deosebire însă de împrejurarea helvetă, când el alesese apa şi aerul curat în locul găleţilor şi al ungherelor, nimeni nu îndrăznea să se aplece peste parapet, ca să nu spurce întinderile albastre şi să nu-i supere pe mateloţii marinei imperiale. Iar Bosforul li s-a arătat după încă două răsărituri, unora ca o minunăţie, altora ca un liman, năpădit de corăbii şi barcazuri, înconjurat de pământ de toate felurile: reşedinţe

de vară acoperite de pojghiţa lui octombrie, plaje şi coaste aride, livezi şi vii îngălbenite, aşezări de pescari. Marele oraş era aproape, respiraţia lui semăna cu o adiere de vânt, aşa că Joseph Strauss, care schimba batistele reci de pe fruntea bucătarului, a ştiut ce are de făcut. A deschis geanta roşcată, din piele de viţel, de pe care mai demult, prin iunie, răzuise litera S, a apucat bisturiul şi a tăiat un colţ al căptuşelii. Dedesubt, chiar în locul în care căuta cu arătătorul, a pipăit ceea ce era sigur că va pipăi. Pe urmă s-a întors la lunganul livid, Calistrache, care izbutise să-i explice ce e leuşteanul, dar se poticnise la chimen, la leurdă şi la răul de mare. Abia în palatul Apelor dulci, într-o odaie a slugilor, Joseph a scos de sub căptuşeala genţii un plic cafeniu, mic şi l-a strecurat într-un buzunar de la piept. A citit din Leibnitz, din paginile despre optimism, s-a gândit la mama şi la sora lui, Getrude şi Irma (care îndrăgiseră într-atât ceaiul acela încât se adânciseră în beatitudine şi nepăsare, neobservând focul, nici fumul), a aprins din beţişoarele parfumate găsite pe noptieră, câte unul în memoria fiecăreia, iar, când a sosit vestea că preaslăvitul sultan e gata să-l primească pe principe, a presărat în apa clocotită un sfert de linguriţă din pulberea fină, ascunsă în plicul cafeniu. Era un praf din Amanita muscaria, preparat chiar de el, după ce culesese ciupercile roşii cu buburuze albe, după ce le jupuise pieliţele, le uscase la vânt şi la umbră în podul pensiunii din Berlin, le tocase mărunt şi le pisase bine. Karl Ludwig, prinţul, a suflat în lichidul fierbinte, a sorbit rar şi n-a pornit în vizita care-i dădea frisoane înainte de-a goli ceaşca. A călătorit din nou cu goeleta „Yssedin“, scurt, de pe coasta asiatică spre cea europeană, iar, după aruncarea ancorei, a trecut într-un caic cu doisprezece vâslaşi, tapisat cu catifea. Îmbrăcase o uniformă de gală, de general al Principatelor Unite, i-a venit deodată să chiuie şi nu s-a abţinut, a chiuit (spre uluirea politicienilor, a miniştrilor, a ofiţerilor şi a consilierilor), dezvăluindu-i-se abia atunci, cu întârziere, tihna mării şi a văzduhului, zărind palatul alb, întins pe şase sute de metri de-a lungul strâmtorii, atât de familiar

prin liniile şi ornamentele lui (fiindcă împrumutase destule trăsături ale Versailles-ului şi copiase îndeajuns din arhitectura lui Neues Palais Sanssouci). I s-a umplut pieptul, nu cu mirosul sărat al brizei, ci cu aerul copilăriei, complet neatent la ultimele sfaturi ale aghiotanţilor şi la recapitularea ceremonialului impus de primirea la padişah. Uitase durerile gingiei, preocupat de algele creţe şi de pescăruşi. La Dolmabahçe Sarayì, pe una din esplanadele pavate cu marmură, prinţul acela prusac, într-un fel valah, sosit de la nordul Dunării, dar, şi mai adevărat, tocmai de la izvoarele ei, a fost salutat de un pluton al gărzii. I s-a părut că niciunul din soldaţii cu fesuri purpurii nu semăna cu soldăţelul lui de plumb. A fost condus apoi pe un coridor luminos, la capătul căruia îl aştepta sultanul Abdul-Aziz, cu chip liniştit şi liniştitor, după ce, probabil, siesta şi întâmplările amiezii îi fuseseră pe plac. Era în pragul unei uşi, întinzându-i mâna. Şi, începând din clipa aceea, când ceaiul de Amanita muscaria ori de Fliegenpilz îşi făcea pe deplin efectul, nimic nu s-a mai petrecut aşa cum ar fi trebuit să se petreacă, după reguli şi ritualuri. Carol n-a îngenuncheat şi n-a sărutat mâna oferită cu largheţe, doar a înclinat din cap şi a strâns-o camaradereşte (ca în cazarma regimentului de dragoni), nu s-a aşezat pe jilţul pregătit anume, ci l-a dat deoparte şi a stat alături de sultan (pe divanul moale, odihnitor), s-a arătat volubil, foarte volubil, răspunzând amplu şi confuz la întrebări, interesându-se el însuşi de părerile padişahului (mai puţin de cele ale serenisimului stăpân şi mai mult de-ale bărbatului blagoslovit cu un harem), nu s-a tulburat defel când i-a fost înmânat firmanul de numire (documentul acela râvnit şi vrăjit, care-i dăruia în sfârşit puterile domneşti), a lăsat pe o masă hatişeriful cu pecetea imperială şi a continuat să descrie un spectacol de operă (*Die Zauberflöte*, la Bremen), n-a aşteptat ca Abdul-Aziz să intre, aşa cum avea de gând, în anticameră, pentru a-i fi prezentaţi membrii de frunte ai delegaţiei de la Bucuresci (ci s-a grăbit să-şi cheme miniştrii în salon, cerându-i celui care se ocupa cu treburile de afară, nu primului-ministru,

să ridice firmanul şi să-l ia asupra sa), s-a declarat fascinat de Bosfor şi de Istanbul, mai cu seamă de pescăruşi, de algele creţe şi de acoperişurile orbitoare. Dacă, pe moment, printre propriii supuşi, purtarea lui stârnise stupoare şi teamă, curând şi mai târziu a fost interpretată ca demnă, cutezătoare, abilă şi neasemuită, ca semn al nobleţii sângelui şi al devoţiunii faţă de ţară. Până să-şi intre, însă, în drepturi obişnuinţa dâmboviţeană a elogierii, până să pâlpâie şi să zburde înflăcărările patriotice, până să fie retuşată şi pomădată scena întrevederii, până să se pornească potopul de metafore, hiperbole şi epitete, Karl Ludwig a dormit neîntors, visându-se călare pe un ponei sur, apoi trăgând cu puşca cu alice în nişte ţinte de lemn, care imitau iepuri, mistreţi şi vulpi. S-a trezit spre seară, nu în parcul castelului Sigmaringen, ci într-o cameră spaţioasă a palatului Apelor dulci. Pe secrétaire-ul de lângă fereastră îl aştepta firmanul domnesc, cu coperţile din piele străbătute de fir şi încrustaţii aurii, cu paginile cerate, cu caligrafia impecabilă a scribilor otomani, cu sigiliile Sublimei Porţi şi cu iscălitura buclată a sultanului. Îl durea capul cumplit, iar măseaua de minte se înviorase şi ea. Timp de o săptămână, în ciuda insistenţelor de-a bea o nouă ceaşcă din ceaiul acela dulceag sau măcar de-a-i afla compoziţia, s-a mulţumit doar cu extractul de rostopască. A discutat cu dragomani şi ambasadori sosiţi în audienţă, s-a plimbat în voie prin Constantinopole, a încercat de câteva ori să numere moscheele, dar îl derutau mereu minaretele, unul ori mai multe la o singură geamie. L-a vizitat de încă două ori pe atotputernicul Abdul-Aziz, plin de daruri şi reţinere, fără să-i mărturisească dorinţa lui de-a vedea pavilionul păsărilor şi uriaşa sală de recepţii din Dolmabahçe Sarayì, cu cele cincizeci şi şase coloane de piatră şi cu giganticul său candelabru, cântărind patru tone şi jumătate. În logica aceea a cadourilor şi a gesturilor binevoitoare, Carol a primit o sabie de Damasc şi cinci armăsari arabi, a fost decorat cu ordinul Osmania şi a fost invitat să asiste la o paradă militară. Pe o ploaie rece, prinţul Iusuf şi-a prezentat batalionul. Avea

unsprezece ani, glas subţire, iar doi ofiţeri superiori îi struneau calul. Ploaia s-a înteţit apoi, îngăduindu-le vistiernicilor să-şi înmoaie tocurile în călimări, să pună toate cheltuielile pe hârtie şi să adune. Una peste alta, socotind şi bacşişurile, vizita la Istanbul costase 20.000 de galbeni, adică 240.000 de franci. Dar preţul dobândirii firmanului era mai mare, mult mai mare, pentru că începând din anul acela, al o mie opt sute şaizeci şi şaselea de la naşterea Mântuitorului, tributul plătit de Principate avea să crească simţitor.

În vagonul verde, pe drumul de întoarcere, Herr Strauss s-a interesat aşa, într-o doară, ca şi cum ar fi vrut să mai treacă vremea, dacă bucătarul auzise de o ciupercă otrăvitoare, roşie, cu buburuze albe, numită în germană Fliegenpilz. Din aproape în aproape, pălăvrăgind, a aflat că se chema Pălăria şarpelui. Sau Burete şerpesc.

*

„Mulţumesc ţie, bunule Otto, care te-ai îndurat să primeşti cheile casei mele, care m-ai hrănit şi mi-ai dat apă, care m-ai spălat de sângele roşu şi mult, care m-ai ferit de motanii haini, slavă ţie, bărbierule, care te-ai purtat ca un înger şi, din mare mila ta, ai desferecat uşa aceasta mereu, iar la o vreme de la plecarea iubitului meu stăpân, când a cincea oară s-a arătat ziua după noapte, ai deschis iarăşi încuietorile şi nu doar că ai adus carne şi zgârciuri, lapte, ci ai lăsat din braţe ca dintre aripile tale nevăzute o copilă fără seamăn, cu spaime de la începuturile lumii şi cu suspine ca la sfârşiturile ei, tu, frizerule, numai tu, mi-ai dăruit dragostea, deodată, când mie mi-era foame, m-ai făcut să dârdâi şi să îngheţ, aievea a fost miracolul tău, pisica feciorelnică şi duioasă, Riţa, cum tu însuţi şi voi oamenii îi ziceţi, numită cu adevărat Manastamirflorinda, răsplătit să fii, Otto Huer, pentru fapta ta, căci din teamă şi mirare m-am apropiat mai întâi, coada ei s-a înfoiat şi parcă avea pe spinare ţepi de arici, bulgări roşcaţi îi mocneau în blană, ca jarul, mirosea mai frumos decât peştele proaspăt ori decât porumbeii, a tresărit când nările mele au atins-o, când i-au sorbit

parfumul, nu ştiu de ce, poate de grijă, am căutat s-o liniştesc cu limba, înţelegi tu, bărbierule, doar eşti trecut prin multe, dar căutarea aceea nu i-a fost pe plac, şi m-am lungit pe duşumele, cu ochii închişi şi cu urechile pleoştite, departe, sub scrinul cu cinci sertare, fiindcă rana mă chinuia iarăşi, durerea se ridica chiar din inima mea, şi află tu, dragule, că uneori timpul curge vioi şi ceasurile ticăie vesel, i-am simţit respiraţia între bătăile pendulei, caldă şi blajină, ca vânturile din aprilie, iar ea, Manastamirflorinda, a lins îndelung urechea mea albă, cea sfâşiată de motanul oţărât şi crud şi pe care tu, binefăcătorule, ai spălat-o cu una din licorile iubitului meu stăpân şi ai cusut-o cu aţa lui vindecătoare, s-a culcuşit lângă mine, petele din blana ei dogoreau, roşcate, am tăcut, pe urmă am cântat încet, pe două voci, să nu te superi, frizerule, dar tu n-ai fi bănuit, ai fi gândit că mâţele torc, am cântat şi am deschis ochii, rând pe rând, ochi în ochi, verdele ei era de necuprins, ca lanurile primăvăratice pline de popândăi, pace ţie încă o dată, bunule Otto, vrăjitorule, căci eşti un vrăjitor şi tot ce s-a petrecut a fost o vrajă, şapte zile prin care s-au perindat şase nopţi le-am trăit în dezmierdări, ne-am tăvălit pe covoare şi ne-am topit, ne-am suit pe mese, pe dulapuri şi pe cufere, căutând alinturi şi odihnă, am şi căzut într-un rând, de pe cuptor, dar ne-am prins la loc, iute, cu labele din faţă încolăcite, cu cozile la fel, a mea albă cu un smoc negru, a ei neagră cu un punct roşcat, ne-am desfătat în patul iubitului meu stăpân, pe îndelete, strecuraţi sub cuvertura moale, ca să fie întuneric şi să ni se pară că lumea întreagă suntem noi, nu-ţi doresc, bărbierule, să fi fost martor, pentru că te-ai fi îngrozit ascultându-ne, erau foşnetele amorului, nu miorlăituri, eu şi Manastamirflorinda fiind aici şi aiurea, la etajul clădirii şi cu sufletele în văzduh, în pântecul unui nor pufos, de deasupra căruia, tu, milostivule, scumpe Otto Huer, ai coborât, ai răsucit cheile şi ai intrat, ne-ai mângâiat şi ai oftat, ai umplut şi ai golit trei păhărele din schnapsul iubitului meu stăpân, ai învelit copila într-un pled, seara,

când ea nu mai era copilă, ai luat-o în braţe ca între aripile tale nevăzute şi ai dispărut, slavă ţie, îngerule, răsplătit să fii!“

Aşa şi atât a scris Siegfried, pe catifea galbenă, înainte de-a se adânci în somn. Îşi aşternuse psalmul pe spătarul unuia din scaunele noi, iar sufletul lui şi cele zece gheare nu leneviseră deloc.

Herr Strauss a sosit dimineaţa, obosit, cu hainele boţite, visând la o baie fierbinte, nesfârşită şi la o cafea cu caimac. Şi-a strigat motanul din prag, cu bagajele încă în mâini, gata să-l pupe şi să-l încânte cu batogul de rechin adus de la Istanbul. Dar Siegfried nu era nicăieri. A avut timp să-şi scoată pardesiul, să aprindă focul şi să pună pe plită un ibric, a deschis ferestrele larg, cât să adie prin camere răcoarea zilei de 23 octombrie, a privit afară, lung, şi a mai strigat o dată, însă strada forfotea de oameni, cai şi măgari, nicidecum nu era ora cotoilor pribegi. Se pregătea să rupă foi din calendar, destule, doar lipsise două săptămâni, când i-au căzut ochii pe spătarul unuia din scaune, plin de crestături, găuri, tăieturi şi împunsături, sute, poate mii, parcă pluşul fusese ciuruit de molii şi ciugulit de păsări cu clonţ ascuţit. Nici măcar n-a ridicat din umeri, doar a rămas aşa, mut, fără să ia seama la apa care clocotea. Mai târziu a zărit o mogâldeaţă, în mijlocul patului, l-a găsit pe motan sub cuvertură, dormea pe cearşafurile albe, abătut şi bolnav, ghemuit peste o pată de sânge închegat. Cercetându-i rana de la ureche, pipăind copcile şi trecându-şi degetele prin blana lui, Joseph a fost convins că Siegfried pierduse, dacă nu războaie, măcar câteva lupte de stradă, că suferise de singurătate şi dor. Nu i-a dat prin minte că sângele uscat şi negru ar fi putut fi al unei pisici tinere, tocmai trecută de primele călduri.

În bucătărie, pe raftul de sus al blidarului, mai existau nişte zgârieturi. Joseph nu le-a găsit atunci, nici în lunile care au urmat. Scrijeliturile acelea în lemn, care aveau să se prăfuiască, dar nu să se şteargă, sunau în traducere aşa:

„Ce minunăţie, şi ce noroc, şi toate cum s-au înşirat,

şi acum cred c-ar fi bine să mor

Foşnetul n-a pălit, îl văd, e aburul care pluteşte în odăi

Lumina lunii se tolăneşte pe podele, o aud, tremură ca Manastamirflorinda

Picăturile de tristeţe, adulmec, se fac mari şi roşcate, sunt chiar pete din blana ei".

*

Crăciunul nemţesc venise posac şi umed, fiindcă nu era îndeajuns de frig ca moina să se schimbe în ninsoare. Şi, într-o zi ca aceea, luminoasă doar în cele sfinte, ghetele aveau nevoie de noroc când se afundau în bălţi şi noroi, iar pelerinele se umpleau cu stropi maronii, puzderie, de pe urma birjelor grăbite. Timpul, chiar şi pe zloată, se măsura în feluri diferite la Bucuresci, aşa că Ajunul Naşterii Domnului, care strânsese câini uzi şi costelivi în mahalaua Lipscanilor, atraşi de mirosul fripturilor de gâscă, al crapilor la tavă, al cozonacilor şi al turtei dulci, se potrivea cu praznicul Sfântului Spiridon, care smintise pisicile în a cincea săptămână a postului, aducând dezlegare la peşte. Se întâmpla atunci, când 24 şi 12 decembrie erau totuna, ca socotelile asupra calendarului, una pe stil nou şi alta pe vechi, una apuseană şi alta din răsărit, una papistăşească şi protestantă, alta pravoslavnică, să se împace ca niciodată în restul anului. Din două sărbători nu se lega una mare, comună, dar măcar obloanele prăvăliilor rămâneau coborâte, căci negustorii şi meşteşugarii din atâtea seminţii, oameni, dacă nu creştini, se temeau şi se ruşinau să le ridice. Ca un bun catolic, Joseph Strauss, dentistul, al cărui cabinet era de bună seamă închis, îşi spusese rugăciunile, apoi se rezemase de tocul unui geam de la etaj, privind norii, ciorile, acoperişurile cenuşii, fumul care se înălţa din coşuri şi se pierdea către miazănoapte. Muşca dintr-un ştrudel cu brânză dulce, moleşit de căldura sobelor şi, mai ales, de curăţenia pe care noua slujnică, beteagă cum era, izbutise s-o facă în camerele lui de burlac. În şase luni, de când locuia acolo, învăţase sunete şi distanţe, detalii şi ecouri, aşa că a recunoscut mai întâi,

în burniţa rece a dimineţii (nu lapoviţă, nici măzăriche), clopotul de la capătul Podului Mogoşoaiei, bucurându-se să-şi vestească hramul. Iar cum toate se împărţeau în noi şi vechi, nu numai calendarele, pantofii, domniile, slujnicele, cartofii şi ţiitoarele, imediat după bătăile delicate şi rare de la Sfântul Spiridon Vechi, la niciun minut, răsunaseră dangătele puternice şi prelungi de la Sfântul Spiridon Nou, la poalele Dealului Mitropoliei, unde hramul se serba mai cu fală. Pe urmă, unul după altul şi multe deodată, se porniseră clopotele din tot centrul oraşului, chemând la liturghie şi la iubire de Dumnezeu, amintind că în ţara aceea credinţa ortodoxă era mare, iar ctitorii care visau la iertarea păcatelor erau nenumăraţi. Fără să-şi dea seama, Herr Strauss a murmurat ceva greu de desluşit, un pasaj din *Dominus dixit ad me*, şi, din senin sau din cerul jilav, a întrezărit un alt Joseph, mai slab, scund, cu glas subţire şi aprins la faţă, aflat în balconul de la Sankt Hedwigskathedrale, la Bebelplatz, în al treilea rând al corului. Câteva clipe, doctorul a încăput iarăşi în trupul de copil. Şi a fost fericit. Mai departe, cu ştrudelul neterminat într-o mână, cu puţin zahăr pe buza de sus, a ascultat vocile impunătoare ale aramei, vuind şi vibrând, plutind chiar pe deasupra străzilor unde trăiau atâţia germani. La fel ca fumul din hornuri, s-a dus cu gândurile după vânt, spre sud, a trecut de bisericile Sfântul Antonie cel Mare, Sfântul Dumitru şi Sfântul Ioan Nou, a ocolit mânăstirea Stavropoleos, a întâlnit dincolo de râul murdar şi leneş, lângă mal, turlele Adormirii Maicii Domnului, ale Sfinţilor Apostoli şi ale Domniţei Bălaşa, a găsit de-a dreapta şi de-a stânga Mitropoliei (nu ale Tatălui) Antimul, Mihai Vodă şi Schitul Maicilor (de unde cumpărase un covor, prin septembrie), Sfântul Nicolae Vlădica, Slobozia şi Sfânta Ecaterina. Urcând pe la est, ca şi cum auzul lui ar fi mers invers decât soarele, iar închipuirea l-ar fi purtat din clopotniţă în clopotniţă şi din altar în altar, s-a preumblat pe la Sfânta Vineri, Sfântul Mina, Sfântul Gheorghe Vechi, Răsvani şi Sfântul Gheorghe Nou. Curând, în jocul acela care amesteca acustica cu geografia

şi strădania cu toponimia, a cotit către nord şi a descoperit surâzând că acolo, în punctul cardinal urgisit de friguri şi de umbră, erau mai preţuite numele oamenilor şi obiectelor decât cele ale sfinţilor: Colţei, Scaune, Kalinderu, Batiştei, Sărindar, Enei, Kreţulescu, Doamnei şi, abia la urmă, Sfântul Nicolae Şelari, Sfântul Sava şi Sfântul Nicolae dintr-o Zi. De la vest, unde cercul imaginat de Joseph Strauss se închidea, soseau numai două şiruri de dangăte, unul dogit şi altul mieros, de la Sfântul Ioan cel Mare şi de la Zlătari. Apoi, clopotele au tăcut, fiecare pe limba lui, dar numai după ce Necuratul fusese alungat de pretutindeni, cu toaca. În aerul umed, liniştea părea deplină, chiar dacă picăturile de ploaie loveau în pervaz şi Siegfried mârâia în somn, visând dulăi, motani vrăjmaşi ori guzgani. Joseph mestecase şi ultima bucăţică din ştrudel, aşa că s-a adâncit într-un fotoliu şi a început să citească Apuleius, *Metamorfoze sau Măgarul de aur*, sorbind dintr-un pahar cu cidru. Departe de fereastră, n-a văzut că norodul biruise clisa de pe drumuri şi intrase la adăpost, în casele Domnului, să se mântuiască şi să ia aminte. Încet, încet, prins de carte şi de patimile tânărului Lucius, a uitat de bisericile pline şi tămâiate, cărora doar puţini le ştiau numărul, poate unii popi şi dăbilari. Înaintea prânzului, fumând dintr-o pipă din lemn de gutui, nu s-a gândit că în oraşul acela întins, oriunde, până la barierele dinspre câmpuri, toate predicile îl slăveau pe Sfântul Spiridon, episcopul Trimitundei, cel care prefăcuse şarpele în aur, oprise râurile din curgerea lor şi, înviind caii cu capetele tăiate, se pomenise că i-a lipit murgului capul alb şi bălanului pe cel negru.

Mai târziu, în după-amiaza mohorâtă, dentistul a încercat să doarmă, dar s-a tot foit sub pături, cu ochii închişi. Chipuri, fantasme, gesturi, împrejurări, păreri şi fapte veneau de-a valma, fără legături şi fără logică, îl învăluiau pe rând, tandru sau smucit, dispăreau la fel de alunecos cum se iveau. Tocmai se răsucise pe-o parte şi îşi potrivise perna sub obrazul drept, când şi-a amintit un fel de nălucire din aprilie, de la Berlin, cu femei frumoase şi

mulţimi nerăbdătoare aşteptând la uşa lui, în Bukarest, pentru a le potoli durerile de dinţi. Lucrurile arătau, însă, altfel. Avea câţiva clienţi, unii statornici, alţii întâmplători, dar înţelesese de la bun început că acolo, ca un năravul locului, oamenilor nu le păsa dacă sunt ştirbi. Nu-şi curăţau gurile, mâncau cum puteau, se grăbeau să scape de dinţii stricaţi. Şi-i scoteau singuri, înmuiaţi în ţuică, mastică, secărică şi rachiu, sau mergeau la bărbierii cu dălţi şi cleşti mari, care îşi ziceau măselari. Deprinderile acelea îi lăsau lui Joseph un gust amar, unul pe care-l simţise şi atunci, în pat, făcându-l să se întoarcă pe burtă şi să se piardă într-un peisaj de la sfârşitul toamnei. A văzut iarăşi, nu din spatele tufişurilor, ci dintre cearşafurile de olandă, cum un iepure sur fuge pe arătură, cu salturi iuţi, în zigzag, tăind ceaţa subţire, întâlnindu-se deodată cu glonţul lui Peter Bykow, brutarul, rostogolindu-se peste bulgării de pământ negricios. L-a adus o căţea, iar Peter l-a învelit în frunze de brusture şi l-a îndesat în raniţă, alături de alţi patru. Apoi, pe moşia Ciumernicu, unde vânaseră în zorii alburii, au apărut figuri şi contururi bizare, în culorile frigului. Ei doi, nemţi, unul cu fular şi căciulă îmblănită, celălalt cu o puşcă pe umăr, se opriseră în câmpia valahă, la marginea unui sat de bulgari, privind un bătrân îndesat şi chel, cu haine de preot, care întindea paie în strat gros peste nişte butuci de vie. Lucra cu furca, încet, avea roba şi ghetele murdare, se tot ştergea pe frunte cu o cârpă roşie. I-a întâmpinat cu cuvinte slavoneşti şi latine, pe urmă româneşti, şi-a spus repezit numele şi, în amestecul acela de limbi, le-a mărturisit că se teme de îngheţ, de supărarea îngerilor şi de beznă. Şi-a lăsat calul pe mirişte, priponit, şi i-a condus înspre casele pitice, dincolo de care se găsea conacul boierului Condurat. Pe drum, Necula Penov, preotul, a vorbit fără încetare (tăcând doar ca să tuşească), le-a povestit cum cresc dovlecii, cum unsprezece ani şi-a ţinut slujbele într-un staul de oi, cum se sădesc ardeii şi conopida, cum împarte sacramentul, cum alungă ciorile, cum rânduieşte botezurile şi cum aşteaptă încrezător, zi după zi, o

scrisoare de la mărinimosul şi blândul Pius al IX-lea, ca răspuns la cele o sută şaptezeci şi şase de epistole pe care i le trimisese la Vatican. La o răspântie cu plopi înalţi, ei doi, un dentist şi un brutar, supuşii aceluiaşi papă, au descoperit uluiţi că hardughia din faţa lor, cu o cruce de fier în coama acoperişului, purta un nume binecuvântat: Fecioara Maria Regina Sfântului Rozariu. Era o biserică din scânduri şi pământ, învelită cu stuf, catolică după vrerea ţăranilor acelora veniţi peste Dunăre, la 1828, în vremuri de război. Din odaia lui călduroasă, Herr Strauss a întrezărit şi curtea, năpădită de vrăbii, ca şi cum în iarbă ar fi fost risipite boabe de mei. Nu găsea calea către somn, aşa că a ieşit toropit din aşternuturi, când lumina de afară începuse să pălească. A încălzit apă, şi-a pregătit briciul, pămătuful, săpunul, două prosoape şi rufărie curată, s-a spălat îndelung şi s-a bărbierit cu grijă, întâlnindu-şi ochii în oglindă, căprui, lipsiţi de tristeţe şi de îngrijorare. Când a ieşit pe uşă, purta un palton gri, pălărie şi galoşi, iar limba cea mare a pendulei se apropia de cinci şi jumătate. Sub ploaia măruntă, Lipscaniul semăna cu un râu, în albia căruia nu apele (bălţi şi băltoace), ci oamenii curgeau tihnit. Joseph a păşit alături de ceilalţi, încălzit de freamătul lor, auzea frânturi de discuţii, replici, şoapte răzleţe, multe în germană, destule italieneşti, ungureşti şi poloneze, chiar şi râsetele unor domnişoare pe care le ocolise. La un moment dat, râul s-a desfăcut în două braţe, unul cotind ciudat, la deal, cum niciun râu nu o face, înspre biserica lutherană, celălalt ducându-se înainte, pe panta lină. Iar între zidurile Bărăţiei, afară, se strânseseră atâtea suflete încât, clipe întregi, n-a crezut că poate fi adevărat. Şi-a găsit loc într-o laterală a porţii, ferit de cei care încă mai soseau, s-a suit pe o grămadă de cărbuni şi s-a uitat de sus, scrutând întunericul proaspăt. Printre pelerine, umbrele şi mantouri ude, a recunoscut profilul Mathildei Vogel, departe, vindecat de vărsatul de vânt. Nu distingea mare lucru, dar i s-a părut că obrazul e rozaliu şi că şuviţe castanii, buclate, îi ating lobul urechii. Se întreba dacă merită să răzbească prin mulţime, dacă stropii reci o

înveselesc sau o supără, dacă botinele ei sunt uscate, dacă pulpele tremură şi se încreţesc, se gândea la multe şi stătea nemişcat, când primul clopot a bătut cu tărie, chiar clopotul cel mare, dăruit bisericii aceleia, Sancta Maria Gratiarum (ori Sfânta Maria a Harurilor), de însuşi Franz Josef, stăpânul Vienei. Curând, în turnul alb, s-au pornit şi clopotele mijlocii, lucrate pe socoteala părinţilor augustului suveran, arhiducele Franz Karl şi prinţesa Sophie, îndemnând la pacea cuplurilor şi a contrariilor, iar, în urma lor, a răsunat clopotul cel mic, danie a lui Maximilian, fratele împăratului austriac şi împărat la rându-i, în celălalt capăt al lumii, în Mexic. Dangătele acelea, catolice şi nu ortodoxe, datorate familiei Habsburg şi nu voievozilor valahi, vuind laolaltă şi nu în cele patru zări, vestind Ajunul Crăciunului şi nimic altceva, au străpuns norii de deasupra Bucureşciului şi, credea dentistul, s-au pierdut în seninul sticlos, către stele. Tot într-acolo s-a înălţat şi muzica la începutul Liturghiei îngerilor, mai ales versul *„Filius meus es tu, ego hodie genui te“*, când acordurile de orgă au lovit geamurile catedralei, apoi s-au prelins pe uşile larg deschise, au atins creştetele plecate şi le-au mângâiat ca un fior, au plutit şi au lăsat să picure o licoare a bucuriei, care aprindea voci şi inimi şi care, într-un colţ al curţii, lângă poartă, a făcut să licărească lacrimi pe chipul lui Herr Strauss. A intonat laolaltă cu ceilalţi *Laetentur Caeli* şi *Tecum principium*, afundându-se cu glasul lui însufleţit în vraja psalmilor 95 şi 109, iar, la terminarea slujbei, când râul tihnit a prins să curgă invers, de la Bărăţie către casele oamenilor, s-a străduit să o întâlnească pe Mathilde. N-a zărit-o nici pe ea, nici pe fratele ei, Jakob Vogel, opticianul, de la care ar fi aflat şi ar fi învăţat să vadă destule. A trecut pe acasă, l-a ajutat pe Siegfried să urce în coşul de răchită şi, aşa, purtând motanul pe braţul drept, s-a îndreptat spre locuinţa prietenului lui, Otto Huer. Au cântat cu toţii, în cor, chiar şi Siegfried a tors în apropierea sobei, au băut rachiuri şi vin, s-au înfruptat din nenumărate feluri de mâncare, mai cu seamă din minunăţia aceea aburindă,

friptura de gâscă, Die Weihnachtsgans, s-au gândit la bătrâni, la bolnavi şi la săraci, chiar şi la câinii hămesiţi de pe străzi, pentru care au umplut două castroane cu oase. Şi s-au rugat pentru ei.

Nu toată noaptea, ci doar un ceas, un ceas şi jumătate, o trăsură aşteptase în faţa clădirii cărămizii de la numărul 18. Un locotenent de gardă, cu favoriţi, avea ordin să-i înmâneze dentistului un bilet. Era din partea domnitorului, care-l invita la palat, la ceai, lângă bradul din bibliotecă. Locotentul a rămas cu plicul în buzunar.

Sub adierea Crăciunului, pentru prima oară departe de familie, principele Carol anunţase în timpul serii că nu se simte prea bine, se retrăsese în cabinetul de lucru şi refuzase orice companie. Ore în şir, fără să se ridice de la birou, a aşternut pe hârtie, în cinci variante, multe din câte se petrecuseră şi îl împovăraseră în ultimele luni. Le-a scris pe rând, cu măsuri diferite ale intimităţii, tatălui, mamei, surorii şi fraţilor săi, gustând rar dintr-un lichior de cireşe amare, schimbând tonul şi nuanţele, având de fiecare dată în minte chipul şi firea celui căruia i se adresa. Întâmplările erau comprimate sau detaliate, descrierile reci dintr-o epistolă deveneau pătimaşe în alta, punea accentul când pe politică şi pe treburile statului, când pe sentimente şi pe mâhniri, uneori se arăta puternic, cumpătat şi optimist, alteori îşi deplângea soarta şi dădea frâu liber incertitudinilor. Iar în versiunile scurtei sale istorii de monarh, câte una pentru Karl Anton, Josephina, Leopold, Friedrich şi Marie, s-a referit la marele împrumut Oppenheim, perfectat la Paris după confirmarea lui de către Sublima Poartă, nu atât o afacere profitabilă, cât una salvatoare, care potolea protestele ofiţerilor şi funcţionarilor, chiar dacă presupunea restituirea a 32 de milioane de franci, în douăzeci şi trei de ani, pentru numai 18, 5 milioane încasate. A relatat apoi cum alegerile pentru Camere, din noiembrie, fuseseră nu doar un prilej de răfuieli, abuzuri şi manipulări, ci şi un moment dezolant, prin rezultat şi consecinţe, care lăsase guvernul fără o susţinere serioasă. La fel, în termenii dezamăgirii, a

descris primul bal de la palat, ţinut pe cheltuiala sa personală, un act de normalitate şi decenţă, după părerea lui, dar şi o ţintă a atacurilor infame, pe motiv că s-ar fi risipit banii ţării într-o perioadă de sărăcie lucie. Dincolo de fapte, în cele cinci scrisori s-au strecurat, însă, şi altele, printre rânduri, fiindcă sărbătoarea aceea neasemuită, Naşterea Domnului, avea darul să sporească dragostea, să crească dorul şi să reînvie clipele fericite. Mult după coborârea întunericului, când singurătatea devenise apăsătoare, principele a simţit nevoia să sporovăiască şi să uite. Fumând, s-a gândit la bărbatul acela inteligent, cald şi discret, Joseph Strauss, berlinezul, şi la ceaiul lui miraculos, care inspira vise şi nepăsare. Pe la miezul nopţii, a fost informat de un ofiţer că dentistul fusese de negăsit.

A auzit apoi, spre dimineaţă, susurul unui pârâu şi foşnet de ierburi, a văzut o poiană însorită, cu fagi, arini şi paltini. Şi-a desfăcut prohabul şi a început să facă pipi pe un pâlc de urzici. S-a trezit buimac şi ud, iar pata de pe aşternuturi nu semăna nici cu scuipaţii, nici cu sângele închegat, era altfel decât restul petelor.

4. Piticul de pe frânghie

Lumânările fuseseră stinse de puţin timp, aşa că, în aerul foşnitor, se distingeau numai tălpile cenuşii. Pe urmă, când întunericul s-a diluat şi n-a mai fost ca smoala, s-au văzut gambele şi pulpele, dezvelite, încordate, încolăcite uneori, desprinse repede din strânsoare. În patul îngust, unde pânzeturile miroseau a levănţică, două picioare se legănau încet, iar alte două se arcuiau pe deasupra lor, încercau să se atingă (cu gleznele, cu călcâiele), se lăsau pe spate şi se înălţau către tavan, parcă ar fi vrut să râcâie varul zgrunţuros. Curând, legănarea aceea s-a înteţit, mişcările largi au devenit zvâcnete scurte, aerul foşnitor din odaie a încetat să foşnească şi a fost năpădit de răsuflări apăsate, gâfâite, de un scâncet vag şi, mai ales, de geamătul care creştea infinit mai iute decât un aluat pus la dospit. Cearşaful s-a răsucit peste şolduri şi, printre

umbrele nopţii, s-a zărit un popou alb care se zbătea nestăpânit, în sus şi-n jos, înainte şi înapoi, mai grăbit ca ticăitul ceasului de perete, un ceas cu cuc. Acoperind nişte ţipete subţiri, înăbuşite, geamătul s-a umflat şi s-a copt cât o ditamai pâinea, uriaşă, în care se adunase drojdia unui an întreg. S-a aşternut apoi sfârşeala, ca la orice sfârşit, barba nu mai zgâria pieptul plinuţ, se afunda în moliciunea lui, respiraţiile îşi căutau cadenţa obişnuită, buzele tresăreau, umede, o mână se odihnea pe o coapsă, părul lung şi lins stătea răsfirat. Clipele, destule clipe, s-au scurs aşa, în delăsare, până când trupurile s-au desprins şi au rămas întinse pe spate, apropiate, răspândind un abur cald. Şi, în aburul acela, nasul mic şi cârn a regăsit parfumul de care uitase minute întregi, unul fin, din flori de migdal, cum nu mai întâlnise, iar celălalt nas, coroiat şi puternic, a simţit din nou levănţica de sub aşternuturi, n-a luat-o în seamă şi, avid, uluit şi nesătul, s-a desfătat cu aromele jilave ale corpului de femeie. Undeva în pântece, ceva s-a strâns ca un arici şi s-a întristat când ea s-a sprijinit în coate, s-a ridicat (cu mâna dreaptă pe spătarul unui scaun şi cu stânga bâjbâind pe podele), a păşit de trei ori, a dibuit ligheanul din tablă, fără smalţ, găleata cu apă şi săpunul, s-a spălat mult şi adânc, în tihnă şi lentoare, s-a şters la fel, pe îndelete, şi a alungat măcar pentru o vreme mirosul dintre pulpe, nici dulce, nici amar, poate acrişor. Imediat, dar nu chiar imediat, fiindcă secundele se dilataseră şi timpul avea altă măsură, palmele femeii i s-au aşezat una pe umăr şi alta pe buric, au pornit să pipăie şi să caute, au descoperit învelişul din piele de căprioară, cu şiret la gură şi fir încrustat de jur-împrejur, l-au scos încet, ca pe-o teacă, şi l-au cufundat într-o fiertură de salvie, să se cureţe şi să rămână moale. Degetele grijulii au apucat falusul năclăit şi obosit, l-au îmbăiat, l-au alintat, l-au dezmierdat ca pe-un prunc şi, cum nu puteau să-l pună la sân, au făcut loc ţâţelor să-l cuprindă şi să-l legene. În pântece nu mai era un arici ghemuit, nici mâhnire, iar pruncul nu vroia să doarmă, deşi părea ostenit. Cu sprâncenele lui groase, cu barba aspră şi cu pometii teşiţi,

bărbatul a ales să-şi aprindă o ţigară de foi şi să destupe şampanie. N-a găsit scrumieră, nici pahare, aşa că a adus o farfurioară şi nişte căni de lut. Şi, în bezna sidefie, dopul a bubuit ca detunătura unui pistol, a asmuţit câinii până departe, a speriat şoarecii din unghere şi de sub duşumea, a trezit gâştele şi, ce-a fost mai rău, i-a provocat fetei un ţipăt cumplit, urmat de un salt până la masă, de zvârcoliri şi de plâns. A îngenuncheat pe preşul de iută, răvăşindu-i pletele, i-a vorbit neîntrerupt în franceză, a sărutat-o pe noadă, pe fiecare vertebră şi pe ceafa călduţă, a strâns-o în braţe şi i-a spus că-i pare rău, s-a întors cu săruturile către fundul ei pufos şi rotund, ca o piersică, dar săruturile n-au mai fost săruturi, pentru că se plimba deja cu vârful limbii pe şira spinării, fără să se mai gândească la ţigaretă şi la şampanie. A coborât năuc, lin, ameţit de gustul sărat şi ademenitor, şi ar fi coborât şi mai mult dacă ea nu s-ar fi răsucit ca un peşte alunecos şi nu l-ar fi oprit cu braţele, tandru, nu ostil, ca şi cum din mângâierile lor s-ar fi ivit o voce a cumpătării. S-au lungit iarăşi în patul îngust, rezemaţi de perne şi de tăblia de lemn, au băut din ulcioarele fără toartă, apoi ea i-a făcut un semn, a turnat din sticlă până a umplut cana, şi-a înmuiat sfârcurile, amândouă, în licoarea acidulată şi rece, i le-a dăruit şi a aşteptat. A durat mult ori puţin până când palmele ei au pornit din nou în căutare, au găsit mădulărul (pe care-l tot alintau cu cuvinte nemaiauzite: pulicică, sulac, coinac şi ştremeleag), l-au vârât în ulcior, cât a încăput, doar pruncuţul se înviorase, se făcuse mare şi vesel, aşa că s-au jucat cu el în voie, l-au răsfăţat, i-au scărpinat cârlionţii şi căpşorul rozaliu, de copil, iar buzele l-au şters bine la ieşirea din scăldătoare. L-au îmbrăcat în hăinuţa din piele de căprioară, catifelată şi udă, au strâns şiretul şi s-au pierdut încă o dată în nebunia aceea a picioarelor încolăcite, a trupurilor lipite, a scâncetului vag şi a geamătului care creştea infinit mai iute decât un aluat pus la dospit.

Un rege e un rege, chiar dacă se numeşte domn sau domnitor, dar, înainte de toate, un rege e un bărbat, fiindcă

nimeni, niciodată, nu s-a născut pe tron şi nici cu coroana pe cap. Iar el, Carol I, nesocotind legile firii şi nevoile trupului vreme de un an, mai precis trei sute optzeci şi patru de zile, acaparat mereu şi intrigat de încurcatele probleme ale Principatelor, de lâncezeala, de talmeş-balmeşul şi de urgenţele din jur (şi toate erau urgente), se ferise să păşească pe alunecosul drum al legăturilor de alcov. Sfârşitul primăverii îl găsise mohorât şi irascibil, neputincios să se bucure de adierile călduţe, de bujorii albi şi de cireşe. Nici compania fratelui său, Friedrich, care-l însoţise într-o lungă şedere la Iaşi şi într-o vizită în porturile de la Dunăre, nu mai era în stare să-l binedispună. Tot atunci, vestea că sora lui cea mică, Marie, avea să se logodească cu contele de Flandra, îi provocase o tresărire, în umbrele căreia, dacă n-ar fi fost barba şi sprâncenele stufoase, s-ar fi putut descifra un zâmbet strâmb. Nu întârziase să-i scrie, mimând încântarea, dar literele, virgulele, punctele şi semnele de exclamaţie, toate, ca şi cum cerneala ar fi fost compusă din uluire şi regrete, îi inspirau doar ironia sorţii. Cel care refuzase tronul şubred şi incomod pe care (apoi) se aşezase el, tocmai acela, cu cele opt nume de botez, Philippe, Eugène, Ferdinand, Marie, Clément, Baudouin, Leopold şi George, ferice şi fără griji în castelul din Laeken, lângă Brüssel, urma să primească în dar mâna, râsetele şi minunăţia surorii sale, fiinţa de care lui, departe, la capătul lumii (după cum credeau mulţi), îi era cel mai dor, în timp ce se străduia să înzdrăvenească o ţară stranie, ai cărei oameni nu voiau să se lepede de bolile lor. Pe data de 3, după-amiaza, prinţul Karl privea absent frunzişul din faţa ferestrei, nepăsător la pregătirea festivităţilor de la 10 Maiu, înclinat să vadă doar ipocrizie şi gesturi de operetă în elanul acela colectiv de-a celebra scurgerea unui an de la sosirea sa în Bukarest. Ca în atâtea alte rânduri, s-a gândit la licoarea miraculoasă pe care o băuse la Istanbul, înaintea primirii la sultan, şi şi-a dorit, tot ca în atâtea alte rânduri, o ceaşcă plină, cât să uite tot ce-l rodea pe dinăuntru şi să fie câteva ceasuri fericit. A trimis după

Joseph Strauss, doctorul, cu precizarea că aştepta un ceai, dar s-a îndoit de la bun început că va căpăta ceea ce cerea. Nu-l mai chemase din martie, după ce fusese obligat să-l numească pe Kretzulescu în fruntea consiliului de miniştri, dată fiind osteneala politică a lui Ghica, şi după ce corectase proiectul unei legi prin care o monedă nouă, cu o denumire cam caraghioasă, leul, avea să înlocuiască piaştrii, francii şi toţi ceilalţi bani străini care se foloseau. Şi, într-adevăr, pe data de 3, în partea dinspre asfinţit a amiezii, dentistul s-a arătat cu geanta lui din piele de viţel, de pe care mai demult răzuise litera S, gata să explice de ce nu mai prepara infuzia de Amanita muscaria, de Fliegenpilz, de Pălăria şarpelui ori de Burete şerpesc. Rămas în picioare în apropierea uşii, Herr Strauss a înşirat minciuni protectoare şi duioase, a spus că pulberea i se terminase chiar la Constantinopole, că nu cunoştea plantele din care fusese făcută şi nici reţeta potrivită, că primise praful la Berlin, de la un spiţer voiajor, dispărut fără urmă, că ducea şi el dorul fierturii aceleia vrăjite, care alunga relele şi împrăştia nemăsurată bucurie. Principele l-a ascultat atent, cu atitudinea lui care trecea drept severă şi distantă, a înţeles ce era de înţeles, fiindcă trăia cu convingerea că unui om de care nu te îndoieşti trebuie să-i acorzi, când e obligatoriu, dreptul de a fabula. L-a poftit pe canapeaua cu catifea gălbuie, s-a aşezat şi el alături, au ciocnit un pahar cu vin alb, aspru, au stat tăcând şi, mai târziu, când adierile înserării s-au strecurat înăuntru, au continuat să tacă. Nu era o tăcere împovărată, nici stânjenitoare, nici mută. Copacul de lângă geam se legăna uşor, un platan cu frunze mari şi tinere. Apoi, pe canapea, tăcerea s-a dat la o parte şi Joseph, cu bărbia sprijinită în palme şi cu coatele sprijinite pe genunchi, uitându-se în jos, spre parchetul ceruit, a alungat şi ruşinea (pentru că atunci, poate de la vin, loialitatea şi afecţiunea erau mai mari) şi a întrebat. Iar Principele, preţuindu-i tonul vocii, cu ochii în tavan, a răspuns: nu. Nu mai atinsese o femeie de mult, de când îmbrăca uniforma de căpitan de dragoni.

Peste o săptămână, ziua de 10 Maiu a anului 1867 s-a

topit altfel decât restul zilelor, cu o slujbă aurită la Mitropolie (fiindcă aşa erau odăjdiile lui Nifon, ale episcopilor şi ale preoţilor din marele sobor), cu recepţia oferită de Domn în sala tronului (unde rostise prima cuvântare în română, deşi cuvintele lui, datorită profesorului Treboniu Laurian, nu prea semănau cu ale supuşilor, având forme şi sonorităţi latineşti) şi cu defilarea trupelor pe Podul Mogoşoaiei, care adunase pe trotuare jumătate din oraş şi tulburase trei sferturi dintre femei. Pe urmă, când la primărie şi, deopotrivă, la palat se trasau pe coli mari de hârtie străzi şi bulevarde noi, sub peniţele muiate în tuş ale arhitecţilor, pe când râului leneş şi puturos, Dâmboviţa, i se pregătea pe alte coli şi sub alte peniţe curgerea printr-o nouă albie, ca să nu mai inunde din senin mahalalele, dentistul se îngrijea ca dincolo de biserica Silvestru, o casă veche şi mică, învelită cu trestie, să semene mai degrabă a casă şi nu a bordei. După ce răsucise în palmă un ban de aur, un gulden, după ce sporovăise destul şi se socotise cu baba Mareta, ameţind-o cu povestea unui client bogat, un negustor olandez care se dădea în vânt după curvele oarbe, a adus nişte zugravi care au văruit faţada, holul şi una din odăi. Baba şi două din fetele ei (care erau ale ei, dar nu-i erau fiice, ci numai aşa, fete), au frecat duşumelele şi tocăria, au umplut cu fân proaspăt o saltea, au bătut pernele şi le-au aerisit la soare, au spălat preşurile, cearşafurile, perdeaua, cuvertura, faţa de masă şi peretarele din camera tocmai spoită, le-au clătit în mai multe ape, toate cu levănţică, au pus lumânări noi în sfeştnicele de lut, au potrivit căni şi farfurioare pe o poliţă, au ascuns sub pat o oală de noapte şi un lighean fără smalţ, au aşezat pe spătarul unui scaun prosoape curate şi pe marginea sobei o bucată de săpun, au pregătit un vas de sticlă, ca o carafă, însă nu s-au grăbit să taie flori, ci au aşteptat până pe la prânzul din 16 mai, când au ştiut că e timpul şi au ales din curte crini şi trandafiri. Mai înainte, opriseră în uliţă două căruţe, trimise de neamţul acela slab şi palid, şi fusese întins pietriş de la poartă până în cerdac, pe potecă. Cea de-a

treia fată, Linca, n-a muncit deloc, nu fiindcă era oarbă şi copilă, ci ca să nu-şi strice mâinile şi odihna. Mareta a îmbăiat-o îndelung, parcă ar fi ţinut-o mai întâi la înmuiat, ca pe rufe, a uns-o cu zeamă din lapte de măgăriţă şi căpşuni, a pieptănat-o şi a stropit-o în păr cu ulei de măceşe, iar când s-a arătat amurgul, roşiatic, când mahalaua a fost cuprinsă de mugetele şi behăiturile dinaintea mulsului, i-a dat o linguriţă de miere în care presărase puţin praf din coarne de rădaşcă. Tot atunci, în mijlocul Bucureşciului, în palatul în care domnitorul mai avea de citit atâtea documente, de purtat atâtea conversaţii şi de luat atâtea hotărâri, unui bărbat aflat în al douăzeci şi nouălea an de viaţă, găsindu-se chiar în cabinetul domnitorului şi ocupând chiar jilţul de la biroul lui, i-a venit ideea să-şi taie unghiile. Şi, cum tocmai el, Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, stătea în acel jilţ, în acel cabinet, în acel palat şi, pe deasupra, era suveranul ţării aceleia care se pregătea să intre în vară cu lanurile de grâu gata să se coacă şi cu norii de colb gata să bântuie, le-a cerut miniştrilor şi celor aflaţi pe lista de audienţe un răgaz de două minute. Cu un cleştişor argintat, şi-a tăiat unghiile scurt, foarte scurt, le-a strâns apoi meticulos şi le-a presărat în coş, aşteptând să mângâie pielea necunoscută cu buricele degetelor şi să se lase pradă simţului tactil.

În liniştea somnului şi a nopţii, când ar fi putut să ţipe o buhă, dar n-a ţipat, un bărbat scund, cu haine de comerciant ori de armator din apus, cu paşi fermi şi egali, cu gluga pelerinei apărându-l de umezeală, de ţânţari şi de duhuri, a trecut pe lângă un soldat din gardă, l-a lăsat să doarmă şi a ieşit pe o poartă dosnică, cu zăvor ruginit. A urcat imediat într-o trăsură, una obişnuită, nu un rădvan, i-a strâns mâna celui dinăuntru, care purta mantie şi pălărie cu boruri arcuite, s-au privit ochi în ochi fără să distingă culorile (bezna le făcea amândurora ochii negri, deşi erau albaştri şi căprui), au părăsit împreună vecinătăţile palatului, în tropotul cailor, au ocolit balta împuţită şi mlaştina Bucureştioarei, s-au legănat pe străduţe cu

hârtoape, unde mirosea a iasomie şi haznale, a coteţe şi liliac, au oprit undeva în întuneric şi au intrat într-o curte întinsă, păşind pe-o cărare cu pietriş. În pridvor, bărbatul scund şi-a scos gluga şi a rămas singur, celălalt plecând, după ce s-a convins încă o dată că împrejurimile erau pustii. Le dusese pe Mareta, Petriţa şi Nuşa la o soră a babei, mai devreme, iar Linca nu l-ar fi putut recunoaşte niciodată pe principe, fiindcă se născuse fără darul vederii.

Buricele degetelor au ajuns la moleşeală când trecuse destul de la miezul nopţii şi când mai era destul până la lumina firavă a zorilor. Şi, odată cu ele, cu buricele degetelor, trupurile intraseră într-un fel de părăsire, lungă, ca două scoici uriaşe afundate într-o saltea de paie, nu în nisipurile unui râu, închizând înăuntru sufletele şi tihna. Amorţeala aceea (ori toropeala) a început să se stingă, deodată, după un strănut. Apoi au venit alte strănuturi, înfundate, pe urmă puternice şi supărătoare, legate între ele şi parcă de nestăpânit. Ca dintr-o poveste din copilărie, tulbure, bărbatul şi-a amintit vechi manevre de război, ca iuncher sau cadet, când se adăpostise în căpiţe, grajduri şi poduri şi când un medic militar, un maior, îl prevenise că e alergic la fân. S-a dat jos din pat, gol, a băut şampanie direct din sticlă, şi-a suflat nasul tare, zgomotos, a lăsat batista pe masă şi, ţinându-şi respiraţia aproape un minut, şi-a apăsat nările şi urechile, cât să nu intre niciun pic de aer. Fata zicea ceva, îi era milă şi frică, iar el i-a vorbit în germană, ca şi cum n-ar fi priceput nimic. A rămas pe un scaun, clipind şi încercând să scape de picăturile care i se prelingeau printre gene (şi care nu erau lacrimi). I-a simţit palmele curând, pe glezne, s-au rotit şi au suit pe gambe şi genunchi, s-au odihnit o vreme şi au alunecat pe tălpi, au apucat degetele mari, le-au strâns încet şi mult, au urcat iarăşi, s-au strecurat, ducându-se pe pulpe şi mai sus. În cenuşiul odăii, îi zărea doar creştetul, umerii şi sânii, câteva clipe a vrut să-i vadă şi chipul, să-l mângâie, dar a uitat dorinţa aceea. Palmele au pornit mai departe şi i-au cuprins fundul, făcând loc între picioarele lui, sub pântece, capului mic şi blajin. I-a răvăşit părul lung şi lins, mai întâi

l-a răsfirat ca un evantai sau ca o coadă de păun, pe urmă l-a despărţit la mijloc şi l-a întins pe braţe, în stânga şi-n dreapta, castaniu şi mătăsos, ca două aripi sau ca o broboadă. Dedesubt, sub pletele ei, erau răsuflări calde, atingeri scurte, pace. Deodată, camera joasă n-a mai fost cameră, întunericul sidefiu n-a mai fost întuneric, vârstele s-au şters, încurcatele probleme ale Principatelor s-au mistuit şi s-au făcut cenuşă, hărţile continentului şi-au pierdut culorile şi contururile, s-au albit ca smântâna, anotimpurile s-au împreunat, cu soare şi cer azuriu, în galopul unui ponei sur pe-o câmpie fără margini, purtând în şa un băieţel, pe Karl Ludwig, care iubea ţintele de lemn (iepurii, mistreţii şi vulpile) şi nu vroia să le ciuruiască cu alice. Băieţelul avea la pieptul tunicii, în buzunar, un soldăţel de plumb, iar bărbatul apăsa ceafa unei femei tinere, cu buricele degetelor, în timp ce gura ei se deschisese larg şi umed.

Când negustorul olandez a ieşit pe uşă, după al doilea cântat al cocoşilor, fetei i-a fost imposibil să-i vadă profilul (vulturesc sau acvilin, după părerea unora), dar a atins un obiect neştiut, pe masă, a pipăit o pânză delicată şi a strâns-o în pumn. Era batista lui, cu monogramă.

*

În coşul de răchită era Siegfried. În celălalt coş, de nuiele, erau un ulcior cu lapte, peşte prăjit, jumătate de piept de găină şi brânză dulce. Primul coş, ca întotdeauna, atârna de braţul lui Joseph Strauss, iar al doilea, cu o toartă înaltă şi curbată, se afla pe mâinile lui Otto Huer. Cuvântul acesta, mâinile, se potrivea de minune împrejurării în care se găseau, pentru că, umblând prin zăpada mare şi îngheţată, străduindu-se să ţină urmele şi să nu alunece, frizerul trecea coşul dintr-o mână în alta, întruna, parcă balansul l-ar fi ajutat să-şi păstreze echilibrul. Înaintau greu, la mijlocul lui februarie, când frigul purta uneori numele de ger şi când zilele călduţe de 3, 10 şi 16 mai nici nu se ghiceau. Aşa era şi atunci (duminica), crăpau pietrele, deşi nimeni nu le mai zărea sub întinderea albă care acoperise gunoaiele, balegile,

gropile, rigolele cu zoaie, galeriile şobolanilor, muşuroaiele cârtiţelor şi hoiturile mici. La o răspântie, dentistul fusese gata să se împiedice de un cal roib şi mort, a cărui burtă, brăzdată de coaste, ieşea prin zăpadă. Se îndreptau spre mahalaua Batiştei, căutând casa unei spălătorese, Leana, care ridica o dată pe săptămână (sâmbăta) prosoapele, şervetele de bumbac şi halatele din prăvălia lui Otto, aducându-le înapoi curate şi călcate (lunea). Au nimerit uşor, fiindcă au întrebat puradeii strânşi pe-un maidan, în jurul unor câini îmbârligaţi şi rebegiţi. Un băieţandru bine înfofolit, cu sumanul cârpit la guler şi la mâneci, a descoperit motanul din coş, şi-a tras mucii şi a râs. Iar puştii i-au însoţit ca un alai de peţitori, dar şi ca un fel de călăuze. Spălătoreasa, bărbatul şi plozii îi aşteptau de destulă vreme, temători, pentru că nu mai auziseră niciodată ca doi domni, cu haine nemţeşti şi chiar nemţi, să facă vizite unei mâţe. Stăteau cu toţii lângă sobă, Leana le-a arătat plăcinte cu dovleac, bărbatul le-a arătat o ploscă cu rachiu şi ţoiuri de aramă, plozii le-au arătat pisica. Din uşă, Herr Strauss i-a arătat lui Herr Huer focul de rumeguş şi, din mijlocul odăii, Herr Huer i-a arătat lui Herr Strauss spatele, în semn de potolire şi respect. Şi când privirile tuturor se lungiseră, a sărit din coş Siegfried, adevăratul musafir. Riţa l-a adulmecat de departe, încordată, şi-a ridicat coada, a păşit lent şi cercetător, a simţit ceva, şi-a îndreptat mustăţile şi s-a apropiat, apoi a simţit mai multe şi aşa, deodată, s-a trântit pe pământul care ţinea loc de duşumea, cu labele întinse şi cu capul dat pe spate. Mieuna stins, pe urmă s-a răsucit şi a mieunat ascuţit. Cât timp ei doi, Siegfried şi Manastamirflorinda, şi-au atins nasurile, cât s-au frecat unul de altul şi fiecare de lucrurile din jur, cât au cântat pe două voci (şi oamenii aceia, ca toţi oamenii, au crezut că torc), cât lui i s-a părut că petele din blana ei licăresc ca jarul (chiar dacă blana era zburlită, iar ţâţele erau umflate), după ce li s-au întâlnit ochii şi, în fine, după ce cozile lor, în trecere, s-au încolăcit (a ei neagră, cu un punct roşcat în vârf, a lui albă, cu un smoc negru), pe

chepengul podului, printr-o gaură mică, au apărut patru pisoi. S-au oprit pe scara rezemată de perete, pe treptele de sus. Se stropşeau şi scuipau către motanul necunoscut. Au coborât încet, cu frică şi poticneli, împinşi de la spate de mama lor, care încetase să-i mai cheme şi urcase în salturi agile până la ei. S-a întâmplat după aceea, curând, când Joseph şi Otto muşcau din plăcinta caldă şi când ţoiurile s-au umplut iarăşi cu rachiu, ca doi motani să ajungă faţă în faţă, unul mare şi neclintit, celălalt mic şi războinic, mereu la pândă, dând târcoale şi mârâind, cu părul de la ceafă vâlvoi, cu urechile ciulite, cu spinarea arcuită şi cu coada înfoiată ca un pămătuf. Semănau atât de bine încât dentistul, dând pe gât tăria de caise, a avut senzaţia că Siegfried cel de acum se pomenise atacat de Siegfried cel de odinioară, aşa cum arăta şi se purta cu trei ani în urmă, când îl găsise în Gendarmeriemarkt, sub un salcâm înflorit. Iar motanul s-a mişcat o singură dată, cu iuţeala unei săgeţi, a pus o labă pe creştetul puiului, l-a oprit să mai lupte, l-a lins şi l-a liniştit. La fel a făcut şi cu pisicile, nişte mogâldeţe tărcate, ca Manastamirflorinda, lipite de burta ei şi tremurând. Mai târziu a sărit pe masă, a căutat în coşul de nuiele şi a apucat cu dinţii o bucată de şalău. Pisoii trăgeau de ea din patru părţi, cuprinşi de patimi, vitejie şi foame. Când Siegfried le-a împins carnea de găină, cu botul, păreau vlăguiţi şi sătui. Joseph Strauss, fumând, a citit nenumărate rânduri şi pagini, ca dintr-o carte, pe chipul femeii şi, mai ales, în pupilele mărite ale copiilor. Şi-a pus în tăcere paltonul, fularul, căciula şi mănuşile, i-a şoptit ceva frizerului şi a ieşit. S-a întors mai repede de o oră, găsind puii dormind, făcuţi ghem printre oasele pieptului de pasăre. A aşezat pe masă o geantă, nu cea de doctor, alta, şi a scos dinăuntru tot ce găsise prin cămara de acasă: cârnaţi, miere, măsline şi telemea, jambon, batog, bomboane şi vin. Erau daruri pentru oamenii aceia, cărora le-a dat şi un ban de argint, ca să le cumpere mâţele. Au plecat prin zăpada scorţoasă, cu motanul în coşul de răchită, cu pisica în celălalt coş şi cu pisoii în geanta de doc, înveliţi într-un pulover vechi. La

mijlocul distanţei dintre sâmbătă şi luni, duminica, Otto Huer văzuse pentru prima oară ce se petrecea cu rufele lui. La ceasul prânzului, halatele zăceau într-o covată lunguiaţă, la înmuiat, iar prosoapele şi şervetele atârnau pe sfori, la uscat, în preajma cuptorului. A ştiut că lung timp nu va scăpa de senzaţia, supărătoare, că pânzeturile miros a plăcintă şi rachiu.

*

În hărmălaia asurzitoare de la Moşi, în iunie, dar nu în luna iunie 1867, ci în următoarea, a anului care nu întârziase să vină, Joseph Strauss nu era preocupat să cumpere viţei, bivoliţe, catâri, bibilici sau alte orătănii. Vroia să vadă cum se răsfăţa oraşul la începutul verii, când lumina se amesteca cu pufii plopilor şi cu roiurile de muşte. Şi se amesteca într-un fel verzui, palid ca oul de raţă, delicat ca frunzele sălciilor, tulbure ca fiertura de urzici, după cum răzbătea soarele printre nori. În dimineaţa aceea, mergând şi stând, mai mult mergând, a desluşit cele trei nuanţe (şi destule altele), mai cu seamă după ce a părăsit oborul întins, unde se înghesuiau geambaşi şi precupeţi, văcari şi sacagii, sămădăi şi slugi, ciobani şi şuţi, boieri şi sărăntoci, oameni din atâtea neamuri şi din atâtea locuri, încinşi, aprigi, puşi pe chilipiruri, strecurându-se printre herghelii, cirezi, cârduri şi turme. Era o mulţime fremătătoare, pe deasupra căreia pluteau zbieretele animalelor, ca şi cum la marginea Bucureşciilor, din toate sunetele, s-ar fi contopit Turnul Babel şi Arca lui Noe. A nimerit cu greu la una din ieşiri şi, chiar dacă a dat peste o altă mulţime, şi ea gălăgioasă, i s-a părut că respiră cu tot pieptul. S-a răcorit cu iaurt de oaie, acrişor şi rece, iar, ca să-şi tragă sufletul, n-a cumpărat nici baclavale, nici turtă dulce, nici fistic, ci singurul lucru pe care-l poftea atunci, când soarele se arăta ca un cerc scăpărător şi când lumina se dilua ca un ceai de tei picurat într-o căldare cu apă. A cumpărat castane coapte. Apoi, în aerul odihnitor, a apucat-o către sud, crăpând cojile cu unghiile şi cu dinţii, mestecând miejii pe îndelete, strivindu-i cu vârful limbii, înghiţind

pasta lăptoasă puţin câte puţin. Umbla încet, cât să privească în tihnă, să simtă şi să afle, a ocolit munţi de străchini, grătare fumegând, grămezi de scoarţe şi covoare, plăcintari, maldăre de linguri, fusuri şi făcăleţe, bragagii, ghicitoare în palmă, în cărţi şi în ghioc (iar, printre ele, una pieptoasă, care citea viitorul cu ţâţa stângă), s-a perindat printre tingiri, ibrice, ceaune şi alambicuri, printre butoaie, putini şi baniţe, a ascultat lăutari (rămânând cu ochii pironiţi la cum bătea ritmul, cu piciorul de lemn, un viorist buzat), a ales pentru Siegfried, de la tarabele cu jucării, un şoarece de lemn, negru (care ascundea în burtă un mosor de aţă, cu arc), a trecut de movilele clădite din gheme de lână, de baloţii de dimie şi pânză de in, de mesele pielarilor şi cojocarilor, de rafturile cizmarilor, de sutele şi sutele de umeraşe ale croitorilor, de vânzătorii de lumânări, lămpi, oglinjoare, cuţite, hamuri şi fitil, s-a uitat în toate părţile, roată, chiar şi în jos şi în sus, la pământul bătătorit şi la peticele de cer senin, a descoperit şi a cercetat multe şi i s-a făcut iarăşi sete, atât de sete încât s-a gândit că şi berea e doldora de luciri verzui. A băut două halbe, pe prima dând-o peste cap, pe cealaltă sorbind-o domol, încât să-i alunece pe gât, mângâietor, lichidul acidulat. Şi a pătruns în inima bâlciului, rătăcind ore întregi. Nu simţea nici oboseală, nici plictis, nici chin, mersul lui era o unduire, unduirea era dâra unui şarpe leneş, şerpuirea trebuia să se întâmple, întâmplarea se chema soartă, şarpele era galben şi punctele de pe pielea lui păreau stropi de cerneală (or, dintr-o vopsea galbenă amestecată cu una albastră, ce culoare se alege?), şerpuirea se confunda cu tonurile văzduhului, unduirea la fel, mersul dentistului era una cu lumina zilei de miercuri, numai că sensul şi scopul mersului nu puteau fi descifrate. Herr Strauss nu se distingea în puhoiul pestriţ, dar era acolo aşa cum se cuvenea să fie, pentru a nu încurca logica lucrurilor şi pentru a întâmpina faptele, toate, la sfârşitul primăverii lui 1868. Sub un mănunchi de raze subţiri, ca ierburile de baltă, a zărit un profil cu obrazul rozaliu, încins sau

fâstâcit, cu şuviţe buclate ieşind de sub pălărie, atingând lobul urechii, cu bărbia mică semănând cu o caisă coaptă. A tresărit, crezând şi sperând că e Mathilde Vogel, iar în tresărirea scurtă, pe care limbile ceasului de buzunar n-o puteau măsura, s-a întrebat, ca în curtea Bărăţiei, cândva, la o slujbă din Ajunul Naşterii Domnului, dacă merită să se apropie, dacă razele subţiri o înveselesc sau o supără, dacă pantofii cu barete o strâng, dacă pulpele sunt netede şi umezite, s-a gândit şi nu s-a clintit, până când tresărirea s-a stins. Când n-a mai fost vorba de-o clipă, ci de-un timp lung şi încărcat, cuprins între un Crăciun şi un Paşte, dar nu primul Paşte, următorul, şi-a amintit că sora opticianului se logodise înaintea postului mare, că luase parte şi el la logodna animată, fără să tresară, doar respirând un abur ca de fiere, care-i amărâse nările şi inima. Mathilde avea să se mărite cu notarul Schütze, un calvin, iar profilul îndepărtat s-a dovedit a fi al altei femei, una care agita un evantai vişiniu şi se întorsese către el, ca să-i arate cât de înşelătoare e mimica făpturilor fragile. A zâmbit. Pe urmă a fumat. Şi a zâmbit încă o dată la farsele şi pocinoagele unor măscărici, a ameţit într-un scrânciob învârtit de patru măgari, s-a plictisit iute de jongleriile cu mingi, torţe şi popice, a râs cu poftă la o istorioară cu păpuşi, în care Vasilache şi Mărioara se păruiau pe o scenă mică (o ladă fără fund şi capac, aşezată pe-o parte, cu o fustă creponată în loc de cortină), a privit urşi dansatori, cu belciuge în nas, şi s-a umplut de milă, a ronţăit nuci prăjite în sare, a tras cu arcul, anapoda, înspre para din creştetul unei sperietori de ciori (şi n-a câştigat damigeana cu ţuică oferită drept premiu), a aplaudat tarafuri şi vodeviluri, le-a dăruit sfârleze şi cocoşei de zahăr ars băieţilor lui Peter Bykow (pistruiaţi, ţinuţi de mână chiar de tatăl lor), a pariat cu brutarul la întrecerile de trânte, dar a pierdut mereu, au ciocnit împreună o cană cu vin roşu, dulceag, şi s-au despărţit, iar el, Joseph, a lăsat capul pe spate cât să cuprindă un şir de acrobaţi, trei, căţăraţi unul pe umerii celuilalt, a întâlnit un moş pe picioroange şi un ciung călare pe-un mistreţ (împăiat, manevrat cu sfori

şi pârghii din spatele unei perdele), a tremurat curând pentru piticul care fanda şi sărea pe frânghia legată între doi stâlpi, la înălţime nu prea mare. Şi piticul acela, nu mult după ce a terminat cu echilibristica şi cu salturile, parcă n-a mai fost pitic. A strâns câţiva bănuţi într-o cană de aramă, tăcând şi lungindu-se, dar lungindu-se în aşa fel încât nimeni să nu bage de seamă, în afara lui Joseph Strauss. Când lumina şi-a răsfirat pletele, dentistul a văzut printre firişoarele blond-verzui cum braţele şi picioarele îi cresc, cum trupul i se împlineşte, cum capul, prin schimbarea proporţiilor, nu mai arată ca un dovleac, cum paşii lui se fac mari şi lini, apropiindu-se. Nu i s-a părut deloc ciudată transformarea omuleţului, ci doar a hainelor şi a încălţărilor, pentru că pantalonii vărgaţi, vesta roşie şi condurii scâlciaţi creşteau la rândul lor. Devenit un saltimbanc ca toţi saltimbancii, piticul care nu mai era pitic i-a întins o eşarfă şi l-a rugat să şi-o lege la ochi, iar el a încuviinţat, lăsându-se condus prin forfota bâlciului, ascultând mulţumirile celuilalt, şoptite, pentru cât tremurase şi suferise la dansul lui pe frânghie. Pe urmă au ajuns într-un loc umbros şi liniştit, ca o pivniţă rece, deşi nu coborâseră nicio treaptă. S-au tolănit pe câte-o rogojină şi Herr Strauss a desfăcut nodul eşarfei, a netezit-o şi a folosit-o ca pe-un prosop. Piticul care nu mai era pitic îl cerceta şi continua să se lungească încet, centimetru cu centimetru. Şi i-a spus că poarta cerului se va deschide curând, nu pentru vijelii şi torenţi, nici pentru pustiiri, ci pentru o flăcăruie palidă şi albăstruie, ca de spirt, prin care se întrezăresc fapte cum n-a mai trăit şi timpuri cu gust nou. Joseph a vrut să întrebe ceva, să audă amănunte, însă s-a trezit năduşit, cu umărul rezemat de-un copac, cu o batistă în mâna stângă, ca şi cum trecuse printr-un scurt leşin în vânzoleala de la capătul dimineţii. Şi-a revenit iute, după un pahar cu bragă, nălucirea s-a şters din gândurile lui şi, ademenit iarăşi de rochiile foşnitoare şi de vânticelul blajin, a intrat în corturile care-i ieşeau în cale, plătind ca şi înainte, cu mărunţiş, găsind înăuntru fel şi fel de ciudăţenii, niciuna, însă, ca aceea din vis: un cocoşat care

pufăia din opt pipe, fără ca vreuna să se stingă, o fetişcană cu şalvari şi turban, croşetând, care îşi încolăcise gleznele după gât, un cuţitar legat la ochi care schilodea lupii fioroşi pictaţi pe-un panou din scânduri, o grăsană fără seamăn, sub un văl subţire, prin care i se întrezăreau imensitatea şi şuncile, un ţigan care răsucea o clepsidră şi se scufunda într-un ciubăr cu apă (până se scurgea tot nisipul), o roşcată cu barba până la piept, împletită în cozi, ca să nu-i acopere sânii, lupte de şobolani într-un vas de sticlă (fiind limpede măcelul), jocuri de umbre pe-un cearşaf alb, cu degetele puse în calea unor lumânări, un pletos desculţ (călcând pe cioburi şi cuie), un falus uriaş, de jumătate de metru, ţinut într-un borcan cu formol, magicieni, dansatoare din buric, scuipători de foc, un crocodil care părea că doarme, povestitori, câte şi mai câte. Mult după prânz, avea capul ca întotdeauna, un pic ţuguiat, cu părul şaten şi ondulat, cu tenul palid, dar, după atâtea parascovenii văzute şi auzite, i s-a părut că are capul calendar. La marginea de miazăzi a bâlciului, s-a oprit la un cârciumar ambulant şi a cerut un cotlet cu verdeţuri. Era stors şi şi-a întins picioarele lungi şi schiloade pe sub masă, cât a putut, ca să se scurgă din el, în pământ, puzderia de imagini deşănţate. Şi s-au scurs încet, destule, din cele care-i ţopăiau drăceşte în minte şi nu-l lăsau să mănânce. Muşca repezit, cu friptura într-o mână şi cu pâinea în alta, mirosul berii şi lucirile ei, ca ale zilei de miercuri, îl atrăgeau iarăşi, tocmai se înecase cu un dumicat uriaş, plin de zgârciuri, când cineva l-a bătut pe ceafă şi i-a rostit numele. S-a răsucit tuşind, cu palmele la gură, şi a dat de Carol, nu de prinţ, ci de-un altul, cu privirea şi tandră şi zeflemitoare.

Iar Carol, acela, purta redingotă cu revere late, jiletcă în dungi, cămaşă albă, barba tunsă rotund, ca un fel de guler, mustaţa tăiată scurt şi ghete cu două rânduri de catarame, avea ochii umflaţi şi fără gene, pieptănătura pe spate, buzele crăpate şi, prin toate trăsăturile lui, o figură de sturz sătul. A rămas în picioare, umplând minutele cu păreri sterpe, despre vârtejurile de praf gata să se

stârnească, despre canicula care pândea la linia orizontului, despre ploile de vară, smucite, care se furişau tiptil. S-a aşezat abia când s-au ivit halbele tivite cu spumă groasă, ca frişca, a apucat una de toartă şi n-a dezlipit-o de la gură până nu s-a golit. Din răsuflarea lui s-au desprins vapori verzui şi trândavi care l-au învăluit o vreme, apoi s-au spulberat. Stăteau pe-o bancă îngustă, aproape de poarta cea mare, imitând din grinzi, iederă şi trandafiri un arc de triumf, una din porţile pe unde doamnele şi domnii păşeau la promenadă. Nu mai discutaseră de săptămâni bune, dinaintea ultimei ninsori, un fel de zăpadă a mieilor şi a fraţilor, un viscol abătut asupra consiliului de miniştri după ce principele Karl împlinise douăzeci şi nouă de ani şi după ce ajunsese încă o dată la capătul răbdării, un viscol târziu şi neputincios însă, de primăvară, preschimbat în adiere şi într-o afacere de familie, cu fiul cel mare al Zincăi Golescu, Ştefan, înlocuit la şefia guvernului de următorul ei fiu, Nicolae, generalul şi fostul triumvir. Se petrecuseră atâtea de la ultima lor întâlnire, încât noul venit a continuat să soarbă din berea rece şi pişcătoare la limbă, n-a răsuflat uşurat, nici abătut, nici înciudat şi a tot povestit. Mai ales că, trăind de-un sfert de veac la Bucuresci, cunoscând orice obraz subţire şi toate pungile pline, aflase nu numai istoriile oraşului, ci şi istoria lui. Şi i-a spus dentistului aşa, când lumina nu se îndura să pălească şi când pufii de plop zburau laolaltă cu gâzele, că atârnările în ştreang, în trecut, se făceau chiar acolo, unde ei îşi stingeau setea acum, după ce osânditul străbătea drumul în lanţuri, biciuit, ca învăţătură pentru prostime şi ca prilej de chiloman şi ocări. Iar după spânzurătorile lui Brâncoveanu, i-a mai zis, se înălţaseră la bariera Moşilor ţepe ascuţite, sub Mavrocordat, în care erau traşi calpuzanii, iarna, pentru tihna negustorilor şi pentru pofta de omor a norodului. Aici, datorită cuvintelor necunoscute, chiloman şi calpuzani, sprâncenele lui Joseph s-au strâns puţin şi s-au ridicat, în semn de neînţelegere, iar Carol, acela, a renunţat să mai folosească româna. Ca supus habsburgic, a explicat într-o germană curată, dar cu

accent de Cluj, că vorbea despre patimile gloatei şi despre falsificatorii de bani. Au băut mai departe, potolit, s-au privit rar, mai degrabă s-a uitat fiecare peste creştetul celuilalt, în zări, la nord şi la sud, descifrând licăririle diferite ale amiezii, dâre ca nişte păstăi de fasole la un hotar al cerului şi o pulbere fină, un pic coclită, la alt hotar. Cum după vizita nocturnă în mahalaua Silvestru, din urmă cu treisprezece luni, fusese chemat o singură dată la palat, pentru un canin rebel, cu rădăcini inflamate, Herr Strauss a vrut să ştie cât mai multe despre Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, un bărbat pe care-l îndrăgea nespus şi de care-i era dor. Cu braţele împreunate la piept, a ascultat vocea acuarelistului, o voce tărăgănată, care-l însoţea frecvent pe prinţ în peregrinările prin ţară, care în trecut ţinuse companie altor patru domnitori, Ghica, Bibescu, Ştirbei şi Cuza, şi care putea fi auzită adesea în atelierul din mansarda Hanului Verde, unde stăpânul ei, al vocii, se îndeletnicea cu daguerrotipia, cu talbotipia şi cu prelucrarea clişeelor pe sticlă, unele în strat de albumină şi iodură de argint, altele cu colodiu umed. Uşor, uşor, din figura de sturz sătul au curs veşti şi amănunte despre abilitatea principelui de a-şi cerceta supuşii, despre furia pe care i-o provocau delăsarea şi linguşelile, despre uniforma impecabilă de general, cu ceaprazuri aurite, despre înfiinţarea unui soi de academie, botezată Societatea Literară, despre inspecţiile în garnizoane, în silozuri, la linia ferată şi în porturi, despre slăbiciunea pentru miniaturi, portrete şi peisaje ferite de impresionism, despre cumpărarea a două baterii de tunuri, de la Krupp, din bani personali, şi a douăzeci de mii de puşti cu ac, despre nenumăratele plimbări în natură, între care una călare, sub munţi, prin pădurea fermecată de pe valea Peleşului. Pălăvrăgeala lor s-a întrerupt brusc, fiindcă undeva în spate, dincolo de poarta care copia un arc de triumf, se iscaseră rumoarea şi agitaţia. Perechile care se plimbau la braţ iuţeau pasul, între atâtea veştminte scumpe (cu mănuşi de mătase, bastoane, lornioane, pălării, poşete, decoraţii, pantofi cu toc, voalete, butoni, bijuterii şi

lavaliere) se distingeau exclamaţii aprinse, încântate, lumea se înghesuia către turnul din mijloc, din marmură. Carol, acela, s-a ridicat, a înclinat capul şi a luat-o la fugă, oprindu-se lângă o neasemuită maşinărie fixată pe un trepied robust şi învelită cu furnir de mahon, pe lateralele căreia stătea scris „pictor şi photograf al Î. S. Domnitorului“, oscilând şi el, în alergare, între numele lui adevărat, Carol Popp de Szathmari, şi cel dat de modă şi dichis, Charles Szathmáry. Dentistul s-a îngrijit să achite berile şi cotletul cu verdeţuri, pe urmă s-a îndreptat către locul faptelor ce aveau să vină. S-a strecurat cu greu, pe-o margine, cuprinzând ca într-un uriaş tablou lumea cea bună a Bucurescilor şi templul alegoric din centrul ei, care se dovedea a nu fi din marmură, ci din stuc lustruit, amestecul acela de var stins, praf de cretă, gelatină şi clei. Potrivit pe un piedestal de lemn, un dodecagon cu balustrade şi statuete sărmane, simbolizând lunile anului, turnul era înconjurat cu ghirlande de crini, margarete şi frunze de laur, care suiau în spirală. În vârf, deasupra şoaptelor şi manierelor înaltei societăţi, se găsea o cupă mare, tot din stuc, ca o floare gigantică de nufăr, cu numai şase petale. Pe când şirul de trăsuri era încă departe, în zona tarabelor şi a târgoveţilor, cu Karl Ludwig înfăţişându-se poporului, salutând de pe bancheta unei caleşti albe şi dăruind oamenilor vorbe româneşti, doamnele şi domnii, crema poporului aceluia, s-au despărţit în două (aşa cum poate fi separată o cremă, trecând cu degetul pe la jumătatea ei), fără să-şi dezlipească ochii de la atelajele care se apropiau încet. Curând, caii au pătruns pe drumul deschis între atâtea feţe distinse, fornăind, poate fiindcă nările lor percepeau particule de sânge albastru, risipite, cum nu mai simţiseră până atunci, poate din pricina parfumurilor şi a frazelor franţuzeşti, poate fiindcă se săturaseră de galop, trap şi paşi mărunţi, având poftă de ovăz. Suit într-un mic foişor, construit anume pentru el şi pentru maşinăria lui neasemuită, acuarelistul imortaliza clipele, încercând panoramări, aşa cum făcea uneori de pe dealurile

Mitropoliei, Filaretului şi Spirii, din Turnul Colţei ori din podul Teatrului cel Mare. Joseph, călcat întruna pe pantofi, înghiontit şi strivit de curioşii din jur, căuta să nu scape niciuna din mişcările prinţului, să descifreze ce era de descifrat în felul cum clipea, cum răspundea plecăciunilor, cum găsea de cuviinţă să râdă sau să fie sobru şi, mai cu seamă, în felul în care-şi netezea barba şi perciunii, doar cu arătătorul, rar, ori cu toate degetele şi cam des. Vedea numai frânturi din ceea ce vroia să vadă, bucăţele, se alegea cu firimiturile festinului aceluia, aşa că s-a apucat să dea şi el din coate, să înainteze chinuit, străduindu-se să ajungă la foişorul lui Szathmari, unde visa să urce pe trepte. S-a ciocnit de un soldat din gardă chiar la temelia scării, a fost împins cu patul puştii, nu s-a lăsat şi a strigat tare, cât a putut de tare, atrăgând zeci de priviri, iar printre ele una, cea care conta. Fotograful a coborât şi l-a domolit pe soldat, apoi s-a întors zorit pe platforma de sus, împreună cu Herr Strauss. Şi acolo dentistul s-a liniştit. Carol I, tânăr, încă tânăr, cel de-al doilea băiat al principelui Karl Anton, fost prim-ministru al Prusiei şi chiar atunci, miercuri, guvernator militar al Renaniei, el însuşi fost ofiţer prusac, mai precis căpitan în regimentul de gardă din Berlin, părea să sporovăiască în voie şi să fie în apele lui. Iar apele nu se zăreau oricum şi oricând, erau tainice, precum nuanţele verzui ale zilei, ajunse ca mătasea-broaştei de când norii se strânseseră unul în altul şi înghiţiseră cerul. E greu de spus dacă domnitorul, asaltat de laude, reverenţe şi toalete elegante, a avut răgazul să-şi micşoreze pupilele şi să cerceteze planul secund. L-ar fi putut recunoaşte în decor, alături de fotograful curţii, pe dentistul de care nu mai ştia mare lucru şi despre care, câteodată, uitându-şi stânjeneala, ar fi dorit să ştie.

Pe urmă, la vreo două ceasuri distanţă, când înserarea era încă departe, lumina s-a întunecat de-a binelea şi a căpătat o putere rea. Semăna deopotrivă cu smârcurile putrede şi cu codrii mohorâţi ai vrăjitoarelor, şuiera cumva, dar nu din pricina palelor de vânt care

rupseseră ghirlandele şi făcuseră prăpăd printre corturi şi tarabe, altfel, un şuier al luminii supărate, amenințător şi oţelit. Furtuna s-a pornit pe neaşteptate, chiar dacă norii prevesteau ceva, dar nu prea multe, a stricat pacea ocheadelor, a intrigilor, a clevetirilor şi a mieroşeniilor, crema poporului aceluia s-a înmuiat, la propriu, rochiile vaporoase s-au pleoştit, pantalonii cu dungă s-au boţit, pantofiorii cu toc şi pantofii de lac s-au stropit cu noroi, politeţurile s-au transformat într-o vânzoleală fără seamăn, cu ţipete scurte, femeieşti, şi strigăte iritate, bărbăteşti, cu o mare îmbulzeală spre trăsuri şi cupeuri, care la rândul lor s-au prins într-un balamuc cumplit, împiedicându-se una de alta şi toate de oamenii aceia derutaţi şi uzi, până nu demult calmi şi surâzători. Herr Strauss, zgribulit şi cu haina ridicată peste cap, a ţinut linia gardului, sperând să găsească printr-o minune un adăpost sau o birjă. În colţ, la colţul estic, asta n-avea cum să uite, a ridicat ochii pentru a se hotărî încotro s-o apuce şi a întâlnit alţi ochi, albaştri, calzi şi semeţi, învăluitori şi învăluindu-l, nişte ochi care scrutau doar ochii lui şi în care nu se cuibărise teama. Au fost secunde când nu s-a clintit, cine ştie câte, nu simţea stropii care-i cădeau pe faţă, nici apa din ghete, a crezut că adăpostul e chiar în ochii aceia, înăuntrul lor, unde se aciuise negreşit bucuria. Când şi-a luat seama, a descoperit că ochii uluitori erau ai unei femei brunete, cu pielea albă şi cu gâtul subţire, cu o gropiţă mică în bărbie, ca o scoică. Şuviţe lungi i se lipiseră de obraji, hainele i se lipiseră de trup, iar de pulpele ei se lipiseră doi copii, un băiat şi o fată, înveliţi cu un şal bej şi apăraţi de potop cu o umbreluţă de soare. Aşa, din senin, deşi văzduhul numai senin nu era, i-a acoperit umerii cu haina lui, apoi a sărit în calea primei trăsuri, cu cămaşa fluturând, cu picioarele înfipte în clisa drumului şi cu braţele ridicate. Vizitiul a vrut să-l lovească cu biciuşca, dar s-a înfrânat, privindu-l şi temându-se. A tras de hăţuri şi caii zvelţi, din rasa Lipitzaner, s-au oprit, muşcând zăbalele. Joseph a vorbit cu unul din pasageri, a strâns mâna care-i fusese întinsă prin uşa întredeschisă, a condus femeia şi copiii prin rafalele de

ploaie, i-a ajutat să suie şi a suit şi el, mulţumindu-le bunului Dumnezeu şi judecătorului Farmache, nişte salvatori. Abia înăuntru, înghesuiţi toţi patru pe una din banchete, pentru că pe cealaltă stăteau magistratul şi soţia lui, a aflat numele ei. Era un nume sârbesc. De sub ochii albaştri, pe când caii goneau pe Podul Târgului de Afară, buzele cărnoase şi puţin vineţii i-au zâmbit şi i-au şoptit că ea, precis, va avea cei mai frumoşi dinţi din lume. În chip bizar, deşi s-ar fi putut gândi la Baia Erdreich, cu aburii ei fierbinţi şi cu bazinele cu apă caldă, a rememorat deodată visul cu piticul care nu mai era pitic şi cu flăcăruia aceea palidă, ca de spirt, prin care se întrezăreau atâtea. Ochii femeii rămăseseră învăluitori şi, învăluindu-l, n-a mai fost nevoie de alte cuvinte.

*

Prin iulie, în dogoarea care apăsa peste oraş (şi-l topea), alte trei scaune din camera de zi aveau spătarele franjurite. Herr Strauss nu se mai minuna, nu punea la suflet şi nici nu-şi mai imagina că pluşul, plin de crestături, găuri, tăieturi şi împunsături, sute, poate mii, fusese ciuruit de molii şi ciugulit de păsări cu clonţ ascuţit. Autorul masacrului textil era Siegfried, nu încăpea îndoială, dar faptele şi poftele motanului valorau infinit mai mult decât starea tapiţeriei şi chiar decât mobila toată. Aprins în acele zile, nu la faţă, din cauza arşiţei, ci în călcâie, din pricini de amor, Joseph nu mai vedea obiectele din jur şi uita deseori să mănânce. Lipsea îndelung de acasă, dormea puţin şi agitat, iar când se afla în odăile de la etajul clădirii cărămizii, în uliţa Lipscanilor, la numărul 18, se mulţumea să-şi ţină motanul în braţe, să-l mângâie şi să-i vorbească. Colinda brambura cu gândurile, îşi amintea şi-şi închipuia locuri, gesturi, tresăriri, atingeri, totdeauna sub licărul ochilor albaştri şi sârbeşti. Absent în propria casă, deşi orbecăia uneori pe acolo, dentistul nu observase că, pe lângă scaunele scămoşate demult, fusese zgâriat încă unul, după prânz, chiar la Sfântul Ilie. Şi se apucase să-i povestească lui Siegfried, în întunericul odăii, ceea ce ascultase dimineaţa din gura ei, când vorbele

şiroiseră în curtea hanului Stavropoleos şi când dangătele clopotelor umpluseră încă o dată cerul, îi tradusese în germană, aprins, nu în glas, ci pe dinăuntru, cum surugiul Domnului, zburând în car de foc şi având la îndemână şapte tunuri, putea să abată asupra păcătoşilor ploaia, seceta, foametea, holera, bolile, pieirea şi războiul, cum el, Proorocul, nu era doar patronul frământării norilor, ci şi al albinelor, făcând deopotrivă, la hram, ca morţii să umble pe la casele lor şi să fie retezaţi stupii. Motanul torcea domol, cu urechea neagră ciulită şi cu vârful cozii în sus, cu botul potrivit între claviculele stăpânului, aşa încât bărbatul şaten şi slab, parcă mai slab ca niciodată, a continuat să spună tot ce-i fusese spus, tulburat prea puţin de urgia apocalipsei şi mai mult de părul negru răvăşit de vânt, de gâtul subţire ca un lăstar, de lobii rotunjori ai urechilor, de gropiţa mică din bărbie. Vorbea aşa, parcă nu cu gura lui, despre sângele care va gâlgâi şi va pârjoli pământul dacă Necuratul va izbuti să taie capul Sfântului Ilie, despre oamenii care se vor naşte şi vor semăna cu Blajinii, cei de dincolo de Apa Sâmbetei, despre movila uriaşă din care vor ieşi sufletele tuturor morţilor, întrupate în oi şi capre, urmându-l, primele, pe bunul Dumnezeu şi celelalte pe Diavol. Repeta potolit, în nemţeşte, ce-i fusese zis cu patimă şi cu voce joasă, un pic cântată, într-o română plină de stângăcii (altele decât ale lui), într-o limbă stâlcită, dar vrăjită în felul ei, fiindcă îl lega fedeleş de Elena Ducovici. Şi, ca să încheie istorisirile de noapte, Herr Strauss şi-a turnat un păhărel cu rachiu şi l-a îndulcit cu miere, dându-l peste cap alături de prietenul lui cel bun, motanul, cum tocmai învăţase că e obiceiul ortodox la praznicul Proorocului, când se scurgeau fagurii şi se mutau prisăcile. Nu-i păsa de spătarele scaunelor şi nici măcar nu-şi amintea că, între ele, cel dintâi fusese zgâriat în perioada călătoriei la Istanbul. Trecuseră aproape doi ani de atunci şi, din vreme în vreme, Siegfried scrisese cu patimă (şi cu ghearele) pe catifeaua galbenă:

(la mijlocul mesei, lângă sobă) *„Numai ţie, bunule*

Otto Huer, vrăjitorule, ţi s-a încălzit inima în toiul gerului, te-ai milostivit şi m-ai făcut să respir iute, aşa iute cum n-am mai respirat nicicând, mă sufocam şi înghiţeam aerul cu noduri, ca însetaţii, doar s-au întâmplat multe, frizerule, nenumărate, mai întâi ai risipit misterul şi dorul, i-ai deschis ochii iubitului meu stăpân şi l-ai făcut să-şi plece urechea la cuvintele tale, împreună aţi păşit prin nămeţi, iar frigul şi vântul nu v-au speriat, ştiu, ai apăsat pe clanţa aceea, tu, slăvitule, ascuţite fie foarfecele tale, ai împins uşa, ai lăsat să ne învăluie dogoarea odăii şi ai ghicit minunăţiile dinăuntru, mi s-a părut că leşin şi mă pierd, nu de la foc, ci de la bulgării roşcaţi din blana ei, păşea sfios şi cu mirare Manastamirflorinda, tremura, am auzit iarăşi cum îi spuneţi Riţa şi am încercat să-i alung ruşinea, s-o fur, s-o risipesc, dragostea nu suportă priviri aţintite, bărbierule, şi încet s-a mai scurs timpul până la freamătul ei, a fost nevoie de clipe, iar clipele au fost lungi, pieptul meu încerca să se spargă, am fost năpădit de furnici nevăzute, fericirea are un gust acrişor, îţi spun, m-a atins nasul ei umed şi coada ei mi-a vorbit, e o taină, n-am s-o divulg, dar nu ochii, ci clipele clipeau, voi oamenii credeţi că mâţele torc şi, deodată, cumva, cerul s-a prelins prin tavan şi tavanul s-a scurs peste noi, eu am scăpat de furnici, voi n-aţi mai mâncat şi n-aţi mai băut, a picurat din cerul ca varul şi din tavanul ca un nor, nu lacrimi, nu fulgi, patru pisoi ca nişte stropi, am vrut să ţip, dar gura nu m-a ascultat, am vrut să fug, dar picioarele îmi erau moi, am vrut să gust lapte din ţâţele ei, dar Manastamirflorinda se făcuse totuna cu copiii mei, am ameţit şi m-am sprijinit de perete, scumpule, tu trebuie să înţelegi, lumea e mai mult decât bănuim, petele din blana ei pâlpâiau ca asfinţitul şi pisicuţele, trei, erau bucăţele de soare roşcat, voi aţi râs şi aţi crezut că mâţele torc, mirosul plăcintei şi aburul ţuicii pluteau peste noi, iar miracolul nu s-a ivit dintr-o oglindă în care-mi vedeam propriul chip, nu era nălucire, nici vis, motanul zburlit şi viteaz arăta întocmai ca mine, mai mic, mi s-a părut că leşin şi mă pierd, că o să zbor, şi ţie, numai ţie, dragule Otto Huer, îţi mărturisesc acum că la

întoarcere, pe drum, când tu şi iubitul meu stăpân aţi apucat-o iarăşi prin zăpezi şi crivăţ, chiar am zburat, cu gândul, lângă Manastamirflorinda, în coşul de nuiele, cu botul pierdut în pântecul ei. Mulţumescu-ţi ţie, bunule Otto, apărat să fii şi iscusit să taie briciul tău!“

(în colţul dinspre fereastră) *„Cum se amestecă toate, stăpâne, minunatule! cât de aproape e dulcele de amar şi cât de iute se schimbă lumina în întuneric, am crezut că s-a revărsat binele în casa aceasta, că nimic şi nimeni nu-l va mai alunga, m-am scăldat pe îndelete în apa bucuriei după ce mi-ai făcut darul cel mare, aiuritor, după ce pentru mine, tu, blândule Joseph, îngerule!, ai îngăduit încă cinci suflete pisiceşti în camerele tale, după ce ai zâmbit şi ai pufăit din pipele încovoiate şi lungi, ne vegheai din fotoliul tău ca din ceruri azurii, necuprinse, iar noi ne-am topit, şase trupuri, doisprezece urechi, douăzeci şi patru de lăbuţe, noi, cântând, nu torcând, prinşi într-un ghem pestriţ şi leneş, pe covoare sau sub scrinul cu cinci sertare, un ghem cu pete de blană roşcată, sfârâind uşor, ca tăciunii, parcă fericirea ar fi fost veşnică, un ghem din care se ridica câteodată o coadă înfoiată, albă, cu un smoc negru în vârf, o codiţă ca o tulpină de floare, atât de înşelătoare, stăpâne, doar m-a lăsat să-mi închipui că nici armonia nu piere, o codiţă care într-o dimineaţă cu nori suri, deodată, s-a blegit şi a tremurat laolaltă cu celelalte codiţe, trei, cele cu puncte licăritoare ca focul, s-au mirat mai întâi copiii mei, au tresărit şi n-au priceput, au dat să-şi alinte mama şi să imite legănările gâtului ei, cerşeau lapte, de bună seamă, din ţâţele umflate şi tari, dar s-au ales cu încruntări, cu lovituri, cu mârâieli neştiute, Manastamirflorinda, inima mea, a sărit pe dulapul înalt, sus, unde domneşte praful şi unde se strâng rotocoale de fum, am mângâiat-o cu gândul, de departe, şi abia atunci am descifrat privirile ei, îţi jur, două priviri, fiindcă verdele ochilor se împărţise în jumătăţi rivale, una ca lanurile primăvăratice pline de popândăi, alta nouă şi oţelită, ameninţătoare, m-am cutremurat şi iarăşi m-am*

îndrăgostit, să nu râzi, Joseph Strauss, prietenul meu!, am simţit că în clipa aceea începe sfârşitul, vedeam cum sufletul ei rătăceşte, poate l-ai văzut şi tu sau poate aprindeai pipa cea neagră, tămăduitoare, am auzit paşii tăcuţi ai furtunii, strecurându-se, venind, nu m-am temut, dar m-am întristat, ceasurile au ticăit altfel şi timpul s-a umezit, am zărit apoi, cândva, fulgerele de dincolo de pereţi şi ferestre, de dincolo de case şi câmpuri, am ascultat tunetele surde, de niciunde, s-a prăvălit potopul peste noi, dragule, şi Manastamirflorinda a prefăcut grija pentru pui în duşmănie şi furie, i-a gonit de la ţâţele ei, voi oamenii spuneţi că mâţele torc şi, tot aşa, spuneţi că scuipă, adevărul e în cânturi şi ură, a fost nevoie ca tu, mărinimosule şi tandrule, să cauţi case primitoare pentru copiii mei, să-mi dai voie să-i spăl şi să-i alint, unul câte unul, la despărţire, mi-ai îngăduit să-i conduc, tu, Joseph, pentru a mă convinge că încap cu toţii pe mâini bune, au fost patru drumuri şi la fiecare s-a rupt ceva din mine, n-am să-ţi ascund că am plâns după puiul meu neasemuit, m-a ars un fier înroşit, pe el n-am să-l uit niciodată pentru că pe lume există destule oglinzi, n-am să te mint, dragule, fii pe pace, memoria e scurtă şi rănile s-au închis curând, Manastamirflorinda a coborât pe covoare şi m-a oblojit, limba ei mică, o petală, a lins cicatricile mele, m-am îmbătat, am fost beat criţă fără să fi sorbit din schnapsul tău parfumat, ai lipsit de acasă mult, cât să fim singuri între foşnete, dezmierdări şi patimi, te-ai preumblat nopţile, cât să fim convinşi că ne-au învăluit aburi groşi, de nepătruns, până când voi, un dentist şi un frizer, aţi intrat împreună în odăile năduşite, iar Otto Huer, vrăjitorul neîntrecut, a bătut din palme şi a făcut ca Manastamirflorinda să aibă dintr-odată un stăpân, a izbit cu pantoful în podea şi stăpânul a fost el, un bărbier binecuvântat, aşa încât noi, iubindu-vă, eu şi ea, să ne întâlnim adesea şi mereu să scâncim.“

(în alt colţ, cel mai apropiat) *„Te usuci zi după zi, drăguţule, te perpeleşti şi arzi, obrajii tăi s-au făcut vineţii*

şi cearcăne mari îţi atârnă de pleoape, tu, Joseph, cât ai să te mai chinui?, limba mea n-o înţelegi şi rugăminţile mele se duc pe pustii, nu sunt eu cel ales să dea sfaturi, m-am hotărât să tac, cânt numai, necontenit, chiar dacă uneori nu-ţi aminteşti că exist, la tine în poală e cald şi tihnit, pe pieptul tău firav e ca pe o insulă cu ierburi şi şoareci grăsani, vorbeşti aşa de mult, nu oboseşti, nu răguşeşti, de-o vreme nu te mai pot urmări, cuvintele alunecă, se ciocnesc de geamuri şi dispar, unde dispar? de ce dispar?, e o taină şi tainele nu mi se desluşesc, cel mai greu e să ascult forfota din inima ta, vârtejul, parcă se luptă două armate, cine se războieşte? de ce atâtea strigăte? atâta încrâncenare?, sunt bătăliile amorului, ştiu, şi ruşinat cutez să mă gândesc la ele, dar cum să mă feresc, scumpule, cum să fug?, corpul tău s-a înmuiat şi faptele au aţipit, pari neputincios sau fermecat, te cunosc, preabunule Joseph, cum nimeni nu te cunoaşte şi te ador cum se întâmplă cu soarele, orice cuţit care ţi s-a înfipt în trup e un cuţit care mă înjunghie, orice durere de-a ta mă doare, eşti dentist şi scrâşnetele dinţilor tăi îmi dau fiori, vreau să mă ascund şi să rabd, îţi ating mâinile şi picioarele cu botul, mustăţile mele au ghicit că ai aripi, te-a înaripat dragostea, prietene, şi e nevoie să te avânţi în văzduh, o femeie te aşteptă, vrea să te vadă plutind, acum sunt singur şi posac, te vei întoarce târziu, ai să-mi povesteşti poveştile voastre, ai să tremuri şi ai să transpiri, nu mi-e nici foame, nici sete, nu mi-e deloc somn, nu vei mânca nici tu, nu vei bea şi nu vei dormi, ştiu, ai să visezi cu voce tare, ai să speri oftând, degetele tale vor sta scurt timp întinse, nepăsătoare, apoi se vor strânge în pumn, nepreţuitule Joseph Strauss, vindecătorule, tare mi-ar plăcea să te vindec şi să-ţi promit că vor trece minutele amare, orele şi zilele, că va sosi secunda, una între toate, în care vei avea în palme sufletul şi viaţa ei“.

Atât şi aşa a scris Siegfried pe catifeaua galbenă, în douăzeci şi două de luni, când calendarele n-au încetat să măsoare secolul şi când ghearele lui au poftit să zgârie.

Din cele şase scaune, doar două rămăseseră neatinse, primind cu îngăduinţă umbrele înserării, la Sfântul Ilie, în vreme ce zăduful se mai potolea, iar, prin ferestrele deschise, se auzeau lătrături îndepărtate, voci răstite şi, rar, foarte rar, ţiuiturile liliecilor ieşiţi de prin poduri. Dentistul îşi aruncase pe marginea patului haina şi cămaşa, îndesa tutun într-una dintre pipe şi se străduia din răsputeri să uite că în bucătărie, ascuns într-un flacon înfăşurat în pânză, aşezat la rându-i într-un borcan bine închis (iar borcanul pus într-o cutie legată cu sfoară, aflată în spatele altor cutii, după săculeţi cu linte, făină, zahăr candel, hrişcă, fasole, arpacaş şi orez, pe raftul de sus al cămării), se găsea ceaiul acela miraculos, de Amanita muscaria, care multe rele era în stare să şteargă, aducând în locul lor pacea şi veselia. A fumat şi n-a reuşit să uite.

5. Încălţări pentru păpuşi

Elena Ducovici avea palme mici şi încheieturi subţiri, iar atunci când cobora din trăsură şi se lăsa ajutată, inima lui Joseph se făcea cât o ghindă. Mâna ei îi apuca mâna, i-o strângea uşor, era şi un fel de mângâiere la desprindere, ca o adiere palidă a vântului (şi incertă). În împrejurările acelea, tresărind lângă caleşti, rădvane, birje, droşti, carete sau cupeuri, neatent la stropii de noroi şi la norii de praf ridicaţi de roţi şi de copitele cailor, Herr Strauss nu simţea niciodată teamă (şi, prin urmare, inima lui nu ajungea cât un purice), nici nu se arăta o fire năvalnică (şi, tocmai de aceea, inima nu-i creştea cât o gutuie). Afla doar cum e gustul grijii, o grijă nouă, neştiută, ca palmele mici şi încheieturile subţiri, fragile ca sticla, să nu se ciobească. Şi, din fericire, nu se ciobeau.

Mai întâi găsise un plic albăstrui şi lunguieţ, fără sigilii, semne, nume sau adrese. Plicul fusese strecurat pe sub uşa cabinetului, seara? noaptea? în zori?, şi îl aştepta pe duşumea, lângă preşul de la intrare. L-a cercetat atent, pipăindu-l, răsucindu-l, privindu-l în lumină, trecându-l pe sub nări. Dacă ar fi fost să miroasă cumva, vag, atunci mai

degrabă avea tenta sălcie a lipiciului decât urma vreunui parfum. Dentistul l-a deschis cu primul bisturiu care i-a ieşit în cale, unul cu lama scurtă şi lucitoare, nu cu coupe-papier-ul cu mâner argintat, folosit demult, la Berlin, când primise o amănunţită epistolă din partea lui Karl Ludwig, curând după ce prinţul fusese rebotezat Carol I. Hârtia din plic, albă, împăturită în patru, purta pe una din feţe o propoziţie scurtă, fără semnătură, scrisă cu tuş violet. Iar propoziţia nici măcar nu era propoziţie, fiindcă îi lipseau subiectul şi predicatul, era un mesaj sec, eliptic, ca între conspiratori: *Sf. Apostoli, la hram*. După clipe de derută, adunate de ceasul de perete într-un minut şi trei sferturi, Joseph a respirat adânc, deodată, s-a sprijinit de soba rece şi parcă a întrezărit pe lama bisturiului, ca într-o oglindă, nu numai frânturi din propriul zâmbet, ci şi nişte ochi albaştri şi semeţi. Sigur nu erau ochii principelui, pe care nu-i mai întâlnise de opt luni, stânjeniţi, de când fusese chemat ultima oară la palat. Cu coala albă între degete, a descifrat sensul cuvintelor şi, mai ales, tonul lor, care ţinea loc de nenumărate subiecte şi predicate. Apoi, de-a lungul zilei, în timp ce se îngrijea de măselele bolnave, s-a surprins de câteva ori fluierând. Îi venea în minte şi pe buze, în chip ciudat, un cântecel din copilărie care nu-i plăcuse niciodată, unul pe care-l îndrăgea sora lui, Irma, laolaltă cu prietenele ei. La un moment dat, lucrând, n-a priceput de ce spatula din mâna lui refuza să se strângă ca o pensetă. A privit-o chiorâş şi a râs. Iar la Sfinţii Petru şi Pavel, dimineaţa, când după credinţa locului cucul se făcea tăcut, când după mersul stelelor se număra al optulea răsărit de la solstiţiu şi când după calendarul valah se scurseseră doar cinci zile de la Sânziene şi mai bine de două săptămâni de la Moşii de Vară, Joseph Strauss a păşit în stradă, devreme, încercând să scape de golul din stomac. Din obrajii proaspăt raşi, culoarea îi fugise, toată, în vişiniul lavalierei. A străbătut grăbit Lipscanii, partea dinspre râu a Podului Mogoşoaiei şi două uliţe scurte de peste apă, a ocolit măgarii unui sacagiu şi destule cârduri de raţe, a reuşit să scape, împărţind bomboane, de-o

puzderie de copii zdrenţăroşi, a trecut de şirurile cerşetorilor, de atelajele scumpe trase la umbră şi de pălăvrăgeala muscalilor, a zărit turlele şi clopotniţa Sfinţilor Apostoli, apoi biserica întreagă şi, aşa palid cum era, parcă mai palid ca înainte, a intrat. I-a trebuit ceva vreme să se obişnuiască cu aerul cenuşiu dinăuntru, fiindcă, oricum ar fi fost, chiar şi la slujba cea mare a praznicului, sutele de lumânări nu se puteau măsura cu tăria soarelui. Pe urmă, când aerul n-a mai fost cenuşiu şi a căpătat licăriri gălbui şi roşcate, în toiul liturghiei şi al atâtor mătănii, sub vocile curgătoare ale preoţilor şi sub răsuflarea înflăcărată a corului, cu golul din stomac încă viu, Joseph a descoperit în absida din stânga altarului, într-una dintre strane, un şal bej. Izbutea să-l vadă rar, peste umeri şi printre capete care se mişcau fără încetare, prin mulţimea de braţe care se ridicau şi se închinau întreit. Şi şalul acela, care acoperea părul, ceafa şi spatele unei femei, apărase la o ploaie nebună, tot în iunie, un băieţel şi o fetiţă zgribuliţi lângă guvernanta lor. Încercând să distingă silueta îndepărtată, parcă ascunsă privirii lui, şi-a amintit zvâcnetele bucuriei, înteţite, din secundele în care Elena Ducovici, în mijlocul potopului şi în trăsura cu arcuri care-i purta pe Podul Târgului de Afară, îi şoptise că nu e mama copiilor, ci un fel de dădacă. Golul din stomac a dispărut (s-a topit în fumul de tămâie şi s-a înălţat sub cupolă) şi alte zvâcnete, poate închipuite, i-au încreţit cutele cămăşii. A ieşit spre prânz, între primii, şi s-a oprit pe un dâmb de pământ aflat peste drum. În seninul spălăcit, vedea ca-n palmă liniile, ornamentele şi, mai ales, pridvorul unei biserici care, dacă tot nu era sârbească, măcar fusese luată în grijă de sud-dunăreni. Iar, prin cadrul larg al uşii, se scurgeau şiruri pestriţe de oameni, cu haine curate, de sărbătoare, în croiala şi în stofa cărora se citea greutatea fiecărei pungi. Rochia verde, vaporoasă, a apărut mai târziu, ca o minune care trebuia să se petreacă. S-au uitat unul la altul şi nu s-au împiedicat în detalii, el n-a observat gulerul dantelat, mărgelele de chihlimbar şi nici pantofii cu nuanţa untului gras, ea n-a

dibuit acul aurit al lavalierei sau nasturii bombaţi ai vestei. Au rămas aşa, ochi în ochi, pironiţi locului şi privindu-se. Cândva, după un timp, s-au îndreptat amândoi către plopul din apropierea treptelor, unde ardeau lumânările pentru vii. Când coatele şi şoldurile lor s-au atins, au aprins câte o lumânare, ciocnindu-şi ca din întâmplare mâinile. Nu şi-au vorbit. Din atingerea aceea, Joseph Strauss s-a ales cu un nou bilet, pe care l-a strâns în pumn, iar Elena Ducovici a plecat cu un trandafir în palmă, un boboc, aflat până nu demult la butoniera lui. Îndepărtându-se, lipea uneori floarea de piept, nu de nasul ei mic, puţin cârn.

A tocmit o birjă la staţia Hereasca, unde se strângeau cu zecile, pe colina de mai sus de Sfânta Vineri, şi i-a poruncit vizitiului să-l ducă la Hereşti. În larma din jur şi sub mirosul înţepător al balegii de cal, l-a distrat asemănarea numelor acelora. S-a întrebat dacă exista vreo legătură între ele, dar n-a găsit răspunsul nici atunci, nici altă dată, fiindcă nu s-a învrednicit să-l caute, uitând. Drumul a fost lung şi înăbuşitor, pornind mai întâi pe Podul Beilicului, la miazăzi, cotind apoi către apus, printre bordeie şi zarzăvării, pierzându-se iarăşi în direcţia sudului, pe islazuri şi pe mirişti de pe care grâul abia fusese secerat, şi luând-o încă o dată spre vest, odată cu ciorile care zburau tot într-acolo, în stoluri mari. Conacul, fără verandă, arcade şi stâlpi ciopliţi, n-avea nimic în comun cu casele boiereşti din câmpie. De la distanţă, atât cât îi îngăduiau livezile şi copacii răzleţiţi, Joseph a întrezărit o pată alb-cenuşie, riguros geometrică, peste care tocmai se întindea o pojghiţă arămie la ieşirea soarelui din nori. O vreme n-a mai văzut clădirea, iar, dacă a fost să audă ceva în afara goanei trăpaşilor şi a trăsurii care scârţâia din toate încheieturile, şi-a auzit propriile hohote de râs. Veniseră din senin, împreună cu constatarea că numele moşiei aceleia, Hereşti, pe lângă înrudirea sonoră cu Hereasca, se pronunţa întocmai ca Herr Escht, în germană. S-a gândit la Günter, doctor în Bonn, pe care-l chema aşa. Nu-l mai întâlnise de ani întregi, dar continuau

să-şi scrie, sporadic, datorită prieteniei lor vechi, nu a prezentului şi a miilor de kilometri care-i despărţeau. L-a lăsat să-şi vadă de treburile lui în ziua de 3 iulie 1868, să umble şi să respire tihnit pe malurile Rhinului, când dimineaţa dinspre Dunăre nu era deloc dogorâtoare şi, de fapt, nici nu prea mai era dimineaţă. A înţeles că n-o să întârzie la conac, dar, ca niciodată, nu l-a interesat că reuşea să-şi ţină promisiunea în faţa unor oameni drăguţi, cu rang princiar, el cu mustăţi înfoiate, nici scund, nici înalt, gros la trup şi hâtru, ea mititică, palidă, cu ton uşor văicăritor şi căutături curioase. În legănările birjei, îl preocupa doar ce urma să se întâmple curând, când caii roibi aveau să fie traşi de hăţuri şi să se oprească. Din obişnuinţă, a apucat de toarte geanta din piele de viţel, cea de pe care răzuise o iniţială, S, şi şi-a aşezat-o în poală. A cercetat instrumentele, prafurile şi licorile dinăuntru, după care, cu un bobârnac, a alungat o muscă de pe borurile pălăriei. Pălăria stătea alături de el, pe banchetă, aşteptând şi ea să scape de hurducăieli şi să ajungă unde îi era locul, pe creştetul lui. Purta în buzunar biletul primit la praznicul Sfinţilor Petru şi Pavel, printre documente, aşa că l-a scos cu grijă şi l-a citit încă o dată. Îi ştia conţinutul pe dinafară, unul scurt şi opac, ca la primul mesaj, şi n-a mai căutat logica vorbelor, ci micile adevăruri ascunse în desenul literelor, în felul în care Elena Ducovici ţinea tocul şi conducea peniţa pe hârtie. Trăpaşii au renunţat într-un târziu să mai alerge, înaintând la pas pe o alee cu pietriş, iar Joseph n-a mai scormonit printre iluzii şi himere, privind o biserică făloasă, poarta arcuită prin care tocmai trecuse, pâlcurile de crăiţe şi conduraşi de pe marginile drumului, un ogar care sălta leneş în dreapta cailor, petecele de cer azuriu dintre norii durdulii şi albi, un frasin cu coroana uriaşă, rândurile lungi de vie care coborau pe o coastă nisipoasă, râul somnolent din vale. Parcă i se ştersese din minte, cu buretele, regretul că nu se pricepea la grafologie şi la descifrarea lucrurilor nevăzute. Inima i s-a făcut ca o ghindă, nu cât un purice ori cât o gutuie, şi, coborând din birjă, s-a gândit că petecele de cer azuriu

sunt aidoma ochilor albaştri şi semeţi. Apoi ochii ei au licărit cu adevărat, nu numai în închipuirea lui. Elena Ducovici era pe iarba proaspăt cosită, lângă copii, în spatele domnului cu mustăţi înfoiate şi al doamnei cu obraji alb-vineţii, fixându-l neîntrerupt şi tăcând. Gazdele l-au întâmpinat cu politeţuri şi căldură, iar băieţelul şi fetiţa, amestecând mofturile cu educaţia (şi cu ruşinea), s-au hotărât să se încline stângaci şi să-i spună într-o română greoaie că se bucură să-l revadă. Când se pregătea să sărute mâna ei, după ce rostise destule nimicuri pentru stăpânii locului, despre călătorie, peisaje şi arşiţa din Bucuresci, ogarul s-a găsit să-i amuşine ghetele, pe urmă să se proptească cu botul între picioarele lui. Herr Strauss s-a dezechilibrat puţin, a ezitat şi, ţinând dulăul de ceafă, a atins cu buzele pielea delicată şi răcoroasă, care tremura. Au râs cu toţii şi, discutând mai mult despre limonadă şi cafea, doar într-o doară despre examinarea atâtor danturi, au continuat piesa aceea de teatru perfect imaginată de Elena Ducovici, în care nimeni nu se ştia actor. Undeva la umbră, fără să bănuiască rolurile pe care le interpretau (după ce baronul Nicolici de Rudna îl vizitase la cabinet, pe strada Lipscani, la numărul 18, exact în ziua şi la ora anunţate în bilet, mulţumindu-i pentru cât de protector se purtase la potopul de la Târgul Moşilor şi invitându-l la moşie), şi-au aprins ţigarete de foi deasupra livezii de pruni, s-au întins în voie în fotoliile de răchită, au gustat un strop de coniac şi au băut vin alb (bărbaţii), şi-au păstrat gleznele lipite şi poalele rochiilor sub genunchi, vânturând evantaie, clipind des şi mâncând şerbet (femeile), au ronţăit nuci, au răsfoit atlase şi s-au împuns pe sub masă cu beţe boante (copiii). Româna, chiar vorbită poticnit şi cu greşeli, se arăta singura limbă comună în împrejurarea aceea, iar amfitrionii au ocolit-o rar, doar când s-au adresat slugilor şi câinelui, care aveau nevoie de comenzi în sârbeşte. Bătea un vânticel uscat, anunţând că prânzul nu e foarte departe, aşa că s-au ridicat fără chef şi au mers către uşile de stejar care-i aşteptau deschise. Înainte de-a intra şi de-a începe să cerceteze dinţi şi măsele, Joseph a

mai apucat să observe că zidurile netencuite ale conacului erau ridicate din blocuri mari de piatră, dreptunghiulare, iscusit asamblate şi lipite. Străbătând un culoar întunecos şi urcând nişte trepte, a descoperit că şi pereţii interiori arătau la fel. În toiul verii şi, mai cu seamă, intuind paşii Elenei Ducovici pe dale, se simţea bine în casa încăpătoare şi rece. A fost condus într-o cameră luminoasă, unde îl aşteptau un scaun cu braţe, ştergare curate şi o măsuţă cu încrustaţii arabe, pe care putea să-şi desfăşoare arsenalul de arme medicale. În unghiul însorit al ferestrei, în timpul care se dilata altfel în ziua de 3 iulie 1868, a studiat pe rând molari, premolari, măsele de minte şi dinţi de lapte, notându-şi totul riguros, într-un carneţel, iar de la un punct încolo refuzând să mai scrie, fiindcă îşi dorea din tot sufletul să ţină minte. Singuri în odaie, el şi domnişoara Ducovici, în scena finală a reprezentaţiei, s-au îmbrăţişat şi, îmbrăţişându-se, au dat să se înţeleagă că îmbrăţişarea lor ar putea fi fără sfârşit. Sau măcar de lungă durată.

Măcar o vreme, ursitoarele s-au arătat darnice cu Joseph Strauss. Şi iscusite. Ele i-au dat ideea şi, neîndoielnic, tot ele i-au insuflat curajul ca, după consultaţia aceea cu cinci pacienţi, pe când era adâncit în fierbinţeala unui borş de cocoş, să proclame că gingiile dădacei sunt în suferinţă. A întâlnit priviri uimite în capul mesei, unde stăpânul locurilor muşca dintr-un copan tivit cu pete de grăsime şi a fost măsurat din profil, de pe scaunul de alături, de doamna care ronţăia o frunză de leuştean. Nu s-a grăbit să intre în amănunte, gustând un ardei iute şi sorbind repezit câteva linguri de zeamă, ca să stingă jarul de pe limbă. A explicat apoi, după ce şi-a şters nasul pe îndelete şi a încetat să lăcrimeze, că dinţii albi şi lucitori ai domnişoarei Ducovici, împreună cu strungăreaţa lor îngustă, sunt doar o aparenţă mincinoasă. I-a speriat cu cuvinte stranii, retracţie, pioree alveolară, patologie şi câte şi mai câte, descriind o boală ascunsă, care în germană şi în franceză, deopotrivă, se chema Parodontose. Şi acea boală, despre care Herr Strauss vorbea doct şi egal,

provoca dureri cumplite. A băut vin, a cercetat platourile abia sosite, unul cu ciuperci înăbuşite în smântână şi altul cu o pulpă de porc la tavă, rumenă, acoperită cu măghiran, boia şi felii de sfeclă coaptă, a oftat îngândurat, nu pofticios, şi a spus că, pentru tânăra doică, se impunea un tratament serios. Recomanda două şedinţe pe săptămână, de-a lungul a cel puţin trei luni. Un timp, a lăsat să se odihnească în aburi şi în sos bucata de friptură din farfurie, a prelungit pauza de la mijlocul prânzului şi a continuat să folosească destui termeni medicali, oferind câte un diagnostic pentru fiecare din membrii familiei Nicolici. Erau patru verdicte blajine, care nu aveau de ce să stârnească îngrijorare şi nici n-au stârnit. S-au adâncit cu toţii în mestecarea cărnii pufoase şi a ciupercilor dulcege, un servitor a dispărut în spatele unei uşi, iar afară s-a auzit lătratul ogarului aceluia suplu şi neobrăzat. La desert, când muştele bâzâiau domol şi când peste masa din lemn de nuc se aşternea toropeala, au convenit ca dentistul să le facă o nouă vizită vineri. Luni, fiindcă atunci era luni şi, după calculele lui Joseph, se înşirau nouăzeci de ore până vineri, dădaca şi copiii s-au retras pentru somnul de amiază, salutându-l stângaci, ca la o lecţie de început din codul bunelor maniere. Ei, ceilalţi, au trecut la cafea, au mai trăncănit şi au căscat, până când domnul nici scund, nici înalt, cu o şuviţă de caimac prinsă în mustăţile înfoiate, a cerut, la rugămintea musafirului, ca birja să fie trasă la scară. Iar ursitoarele n-au fost delăsătoare, au socotit orele şi nu s-au încurcat numărându-le, au vegheat ca Herr Strauss să doarmă cât de cât nopţile, să nu uite să-şi hrănească motanul şi să nu dea iama în rezerva de schnaps, să străbată încă o dată drumul prin câmpie, să îngrijească un canin al doamnei cu obraji palizi, să lustruiască incisivii gălbejiţi ai baronului, să-l ajute pe băieţel la căderea primului dinte de lapte, să o strângă din nou în braţe pe Elena Ducovici, în liniştea camerei luminoase, şi să-i frece vârful limbii, la sfârşit, cu o pastă camforată, densă, ca să pară după respiraţia ei că tratamentul a început. Acolo, la Hereşti, unde soarele

rămăsese arzător şi unde, cert, graurii erau mai mulţi decât ciorile, ursitoarele au hotărât că protejatul lor trebuie să asculte şi să ia aminte. Şi a auzit, mai întâi, vocea tărăgănată a lui Teodor Nicolici de Rudna, descriind casa, nu împrejurimile, pe când gustau amândoi dintr-un lichid tulbure şi răcoros, căruia puteau să-i zică, la fel de bine, raki, ouzo sau mastică. Piatra alb-cenuşie, şlefuită, venise cu două sute treizeci de ani în urmă din carierele de la Rusciuk, iar întregul conac, ridicat de meşteri unguri, în unghi drept şi plin de simetrii, cu etaj înalt, cu două intrări în beciurile boltite, cu acoperiş de olane, cu cercevelele ferestrelor rotunjite în partea de sus, identice, câte opt pe laturile dinspre câmp şi câte şase pe pereţii dinspre grădină, fusese clădit după pofta şi după planurile unor fraţi, boierii Năsturel, primul, cu un nume vechi şi ciudat, Cazan, cel de-al doilea, iubitor al caligrafiei şi al tiparului, având şi el calitatea rară a băuturii aceleia cu care tocmai se răsfăţau, anume de-a fi pomenit în trei feluri, Oreste, Iorest sau Udrişte. Aroma de anason îi înviora şi-i lăsa să-şi închipuie că suportă plăcut arşiţa verii, aşa că au lămurit şi istoria foişorului cel mare al casei, unul cu două caturi şi cu ziduri din cărămidă, tencuit cât să imite blocurile de piatră, înălţat nu demult, cam cu trei decenii înainte, la porunca penultimului stăpân al locurilor. Iar acel penultim stăpân, în jurul căruia se învârteau nu doar fapte, ci şi o mulţime de poveşti încurcate, crude ori mărinimoase, ilustre ori ruşinoase, bănoase, abile, amoroase, demne, parşive şi uimitoare, hărăzite rând pe rând poporului său, sieşi, otomanilor, valahilor, Tatălui, Fiului, Fecioarei Preacurate şi Sfântului Duh, nu era nimeni altul decât Miloş I, voievodul Serbiei vreme de-un sfert de secol, silit să abdice în 1839 şi rechemat pe tron nouăsprezece ani mai târziu, unde, bătrân fiind, s-a odihnit şi s-a perpelit până la plutirea sa către ceruri, din 1860. Toate acestea le spunea nepotul lui, Teodor, tolănit pe pernele moi ale fotoliului de răchită, trecându-şi degetele mâinii stângi prin mustaţa stufoasă şi ducând din când în când la gură, cu dreapta, muştiucul unei narghilele. Inspira adânc şi,

fără grabă, slobozea nori groşi de fum, prin care întinderile necuprinse, câmpurile, via, apa scăpărătoare a Argeşului şi copacii răzleţiţi, nu se mai zăreau deloc limpede. Joseph prefera să pufăie din pipă, stătea picior peste picior şi, aşa, pufăind şi stând, lenevind, afla că Miloş Obrenovici cumpărase pământurile şi conacul de la un urmaş al Năsturelilor, Constantin, un general sufocat de datorii, că ridicase acareturi şi grajduri noi, din grinzi, că schimbase înfăţişarea bisericii aceleia, Sfânta Treime, întărindu-i brâiele, închizând pridvorul şi dărâmând peretele despărţitor al pronaosului, că plătise să fie turnate şi aduse de la Budapesta două clopote din bronz masiv, că îşi muşcase buzele până la sânge când primul lui fiu, Milan al II-lea, fusese ucis la doar trei săptămâni de la înscăunare, că oftase apăsat când celălalt fiu, Mihailo I, pierduse coroana în favoarea unui duşman de moarte al familiei, prinţul Alexandru Karagheorghevici, că îngenunchease şi plânsese înfundat, zvâcnind încet din umeri, la trecerea în lumea drepţilor a fratelui său mai mare, Milan Întâiul, şi el voievod, cândva, al cărui mormânt din marmură roşie se găsea chiar acolo, lângă biserica pe care o priveau amândoi, dentistul şi baronul, tăcând de-acum şi aşteptând ca paharele să le fie reumplute. Curând, liniştea a fost deranjată de paşii unui servitor şi, pe terasa cu pietriş, la umbră, au văzut iarăşi cum licoarea pe care o puteau numi în trei feluri, raki, ouzo sau mastică, se tulbura ca zerul când era îndoită cu apă rece, abia scoasă din fântână. Au băut fără să fi ciocnit, gândindu-se la vrute şi nevrute, iar Herr Strauss a observat că şi celălalt lichid, cel din bolul de sticlă al narghilelei, îşi schimbase culoarea, înroşindu-se. Pe urmă, baronul s-a încruntat puţin, supărat de propriile gânduri, a pălăvrăgit ceva despre femei, cu dispreţ, şi a trecut la descrierea unei mătuşi prin alianţă, Marghioliţa ori Maria, născută Catargi, devenită Obrenovici, care îi furase minţile şi vlaga lui Cuza mai demult şi care, ca văduvă, trăia în exil alături de fostul domnitor român, în timp ce băiatul ei, un copil de paisprezece ani, tocmai fusese proclamat prinţ al

Serbiei. Chiar dacă dentistul nu se dădea în vânt după intrigile de palat şi nici după şoaptele iatacelor, a ciulit deodată urechile şi, în uluirea aceea, a găsit de cuviinţă să-şi schimbe poziţia trupului. A şi tuşit, uşor, sperând ca subiectul să nu fie abandonat. Şi n-a fost. Domnul nici scund, nici înalt, care de bună seamă visase şi el la tronul ţării lui, plănuia să plece la Belgrad pentru o lună, poate pentru toată vara, fiindcă porţile oraşului îi fuseseră redeschise de câteva zile, de când copilandrul Milan al IV-lea, vărul lui, readusese blazonul familiei acolo unde îi era locul. Joseph a alungat toropeala şi a încercat să nu piardă niciun sunet, niciun înţeles, dorindu-şi să audă nu doar cu timpanele, ci şi cu firele de păr, cu unghiile, cu porii pielii. Ar fi vrut să întrebe dacă Elena Ducovici îi va însoţi pe băieţel şi pe fetiţă peste Dunăre, dar, cum n-a îndrăznit, l-a întrebat pe baron de unde apăruseră în curte ancorele acelea ruginite, mari, ca nişte gheare de balaur. A primit răspuns după ce amfitrionul a clipit scurt, a înghiţit băutura pe care o plimba prin pungile obrajilor şi s-a răsucit către bucăţile de fier, trei, potrivite în jurul unui salcâm: erau de la caicele lui Miloş Obrenovici, din anii în care acesta dobândise monopolul sării, sub Vodă Ghica, şi în care flota lui străbătea neobosit râul din vale. La plecare, aflat încă în voia ursitoarelor, dentistul a auzit de la una dintre ferestre, poate din dormitorul copiilor, vocea înceată a dădacei. Fredona un cântec de leagăn, sârbesc, pe care el unul l-ar fi ascultat până la căderea nopţii. N-a putut. Baronul tocmai îi întindea mâna, în semn de la revedere.

Şi nu doar că avea palme mici şi încheieturi subţiri, la fel se întâmpla cu picioarele şi cu gleznele. Cercetându-i pantofii, botinele şi condurii, Joseph se minuna de dimensiunile lor nefireşti şi, fără să vrea, îşi imagina încălţările pentru păpuşi. Nu-l interesau tocurile, înalte, joase, rotunde ori pătrate, nu-i păsa de şireturi, catarame şi funde, îi erau indiferente materialele, pielea, catifeaua, pânza sau mătasea, nu distingea cusăturile folosite de

cizmari, simple, duble, în linie ori în zigzag, rămânea un mister pentru el, mereu, cum de izbutea Elena Ducovici să-şi păstreze echilibrul şi, mai mult, cum de reuşea să calce atât de lin, parcă ar fi plutit. Paşii ei, când mergea agale şi când se grăbea, totuna, semănau în închipuirea lui cu zborul unei păsări. Iar plutirea aceea, nesigură ca toate plutirile, se cuvenea păzită la fel ca palmele mici şi încheieturile subţiri, fragile ca sticla, gata să se ciobească. În desele lor plimbări, adulmecându-i parfumul, privindu-i profilul, simţindu-i atingerile discrete, se înfrâna de la multe şi era atent, foarte atent, ca femeia aflată într-o împrejurare neobişnuită, fără niciun copil în grijă, tratându-se de-o boală inexistentă, Paradontose, să nu se împiedice cumva de mulţii bolovani de pe străzile oraşului Bucuresci, să nu alunece în noroiul din rigole, să nu fie muşcată de câini şi să nu-şi scrântească gleznele printre atâtea denivălări, praguri, trepte şi gropi. Bunul Dumnezeu a vrut să nu şi le scrântească.

Pentru ei, vara se arăta scurtă şi deloc dogoritoare, deşi zăduful, nesfârşit, îi topea pe oameni şi făcea bietele animale să se usuce de vii. Furia soarelui pălea în faţa jarului din inimile lor, fără ca dentistul şi dădaca să fie feriţi de chinul din jur; transpirau, ameţeau şi aveau chipuri îmbujorate, dar nu se gândeau nicio clipă că arşiţa ar fi de vină, punând frisoanele şi fierbinţelile pe seama focului din călcâie. De când stăpânii ei porniseră spre Belgrad, atraşi ca fluturii de coroana lucitoare, Elena părăsise moşia de la Hereşti şi se aşezase într-o odaie strâmtă, aflată în curtea caselor celor mari ale familiei Nicolici de Rudna, în mahalaua Udricanilor, acolo unde duruitul birjelor, nechezatul cailor şi strigătele bragagiilor nu mai conteneau. Până la cabinetul doctorului neamţ, cel care se străduia să-i vindece gingiile, nu era cale lungă, aşa că, de două ori pe săptămână, cum îi îngăduise baronul, îl anunţa pe vătaf că iese câteva ceasuri, pe jos, pentru a se îngriji de boala ei. Şi, în orele acelea, împreună, fără să fi urcat vreodată la etaj, găseau destule

de făcut încât să uite că zilele erau fierbinţi şi lipicioase. În camera cu podele ceruite şi covor anatolian, având lângă fereastră un scaun rar pomenit, cu filet pe singurul picior, la mijloc, şi cu spătar rabatabil (îmbrăcat în pluş albastru, dar nu ca albastrul ochilor ei, altfel, un fel de bleumarin), alături de vitrina cu o puzderie de licori, prafuri şi instrumente medicale, lângă planşele anatomice atârnate pe pereţi, s-au căutat şi s-au descoperit încet, nu de tot, căci amândoi ştiau (sau măcar bănuiau) ce înseamnă cuviinţa şi preţuirea. Printre atâtea discuţii, în pauzele dintre vorbe, tăceri şi iluzii, fustele domnişoarei Ducovici nu s-au ridicat niciodată până la capăt, au săltat cu doi, trei centimetri la fiecare vizită, au ajuns în ultima parte a lui iulie puţin deasupra genunchilor, apoi, la începutul lui august, până pe la jumătatea pulpelor şi, la urmă, când calendarele se pregăteau să întâmpine luna septembrie, doar cu o palmă mai sus, cât să-i poată fi mângâiată pielea fremătătoare, albă ca laptele, catifelată cum nici catifeaua nu este. Şi era mângâiată pe îndelete, lin, cu buricele degetelor, cu degetele întregi, cu fruntea, cu nasul, cu bărbia. Uneori, în timpul lichid, cât pensetele, dălţile, acele, spatulele, pipetele şi cleştii vegheau cu sfială, gurile lor păreau de nedezlipit, iar limbile zvâcneau una în jurul celeilalte, încovrigate şi pofticioase. S-a întâmplat într-o miercuri, când larma Lipscanilor dădea în clocot, ca poalele rochiei să stea la locul lor, aproape de glezne, şi ca decolteul, prins cu nasturi mici, verzi, să fie dat în lături. Slab şi palid, cu păr şaten, cu ochi căprui şi cu istoriile lui opace, norocoase şi jalnice, berlineze, balcanice, vesele ori chinuitoare, Joseph Strauss şi-a afundat faţa în pieptul Elenei Ducovici şi a plâns. N-a fost alungat nici când a descheiat nasturii, şaisprezece, nici când a lăsat pânza şi dantelele să alunece pe umerii goi, nici când a hohotit, deodată, ca şi cum sufletul i-ar fi fost neîncăpător pentru toate câte se adunaseră înăuntru. Lacrimile îi udau sânii, s-au amestecat cu picăturile de sudoare şi s-au prelins către pântecul ei, au ocolit buricul şi s-au dus mai jos, iar Elena i-a cuprins ceafa cu braţele şi l-a strâns tare, cât a putut de

tare, până când clipele şi-au pierdut numărul şi unul dintre sfârcuri, cine mai ştie care, a ajuns între buzele lui. Iar sfârcul acela, ca o mură coaptă, s-a înfoiat cumva şi, cu vremea, a început să tresară şi să respire ca un pui de rândunică. Amintindu-şi de plutire şi de zbor, Joseph i-a scos una din sandale, dreapta, i-a sărutat piciorul rozaliu şi i-a ronţăit degetul mare, care tremura şi încerca să-i atingă cerul gurii, un cer diferit de cerurile prăfuite ale verii. Tânăra femeie, care de obicei îngrijea un băieţel şi o fetiţă, alintându-i în sârbeşte, certându-i la fel, şi-a strecurat mâinile pe sub rochie, căutând să scape de portjartiere, de pânzeturile albe, de jupă, de ciorapii de mătase, de tot ce era pe dedesubt. Herr Strauss, dentistul, chiar dacă atunci nu socotea că e neamţ sau doctor, i-a prins palmele şi a oprit-o. Fără să intre cu capul sub faldurile rochiei, aşa, pe deasupra, i-a sărutat mica scobitură dintre pulpe, apăsat, unde părul trebuie să fi fost negru ca pletele ei, ceva mai creţ şi mai rar. A ridicat-o apoi din scaunul învelit în pluş albastru şi, cum Elena ţinea ochii închişi şi dinţii încleştaţi, a purtat-o în braţe, dând ocol camerei, legănând-o şi şoptindu-i o mulţime de lucruri, ca unui copil cu febră şi spasme.

Dacă tot nu urcaseră niciodată la etajul casei cărămizii, Joseph s-a gândit într-o dimineaţă, când ceaşca de ceai se golea, că ar fi cazul, în sfârşit, să se întâlnească iubirile lui. Şi a coborât cu coşul de răchită, devreme, înainte să bată la uşa cabinetului vreunul din negustorii cu cearcăne, cu falca umflată şi cu măselele înmuiate în alcool. Intrând după prânz, domnişoara Ducovici, care purta o pălărie bej şi tocmai îşi strângea umbrela de soare, a dat peste un motan adormit, cu o ureche albă şi una neagră, tolănit pe scaunul cu un singur picior. Parcă aştepta şi el să fie scăpat de durerile gingiilor. Motanul a clipit şi, mişcând doar vârful cozii, a privit-o lung, nu ca pe-o pasăre, fiindcă atunci s-ar fi repezit să o sfâşie, poate ca pe-o zână din visele pisiceşti.

În toate drumurile lor prin Bucuresciul încins,

stăpânit de zăpuşeală şi de roiuri de muşte, n-au încetat să-şi povestească vieţile. Cum îngrijitorul caselor lui Teodor Nicolici de Rudna, vătaful, era neatent la programul şi la faptele dădacei, fiind mai preocupat de carafele cu vin roşu, de umplerea magaziilor cu lemne, de somn, de repararea jgheaburilor şi a obloanelor, de şoldurile bucătăreselor, de soarta bidiviilor din grajduri şi de felul în care picau zarurile la table sau la barbut, când juca pe bani frumoşi, Elena găsea deseori motive să iasă pe poartă, inventând şi minţind cât n-o făcuse în ultimii zece ani la un loc. Iar, dacă nu rostise atâtea baliverne în zece ani, atunci cu singuranţă nu spusese aşa multe nici în ceilalţi şapte, primii. Din calculul scornelilor ei, într-o după-amiază, Herr Strauss a dedus care-i era vârsta, fiindcă nu cutezase niciodată să o întrebe. La cei treizeci şi doi de ani ai lui (şi jumătate), s-a simţit bătrân, dar gândul s-a spulberat iute, lăsându-l să-şi închipuie şi să spere că timpul nemăsurat care avea să vină o să-i râdă în nas trecutului. Întâlnirile lor se petreceau pe ascuns, la ore nu tocmai obişnuite, aşa că era nevoie să găsească zone mai pustii ale oraşului, ferite, încât să nu se ciocnească de cunoscuţi ai baronului sau de slujitori. Cel puţin la început, în iulie, Joseph îşi storcea mintea în căutarea unor locuri în care să se poată vedea ori a unor uliţe întortocheate pe care să le străbată amândoi. Aşa se face că domnişoara Ducovici a adorat cam trei săptămâni brioşele şi plăcintele cu mac ale lui Peter Bykow, trecând aproape zilnic pragul prăvăliei, după prânz, când lâncezeala era în toi. Cumpăra câte două bucăţi din fiecare şi, cu pachetul în mâini, privind întotdeauna duşumelele şi nu chipul brutarului, intra în încăperea din spate, dincolo de o uşă care scârţâia supărător. Acolo, unde totul era alb de la praful de făină, o aştepta mereu dentistul, vindecătorul inimii, dacă nu al gingiilor ei, aşezat pe o pătură curată, în carouri, pusă peste o stivă de saci. Nu-şi îngăduiau să rămână mai mult de un sfert de ceas înăuntru, dar în mica felie de timp, acrişoară ca o felie de ştrudel, apucau să ameţească. Tot atunci, pe la mijlocul lunii, au profitat de praznicul

Sfântului Ilie şi s-au adăpostit în curtea hanului Stavropoleos, pe nişte buşteni decojiţi, unde ea i-a împuiat capul cu virtuţile, pedepsele şi binefacerile Prooroculuі, înşirându-i şi câteva din cutumele sârbeşti, mai cu seamă din cele legate de rachiu şi albinărit. Cum femeile n-aveau ce să caute la bărbier, nu s-au putut bucura de ajutorul imediat al lui Otto Huer, însă au primit în dar ce era mai iscusit din ideile lui. Frizerul, milostiv cu amorul mâţelor şi, deopotrivă, cu cel al prietenilor dragi, şi-a amintit că îl cunoaşte pe ispravnicul Turnului Colţei, un grăsan cu nouă copii, Vasile, care râdea din orice. Şi aşa, datorită pămătufului, briciului şi foarfecelor, a pălăvrăgelii aceleia din clipele în care obrajii ispravnicului se umpleau cu spumă, iar ţepii lui dispăreau sub lama îngustă şi ascuţită, ei doi au putut să suie în vârful celei mai înalte construcţii din oraş. Nu-i interesa să descopere incendii în depărtare, nu se gândeau la ziditorii turnului (nişte soldaţi suedezi din armata lui Karl al XII-lea, rătăciţi în Răsărit după înfrângerea de la Poltava), au numărat treptele, erau o sută optzeci şi opt, habar n-au avut că fuseseră două sute paisprezece (până la cutremurul devastator din 1802, care retezase ţuguiul clădirii), au privit zările uimiţi şi îmbrăţişaţi, tăcând, năduşiţi din prea multe pricini: vipia, urcuşul în spirală, bucuria, nesaţul şi afecţiunea pentru sutele de rândunele care îşi făcuseră cuiburi sub streaşini. Din înalturi, Bucureşciul se dezvăluia altcumva decât îl văzuseră sau îl ghiciseră vreodată. Norii de praf care urmau căruţele şi trăsurile arătau ca nişte pete mărunte, acoperişurile şi hornurile aşteptau ploile şi frigul, turlele bisericilor şi clopotniţele parcă nu mai zgâriau cerul, Dâmboviţa lucea aprins, iar Bucureştioara mohorât, pentru că apele acelea erau orientate altfel către punctele cardinale, palatul domnitorului, de unde Carol I sigur lipsea (alungat de zăduf, de treburi şi de plictis), nu era cu nimic mai falnic decât unele case boiereşti, maidanele se zăreau maronii, iar pâlcurile de pădure într-un verde prăfos, ca măslinele puse la saramură, spitalul, şcoala şi mânăstirea de la temeliile turnului păreau pipernicite, o

sută cincizeci de mii de suflete erau la picioarele lor, trăind fiecare după legea lui şi toate după legile Domnului şi ale Principatelor Unite, mâncând sau moţăind (fiindcă era vremea), respirând şi asudând. Ei înşişi abia îşi potoleau suflul şi aveau hainele umede, la subraţe, pe piept şi cine mai ştie pe unde. Joseph, care înţelegea prea bine că nu e în văzduh, dar cu toate astea credea că zboară, şi-a retras mâna din mâna ei şi a căutat ceva în buzunarul vestei. A scos de acolo ceasornicul aurit, cu lanţ, care avea gravate două nume pe spatele capacului, Getrude şi Irma. Şi, în bunul lor obicei de a-şi povesti vieţile, dar nu în ordine cronologică, ci aşa, de-a valma, ca şi cum ar fi rupt bucăţele din propriile biografii, s-a apucat să-i descrie domnişoarei Ducovici ceea ce nu mai descrisese nimănui, şi anume cum mama şi sora lui pieriseră mistuite de foc. I-a vorbit mai întâi despre o ciupercă otrăvitoare, Amanita muscaria, roşie, cu buburuze albe, căreia oamenii de sub ochii lor, din oraşul întins, îi ziceau Pălăria şarpelui sau Burete şerpesc, iar unii îi spuneau Fliegenpilz, despre felul în care se usca şi se mărunţea, despre puterile vrăjite ale ceaiului preparat din pulberea fină, cumva ca darurile opiumului, dar mai seducătoare şi mai tihnite, despre pofta celor care gustau din fiertura aceea de-a o mai bea şi altă dată, despre dorinţa lor de-a nu mai şti de nimic şi nimeni, despre fuga din lume, despre seninătatea şi împăcarea care li se citea pe chipuri, despre uriaşa lor indiferenţă. Absorbite de ceaiul înşelător, pe care el însuşi, un puşti fascinat de sticlăria şi de miracolele laboratoarelor, li-l pregătise în câteva rânduri, mama şi sora lui ieşiseră încet, încet dintre semeni, porniseră pe drumul astrelor şi al beatitudinii, uitând într-o seară cu vânt înteţit de ibricul de pe plită, lăsându-l să se scorojească şi să se aprindă, aplaudând apoi (poate) flăcările, suflând în ele (poate), îngăduindu-le să cuprindă perdelele, covoarele, mobila, pereţii din bârne groase şi (poate) chiar trupurile lor. Simţea o durere cumplită în piept, care-l sufoca, dar a reuşit să soarbă din aerul încins al amiezii, destul, când Elena n-a încercat să afle reţeta ceaiului, ci l-a înconjurat

cu braţele, strâns, mai strâns decât atunci când plânsese între ţâţele ei. Undeva spre linia orizontului se distingeau contururi vagi, pâcloase, şi dentistul s-a rezemat cu coatele de balustrada aflată sub acoperişul de şindrilă. Le-a cercetat lung timp şi a tresărit, fiindcă a recunoscut munţii.

Au coborât încet treptele şubrede şi răsucite, aplecaţi, atenţi să nu şteargă tavanul cu creştetele şi să nu se lovească de tocurile uşilor. Jos, în gangul boltit al turnului, unde încăpeau fără grijă şi nişte circari cocoţaţi pe picioroange, darmite oamenii obişnuiţi, s-au îndreptat de spate şi au zâmbit. Joseph şi-l imagina pe grăsanul acela, Vasile, gâfâind întruna pe scara ca de minaret, iar Elena Ducovici nu-şi imagina nimic, doar simţea nevoia să surâdă. Curând, chiar dacă nu-l zăreau pe nicăieri, nici în bătaia soarelui, nici la umbră, şi-au amintit chipul nesuferit al vătafului, unicul lor inamic. La ora trei fără un sfert, Duşan, omul de încredere al familiei Nicolici, sforăia precis în pivniţa din mahalaua Udricanilor, pe o saltea de paie, la siestă, dar ochii lui vedeau prin ochii altora şi urechile lui auzeau multe. Ca întotdeauna, Herr Strauss a luat-o primul din loc, dădaca pornind în urma lui, la douăzeci de paşi, ca să nu-i dea cuiva prin cap că s-ar plimba împreună sau că ar exista vreo legătură între ei. Au apucat-o la vale, spre Bărăţie, lăsând în spate hotelul Kiesch, vechiul consulat austriac, curtea doctorului Marsille şi faţada alburie, proaspăt tencuită, a casei lui Hagi-Moscu. Aveau în faţă o uliţă lungă şi viitorul, blând şi năpădit de furia cearşafurilor, după cum spera dentistul, misterios şi răsunând a gângurit de copii, în închipuirea domnişoarei Ducovici, însă mai întâi aveau de trecut săptămânile de la coada verii şi, înainte de asta, de încheiat ziua aceea aflată sub semnul focului, măcar pentru că era una toridă, dacă nu din cauza istoriei unui incendiu pustiitor. Şi nu s-au grăbit. Le era bine, cald, nu găseau niciun motiv să se zorească.

La prăvăliile de la hanul Colţei, când Joseph admira

şeile, hamurile, zăbalele şi pintenii dintr-o vitrină, o femeie cu botine mici, ca de păpuşă, a trecut prin dreptul lui, i-a atins uşor umărul, a legănat apoi umbrela de soare pe care o ţinea închisă şi a continuat să meargă, în rochia ei bleu, parcă ar fi plutit. Când s-a depărtat cam la douăzeci de paşi, doctorul a renunţat să mai privească obiectele de harnaşament înşirate pe poliţe şi atârnate în cârlige, plecând mai departe. Pe la jumătatea maidanului îngrădit de lângă biserica Kalinderu, peste drum de caravanseraiul Bucuresciului, unde geamurile erau acoperite de draperii groase, albe, în dosul cărora trimişii sultanului moţăiau sau se răcoreau cu infuzii de mentă, lămâie şi anason, Elena s-a oprit o vreme, a deschis cu poticneli umbrela şi şi-a aranjat borurile pălăriei, lăsându-l pe domnul acela înalt şi slab, care mai devreme stătea ţintuit pe trotuar, să o întreacă cu aproape douăzeci de paşi. Au umblat aşa, depăşindu-se unul pe altul ca din întâmplare, până dincolo de porţiunea în care macadamul dispărea şi uliţa era podită cu bârne de lemn. Apoi s-au făcut tot mai mici şi au cotit la stânga, pe rând, dispărând de sub privirile unui grăsan cu nouă copii, care, cercetându-i din vârful celei mai înalte clădiri din oraş, râdea cu sughiţuri.

Chiar dacă se petreceau ziua în amiaza mare, când nici luceafărul nu cuteza să pâlpâie pe cer, întâlnirile lor păreau să aibă parte de o stea norocoasă. Cu timpul, precauţiile şi teama au început să se ofilească, iar o formă smintită a curajului s-a înfiripat ca o plantă vioaie, un fel de iederă nevăzută, căţărătoare, care-i cuprindea grăbit. Fără să-şi fi propus şi fără măcar să fi discutat, aşa, pe tăcute, au abandonat preumblările prin zone mărginaşe, prin mahalale mai urgisite şi prin curţi de biserici şi, pribegind în continuare, au scurtat distanţa de douăzeci de paşi sau au lăsat-o în plata Domnului, ca şi cum s-ar fi retras din teritorii sterpe, asemeni unor soldaţi care îşi pierd răbdarea, cadenţa şi rostul. Tot mai departe de cârdurile de raţe, gâşte, bibilici, găini şi curci, ocolind tot mai rar leşuri ale cailor, măgarilor, porcilor, câinilor, boilor

şi caprelor, tot mai feriţi de duhoarea zoaielor şi a grămezilor de gunoi (fiindcă, şi în privinţa mirosurilor, Bucuresciul avea nuanţele lui), zărind tot mai puţin malurile Dâmboviţei, pline de case într-o rână, de spălătorese, mori, coteţe şi şobolani, dentistul şi dădaca s-au apropiat de pântecul corpului aceluia uriaş, rotund, nu alungit. Iar oraşul, un trup imens, pulsa liniştit. Ca două puncte pe harta lui imaginară, Joseph Strauss şi Elena Ducovici au pătruns în cercuri mai mici, mereu mai mici, concentrice, unde şi aerul se curăţa, nu numai peisajul. Şi au păşit către buricul târgului. Au călcat laolaltă şi separat pe Podul Mogoşoaiei, în bunul lor obicei, cucerind strada cea mare metru cu metru, zi după zi, convinşi amândoi că locul în care se găsea tronul era totuna cu centrul absolut, pentru că domnitorul, în canicula de la sfârşitul lui august, putea fi oriunde, în vreme ce jilţul princiar, masiv şi greu, rămânea neclintit. S-au încumetat mai întâi, într-o marţi, din gura Lipscanilor, de la hanul Zlătari, până în răspântia din care se zărea arătoasa casă Bărcănescu, cu Joseph neizbutind să scape de o tuse sâcâitoare, care nu era rodul răcelii, ci al emoţiei, şi cu domnişoara Ducovici venind undeva în spate, un pic încruntată, ezitantă, preocupată numai de tusea rea, nicidecum de stolurile de ciori care zburau de-a curmezişul norilor. Joi au mers iarăşi după regula lor de căpătâi, ca şi cum nici nu s-ar fi cunoscut, n-au ales trotuarul Sărindarului şi al hotelului Oteteleşeanu, ci pe celălalt, şi au ajuns în dreptul porţii Paşa Kapuşi, la vechiul palat domnesc din anii lui Caragea Vodă. Dacă s-ar fi ivit cineva din pământ sau din piatră seacă (or, strada era pietruită, singura) şi i-ar fi întrebat ce caută unul în urma celuilalt, de ce se aşteaptă mereu şi se ating fugar, de ce se privesc şi surâd, Herr Strauss era pregătit să răspundă că au pornit în căutarea unui medicament pentru gingii inflamate, la farmacia Brus, în casa Slătineanu, ori la spiţeria La Fortuna, unde îşi vindea leacurile Adolf Steege. N-a fost cazul să dea asemenea explicaţii, aşa că vineri, el ca doctor şi ea ca pacientă, au trecut de librăria din clădirea fostului tribunal municipal, de faţada cu linii

gotice a Teatrului cel Mic, de prăvălia cu vinuri a lui C. A. Rosetti, de un salon de coafură (pe când domnişoara Ducovici, sub pălărie, purta părul prins în patru agrafe) şi de hanul lui Friedrich Bossel, un austriac, proprietarul Pasajului Român (pavat cu lespezi, acoperit cu sticlă galbenă şi năpădit de negustori). La întoarcere, la un semn scurt al dentistului, abia perceptibil, au intrat în atelierul lui Szathmari, care încă nu se decisese dacă să-şi spună Charles sau Carol şi care îşi păstra figura de sturz sătul. Înăuntru, unde totul aducea cu laboratorul unui alchimist, complicata naştere a fotografiilor şi a litografiilor s-a domolit, rămânând pe mâna ucenicilor, iar maestrul s-a grăbit să-şi întâmpine oaspeţii şi să ceară ca ibricul de cafea să fie pus la nisip. Au băut din ceşti mici, suflând în lichidul fierbinte, mărunţind caimacul, schimbându-şi întruna poziţia pe scaunele moi. În afara veştilor şi a comentariilor pe care le citise în gazete, Joseph n-a aflat mai nimic despre Karl Ludwig, poate doar de încântarea pe care i-o produceau acuarelele lui Preziosi, un pictor sosit de la Istanbul. Iar detaliul acela l-a usturat, ca sarea presărată pe o rană. N-a oftat, dar, după ce a mai spus câteva politeţuri, s-a ridicat pentru a-şi lua la revedere. După ce au trăit duminica fiecare la biserica lui, Joseph în răcoarea Bărăţiei, la liturghia catolică, digerând lucrurile şi faptele, toate, pe stomacul gol, rugându-se, tremurând uneori, Elena tocmai în mahalaua ei, la Sf. Nicolae Udricani, respirând aer tămâiat, ortodox, făcându-şi sute de cruci, visând, s-au regăsit luni şi au reluat înaintarea pe Podul Mogoşoaiei, depăşind hotelul Hugues, Teatrul cel Mare, magazinul de piane al lui Jakob Rink, Clubul Român aflat alături, cu aburul lui invizibil, totdeauna prezent, izvorât din ritualuri masonice englezeşti, prăvăliile „Lazarus“ şi „Coriolano“, precum şi pe cele de peste drum, de la hanul Kretzulescu. În faţa firmei „Giovanni Confiseur“, s-au uitat ochi în ochi, ai lui căprui, ai ei albaştri şi semeţi, au înghiţit în sec, s-au gândit cu milă unul la altul şi cu bucurie la ei înşişi, fiindcă pe Herr Strauss îl aşteptau acasă o bucată de nuga şi fursecuri cu

migdale, primite în dar de la Martin Stolz, ajutorul de notar, iar pe Elena Ducovici aveau s-o întâmpine, după cum i se şoptise dimineaţa, găluşti cu prune şi sarailii, pregătite de bucătăresele familiei Nicolici de Rudna. Cu pofta pentru dulciuri ascunsă adânc, încât nici ei să n-o mai dibuiască, au ajuns în sfârşit la palatul domnesc, miercuri, cercetându-l de lângă casa corpului de gardă, în amănunt, pe urmă dintr-un unghi mai ascuţit, dinspre Grădina Episcopiei. Dentistul ştia prea bine unde se găsea sala tronului, aşa că era mai atent la profilul domnişoarei Ducovici, în timp ce ea, tot privind ferestrele opace, a rămas cu misterul nedezlegat. Oricum, pentru trecători şi pentru birjarii care leneveau pe la colţuri, ei doi păreau şi nu păreau nişte străini. Dar ar fi vrut să pară. Abia într-o sâmbătă, pe 2 septembrie, au şters confuzia aceea când nu s-au mai clintit din faţa unei vitrine, când şi-au prins mâinile şi şi-au lipit umerii, râzând înfundat şi închipuindu-şi cum ar fi ca Joseph Strauss să poarte la nunta lor pălăria cilindrică şi cumplit de înaltă, inventată de Jobin, francezul care stăpânea magazinul. Au continuat să râdă, plecând la braţ, apoi s-au potolit subit, cu uluire, dându-şi seama că vorbeau pentru prima oară despre căsătorie. Nu s-au îndreptat către confiseria lui Giovanni, ci către cofetăria Fialkowsky, aflată chiar lângă Teatrul cel Mare, în casa Torok. Stăteau într-un loc însorit, la geam, tăiau cu linguriţele din prăjituri şi mestecau pe îndelete, când pe uşă a intrat Duşan, în hainele lui bune, şi s-a aşezat fără să-i salute. Şi-a pus coatele pe masă şi şi-a sprijinit bărbia în palme. Rânjind.

6. Zarvă şi prunci

Urcând dealul Filaretului în birja care se clătina încet, cu caii struniţi la pas, Elena purta o rochie largă, dar nu într-atât de largă încât să nu mai poată ieşi în lume. În penultima zi a lui octombrie, când anul 1869, pălind, lăsase vânturile să sufle aprig, dorinţa ei de-a vedea drumul de fier, de-a auzi şuierul locomotivei şi de-a călători până la Dunăre era mai mare, infinit mai mare decât

pântecul acela bombat, care, după bănuieli şi calcule, creştea cam de cinci luni. O apărau de frig un mantou căptuşit, o bonetă de catifea, şalul bej de care se despărţea aşa de rar şi braţul drept al dentistului, cuprinzându-i umerii. Înainte, însă, ca atelajul să fi învins panta şi înainte ca silueta gării să se fi ivit pe deasupra şirurilor de vie, cu mult înainte, de fapt, de-a fi suit în birjă, de-a i se fi rotunjit burta şi chiar de-a fi început să fie chinuită de greţuri, ea încetase să se mai numească Ducovici. Se întâmplase în toamna cealaltă, ştearsă din calendare, curând după ce gustase din prăjitura cu frişcă şi marţipan. Văzuse mai întâi mânerul unui cuţit (la brâul vătafului), lama cuţitului lucise în cofetăria Fialkowsky (pe sub masă) şi buzele vătafului, parcă scuipând, aruncaseră cuvinte cumplite, sârbeşti şi româneşti (ca să se înfioare amândoi), Joseph încercase să riposteze, dar vârful cuţitului îl împungea tot mai apăsat (sub ficat), vătaful rânjea, a dus-o spre uşă strângându-i cotul ca într-un cleşte, a împins-o în şaretă şi i-a legat mâinile (la spate), nu înjura, nu blestema, doar rânjea, a mânat armăsarul roib în galop şi a închis-o în odaia ei (cu un lacăt pus pe dinafară). Din mahalaua Udricanilor şi dintre atâtea paranteze, a fost răpită într-o noapte, a şasea, de un hoţ cu faţa acoperită şi cu sufletul împăcat, unul care iubea usturoiul, precis. Iar hoţul se crucise în noaptea dinainte, a cincea, când descuiase prima oară lacătul, în surdină, când domniţa refuzase să se îmbrace şi să fugă, aşternându-se pe scris în întunericul ca smoala, calm, cu grija de-a nu muia prea adânc peniţa în cerneală, înmânându-i un plic pentru domnul care îl plătise. Plicul, după cum avea să constate Herr Strauss jumătate de ceas mai târziu, era albăstrui şi lunguieţ, fără sigilii, semne, nume sau adrese, fiind pătruns, vag, de tenta sălcie a lipiciului. În scurta epistolă dinăuntru, Elena Ducovici îi cerea să jure, cu mâna pe Biblie şi apoi cu mâna pe toc, punând jurământul pe hârtie, că se vor însura la o biserică ortodoxă, că pruncii, mulţi, vor fi botezaţi tot aşa, că nu va da în damblaua băuturii şi nici în patima curvăsăriei, că nu se va mai atinge până în

vecii vecilor de ceaiul din ciuperci, nici pentru el, nici ca să-l prepare altora, că nu va uita să o îmbrăţişeze şi că nu o va mai invita niciodată la un cofetar polonez. Şi a jurat. În limba germană, rostind vorbele rar, cât să-l facă pe Siegfried să ciulească urechea lui neagră, aşezându-se apoi în faţa unei coli albe, cu călimara şi cu o pană de gâscă alături. Nunta, fiindcă tot nuntă se chema şi adunarea aceea sărmană de şapte oameni şi un motan, se ţinuse într-o marţi, pe la zece dimineaţa, la biserica Sfântul Ionică din mahalaua Brezoianului. De toate pregătirile, câte şi cum au fost, s-a ocupat naşul lor, lunganul limbut şi plin de ticuri, Calistrache, cel care, demult, îl însoţise şi el pe Carol I la Istanbul, atunci când padişahul Abdul-Aziz se milostivise să iscălească hateşeriful. Nu-i mai gătea principelui de paisprezece luni, de când Karl Ludwig îşi lăsase prânzurile şi cinele pe seama unui bucătar francez, dar continua să locuiască pe o uliţă din dosul palatului domnesc, într-o casă mică, cu două camere, spoită cu var şi acoperită cu şindrilă. Şi Calistrache, lunganul, care-i adăpostise acolo aproape o săptămână, l-a convins pe preotul paroh să-i spovedească, să le dea sfânta împărtăşanie şi să le lege vieţile la o oră şi într-o zi când nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să se însoare. De-a lungul slujbei, cât Joseph şi Elena au purtat pe cap coroanele împărăteşti, cât s-au rotit sub cântarea *Isaia dănţuieşte*, cât au ascultat vocea cam înfundată a popii, strănuturile lui Otto Huer şi suspinele soţiei lui Peter Bykow, cât şi-au privit naşa scoţând verighetele dintr-o batistă şi sărutându-le, cât l-au urmărit pe Siegfried, într-o strană, aşezat pe labele din spate, cu vârful cozii în sus, în tot timpul acela lung şi aiuritor când visele lor se împlineau, dar când nimic nu era ca în vis, l-au tot văzut pe Calistrache cum se străduieşte să nu mai zvâcnească din umeri şi să nu mai clipească întruna, năduşind. Pe urmă, au pornit cu o trăsură încăpătoare, una singură pentru toţi, către râul Colentina, unde au întins ştergare pe malul pustiu, au mâncat, au râs şi au băut, iar pe la ceasurile patru ale amiezii, când bărbierul adormise în iarbă, când

motanul tocmai prinsese un pui de cârtiţă şi când lui Joseph îi juca creierul în cap ca un pendul, el, mirele, a ridicat-o în braţe pe Elena Strauss şi aşa, îmbrăcată, în loc să o treacă pragul casei din strada Lipscani, de la numărul 18, a aruncat-o în apa nu tocmai adâncă, încât relele să se spele şi inima să i se limpezească.

Gara Filaret, aşa cum se arătase ea deodată, în câmp, dincolo de uriaşa vie a Mitropoliei şi departe de primele case ale oraşului, părea picată din cer. Cochetă şi stingheră, fără legături cu lumea în care nimerise, suporta vântul aspru şi asaltul neîncetat al sufletelor mistuite de curiozitate, care o cercetau ca pe-o ditamai grozăvia. La nicio lună de la inaugurarea fastuoasă, presărată cu muzică de fanfară, flori, salve de tun, aghiasmă, rugăciuni, vin şi cuvântări aprinse, între care cea a primului-ministru, Dimitrie Ghica, alintat de politicieni şi de popor cu celălalt nume, beizadea Mitică, dentistul se lăsase prins de nebunia aceea colectivă şi reuşise să facă rost de bilete la clasa a II-a, dând un bacşiş frumos celui care se trezise cu noaptea în cap şi se luptase pentru două locuri. Cu puţin noroc, atunci, joi, îi satisfăcea Elenei pofta cea mare a sarcinii, fiindcă ea nu visa baclavale, şerbet, caviar, trufe ori pâté de fois gras, ci, asemeni multora din locuitorii Bucureşciului, vroia să iscodească bârlogul dihaniei aciuite la sud, un fel de şarpe lung, metalic şi pufăitor, care gonea mai repede decât escadroanele de cavalerie. Şi a studiat gara minuţios, mai întâi clădirea birourilor, aducând cu o sinagogă, ceva mai scundă şi mai lată doar, pe urmă hangarul acoperit cu sticlă şi peroanele pe care se înşirau felinare şi mici arcade ornamentale, a urmărit perfecţiunea şinelor, şase linii paralele, grupate în trei perechi, aşezate pe traverse fără număr, a strănutat încet, cât să nu atragă privirile din jur, şi a mirosit săruri camforate. Iar şarpele, refuzând să şerpuiască, rămânea drept ca o riglă şi mândru ca un cocoş. La un moment dat, trezit la viaţă, n-a scos aburi pe nări, ci pe coşul înalt şi gros, ieşind din vizuină exact la ora care îi fusese sortită, cu zgâlţâituri la început, când s-a pus în mişcare, apoi tot mai lin, pe

măsură ce se apropia de viteza lui maximă, patruzeci de kilometri la oră. Soţii Strauss se găseau în pântecul animalului de fier, pe drumul de fier, temându-se ca fierea lor să nu se răzvrătească. Se ţineau de mână şi vorbeau şoptit, iar cu timpul au uitat să-şi mai spună ce gândeau, lăsându-se pradă propriilor reverii, în balansul trenului, cu imaginile tomnatice ale câmpiei perindându-se pe sub ochii lor, cu ţignalul locomotivei asurzindu-i uneori, când căruţe, turme sau oameni nu se fereau din calea lighioanei grăbite. În vagonul de clasa a II-a, la mijlocul garniturii aceleia construite la Manchester, în fabrica Aushbury, Elena a afişat un surâs neîntrerupt, iar Joseph s-a adâncit într-o încurcată rememorare a traseului pe care-l străbătuse de la Berlin, mai cu seamă a porţiunilor lui feroviare. Cândva, în dreptul smârcurilor de la Călugăreni, şi-a dat seama că, aşa cum îl urmase pe principele Karl Ludwig cu trei ani şi jumătate înainte, ca o umbră palidă, parcurgând aceeaşi rută şi având o întârziere de şapte săptămâni, la fel se întâmpla şi în noua împrejurare, cu singura deosebire că acum era însoţit de tânăra lui nevastă (şi de copilul nenăscut), nu de motan. Marele absent al ceremoniilor din 19 octombrie, domnitorul, fusese în realitate cel dintâi pasager al trenului, unul privilegiat, călătorind până la Giurgiu în dimineaţa zilei de 26 august, în cabina locomotivei, alături de un fochist şi de concesionarul liniei, englezul John Trevor Barkley, care strunise personal şarpele metalic, trăgând de manivele şi manete. La capătul verii şi al tronsonului de 67,71 kilometri, Carol mersese cu o caleaşcă descoperită până în port, suise la bordul iahtului „Ştefan cel Mare“ şi, cu vântul suflându-i în pânze, deşi vasul avea motoare cu aburi, nicidecum catarge şi vele, pornise către ţara natală. Imaginându-şi scenele acelea, descrise prin gazete, Herr Strauss şi-a amintit o parte din episoadele relaţiei lui cu fostul căpitan de dragoni, mai ales ultima întâlnire, îndelungată, care avusese loc cu numai patru seri înaintea plecării prinţului către patria lor, a amândurora. Fusese o discuţie stranie şi plină de paradoxuri, în care unul dintre

ei, principele, chiar dacă folosea cuvinte apăsătoare, era surescitat şi dominat de bucuria apropiatei revederi a familiei (prima de la urcarea lui pe tronul român), iar celălalt, dentistul, cu toate că se străduia să zâmbească, simţea că amărăciunea şi crisparea se înteţesc de la clipă la clipă, ghemuindu-i-se undeva în piept. Nu se văzuseră de mult, dar în perioada aceea se petrecuseră atâtea lucruri importante încât Joseph, care citise teancuri de ziare, care sporovăise cu prieteni, pacienţi şi cunoscuţi, inclusiv cu Siegfried, fără să-i afle părerea, avea sentimentul că nu le mai putea cuprinde. Bunăoară, pe fondul bănuielilor Sublimei Porţi că Bucuresciul ar sprijini grupări insurgente bulgăreşti şi într-o perioadă în care, prin cancelariile apusene, circula zvonul că în Principatele Unite ar fi sosit mii de germani, toţi bărbaţi, chipurile pentru a lucra la căile ferate, dar, de fapt, pregătiţi să se înroleze şi să lupte, ei bine, tocmai atunci fusese adoptată legea pentru reorganizarea armatei, un act al domnitorului, guvernului şi parlamentului, dar mai ales al domnitorului, cu trecutul lui cazon şi cu aspiraţiile lui militare, prin care erau introduse reguli moderne de instrucţie şi recrutare, se înfiinţau noi regimente şi se plănuia ridicarea de noi cazărmi, erau eliminate pedepsele corporale şi uniformele de operetă, era întărit rolul subofiţerilor şi se formau treizeci şi trei de batalioane de miliţie. În plus, ca să fie clară reformarea din temelii a oştirii, Carol numise în fruntea ministerului de război, vremelnic, un politician lipsit de rang ofiţeresc. Apoi, continuând să risipească ceţurile din administraţie, atât cât puteau fi risipite, pusese capăt absurdei situaţii prin care poşta şi telegraful se găseau sub tutela consulatului austro-ungar, fapt care, în trecut, îl ajutase pe unul dintre intimii lui Cuza, Cezar Librecht, fost sergent în armata belgiană şi abil violator al corespondenţei private, să se îmbogăţească prin şantaj şi vânzare de informaţii infamante, chiar să-şi înalţe o casă uimitoare, cu creneluri neogotice, cu stil maur în interior şi cu un minunat salon florentin în partea dinspre grădină. La 1 aprilie, fără să fi

fost o păcăleală, ci purul adevăr, elegantul palat ridicat odinioară de logofătul Scarlat Bărcănescu, pe uliţa Doamnei, devenise Direcţia Centrală a Poştelor şi Telegrafelor, o instituţie a statului aceluia plăpând şi temerar, care se străduia să nu mai îngăduie altora să-şi vâre nasul în treburile lui. Din fericire şi prin mila Domnului, recolta anului 1868 fusese una îmbelşugată, aşa că datoriile mai vechi fuseseră plătite în sfârşit, salariile funcţionarilor fuseseră achitate cu regularitate şi o parte din bani fuseseră dirijaţi spre fondul de rezervă, unul amărât şi subnutrit, gata oricând să-şi dea duhul. Deşi preşedinţia consiliului de miniştri trecuse în noiembrie din mâinile lui Nicolae Golescu în palmele lui Dimitrie Ghica, alegerile repetate nu izbutiseră să ducă la o majoritate rezonabilă în Cameră până în aprilie ’69, când opoziţia se mulţumise cu numai zece deputaţi din totalul de o sută cincizeci. În fine, o altă chestiune cuibărită de la bun început printre planurile şi însemnările domnitorului, cea a drumului de fier, în stare să mai dezmorţească lentoarea naţională, să facă uitate hurducăielile poştalioanelor şi să lege ţara aceea de lume, părea să fi intrat pe un făgaş fericit, deşi paşii, ca la dans, mai presupuneau fandări, erau făcuţi uneori în laterale sau respectau principiul doi înainte, unul înapoi. Concesiunea Offenheim, mai întâi, parafată la 24 mai ’68, inclusese trei tronsoane nord-estice, ca trei guri mari de aer, însumând 224 de kilometri. Pe urmă, după un şir de ezitări şi ciorovăieli parlamentare, provocat de încredinţarea celeilalte concesiuni din Moldova unui consorţiu berlinez condus de doctorul Heinrich B. Strousberg, de ducii de Ratibor şi Ujest şi de contele Lehndorff, prinţul Carol avusese neasemuita plăcere, în toamna lui 1868, de a semna şi de a promulga legea pentru construirea căilor ferate, care pecetluia, între altele, şi soarta liniei Roman – Tecuci – Galaţi, cu scurta ei extensie, Tecuci – Bârlad. Tot cam atunci, în septembrie, când peste Bucuresci plutiseră nu doar mii de ciori, ci şi stoluri de gâşte sălbatice (cu exact un an înainte ca prinţul Karl să se perinde între Weinburg, Brüssel, Baden-Baden şi

Paris, în căutarea unei mirese), avusese loc o mică festivitate în nordul oraşului, pe fosta proprietate a lui Dinicu Golescu, unde fusese aşezată piatra de temelie a Gării Târgovişţei. Deodată cu zborul gâştelor, începuse să circule către Filaret şi o arătare lungă, pântecoasă, înaltă, cu roţi de lemn şi trasă de cai, botezată omnibuz. Era o căruţă acoperită, cu uşă la spate şi paisprezece locuri, care avea staţii la biserica Sfântul Ştefan, la Podul de Piatră şi la Sfântul Gheorghe Nou. Oamenii nu se înghesuiau să călătorească cu ea, iar unii îşi scuipau în sân când o vedeau trecând.

Rezemat de spătarul de lemn al banchetei şi atent să nu tulbure moţăiala Elenei (care îşi sprijinise capul pe umărul lui drept), Joseph Strauss a continuat să privească pe fereastra trenului, dar vedea şi nu vedea peisajele gri-gălbui, presărate cu pete roşcate. În biblioteca largă, unde mii de volume îşi arătau preţuirea pentru limbile germană, franceză şi latină, unde lumânările din sfeştnice abia fuseseră aprinse şi unde aroma tutunului se împăca cu modelul afgan al covorului, nimic din lucrurile şi faptele ştiute, publice, nu se strecurase în discuţia lui cu principele Karl. Se înghesuiseră doar cele neştiute, un soi de taine care lânceziseră prin străfundurile minţii, ale sufletului şi chiar ale prohabului. Tuşind în câteva rânduri, fără să fi fost răcit, prinţul îi povestise ce încurcate sunt căile Domnului când se stârnesc poftele trupeşti, cât de mare poate fi ruşinea, în zori, cu boaşele golite şi sufletul pustiit, ce minune era fata aceea oarbă şi cum binele şi răul, laolaltă, se ascundeau între pulpele ei, ce pacoste sunt ţânţarii şi ce chinuitoare fusese malaria, cât de mult sperase ca vizita în Crimeea să-i aducă mâna unei prinţese ruse, ce abil şi alunecos, ca un peşte, se arătase ţarul Alexandru, câtă tăcere răzbătea dinspre familiile regale şi imperiale ale continentului când venea vorba de un mariaj cu domnitorul român, ce acre erau nopţile la treizeci de ani şi ce amare erau înserările, cât de fericit pleca în Prusia şi cât de hotărât era să se întoarcă de acolo cu o soţie, oricine ar fi fost ea. Turnând vin şi ocolindu-i ochii,

Carol a pronunţat în dezordine cuvinte precum recunoştinţă, loialitate, neputinţă, teamă, încredere, despărţire, devoţiune, câte şi mai câte. Degetele lui Herr Strauss au apucat cu un tremurat uşor paharul, iar buzele lui nu i-au dat drumul până nu s-a golit. Trebuie să fi fost foarte palid, şi-a imaginat despre sine, atunci, în vagonul de clasa a II-a, sau poate se înroşise la faţă, ascultând, aşteptând, tăcând. Karl Ludwig îi mulţumise stăruitor, fiindcă înţelegea ca nimeni altul ce însemna să fii martorul singurătăţii şi al descumpănirilor, să prepari ceaiuri vrăjite şi, mai cu seamă, să găseşti o femeie, într-un secret absolut, pentru un bărbat cu coroană pe cap. Şi tocmai înţelegerea aceea, observa dentistul şi se chinuia să spună prinţul, se pregătea să reteze ca o sabie legătura lor, se tot rotea prin aerul încins al odăii şi atârna ca o piatră de moară, parcă ar fi tras tavanul în jos. Iar adevărurile şi secretele care îi uniseră, multe, îşi pierdeau vlaga, se topeau, căpătau un gust otrăvit. Cu formulări complicate, principele i-a mărturisit lui Joseph, căruia îi era frig, tare frig, cât de greu îi va fi să-l revadă. L-a rugat să uite ce se cuvenea uitat şi să nu se supere dacă nu va mai fi chemat niciodată la palat. A reumplut paharele şi i-a cerut iertare. Au băut. Şi s-au îmbrăţişat.

Trenul a încetinit la intrarea în Giurgiu, pe urmă a scârţâit cumplit, frânând. Vântul părea ceva mai blajin lângă Dunăre, iar fluviul, la care au ajuns cu o birjă, aşa cum ajunseseră şi la gara Filaret, i-a întâmpinat molcom şi lucitor, pentru că soarele izbutise să iasă din nori. Au cumpărat porumb copt, iar bărâna care răsucea ştiuleţii pe foc şi-a îngăduit să-i spună coniţei, cercetând-o, că, după cât de bombat e pântecul ei, va naşte sigur un băiat. Au râs cu toţii, Joseph n-a mai luat monedele mici care-i fuseseră întinse ca rest, apoi s-au îndreptat, sporovăind, către o pajişte cu ciulini şi gherghine, dincolo de silozuri, de pontoane şi de larma din port. După o vreme, când a terminat de descris câteva plăcinte sârbeşti, din cele cu carne şi verdeţuri, Elena Strauss s-a apropiat de mal, s-a aplecat şi a luat apă în căuşul palmelor. A băut. Şi s-au

îmbrăţişat.

*

Ca orice femeie care aşteaptă sorocul celor nouă luni, Elena vroia să aibă sufletul împăcat. Pereţii fuseseră văruiţi şi duşumeaua ceruită, alesese fel şi fel de pânzeturi şi croise o mulţime de cămeşuţe, scutece şi bonete, croşetase pulovere, ilice şi ciorapi (atât de mici încât păreau haine pentru motan), comandase o plăpumioară verde şi, petrecând două ceasuri în atelier, veghease ca meşterul să o umple cu lână nouă şi curată, nu cu resturi, măsurase deseori stivele de lemne din şopron, în curtea interioară, şi îl convinsese pe Joseph prin decembrie (când preţul era triplu) să plătească încă o sanie cu butuci uscaţi, se hotărâse la o covată uşoară, de tei, în care să-şi îmbăieze pruncul şi la un pătuţ din nuiele în care să-l culce (înlocuindu-l pe primul, cam belaliu), se îngrijise ca din cămară să nu lipsească nimic, doar îi aştepta o iarnă încordată şi lungă, verificase opaiţele şi rezerva de lumânări, curăţase oalele cu leşie şi lustruise tacâmurile argintate cu sare şi oţet, o rugase pe nevasta lui Peter Bykow, brutarul, să o ajute la muratul verzei, castraveţilor şi gogoşarilor (ca să nu se scofâlcească de la mâinile ei de gravidă), dormise mult şi făcuse unele schimbări prin casă, bănuind sau ghicind că destulă vreme nu vor mai fi făcute. Între altele, chemase un tapiţer pentru scaunele din camera de zi, toate cu spătarul ciuruit şi zgâriat, cerându-i să le schimbe pluşul cu unul la fel, galben-pai. N-a înţeles de ce Siegfried, atunci, întorsese spatele şi intrase sub scrin, cu urechile pleoştite. Abia înainte ca pendula să bată de ora unsprezece, când Herr Strauss încă nu suise din cabinetul aflat la parter şi când ea fredona ceva pe limba ei sârbească, motanul s-a apropiat, s-a lungit pe burtă lângă ghemele de lână şi, cu pernuţele labelor din faţă, a început să împingă uşor, foarte uşor, bulgării moi, încât firele să se deşire în ritmul tricotatului. Mai demult, fără să-l certe, doar aşa, luându-l în poală şi mângâindu-l, alintându-l şi şoptindu-i, îl convinsese să nu-i mai fure ghemele, să nu le mai dea de-a rostogolul şi să nu le mai

facă praf. Nu-l învăţase, fiindcă nici nu s-ar fi lăsat învăţat, dar din clipa aceea Siegfried începuse s-o ajute răbdător, de parcă ar fi ştiut de când lumea mişcările andrelelor.

Dimineaţa, în drumul tapiţerului prin ninsoare, când cele şase scaune erau cărate în urma lui de nişte ucenici, pe două dintre spătare se mai putea citi aşa:

(anul pisicesc al paisprezece mii trei sute optzeci şi şaselea, luna Peştilor proaspeţi, ziua a cincea – 27 aprilie 1869) *„Trupurile lor nu au blană, îţi spun ţie, minunato, cu petele tale ca jarul, corpurile lor nu au cozi, să ştii tu, Manastamirflorinda, cu smocurile tale de foc, sunt albi amândoi ca iaurtul, subţiri, aleargă fără paşi, foşnesc, se ascund sub cuverturi şi cearşafuri, dincolo de perdele şi uşi, lumina tremură, razele soarelui vin în bucle şi valuri, lumânările se smintesc, flăcăruile joacă, se clatină, dănţuiesc, întunericul tresare, ziua şi noaptea se amestecă, se confundă, aşternuturile se dau în lături, alunecă pe podele şi tac, pielea lor e umezită de rouă, văd încolăciri, arcuiri, răsuciri, aud scâncete moi, şoapte, alinturi, poate bucăţele de cântec, nu mi-ar fi greu să zic, răzbunător, că oamenii miorlăie şi torc, dar tu, regino, tu, vei ciuli urechile şi nu vei clipi, nările tale mici, ca sâmburi de rodie, vor adulmeca, nu mă vei crede, eu niciodată nu te voi minţi, sunetele iubirii se preling pe pereţi şi se sting, stăpânii mei cad pe covoare şi se aprind, părul ei e negru şi lung, are sub umăr un punct, pe pieptul ei smântâniu au crescut două gâlme rotunde şi mari, par bureţi de pădure, or fi tari?, mâinile preabunului doctor le ating, le cuprind, le îngrijesc, buzele lui le sorb, le ocrotesc, nu e nevoie de bandaje, de bisturiu, de licori, a învăţat să le vindece uneori…* (aici stofa era ruptă, în locul din care tapiţerul, mai devreme, smulsese un petec şi-l cercetase atent, gândindu-se la catifelele din prăvălia lui)*… din mişcările ei răsar aburi călduţi şi verzui, pacea se întinde în odăi ca praful cel fin, intrat pe ferestre, nu e fumul sobelor, nu e fierbinţeala mâncărurilor aflate pe plită, nu e aroma merelor şi a budincilor din cuptor, adierea rochiilor ei*

seamănă cu o mângâiere, o simt pe ceafă, pe spinare, sub mustăţi, tihna şi bucuria s-au aşternut în casa noastră, tu, Manastamirflorinda, tu, ai pipăit aerul în vizitele tale de seară, alături de Otto Huer, bărbierul vrăjitor, ai privit în cotloane şi cufere, printre cărţi, tu, crăiaso, ai înţeles negreşit că inima stăpânei mele ticăie blajin, râsul ei e dulce ca laptele, încerc totdeauna să-l găsesc şi să-l beau, vorbele ei sunt ca potârnichile, le pândesc şi le înghit, ochii lui Joseph par îmbătaţi, de-acum a pierit orice urmă de chin.“

(următorul an pisicesc, luna Bârlogurilor calde, ziua a treia – 4 decembrie 1869) *„Din pântecul acela uriaş, iubito, află, vor ieşi cincisprezece pui, burta ei s-a umflat ca un butoiaş ori ca un sac cu linte, sunt treaz înaintea zorilor şi aştept, stau de veghe, miracolul se poate petrece oricând, de sub plapumă răzbat respiraţii încete, somnul nu se lasă dus, puii se încovoaie, se mişcă şi cresc, încă o noapte dispare fără ca ei să apară, încă o zi se apropie tiptil, o ghicesc, curând va fierbe cafeaua în ibric, vor lătra câinii afară, braţul minunatului meu stăpân o apără, o cuprinde, deocamdată visele ţin loc de cuvinte, focurile nu s-au aprins, e frig, mă strâng, mă lungesc, mi-e foame, dimineaţa tot dă târcoale, sunt flori de gheaţă pe geamuri, zboară puzderie de fulgi cenuşii şi pufoşi, nu e departe ora când vor fi albicioşi, Joseph atunci va pleca, şoptindu-mi rugăminţi doar de noi cunoscute, de gleznele lui mă voi freca, clipele vor fi mute, apoi, să ştii, tu, regino, eu singur rămân aici să păzesc, încerc să-i fiu pe plac, să o înveselesc, îi împing cu botul papucii lăsaţi pe podea, aduc din cuier fularul şi mănuşile croşetate de ea, chiar şi ţucalul, cu laba, îl scot de sub pat, caut sub dulapuri câte un nasture uitat, Elena se întinde mai tot timpul în fotoliu, aţipeşte, se joacă cu ghemele de lână, citeşte, câteodată mă cheamă pe genunchi sau în poală, îmi umblă cu degetele prin blană, îmi lipesc capul de pântecul ei, socotesc, cincisprezece pui aleargă înăuntru, se hârjonesc“.*

Copilul a ţipat cu destulă vlagă, ca mâţele în călduri, cam la o oră şi un sfert după miezul nopţii. Dar, mai întâi, când calendarele oamenilor încă nu trecuseră în a opta zi din martie, înaintea prânzului, motanul privise uluit rochia Elenei Strauss, pătată de la brâu în jos, închipuindu-şi că stăpâna lui, care tocmai spărgea ouă pentru o cremă de zahăr ars, se murdărise cu albuş. S-a grăbit să-i aducă un ştergar, sărind pe lavoar şi apucându-l cu dinţii, s-a strâns apoi ca un arc într-un colţ al bucătăriei, cu ochii căscaţi, fiindu-i limpede ce se întâmpla abia când Elena s-a dus greoi până la uşă, a ieşit şi s-a sprijinit de balustrada scărilor. I-a ţâşnit printre picioare, parcă ar fi gonit după un şoarece sau un şobolan, a coborât ca o nălucă, s-a prins cu labele de clanţa celeilalte uşi, cea de la cabinet, s-a balansat până când clanţa a cedat şi, aşa, fără să ţină cont că Joseph tocmai curăţa caninul unui domn cu perciunii căniţi, i-a sărit dentistului în spinare, mieunându-i în urechea stângă. Herr Strauss a scăpat spatula din mână, a bălmăjit ceva către pacientul speriat şi a luat-o la fugă în sus, urcând treptele din trei în trei. N-a intrat decât scurtă vreme, livid, buzele îl împiedicau să vorbească, palmele nu se mai pricepeau la mângâieri, pe urmă a pornit prin zăpada apoasă, fără galoşi şi pălărie, cu paltonul descheiat, către casa babei cu care discutase de atâtea ori. Iar bătrâna aceea grăsulie şi trecută prin multe, pe care o tot cicălise cu sfaturi şi întrebări, căreia îi plătise un avans măricel şi-i scosese peri albi, întorcându-i pe toate feţele certificatul de moaşă, n-a întârziat să se îmbrace şi să se pregătească, chemând-o în ajutor şi pe sora ei. Şi, cum nu doar jurămintele puse pe hârtie se cuveneau respectate, ci şi promisiunile făcute Elenei în ultimele săptămâni, Joseph nu s-a amestecat în treburile celor două femei şi nu s-a uitat, nici măcar pe gaura cheii, la faptele din dormitor. De-a lungul amiezii, al serii şi al primei părţi a nopţii, a fumat neîncetat, folosind toate pipele din colecţie, având uneori aprinse ori stinse, prin mai multe scrumiere, câte două, trei sau patru deodată. Deschidea din când în când

geamurile, larg, ca să-şi umple pieptul şi gândurile cu zvâcnirile gerului, îşi lăsa ochii să se plimbe pe deasupra Bucureşciului, nu în imensa lui întindere, doar nu suise iarăşi în Turnul Colţei, ci atât cât îi dădeau voie înălţimea casei, orientarea şi unghiul ferestrei, îşi turna rar din rachiul de mere şi punea des pe plită ibricul de cafea, l-a îngăduit pe pieptul lui în câteva rânduri pe motan, de obicei scurt, fiind agitat şi negăsindu-şi locul, o dată mai lung şi stăruitor, răsfăţându-l cu vârful degetelor sub bărbie, vorbindu-i vrute şi nevrute, nu povestind, pentru că poveştile presupuneau frânturi din trecut, mai degrabă proorocind şi lăsând să curgă un şuvoi de speranţe, i-a spus că laptele de mamă are harul tăriei, al sănătăţii şi al milei, că alungă seceta şi furtunile, că arată întotdeauna calea binelui şi a blândeţii aşa cum Steaua Polară îi fereşte pe navigatori de rătăciri, i-a mărturisit că inima poate să crească şi să bată zvăpăiat, ieşind din piept şi plutind peste lume ca un balon, l-a amăgit că puii lui, ai lui Siegfried, şi ai pisicii aceleia cu pete roşcate, Riţa, îşi vor pierde numărul şi vor umple cu puii puilor lor tot oraşul, a presupus, fără să zâmbească, doar muşcând dintr-o pipă până aproape să o crape, că părul copilului care avea să se nască va fi şaten, iar ochii lui albaştri şi semeţi, s-a amăgit că el unul, Joseph Strauss, va fi puternic şi izbăvitor, ridicând pruncul pe palme până aproape de tavan, învârtindu-l şi ajutându-l să scoată primul lui strigăt, unul fericit.

Mai demult, ca strigătul acela să fie posibil, se îngrijise în mare taină, când pântecul Elenei abia începuse să se rotunjească, de o înmormântare. Şi asta fiindcă nu se îndoia că pacea noului-născut depinde de cei ridicaţi la Ceruri, că orice lăstar poate ieşi la lumină numai din rădăcinile, din bulbii sau din seminţele plantelor vechi, că nimănui, într-o ţară nouă, nu-i surâde soarta dacă nu are propriii lui morţi în pământ. Găsise un preot zărghit, vara, se tocmise cu groparii încât să sape adânc şi să-şi ţină gurile ferecate, îi speriase cu blestemăţiile unei boli contagioase şi necunoscute şi, într-o seară de miercuri,

asistase în cimitirul catolic, singur, plângând, la o slujbă ţinută după toate rânduielile. Înăuntru, în cele două sicrie, se găseau bolovani înveliţi în straturi de pânză albă şi velur, cântăriţi după greutatea unor trupuri firave, iar printre ei, tot felul de obiecte mărunte, o oglinjoară, o ramă de ochelari, o poşetă arsă pe margini, un evantai afumat, pensete, o punguţă plină cu o pulbere fină (un soi de ceai cu aromă de ciuperci), o umbrelă de soare, câteva scrisori, fotografii şi o pereche de cercei cu ametist. Pe crucile de granit, încrustate, apăreau numele Getrude şi Irma Strauss, prima venită pe lume în 1817, cealaltă în 1838, amândouă trecute în rândul drepţilor, după cum stătea scris, în 1869. Ar fi fost de neconceput, atunci şi într-o împrejurare atât de puţin obişnuită, să fie cioplit în piatră anul Domnului cel adevărat, 1864, în care pieriseră mama şi sora lui.

Iar dacă pentru înmormântarea aceea Joseph scosese pentru prima oară de sub duşumea, din locul în care-i ţinea ascunşi, şase florini de aur, tot de acolo a scos mai târziu, într-o dimineaţă când soţia lui colinda prin prăvălii, şi inelul cu diamant. Îl primise ca răsplată pe un vapor, undeva pe Dunăre, de la bătrânul şi mărinimosul Osip Afanasievici Iakovlev, hotărându-se deodată să-l folosească la fel, pentru norocul şi sănătatea noului-născut, oferindu-i moaşei care avea să taie buricul copilului mult mai mult decât s-ar fi aşteptat (şi decât ar fi visat), pregătind apoi un botez liniştit şi îndestulat, care să nu semene deloc cu nunta lor. Umblase pe la mai mulţi bijutieri, prin viscolul şi ninsorile din ianuarie, aflase valoarea inelului şi-l vânduse datorită unuia din ei, primind bani frumoşi de la un negustor de covoare, un bărbat cu pieptănătura într-o parte şi cu un neg maroniu pe obraz. Şi îi dăruise într-adevăr Sevastiţei, moaşa, o sumă cât pentru zece naşteri, dar nu aşa cum îşi imaginase, după ce ar fi dat buzna în dormitor, îmbrăţişând-o pe femeia iubită şi năpădind-o cu sărutări, legănând plodul şi şoptindu-i o rugăciune, ci după ce se trezise buimac dintr-un leşin, cu fruntea zdrelită de muchia unui dulăpior, cu figurile crispate ale celor două

surori aplecate asupra lui, cu marea mirare a locului, a momentului şi a situaţiei în care nimerise, cu inima bătându-i zvăpăiat, aşa cum îl avertizase pe Siegfried, gata să-i iasă din piept şi să plutească prin odaia largă, cuprinsă de adierile sudorii şi ale sângelui uscat. Ascultase ore şi ore gemetele şi zvârcolirile Elenei, le văzuse pe femei ieşind, cerând alte pânzeturi, umezindu-şi pleoapele cu apă rece şi bând ceai negru, concentrat, mersese kilometri întregi prin camera de la stradă, numărase mii de stele pe cerul fără lună, încurcându-se des şi luând-o mereu de la capăt, iar atunci când auzise cel dintâi scâncet al copilului, când tocmai fusese chemat înăuntru şi aflase că are un băiat, căzuse ca o cârpă în pragul uşii, de cum văzuse tălpile rozalii ale Elenei, mici, ieşite de sub pături. I-au dat pe la nas cu săruri, l-au frecat cu oţet pe la tâmple şi încheieturi, iar moaşa l-a pălmuit atât de usturător încât s-a trezit. O vreme n-a putut să sară într-un picior, să chiuie, să danseze cu bebeluşul la piept ori să se aşeze în genunchi, sub icoane, şi să-l slăvească pe bunul Dumnezeu. Au stat toţi trei lungiţi în patul lat, ca o plută, cu băieţelul la mijloc, roşu la faţă şi plin de tresăriri, învelit cu o plăpumioară verde, cu ei doi, părinţii lui, strângându-şi mâinile şi adâncindu-se unul în ochii celuilalt, dincolo de irisuri şi pupile. În toiul nopţii, după ce femeile se încumetaseră să plece (fiind aşteptate în stradă, de ceasuri întregi, de un vlăjgan cu o cuşmă ţuguiată) şi după ce pruncul fusese aşezat întâia oară în pătuţul de nuiele, Siegfried s-a strecurat şi el pe salteaua ovală, a cercetat puiul de om cu teamă, l-a mirosit şi a tot mişcat din mustăţi, fără să-l atingă, apoi s-a culcuşit la picioarele lui şi a adormit. Joseph şi Elena, care de atâtea ori se gândiseră şi discutaseră să nu-i dea voie motanului lângă copil, măcar câteva luni, l-au urmărit cu îngrijorare, pe urmă cu linişte şi drag. Somnul i-a doborât şi pe ei. Iute.

Tot în ziua aceea, 8 martie 1870, la capătul dimineţii, omuleţul mic şi neajutorat, Alexandru Strauss, ortodox, de sex masculin, a fost înscris cu numărul 214 în Registrul stării civile, datorită declaraţiei iscălite de tatăl lui, Joseph

Strauss, dentist catolic, din strada Lipscani, a semnăturilor puse pe hârtie de martorii Sevastiţa Florian, moaşă cu diplomă, de pe uliţa Armenească, şi Otto Huer, frizer, din uliţa Şelari, precum şi a bunăvoinţei, câştigată cu un bacşiş, a lui Vasile Tincoviceanu, unul din conţopiştii suburbiei Sfântul Nicolae. În continuare, la fel ca în seara în care se cunoscuseră, ei doi, nemţii, au intrat într-un birt şi au pierdut iarăşi şirul berilor, au descoperit încă de la prima halbă, cu râsete cam căznite, că viaţa târfelor nu-i mai preocupă pe amândoi, a şoptit unul, pe la halba a doua sau a treia, şi a ascultat cu evlavie celălalt tot felul de lucruri privitoare la nou-născuţi, dar nu din cele pe care le vorbesc femeile, cu descântece, înfăşări, legănări şi leacuri, altfel de lucruri, cum ar fi fost acela că sufletul unui bărbat se topeşte de bucurie, că stropii sufletului ies la iveală pe obraji, licăresc şi se preling până în bărbie, picurând pe pielea cea fină a pruncului, că pielea lui subţire şi poroasă îi absoarbe încet, până când un alt suflet se încheagă înăuntru, în trupul plăpând, au convenit pe la halba a patra sau a cincea că proaspăta soţie a principelui Karl, Elisabeth Pauline Ottilie Luise, fiica prinţului Hermann de Wied şi fina reginei văduve a Prusiei, cu corpul ei masiv, cu fruntea largă şi bombată, cu pometii ca două pungi apoase, făcuţi totuna cu maxilarele, şi cu şansa de-a se fi măritat atât de târziu, când tocmai se resemnase cu viaţa de fată bătrână, aşteaptă şi ea chinurile facerii şi, mai presus de orice, înfiriparea unei dinastii, iar la o altă halbă, ultima, care putea fi foarte bine a cincea, a şasea ori a şaptea, dentistul a mărturisit că stă dintr-odată ca pe ace şi că trebuie să ajungă repede acasă. Au mers clătinându-se şi, tot clătinându-se, au urinat fără sfârşit într-un gang întunecos, de unde i-a alungat cu ocări o croitoreasă cu batic pe cap, care tot încerca să-i lovească cu un băţ peste braţe, pulpe şi spinări. Au scăpat greu de ea. Încheindu-şi şliţurile în grabă şi udându-şi pantalonii, sus, între picioare.

Botezul s-a săvârşit la şase săptămâni de la naştere, în penultima duminică a lui aprilie, plodul fiind afundat în

cristelniţă de un preot tânăr, cu barba rară şi cu mişcări nesigure. Elena Strauss nu s-a temut că popa ar putea scăpa copilul în apa călâie şi a simţit cum o învăluie un fel de mândrie când Alexandru, după baia scurtă şi plină de taine, a făcut pipi pe cămaşa naşului lui (şi al lor), Calistrache, care clipea necontenit. Amintindu-şi scena din gangul întunecos, din ziua în care bebeluşul se ivise pe lume, Joseph a înţeles, râzând alături de bucătarul cel înalt (şi de ceilalţi), că nu numai sufletul unui tată se cuibăreşte în pieptul fiului lui, ci şi obiceiurile, laolaltă, cuviincioase şi necuviincioase. Tot atunci, în biserică, după ce Calistrache rostise *Crezul* fără să se bâlbâie şi după ce Necuratul fusese izgonit din preajma pruncului, Elena a tresărit, zărind undeva lângă uşă un chip cu mustăţi înfoiate, unul cu obraji alb-vineţii şi două feţişoare vesele, care o căutau întruna din priviri. Îi vedea după aproape doi ani pe băiatul şi pe fetiţa cărora le fusese dădacă şi, tot după atâta vreme, primea un răspuns de la Teodor Nicolici de Rudna şi de la nevasta lui, Antonija. Din toamna lui 1868, de la evadarea din mahalaua Udricanilor şi de la nunta ei improvizată, le trimisese baronului şi baronesei unsprezece epistole, dar se alesese doar cu o tăcere de gheaţă, neînduplecată. Le ceruse iertare, le vorbise despre înflăcărare şi tihnă, le mulţumise pentru trecutul blajin, le zugrăvise prezentul care uneori semăna cu un vis ameţitor, le înşirase amănunte dintr-o căsnicie care încă nu cunoştea vitregii, nu ascunsese niciodată cât îi era de dor, întrebase mereu despre prăjiturile şi jocurile preferate ale copiilor, despre migrenele doamnei şi despre pasiunea domnului pentru călărie, le descrisese un motan uimitor, cu o ureche albă şi una neagră, capabil să o ajute la tricotat şi la gătit, mărturisise că singurul lucru amar era chiar supărarea lor, seacă, nesfârşită. Iar toate gândurile acelea fuseseră scrise şi rescrise, apăsat, pentru că bărbatul cu mustăţi înfoiate şi femeia cu obraji alb-vineţii, care, împreună, o cumpăraseră dintr-un sat amărât din regiunea Rudnicica, pe când avea doar trei ani, plătindu-i unui sărăntoc, Ivailo Ducovici, patru saci cu cartofi, o vacă cu ugerul plin,

cincisprezece baniţe cu făină şi un piastru de aur, îi erau ca nişte părinţi, în vreme ce băiatul şi fetiţa îi deveniseră fraţi buni, altcumva decât fraţii ei de sânge, opt, uitaţi demult. După terminarea slujbei, ochii albaştri n-au mai fost semeţi, s-au înmuiat şi s-au umezit, pantofii cu tocuri şi barete au călcat grăbit pe pardoseală şi pe covorul lung, întins de la altar până la intrare, l-a prins de mână pe Joseph, a luat copilul la piept înainte de-a fi fost îmbrăcat cum se cuvine şi s-a oprit în faţa oamenilor acelora care o tulburau într-atât. Din locul unde se găseau, lângă uşile de stejar, închise, s-au ghicit îmbrăţişări, mângâieri, şoapte, oftaturi, glasuri podidite de plâns. Separat de femei şi copii, dregându-şi vocea, baronul l-a invitat pe dentist la o partidă de şah şi, cum vara şi zăduful nu erau departe, la câteva pahare din băutura aceea cu trei denumiri, raki, ouzo sau mastică. Într-o seară. Când i-ar fi fost pe plac. Pe urmă, în curtea cu bujori albi şi roşii, cu margarete, cu destule ciori şi cu liniştea care, în Bucuresci, numai pe la prânzul duminicii se putea pomeni, soţii Nicolici de Rudna au copleşit pruncul cu daruri. Ca pe propriul lor nepot.

În timpul acela lin, de când domnişoara Ducovici se învoise să poarte numele Strauss, exista însă şi un dezacord între ei, unul niciodată recunoscut sau comentat, o dispută surdă, statornică, pe care nu dădeau semne că ar părăsi-o. Chiar din dimineaţa în care rămăsese prima oară singură la etajul casei cărămizii, Elena cercetase pe îndelete peisajul cu munţi aflat pe peretele de la asfinţit, pipăise rama arămie şi uleiurile întinse pe pânză, cotrobăise în debara minute întregi, se întorsese cu un ciocan şi un cui, se suise pe un taburet şi bătuse cu grijă în zid, cât să nu sară bucăţele de tencuială, mutând tabloul o palmă mai jos şi mai la dreapta. La întoarcere, nu imediat, ci abia când se strecura întunericul, Joseph a observat că pictura îşi schimbase poziţia. N-a scos o vorbă, a aşteptat ca ea să intre în dormitor şi a pus la loc peisajul alpin, în culori stinse, urmând-o între cearşafurile ademenitoare. Ca într-un ritual tăcut, de atunci, fiecare a agăţat tabloul în propriul lui cui, pentru câte o jumătate de zi. Neîntrerupt.

*

Pe Lipscani, la câteva ore după răsărit, agitaţia şi balamucul erau atât de mari încât un om care ar fi călcat întâia dată pe acolo s-ar fi luat cu mâinile de cap şi, probabil, ar fi fugit. Herr Strauss se obişnuise, însă, cu vânzoleala târgoveţilor, cu înghesuiala căruţelor, cotigilor, trăsurilor şi carelor, cu nerozia animalelor de povară, cu strigătele bragagiilor, plăcintarilor şi iaurtarilor, cu ghionturile şi şotiile ucenicilor, cu mersul legănat al calfelor şi cu privirile alunecoase ale negustorilor, cu asaltul asupra prăvăliilor, cu doamnele oprite în faţa vitrinelor şi cu pălăriile domnilor umblând pe deasupra mulţimii, cu graba tuturor şi, mai cu seamă, cu roiurile de muşte care nu se lăsau alungate de vacarm. Ştia că în Bucuresci n-ar fi găsit nicăieri un vad mai bun pentru îndeletnicirea lui, după cum ştia la fel de bine că oamenii aceia, toţi, preferau să-şi toace banii pe orice altceva decât pe vindecarea dinţilor. Şi, pe la sfârşitul verii, într-o vineri, când tocmai se chinuia în cabinetul însorit cu rămăşiţele unui molar (nişte cioturi), văzuse pe geam o femeie tânără, cu un copilandru atârnat de mâna stângă şi cu un baston în dreapta. Părea una din sutele de imagini care i se perindau în fiecare dimineaţă pe dinaintea ochilor, aşa că n-a luat-o în seamă, atent la cleştele şi la mica daltă cu care lucra, opintindu-se din răsputeri să scoată măseaua făcută praf. A observat cu surprindere mai târziu, după ce se spălase cu săpun şi îşi încasase onorariul de la cârciumarul acela chel şi trecut prin toate năduşelile, că femeia şi ţâncul nu dispăruseră din cadrul ferestrei, ba chiar se trăseseră mai aproape, parcă ferindu-se de şuvoiul trecătorilor. Până să cheme înăuntru un nou pacient, a putut să-i studieze în voie prin perdeaua transparentă, mai ales că nu se arătau prea zoriţi. Ea stătea întoarsă, aşa încât a cercetat-o din spate, nu era scundă, nici trupeşă, avea talia îngustă, braţele subţiri, iar de sub basmaua galbenă îi ieşea părul castaniu, împletit în coadă. A simţit un fior scurt, un fel de jind, şi-a pus palmele în şolduri, s-a săltat pe vârfuri şi s-a întins din toate încheieturile, i-a

plăcut senzaţia de uşurare care-i străbătea corpul şi, privind-o pe femeia de afară, şi-a închipuit-o pe Elena dezvelindu-şi sânii mari, plini cu lapte, oferindu-i-i lui pentru sărutări şi nu pruncului ca să-şi astâmpere foamea. Despre copilul de dincolo de geamuri, Joseph n-a reţinut prea multe: părea băiat, deşi purta o cămeşuţă de pânză care-i acoperea genunchii, avea părul ciufulit ca un ghemotoc de fân, poate împlinise doi ani, poate nu, sigur mâncase halviţă, după dârele albicioase din jurul gurii. A presupus că aşteptau pe cineva şi că, de la atâta mers prin puhoiul de lume, ameţiseră şi se adăpostiseră lângă fereastră. Apoi, pe scaunul cu pluş albastru şi cu un singur picior, la mijloc, s-a aşezat un locotenent de cavalerie, cu un abces cât o nucă pe gingii. Concentrat la bisturiul lui, la tampoane şi la punga de puroi, dentistul şi-a frecat cotul de unul din epoleţii uniformei, deranjând tresele şi ceaprazurile fără cusur. Printre gemete înfundate, lovind podeaua cu călcâiele cizmelor şi zvâcnind câteodată ca un cocoş, ofiţerul a găsit tăria de-a netezi fireturile şi de-a lustrui cu buricele degetelor însemnele aurii. După incizie, când locotenentul scăpase de dureri şi de spaima că maxilarul lui va bubui ca un obuz, doctorul l-a comparat în minte (şi în suflet) cu un căpitan de dragoni din Berlin, care se căpătuise cu un abces la fel de mare după frigul suportat într-un poligon de trageri. Şi s-a gândit cu milă la principele Karl. Care avea de strunit aşa o oaste, aşa o ţară şi asemenea porniri. Mai cu seamă atunci, când fusese gata să abdice la capătul unui şir prea lung de ofense şi tragicomedii, când apele politichiei valahe se arătau mai tulburi nu numai decât Dâmboviţa, ci decât toate râurile şi pârâurile în vremea ploilor. Măsurat după câte picături căzuseră din nori, anul 1870 se dovedise unul secetos, dar, după câţi stropi se împroşcaseră în discursurile din Camere, în intrigile ticluite de partide, în atacurile ziarelor şi în certurile neîntrerupte, se putea spune că, de la bun început, cerul se revărsase ori se prăvălise peste pământ, mocirlindu-l. Cititor pasionat de gazete, Joseph Strauss a revăzut într-un singur minut, pe când ofiţerul de cavalerie

îşi aranja vestonul şi centura, îşi ştergea buza de jos cu o batistă, îndepărta nişte scame de pe mănuşile albe, îşi căuta portofelul şi-şi potrivea chipiul, cum ministrul Justiţiei, Boerescu, fusese obligat să demisioneze fiindcă îndrăznise să propună o dotaţie anuală de 300.000 de lei pentru Elisabeta de Wied, soţia domnitorului, cum liberalii radicali se scandalizaseră şi părăsiseră parlamentul la desemnarea lui Alexandru G. Golescu ca prim-ministru, cum guvernul acela de paie fusese dărâmat în două luni, lăsând locul altuia, de frunze în vânt, condus de Manolache Epureanu, cum fostul principe Cuza, deşi declinase categoric, din exil, o candidatură ca deputat, iar apoi refuzase mandatul, fusese totuşi ales la Colegiul al IV-lea, din Mehedinţi, cum jurnalul *Românul*, dezlănţuit împotriva prinţului, îl acuza că ar vrea să abroge constituţia şi să conducă despotic, cum aceeaşi foaie, altă dată, i-l sugera ca model monarhic pe regele Bernadotte al Suediei, cum conspiraţiile şi planurile de detronare creşteau la umbră, ca bălăriile, cum izbucnirea războiului franco-prusac îi inflamase pe mulţi dintre politicieni, oferindu-le prilejul de a-l jigni pe domnitorul cu sânge german, cum opoziţia ajunsese, dincolo de simpatiile cu iz parizian, la absurda cerere ca Principatele Unite să-şi părăsească neutralitatea şi poate şi plasarea geografică, prin mobilizarea generală a armatei. La sfârşit, în clipele în care locotenentul îşi lua la revedere, dentistul a surâs, salutându-l milităreşte şi întrebându-se dacă întâmplarea aceea de la Ploiesci, din 8 august, când o mână de oameni ocupau sediul prefecturii şi al telegrafului şi proclamau o regenţă condusă de generalul Nicolae Golescu, fusese o revoluţie hilară, o farsă, o lovitură de stat eşuată lamentabil, o acţiune criminală, o copilărie, cum însuşi Karl Ludwig o numise a doua zi, sau primul semn, timid, al unei forţe puternice, ostile tronului şi, mai ales, omului de pe tron. Până să găsească o lămurire şi aşteptând verdictul procesului de la Târgovişte, în care rebeli cu nume însemnate, Golescu, Brătianu, Candiano, Carada şi Rosetti, se aflau pe mâinile curţii cu juraţi, Joseph a poftit în cabinet un domn între

două vârste, cam ciudat. Iar bănuiala lui s-a adeverit, bărbatul nu părea în toate minţile, nu se plângea în niciun fel de dantură, ci de puzderia bubelor care-i apăruseră pe burtă şi pe spinare. Ca să-l liniştească, în încercarea de a-l convinge să caute un apotecar priceput, cu prafuri pe măsura bolii, i-a povestit că şi doamna Elisabeta, curând după intrarea în ţară, după slujba princiară de la Mitropolie şi după oficierea cununiei civile tot acolo, pe estrada ridicată în aer liber, suferise de pojar. S-a minunat de-a dreptul pe urmă, când a descoperit că femeia cu basma galbenă şi copilaşul ciufulit nu dispăruseră, aşa cum crezuse vreme de un ceas, un ceas şi jumătate, ci doar se mutaseră mai la stânga, ieşind din dreptunghiul luminos al ferestrei. Cum se apropia prânzul şi cum nimeni nu mai spera în lecuiri, şi-a scos haina de medic, s-a săpunit pe îndelete şi s-a clătit deasupra unui lighean. Din obişnuinţă (şi de foame), a dat să urce scările către locuinţa de la etaj, dar s-a răzgândit şi a deschis uşa de la stradă, rămânând în prag. Îi vedea acum din profil, iar profilurile lor nu-i spuneau nimic. Zărindu-l şi el curând, băieţelul s-a fâstâcit, şi-a vârât bărbia în piept şi a părut să o tragă de mânecă pe mama lui. După cum erau îmbrăcaţi şi după cât timp pierduseră afară, Herr Strauss a fost sigur că femeia îi va cere să aibă milă de ea şi să-i potolească durerile, fără să-l plătească. N-a fost aşa. S-a răsucit, a îndreptat bastonul în lungul Lipscanilor şi a privit tot într-acolo, pe alături de umărul lui, clipind rar, foarte rar şi uitându-se în gol. Era oarbă. Şi nu numai atât. Era curva oarbă. Linca. A avut brusc senzaţia că i se retează picioarele şi i se taie respiraţia, aşa că s-a rezemat de tocul uşii. Nu intuia nici el limpede dacă era bântuit de teamă, de uluire, de îngrijorare, de panică sau de altceva. Îl interesa prea puţin cum se chema starea aceea a lui şi s-a grăbit către femeie, şoptindu-i ceva la ureche, ca să fie auzit. Vorbele ei de răspuns s-au pierdut în larma din jur, dar Joseph n-a stat să le caute, ci a luat-o înainte, domol, pe lângă faţadele caselor, nu pe mijlocul drumului, sperând şi rugându-se să nu fie văzut de la geamurile clădirii cărămizii, de la

numărul 18. A cotit apoi pe Şelari, fără să se îndrepte spre frizeria lui Otto Huer, s-a oprit în colţ şi a tras aer pe nări, adânc, s-a ales cu un miros amestecat de friptură de oaie, peşte prăjit şi pâine fierbinte, foamea nu-i mai dădea târcoale, în schimb i-a mai venit inima la loc. Femeia şi copilandrul l-au urmat încet, fiindcă ea, la fiecare pas, cerceta caldarâmul cu vârful botinelor şi cu bastonul, iar atunci când au sosit în sfârşit, au fost gata să cadă unul peste altul, după ce le tăiase calea o căţea schiloadă, apărută din senin. Cât au discutat, Linca l-a ţinut de braţ, ca să n-aibă nicio îndoială că îl are alături şi că toate cuvintele, rostite şi nerostite, rămân între ei. I l-a arătat pe băiat, pipăindu-i creştetul şi obrajii, şi imediat l-a întrebat despre negustorul acela olandez, care, cu patruzeci de luni în urmă, numărate, îi fusese vârât în pat. Herr Strauss a ridicat din umeri, dar a priceput că gestul lui nu valorează doi bani, aşa că a zis, palid ca hârtia, că nu mai ştie nimic, că din câte îşi aminteşte, vag, neguţătorul plecase din Bucuresci încă din iunie sau iulie 1867 şi că, săptămâni la rând, înainte de-a se face pierdut, tot sporovăise despre rubinul african, cu care visa să se îmbogăţească. Femeia a zâmbit, cu un zâmbet strâmb, şi, tot zâmbind, l-a lăsat să afle că olandezul o mai vizitase în destule rânduri, din luna mai şi până în iarna de atunci, anunţându-şi venirile, ca şi prima oară, cu multe ore sau zile înainte, intrând pe poartă, străbătând poteca cu pietriş şi ascunzându-se între aşternuturile ei doar în toiul nopţii, cerând întotdeauna ca baba Mareta şi celelalte fete să nu fie în casă, fiind adus şi luat de o birjă care nu scârţâia şi nu duruia, cu cai învăţaţi să umble ca pisicile, fără zgomot, să nu fornăie şi să nu necheze. Dentistul ameţise de-a binelea, mai degrabă el se sprijinea de braţul femeii, iar ea a adăugat că baba o gonise când începuse să-i crească burta, fiindcă refuzase să bea ceai de lubărduţă ori vin de buturugă răsfiert, ca să lepede pruncul din pântece. I-a mai spus, aşa, fără să-i tremure glasul, că trebuia să-l găsească pe negustor şi să-i ceară bani. Agitaţia din jurul prăvăliilor se mai potolise, însă Joseph, cu gura căscată (sau măcar cu buzele

depărtate), nu observa asta, după cum nu distingea nici culoarea baticului, nici scheunatul căţelei care dădea din coadă şi-i lingea pantofii. A scos din buzunarul vestei tot ce strânsese la cabinet într-o dimineaţă de vineri şi, căutându-i palma, a pus monedele acolo, de-a valma, mari şi mici. Linca a zis bogdaproste, tuşind şi mângâind apăsat părul copilului.

Întâmplător sau nu, a doua zi, care avea să fie a douăzeci şi şaptea zi a lui august, jurnalele şi pălăvrăgelile din oraş au luat în seamă voia Domnului. Iar bunul Dumnezeu hotărâse să se nască Maria, fiica Elisabetei şi a lui Carol I. Şi s-a născut.

*

Aşa cum Joseph Strauss nădăjduia, alături de toţi nemţii care îndurau gerurile începutului de an şi se mişcau prin Bucureşciul sufocat de zăpadă, cu timpul s-a ales praful nu numai de nămeţi, de şuierul crivăţului, de ţurţuri şi de ninsori, ci şi de zvonurile tâmpe şi de gogomăniile neîncetate. De altfel, nu crezuse o iotă, niciodată, din veştile care se născociseră pe malurile Dâmboviţei şi însoţiseră de la un capăt la altul războiul acela răsunător, purtat departe, la două mii de kilometri, pe câmpuri de luptă, pe hărţi, în strategii şi, deopotrivă, în inima lui, bătând pătimaş pentru flamurile Prusiei. Săptămâni la rând, zilnic şi chiar de mai multe ori pe zi, îi ajunseseră la urechi fel şi fel de idei fanteziste, care dădeau ca sigure linia frontului, raportul de forţe, izbânzile şi înfrângerile, starea de spirit a trupelor, manevrele, cifrele morţilor, răniţilor şi ostaticilor, nivelul rezervelor de muniţii şi, firește, previziunile unor martori oculari, întotdeauna ştiutori, obiectivi şi anonimi. În ceea ce-l privea pe regele Wilhelm, unul din personajele favorite ale fabulaţiilor de iarnă, ba ar fi fost atins de schijele unui obuz, ba şi-ar fi fracturat piciorul într-o retragere precipitată, ba ar fi căzut prizonier laolaltă cu 20.000, cu 45.000 sau cu 60.000 de soldaţi. Identic, în învolburarea valahă, se vorbea că Bismarck, ministerpräsident-ul, ar fi fost gata să-şi piardă minţile, le-ar fi cerut iertare şi milostivire lui Gambetta şi

Trochu prin intermediul unor scrisori răscolitoare şi încifrate, s-ar fi pregătit să traverseze oceanul, către America, cu o avere adăpostită în sute de cufere şi s-ar fi îndrăgostit la bătrâneţe de o lyoneză nurlie, o fetişcană, căreia îi pusese în palme şi între sâni toate secretele militare existente la Berlin. Din atâtea nebunii şi închipuiri născute la gura sobelor, în lungile ore în care se trăncănea, se ronţăiau seminţe de dovleac (prăjite, cu sare), se bea ţuică (fiartă, cu zahăr şi piper) sau vin (fiert şi el, cu scorţişoară şi cuişoare), se numărau banii (puţini) şi se făceau copii (mulţi), dentistul a înţeles destule, dar n-a priceput cum de era posibil ca prostiile acelea să fie tipărite prin nenumărate foi şi să le fie vândute oamenilor drept adevăruri. N-a aflat explicaţia nici atunci, nici altă dată, rămânând doar cu amintirea unor taifasuri potolite, la sfârşitul cărora el şi Elena, seara târziu, când băiatul dormea, se strecurau sub plapumă şi uitau de toate, chiar şi de ei înşişi, printre sărutări şi încolăciri. La lumina zilei însă, cât era ea de palidă şi de scurtă după Bobotează, Joseph vedea limpede că în oraşul îngheţat, dincolo de afecţiunea stăruitoare pentru Franţa, de preţuirea oricăror detalii franţuzite şi de încrederea nemărginită în politica franceză, mai sufla şi un vânt bezmetic, îndreptat împotriva domnitorului sau, mai degrabă, a lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, prinţ de Hohenzollern-Sigmaringen. Iar vântul acela, care adiase mereu, de obicei ca o boare, se înteţise simţitor, mai cu seamă după izbucnirea uriaşului scandal Strousberg, provocat de refuzul consorţiului berlinez şi, totodată, al guvernului român de a-i plăti în ianuarie 1871 pe mulţii, foarte mulţii temerari, bancheri, fabricanţi, comercianţi şi muritori de rând ai Prusiei, care cumpăraseră obligaţiuni ale căilor ferate din Principatele Unite. Teoria constructorului, care nu renunţă nicio clipă la titlul de doctor şi nici la iniţialele prenumelor sale, H şi B, era aceea că, prin deschiderea provizorie a tronsonului Bucuresci – Buzău – Brăila – Galaţi – Tecuci – Roman, în decembrie ’70, cădea în sarcina vistieriei valahe să onoreze cuponul şi să le achite

creditorilor dobânzile cuvenite. În schimb, în opinia cabinetului condus de Ion Ghica, fost bei de Samos, scos iarăşi din tihna bătrâneţilor şi adus în fotoliul de prim-ministru, a parlamentului şi a lui Carol I însuşi, era cazul, potrivit actelor semnate de cele două părţi, ca povara financiară să rămână pe umerii concesionarilor până la terminarea întregii rute feroviare şi până la dispariţia neregulilor de pe linia abia inaugurată. Conflictul, în chip ciudat, le dăduse apă la moară adversarilor principelui tocmai într-o perioadă în care apa era mai puţină şi mai scumpă ca oricând, fiindcă râul devenise un sloi compact, semănând cu un şarpe alb, gros din mal în mal şi lung dintr-o zare în alta, silindu-i pe sacagii să renunţe la copcile făcute înainte de Crăciun şi să umble cu săniile în depărtări, pe unde găseau izvoare care continuau să curgă. În vacarmul general, în care prinţul fusese acuzat că nu şi-a uitat originea sângelui şi că i-a favorizat permanent pe profitori, pe delapidatori şi pe inventatorii de ipoteci false, în care se ceruse arestarea tuturor miniştrilor implicaţi în negocierea concesiunii, trimiterea lor în judecată şi confiscarea averilor spre a fi recuperate pierderile suferite, Camerele reunite votaseră cu înfrigurare, pe un frig cumplit, ca afacerea Strousberg să fie lămurită de o curte străină de arbitraj. Mâhnit şi dezamăgit, poate scârbit, nu numai de atacurile acelea smintite, ci, credea dentistul, şi de inepţiile, gafele, intrigile şi lentorile venite cinci ani în şir dinspre partide, Karl Ludwig se hotărâse tot atunci, când gerul crăpa pietrele, să spună o dată pentru totdeauna, răstit, de ce îi crapă lui capul. Şi a spus. Trimiţând spre publicare la *Augsburger Allgemeine Zeitung* o epistolă al cărei destinatar probabil nici nu exista, un anume Auerbach, adresată în fapt lumii întregi şi, mai ales, politicienilor români care aveau ochi să vadă, urechi să audă şi voinţa de-a nu mai sta cu braţele încrucişate. Iar incendiara misivă, pe care Joseph o citise de zeci de ori, până îi pierduse noima şi o învăţase pe dinafară, care fusese reprodusă în ziare de pretutindeni şi stârnise atâtea

comentarii, începea aşa: *„Aş vrea să vă văd o oră numai în locul Meu, pentru a vă încredinţa cât de sfărâmată e existenţa Mea şi de câte lucrări, griji şi decepţiuni este ea plină“.* Abia mai jos însă, pe la jumătatea textului, era strecurată adevărata cheie a relelor: *„această nenorocită ţară, care a trăit întotdeauna în cea mai aspră supunere, a trecut fără nicio transiţiune dela un Guvern despotic la constituţiunea cea mai liberală, o constituţiune precum nu are niciun popor din Europa. Eu consider aceasta, după experienţa Mea, ca o pacoste cu atât mai mare cu cât românii nu se pot măguli că posedă virtuţile neapărat trebuitoare...“.* Joseph Strauss, care înţelegea cuvintele altfel decât soţia şi prietenul lui cel bun, Otto Huer, bărbierul, nu fiindcă ar fi fost un traducător mai priceput ori un ghicitor al gândurilor mai iscusit, ci pentru că avea în spate un alt trecut, păstrându-şi gura ferecată asupra vechii legături cu prinţul, a ales să fie sincer până la capăt doar cu Siegfried, singurul care cunoştea în ce fel sosiseră la Bucuresci şi cine îi poftise acolo. Şi l-a luat în braţe într-o dimineaţă, când întunericul nu se risipise, coborând împreună în cabinetul ca o grotă de gheaţă şi aprinzând focul în soba ca un gheţar. A ascultat cum lemnele încep să trosnească, s-a aşezat în scaunul cu pluş albastru şi picior pe mijloc, el, doctorul, dârdâind şi lenevind în locul în care tremurau toţi pacienţii, l-a strâns la piept pe motanul rebegit de frig, l-a învelit cu un prosop împăturit în patru, l-a răsfăţat aşa cum îi plăcea mai tare, cu buricele degetelor sub bărbie, şi i-a citit micile pasaje din epistolă care-l aţâţau la ivirea zorilor: *„De n’aşi fi ţinut aşă din inimă la interesele acestei foarte frumoase ţeri, căreia i s-ar putea prezice în alte împrejurări viitorul cel mai strălucit, răbdarea Mi s-ar fi sfârşit de multă vreme“* şi *„Eu păstrez libertatea de a Mă întoarce în scumpa Mea patrie şi de a duce acolo, în sânul unei fericiri casnice absolute, o existenţă independentă şi scutită de griji. Acest puternic magnet al patriei n’a încetat niciodată, chiar în mijlocul grelelor încercări la cari am fost supus, de a exercita asupră-Mi influinţa sa. Îmi pare rău numai că intenţiunile*

mele bune au fost nesocotite şi primite cu atâta ingratitudine". Siegfried, cu urechea neagră ciulită şi cu vârful cozii ieşindu-i de sub prosopul de bumbac, se încălzise şi aştepta. Iar dentistul i-a mărturisit că aşa, în adâncul sufletului, crede uneori că tocmai el, Joseph, este acel fictiv Auerbach căruia îi adresase principele scrisoarea. Îi întărea presupunerile chiar prima propoziţie: *„Am aşteptat prea mult timp pentru a vă da din nou semn de vieaţă".*

După cum era de bănuit, scandalul Strousberg, scurta epistolă a lui Carol şi cursul războiului franco-prusac le căzuseră cel mai greu la ficat liberalilor, care se întreceau în duritǎţi şi gesturi ostile tronului. Deputatul Blaremberg, bunăoară, într-o interpelare din Cameră, găsise de cuviinţă să afirme că misiva domnitorului era ori apocrifă, ori un act de înaltă trădare, făcând şi o stupefiantă aluzie la soarta împăratului Maximilian al Mexicului, care sfârşise în faţa plutonului de execuţie. Un alt Nicolae, Ionescu, unul din fruntaşii fracţioniştilor, propusese într-o întrunire restrânsă a partidului să i se ureze călătorie sprâncenată prinţului, în vreme ce ziarul radicalilor, *Românul*, celebrase la 11 februarie, ca o săgeată ţintită spre palat, o jumătate de deceniu de la alungarea *„unui Domn care a violat Constituţia şi a risipit banii publici"*. În replică, principelui îi fusese expediată de la Iaşi o lungă, chiar uimitor de lungă listă cu semnături ale conservatorilor moldoveni, cuprinzând peste o mie de nume şi vrând să fie o probă de loialitate, un îndemn la rămânerea pe tron şi o promisiune de revizuire a legii aceleia care tot provoca furtuni, mama tuturor legilor de fapt, constituţia. Dar, pentru dentistul de pe Lipscani, de la numărul 18, pentru familia, prietenii şi amicii lui, pentru toţi nemţii care locuiau pe strada cu prăvălii, pe uliţele din jur sau prin celelalte mahalale ale oraşului, era mai important că iarna se domolise şi că armatele Prusiei, infanteriştii, cuirasarii, artileriştii, geniştii şi trompeţii deopotrivă, nu ţinuseră cont de zumzăiala politicienilor nord-dunăreni. Şi nici n-ar fi avut cum să ţină, fiindcă

bâzâitul musculiţelor din Balcani nu răzbătea până în împrejurimile Parisului, mai ales când acolo se cutremura pământul sub bubuiturile tunurilor, sub tropotul cailor, sub şfichiuirile gloanţelor şi zăngănitul săbiilor, sub strigătele de luptă şi gemetele răniţilor. La drept vorbind, poate unul din o sută de soldaţi auzise vreodată în viaţă pomenindu-se numele Bucurescіului şi unul din zece mii ghicea pe unde se află. Iar ignoranţa aceea geografică îi ajutase ca, urmând drapelele cu vultur negru, să biruie zdrobitor la Sedan, să-l alunge pe Napoleon al III-lea de pe tron şi din istorie, să lărgească frontierele patriei prin alipirea Alsaciei şi Lorenei, să le deschidă drum dragonilor pentru a mărşălui pe Champs-Elysées şi să-i ofere lui Wilhelm I şansa de-a fi proclamat cel dintâi împărat al Germaniei, chiar la Versailles, într-o ceremonie cumplit de umilitoare pentru francezi. Răsfrânt în oglinzile de la Bucuresci, care în mare parte înfăţişau chipuri palide, vlăguite de anotimpul hâd, triumful prusac a fost consemnat în termenii doliului, silind o gazetă ca *Românul* să scoată o ediţie specială, cu chenar negru şi ferpare, care anunţa, referindu-se la oraşul luminilor, că *„hoardele teutone calcă sacrul pământ“*. Pe urmă, tocmai la 10 martie, Herr Strauss a auzit afară, în plină noapte, zarvă şi zgomot de geamuri sparte. A ştiut de la bun început că nu visează, a sărit din pat, a închis repede uşa dormitorului, ca să nu se trezească Elena şi copilul, şi a privit atent din spatele perdelelor, fără să aprindă lumânări în camera de zi. Jos, zurbagii umblau cu făclii, ţipau şi râdeau, strigau măscări contra nemţilor şi, silabisind înscrisurile de pe firme, făceau zob cele mai multe vitrine. După câte torţe agitau, erau cam patruzeci şi, în elanul lor, nu-şi închipuiau că numele pot fi înşelătoare dacă e vorba, laolaltă, de germani, austrieci şi evrei. Se apropiau iute, în grupuri mici, parcă obişnuiţi cu absenţa desăvârşită a jandarmilor, distrugeau tot ce le ieşea în cale, mai întâi spărgeau obloanele cu bâte şi răngi, apoi aruncau cu bolovani şi intrau în prăvălii mai veseli decât ar fi intrat în cârciumi ori în propriile case, păşeau peste scânduri rupte şi peste

cioburi cu siguranţa cu care, probabil, păşiseră dragonii pe marele bulevard parizian, Dumnezeu ştie ce făceau înăuntru, în magazine, oricum, slavă Domnului că nu puneau foc, trăgeau câteodată cu revolverul, cu două sau cu trei, lui Joseph îi era clar, după detunături, nimeni nu-i înfrunta în stradă, iar, atunci când totuşi s-a petrecut asta, nu departe de biserica Zlătari, l-au jucat în pumni şi picioare pe negustorul care încercase să le ţină piept. Altfel, dacă se deschidea vreo fereastră, aveau grijă nu numai să-i facă pulbere sticla şi cercevelele, ci şi să arunce lături prin golul care se căsca. Speriat cum nu fusese de mult, poate niciodată, Joseph s-a gândit să-şi cheme nevasta, dar n-a fost nevoie, pentru că ochii albaştri şi sârbeşti licăreau deja în odaie, ca jarul, iar palmele ei i-au prins umerii şi i-au strâns. Elena vroia să pună apă la fiert şi s-o toarne în capul nebunilor, clocotită, aşa că a trebuit s-o potolească şi s-o roage să-l ajute la altceva. Au coborât treptele grăbit, pe întuneric, şi, trăgând amândoi de scaunul cu pluş albastru, au izbutit să-l scoată în hol, să-l încline şi să-l proptească în clanţa uşii. Înainte de-a se baricada la etaj, au mai apucat să strângă, pe pipăite, o parte din instrumentele medicale, din prafuri şi licori. Apoi, când la parter s-a deschis iadul, chiar sub ei, au stat în genunchi lângă pătuţ, lipiţi, rugându-se Preasfintei Fecioare fiecare pe limba, în felul şi în religia lui, amândoi pentru băieţelul care continua să doarmă şi unul pentru celălalt. Dentistul l-a simţit pe motan frecându-se de pulpa lui stângă şi, într-un fel, s-a ruşinat că nu se rugaseră şi pentru el. Iar Alexandru, căruia nu-i ziceau Saşa ori Alex, ci Sănducu, aşa cum îl alintase moaşa, Sevastiţa, când îi tăiase buricul, nici măcar n-a tresărit cât timp odaia de dedesubt a fost devastată.

Când şleahta huliganilor a ieşit din cabinet şi, fără ezitări, a pus ochii pe brutăria lui Peter Bykow, Joseph a reuşit să vadă câteva profiluri. În lucirile torţelor, nu păreau schimonosite de furie sau ură, mai degrabă erau acoperite cu o peliculă uleioasă, a plăcerii, parcă pofta de-a distruge şi de-a umili ieşise la iveală pe obraji, pe frunţi

şi în bărbii. Nu l-a interesat, însă, deloc ce întâlnea pe feţele transpirate, totul s-a strâns în jurul unui chip, unul zărit preţ de o secundă, sigur cunoscut. Nu-şi dădea seama atunci cine e bărbatul tânăr şi voinic căruia îi urmărea silueta prin beznă, dar trăsăturile lui i s-au întipărit în minte, afundându-se printre milioane şi milioane de imagini prăfuite şi încercând, ca la destule jocuri de cărţi, să-şi găsească perechea. Mai târziu, prea târziu, şi-au făcut apariţia ulanii. Ce căutau ei pe Lipscani, trupele de elită ale armatei, numai îngerii, generalii şi câţiva miniştri puteau şti. Au intrat călări pe la capătul vestic al străzii, din Podul Mogoşoaiei, într-un moment în care mai toate vitrinele erau ţăndări şi mai toate prăvăliile întoarse cu josul în sus, când neghiobii aceia înfierbântaţi ajunseseră aproape la celălalt capăt, spre Sfântul Gheorghe Nou. Galopul cavaleriştilor a fost inutil, poate doar oamenii din mahala, treji cu toţii, indiferent de seminţie, vârstă, hram şi lungul nasului, au tresărit încă o dată şi s-au perpelit. Zevzecii au rupt-o la fugă şi s-au pierdut pe uliţe înguste, prin ganguri şi curţi. Curând, în vreme ce soţii Strauss măsurau prăpădul la lumina a unsprezece lumânări şi trei opaiţe, s-au trezit în cabinet cu Jakob Vogel, opticianul, alb ca hârtia, cu ochelarii pătaţi şi strâmbi, aşezându-se pe singurul scaun rămas întreg, plin cu tencuială fărâmiţată, şi cerând un pahar cu apă. Tremura. Şi se întorcea acasă de la ceea ce ar fi trebuit să fie marele banchet al coloniei germane din Bucuresci, organizat în onoarea zilei de naştere a împăratului Wilhelm, o petrecere fastuoasă la care un dentist, un frizer, un brutar şi alţii asemeni lor, gândindu-se şi ei la împărat şi iubindu-l, nu-şi îngăduiau să participe. Iar Herr Vogel, care îşi revenise cumva după sorbiturile scurte şi după pulberea maronie primită într-o linguriţă, a povestit că nimic nu se potrivise cu intenţiile, că se duseseră pe pustii discursurile şi toasturile, că nici nu mai sosiseră platourile dintâi, darmite celelalte, masa încheindu-se la primele linguri de supă, că muzica se oprise înainte să înceapă, că îi bătuse inima atât de tare încât la un moment dat, ca să n-o mai audă, se apucase

chiar el să bată în toba părăsită de muzicantul blonziu şi fricos care se ascunsese sub pian, că încă mai devreme de opt seara, când era plănuit să se deschidă balul, sala Slătineanu fusese înconjurată de o mulţime pestriţă, în care puteai recunoaşte nişte deputaţi din tabăra liberalilor radicali, puteai găsi câţiva tinerei cocheţi, poate studenţi ori elevi de gimnaziu, dar în rest întâlneai numai amărâţi, ucenici şi tot soiul de pierde-vară, iarna, culeşi de prin mahalaua Calicilor ori cine ştie de pe unde. Şi unii din nesocotiţii aceia suiseră în clopotniţa cea mare a Sărindarului, se agăţaseră de frânghii şi trăseseră cu sârg, încât vuiseră clopotele şi îi asmuţiseră pe ceilalţi să stingă puţinele felinare din jur, să-şi trimită ghiulelele către geamurile de jos şi de sus, doar se aflau pe singura stradă pavată, să ia cu asalt intrarea şi să strige mişelii şi mizerii, cum erau „Piară prusianii!“, „Trăiască Republica Franceză!“ şi „Hai la Palat!“, chiar să dea buzna înăuntru vreo treizeci, cei mai vânjoşi, şi să se ia la trântă cu invitaţii. Ideea consulului-general von Radowitz, zicea Jakob, de-a rămâne în clădire şi de-a aştepta nedespărţiţi, ridicând baricade din mese şi scaune, luând în mâini, nu pentru ospăţ, ci pentru apărare, cuţite şi furculiţe, îi ferise pe mulţi de răni grave sau, Doamne fereşte, de moarte. În tot timpul acela, ca şi pe Lipscani, nu se zărise picior de jandarm, dovadă că prefectul poliţiei nu era străin de nimic din ce se întâmpla. Tot armata lămurise şi acolo lucrurile, soldaţii apărând cu două ceasuri mai înainte de miezul nopţii, împrăştiind gloata şi ocupând uliţele dinspre palatul domnesc. După ce opticianul s-a ridicat şi şi-a netezit paltonul negru, boţit şi tăvălit peste măsură, Joseph şi Elena au întins o pătură în locul vitrinei şi, fără să le mai pese de tocul proaspăt vopsit, au bătut-o în cuie.

Scândura aceea din duşumea, aflată în bucătărie, dedesubtul căreia Herr Strauss ţinea ascunsă o pungă pentru tutun de pipă, a fost iarăşi ridicată în postul cel mare al Paştelui. Iar cu guldenii şi groşii scoşi de acolo, dintre ultimii, a putut să zugrăvească şi să aranjeze încă o dată cabinetul, comandând la Viena un instrumentar nou,

nu prea scump, planşe anatomice semănând cu cele sfâşiate şi trei substanţe de farmacie care lipseau totdeauna în spiţeriile din Bucuresci. A chemat un sărăntoc, nu un parchetar, care să ceruiască podeaua zgâriată, să băiţuiască lemnăria şi să cureţe lambriul de pe tavan, a cumpărat un ceas cu cuc în locul pendulei strivite, din care arcurile şi rotiţele ieşeau ca nişte maţe arămii, şi n-a mai pus pe pereţi covoare de Anatolia precum cele furate, fiindcă banii omului, când are un copil de crescut şi o nevastă de ţinut, se socotesc altfel. În Săptămâna Patimilor, miercuri, după ce nici el, nici Elena, nici băiatul nu se atinseseră de carne atâtea săptămâni, Joseph a pornit să colinde prin mahalaua Scaune, unde îşi făceau veacul mai toţi măcelarii. Căuta un miel potrivit, din care sârboaica lui dragă să gătească tot ce-şi visa, borş, stufat, pulpă la tavă şi plăcinta cu tocătură şi verdeţuri pe care i-o lăudase demult, pe malul Dunării; poate şi compot, adăugase Joseph, râzând şi ascultând-o, alegându-se cu ocări, apoi cu râsul ei. A intrat în şapte sau opt locuri, nu fiindcă mieii ar fi fost undeva mai cu moţ, ci aşa, ca să caşte gura la ce era înşirat pe tejghele şi la cum se roteau satârele şi cuţitele pe deasupra butucilor sângerii. În ultima prăvălie căreia i-a trecut pragul, pe când cântărea din ochi nişte măruntaie, a văzut cum apare pe uşa din spate un vlăjgan cu şorţ lung, din piele de bivol, cărând pe umeri şase cârlani abia jupuiţi. S-a tras un pas înapoi şi a înlemnit. Nu de uimire, ci fiindcă pe chipul bărbatului tânăr şi voinic, precis, luciseră într-o noapte flacările unor torţe. A ieşit, şi-a aprins pipa în mijlocul uliţei, şi-a amintit că mai târguise cândva acolo, într-o toamnă, pe urmă s-a întors şi, cu o mulţumire pe care nu şi-o putea stăvili, l-a pus chiar pe vlăjgan să-i cântărească mielul cel mai gras şi să-l taie în bucăţi, după care s-a răzgândit să-l mai cumpere şi a plecat. N-a fost atent la tămbălăul din spatele lui şi s-a îndreptat direct către frizeria lui Otto Huer, unde curând, chemaţi de-un ucenic, au sosit Peter Bykow şi Jakob Vogel. Cum nimeni nu aştepta să se tundă ori să se bărbierească, au închis uşa cu cheia, au tras oblonul şi au

discutat. Şi ce au discutat suna bine şi clar. Convenind, mai întâi, că Învierea era dincolo de oameni şi fapte, apoi că nimic nu se putea săvârşi în Săptămâna Luminată, când rostul lucrurilor e numai bucuria. Fiecare îşi ştia rolul, iar el unul, Joseph Strauss, şi-l îndeplinise în mare parte, descoperind duşmanul şi oferindu-li-l pe tavă. Pornind de la descrierea lighioanei şi a teritoriului unde îşi avea vizuina, Peter, brutarul, a izbutit să afle, la adierea primelor vânturi calde, că fiara care pustiise Lipscaniul era calfa măcelarului şi că locuia în curtea din spatele prăvăliei, singur, într-o casă mică, fără cerdac, acoperită cu şindrilă. Apoi, Otto, profitând de foarfecele, briciurile, pămătuful şi pieptenii lui, dar şi de bonomia grăsanului care râdea din orice, Vasile, ispravnicul Turnului Colţei, a obţinut îngăduinţa de-a urca toţi patru, oricând, pe scara încovrigată şi strâmtă, pentru a-şi încerca maşinăria din vârful celei mai înalte clădiri din Bucuresci. Plănuiseră să fabrice un aparat mut şi docil, care să împrăştie dreptate pe lume. Rămânea doar ca Jakob, răscolind prin atelier şi prin podul casei, căutând lupe şi lentile acolo unde se puteau căuta, inventând şi meşterind, să desăvârşească mecanismul care, dacă tot nu urma să le aducă lauri şi recompense, măcar le-ar fi putut înzdrăveni inimile şi i-ar fi lăsat să se culce liniştiţi. Iar opticianul Vogel a dat înainte de începutul lui iunie toată măsura priceperii lui, punând la punct, conform schiţelor şi calculelor întocmite nopţi la rând, sistemul acela simplu, dar atât de complicat, prin care razele soarelui erau luate din aer cu ajutorul unei oglinzi, erau făcute mănunchi, ca spicele, datorită unui cerc de sticlă şlefuit (şi scobit), şi erau conduse în depărtare, cu puteri înzecite şi precizie de maestru, după ce străbăteau alte şapte cercuri de sticlă, din ce în ce mai mici, toate uşor bombate. Ei, ceilalţi, s-au minunat. Apoi au răbdat. Şi, când s-a deschis marele târg al Moşilor, când oraşul, tot, parcă migra într-acolo, când întreaga suflare a măcelarilor se afunda în oborul nesfârşit, privind, alegând şi tocmind dobitoace, când jupânii îşi ferecaseră prăvăliile cu lacăte şi, laolaltă cu slugile, îşi lăsaseră casele şi curţile

pustii, chiar atunci, înainte de prânzul unei zile fără nori, din Turnul Colţei, de pe balconul aflat sub streaşina de sus, a pornit o dâră de lumină, subţire, care s-a oprit tocmai în coama unui acoperiş, rămânând neclintită. Era acoperişul unei case mici, fără cerdac, din mahalaua Scaune. Au răbdat iarăşi. Şi în câteva minute s-a pornit focul.

7. Vremuri grăbite

Pe urmă, timpul, Dumnezeu ştie cum şi de ce, n-a mai curs ca râul leneş şi urât mirositor, căpătând altă cadenţă, deodată, asemănătoare cu galopul bidiviilor de soi, cu zborul ciorilor gonite de ploaie sau chiar cu fuga locomotivelor prin câmpie, când nu erau nevoite să frâneze. Iar dacă timpul, acum, tot nu mai aducea cu lentoarea Dâmboviţei, ci cu alunecarea pe şine a unei locomotive, trenurile începuseră să circule binişor prin ţară, provocând încântare pretutindeni, nu doar în jumătatea de sud. Mai înainte de inaugurarea cu surle şi trâmbiţe a Gării Târgoviştei şi de deschiderea oficială, după destule ezitări, remedieri şi amânări, a liniilor care legau Bucuresciul de Piteşti, prima, şi de Ploiesci, Buzău, Brăila, Galaţi, Tecuci şi Roman, a doua, în nord fuseseră date în folosinţă, cu ceremonii şi vacarm, alte trei rute, Paşcani – Iaşi, Vereşti – Botoşani şi Roman – Iţcani. Şi, la o asemenea întindere a drumului de fier, la câte localităţi se înşiruiau de-a lungul lui, la câtă plictiseală se aduna în frunzişul corcoduşilor, la ce curiozitate se strângea în odăi şi saloane, la cât de rar lătrau câinii în lanţ şi la ce poftă de politeţuri, flirturi şi înţepături exista în aerul prăfos, devenise o obişnuinţă prin toate târgurile şi târguşoarele ca, la sfârşitul amiezii, gările să fie luate cu asalt de lumea bună, care afla cine urcă şi coboară din vagoane, cum şi-a mai răsucit mustăţile câte un mecanic oacheş, cum e periată şi călcată uniforma conductorului, cum scrâşnesc roţile la oprire şi cum gem la plecare, ce figuri cunoscute se mai zăresc pe la ferestre, câte şi mai câte. Suspendarea afacerii Strousberg fusese repede dată uitării, tronsoane feroviare de sute de kilometri fiind considerate, în ciuda

protestelor diplomaţiei berlineze şi a severelor epistole semnate de Bismarck (cancelarul Imperiului German şi nu doar, ca în trecut, ministerpräsident-ul Prusiei), un cadou picat din ceruri, ca meteoriţii, pe harta Principatelor Unite. Cât priveşte controversatul cupon ori, altfel spus, plata dividendelor către posesorii de obligaţiuni, treaba fusese preluată de „Noua Societate a Acţionarilor CFR“. Dar ritmul vremurilor, nicidecum al ceasurilor, nu se schimbase într-o zi oarecare şi într-un chip banal, aşa cum oamenii, adesea, îşi scot o cămaşă murdară şi îmbracă alta curată, ci se înfiripase în noaptea aceea rebelă dintre 10 şi 11 martie 1871, când prinţul Carol, negru de supărare, fumând neîncetat şi fiind gata să dea în clocot, se hotărâse să abdice. Ceruse, mai întâi, demisia lui Ion Ghica şi a întregului cabinet, îi chemase la palat pe membrii fostei Locotenenţe domneşti pentru a le preda frâiele puterii, de la ei primite, apoi acceptase, după nenumărate discuţii, consultări şi rugăminţi, să acorde parlamentului un ultim răgaz, foarte scurt, ca să-şi clarifice vrerea şi principiile. Satisfăcut de deznodământul şedinţei secrete din Cameră şi de panica răspândită prin partide, reuşise să vadă cu ochii lui, întâia oară, cum se forma un guvern solid, coerent şi autoritar, condus de Lascăr Catargiu, cel care-i replicase *„Maiestate, aiasta nu se poate!“*, atunci când anunţase că va părăsi definitiv Bucureşciul. Şi, aşa cum soarele se iveşte de prin nori la capătul furtunilor, aşa cum vântul blajin prinde să adie după geruri şi crivăţ, aşa cum tihna reapare pe lume din furia stihiilor, tot aşa, viaţa lui Carol I s-a animat brusc, când nici nu mai spera. Trupele turceşti masate pe Dunăre au pierdut prilejul de-a trece fluviul şi de-a face ordine în jurul unui tron vacant, aventurierii politici au priceput ce aproape fusese dezastrul, au tremurat şi s-au gudurat ca nişte potăi la picioarele stăpânului, preafericitul Nifon, mitropolitul, le-a cerut iertare nemţilor din oraş, în numele lui, al preoţilor ortodocşi şi al turmei credincioşilor, perechea princiară a fost copleşită cu flori şi plecăciuni la Iaşi, în aprilie, tot ei, Karl Ludwig şi Elisabeth Pauline, au fost scăldaţi în

afecţiune şi loialitate la noile alegeri, în iunie, când opoziţia n-a pupat prea multe voturi, amândoi au resimţit vecinătatea jilavă a mlaştinilor de la Cotroceni şi au trăit câteva săptămâni, în august, la mânăstirea Sinaia, laolaltă au aplaudat, în octombrie, marele împrumut intern obţinut de guvern, în valoare de 75.000.000 de lei, ca pe un semn al încrederii şi devoţiunii nababilor autohtoni. Apoi, cel de-al o mie opt sute şaptezeci şi unulea an, după cum îl socoteau calendarele, s-a încheiat. În anii următori, doi, ticăitul orologiilor a sunat ca de obicei, ritmic şi monoton, dar timpul a continuat să alerge grăbit. În 1872, băncile germane Bleichröder şi Disconto-Gesellschaft au finanţat prelungirea drumului de fier către graniţele austro-ungară şi rusească, comerţul a înflorit ca salcâmii sau măcar ca muşeţelul, doamna Elisabeta s-a vindecat de malarie în Italia şi principele a vânat urşi, cerbi şi mistreţi pe valea Peleşului. Toamna, valuri de uluire au străbătut mahalalele când, pe locul unei bălţi puturoase de lângă Câmpia Libertăţii, s-a pus în funcţiune ditamai hărăbaia, o construcţie descrisă prin gazete drept *„isvorul de lumină al Bucuresciilor, binecuvântata în veci Uzina de Gas“*, când o sută de kilometri de cabluri au şerpuit pe sub pământ şi când patru mii de felinare s-au aprins la lăsarea serii, pe străzi, în pieţe, în grădinile publice şi pe lângă maidane. În 1873, şcolile şi justiţia au şchiopătat mai puţin, a apărut întâiul bulevard, unul larg, trecând pe la Universitate şi unind Podul Mogoşoaiei cu uliţa Colţei, palatul domnesc a fost renovat în întregime, scăpând de ponoseală, de aerul provincial şi de tencuiala cenuşiu-albăstrie, în porturile dunărene s-au ridicat docuri şi depozite noi, iar Carol I şi Elisabeta au călătorit prin străinătăţuri, oprindu-se la Viena, unde au vizitat expoziţia mondială şi s-au întâlnit cu împăratul Franz Joseph, la Erms, pentru discuţii cu ţarul Alexandru, la unele dintre castelele părinteşti şi, în final, la Ilmenau, o oază de desfătare şi sănătate. În bunul lor obicei, au petrecut zeci de zile la Sinaia, locuind în chiliile călugărilor, privind crestele munţilor şi pădurile necuprinse, căutând locul potrivit pentru un viitor palat de

vară, cercetând atent schiţele întocmite de arhitectul Doderer şi jucându-se ore în şir cu micuţa principesă Maria, care, de la atâtea limbi pe care le învăţa şi de la atâţia profesori care-i împuiau capul, stâlcise englezescul *little* şi ajunsese să-şi spună Itty.

Felul de-a fi al vremurilor, firește, n-a ocolit uliţa Lipscanilor şi nici clădirea cărămizie de la numărul 18. În locuinţa de la etaj, Joseph turuia mai mult şi mai iute decât în trecut, mânca repezit, ca şi cum întruna l-ar fi aşteptat treburi care nu suportau amânare, chiar şi în aşternuturi era altfel, uitând de tandreţuri şi de şoaptele îndrăgostite, zorindu-se cumva să ajungă în locul acela tainic, acoperit cu păr negru, creţ şi sârbesc, un loc de unde, nu se îndoia, izvora o parte din minunăţia lumii. Elena, la rândul ei, nu se mai străduia ca fiecare tocăniţă, pilaf, friptură, budincă ori plăcintă să fie o mică operă de artă, scurtând durata pregătirilor şi folosind condimentele după gust ori după cum i se năzărea. O speria gândul că, oricât şi-ar fi dorit şi orice ar fi făcut, n-avea să-i mai crească pântecul niciodată. Mai întâi şi mai întâi, dându-şi seama că în burta ei nu se cuibărea un nou suflet, ascultase sfaturile dentistului, tot cu el se afundase în plăceri trupeşti şi iubire, apoi, dând greş, colindase pe la popi, vraci şi doctori, care o amăgiseră cu slujbe stranii, post negru şi sute de mătănii, cu pulberi făcute din picioare de lăcustă, jir, ciocuri de răţoi, argilă, coarne de ied şi ouă de cuc, cu fierturi din rădăcini, frunze şi flori neştiute şi cu o mulţime de descântece păgâne, care o înfiorau. Cum visul de-a naşte băieţi şi fete fără număr nu i se împlinea, îşi revărsase cocoloşirile, toate, asupra copilului care de mult nu mai gângurea, nu mai mergea de-a buşilea, nu se mai uşura în scutece şi nu-i mai căuta sfârcurile, preferând să-şi sugă degetul mare de la mâna dreaptă. Ca mamă, încercase în fel şi chip să-l dezveţe de obiceiul prost, nu certându-l, ci rugându-l, presărându-i pe piele piper măcinat, boia iute şi cenuşă, înmuindu-i degetul, din oră în oră, în oţet, untură de peşte şi chinină. Nu izbutise să-l scape, aşa că-l lăsase în plata Domnului cu pasiunea lui

cea mare, la care nu renunţa nici când primea cocoşei de zahăr ars. Îi ţinea cu stânga, îi lingea cu bucurie şi nesaţ, dar îşi amintea din senin de deget şi îl prindea cu buzele, fără să-i mai dea drumul. Herr Strauss, pe care tărăşenia nu-l încânta, dar nici nu-l supăra din cale-afară, o lua întotdeauna în glumă, susţinând că încă nu se pomenise judecătorul, ofiţerul, poştaşul sau tâmplarul care să stea toată ziua cu degetul în gură. Poate de-aia, adăuga el, fuseseră inventate pipa şi ţigara, ca bărbaţii să nu se facă de ruşine. Altfel, se puneau amândoi la mintea lui Sănducu, umblau în patru labe, nechezau şi-l purtau în spate ca pe un cavalerist pornit la atac, se ascundeau prin camere, îl strigau şi, atunci când îi găsea, îi toceau obrăjorii cu pupături, imitau o mulţime de animale şi păsări, cu behăituri, ciripituri, răgete, mârâituri, grohăituri, mugete şi lătrături, transformând casa într-o menajerie şi stârnindu-l pe motan să miaune şi el cât îl ţinea pieptul, descopereau miraţi că unele jocuri erau deopotrivă sârbeşti, nemţeşti şi valahe, aşa cum şi râsetele lor sunau la fel în cele trei limbi, îşi aminteau încet, încet reguli şi ritualuri, apoi unul dintre ei era legat la ochi cu un fular şi încerca să-i prindă pe ceilalţi, alegeau câte un uliu, un vardist ori un vânător care să fugărească porumbeii, hoţii sau raţele, se prefăceau cu toţii în stane de piatră, reuşind să nu clipească şi să nu se clintească, construiau din cuburi colorate castele şi cetăţi, desenau, cântau, vorbeau cu păpuşile şi, câteodată, aruncau cu o bilă ca un măr roşu în popicele galbene şi verzi. Serile, des, un vrăjitor neîntrecut se arăta a fi Otto Huer. Bărbierul ciocănea la uşă, intra, tuşea suficient de tare încât să se facă auzit, aştepta ca băieţelul să vină tropăind şi să se oprească în faţa lui, îşi rotea braţele şi bolborosea cuvinte fără înţeles, vedea cum ochii mici şi albaştri se fac mari şi lucitori, cum părul şaten şi ondulat tresare, cum feţişoara palidă se îmbujorează, făcea mereu un gest învăluitor, larg, şi scotea ceva din pălărie, din mânecă, de sub haină sau din tivul pantalonilor. Punea în palmele întinse, cu o plecăciune şi cu nelipsita lui alintare, kleiner

König!, ba un titirez, ba un fluier, ba o sfârlează, ba un Hopa-Mitică, ba un căluţ, ba o sabie de lemn. Se întâmpla uneori să apară cu halva, fondante sau prăjituri cu fistic, dar avea de înfruntat reproşurile lui Joseph, care nu îngăduia ca, înainte de culcare, copilul să mănânce dulciuri. La fel, când gesturile lui de scamator aduceau la iveală jucării gălăgioase, cum fuseseră o trompetă de tinichea, o pocnitoare şi o tobă de circ, Elena Strauss îşi subţia buzele şi îl privea mustrător, ştiind prea bine că frizerul încerca în egală măsură să bucure băiatul şi să o tachineze pe ea. Important era, totuşi, că în anii aceia zoriţi şi buni supărările treceau iute şi că, atunci când Sănducu adormea, turnau schnaps în păhărele şi turuiau câte în lună şi-n stele. Iar pălăvrăgeala lor era nepreţuită pentru Siegfried, care, la multe din vizitele frizerului, primea şi vizita pisicii fără seamăn, Riţa, după cum îi spuneau oamenii, Manastamirflorinda, pe numele ei real, care sosea într-un coş de răchită asemănător cu al lui, o mâţă cum nu mai exista între mâţe, cu bulgării ei de blană ca jarul, cu paşii ei unduitori, cu felul ei de-a-i şopti şi de-a-l linişti. Şi, dacă la lăsarea întunericului motanul se tolănea pe podele, ameţit, cu botul lui cald căutând botul ei umed, dimineţile se lungea tot acolo, pe duşumea, şi îndura tăcut smotocelile copilului, ghicind că totdeauna, când era tras de coadă, de urechea albă sau de cea neagră, de labe şi de mustăţi, se vădea prietenia, nu răutatea. Tot pe lumină, dar la orele amiezii, Siegfried lenevea pe pervazurile însorite, în răstimpul în care Sănducu ieşea la plimbare şi cerceta oraşul mare şi agitat, uliţele de rând, atelajele de tot soiul, ciorile şi guguştiucii, strada cea largă şi pietruită, lumea pestriţă, câinii vagabonzi şi cotoii de pe acoperişuri, vitrinele, pălăriile, turlele şi clopotniţele, noul bulevard şi cele două grădini făloase, a Cişmigiului şi a Episcopiei, unde îl duceau des părinţii lui. În locul din urmă, în Grădina Episcopiei, fugea singur pe alei către coloana din mijloc, care i se părea grozav de înaltă, lăsându-şi capul pe spate şi uitându-se minute întregi la pajura de sus. Nu-l interesa cine o cioplise, cu toate că era vorba de un neamţ,

Karl Storck, ci vroia să ştie când va putea zbura până în vârf, ca să încalece pasărea de piatră. Întreba asta atât de aprins, încât nici nu observa că glasul lui râraît folosea când româna, când sârba, când germana. Învăţase cele trei limbi, laolaltă, fiindcă aşa îi erau spuse poveştile la culcare.

Vânticelul proaspăt şi neobosit care tot bătea prin Principatele Unite, dincolo de crivăţ, de zefir, de austru, de băltăreţ şi de celelalte vânturi, sufla şi în pânzele dentistului, făcând ca îndeletnicirea lui să fie mai preţuită şi ca gologanii să-i sune mai zornăitor în pungă. Nu se petrecuseră miracole, dar lucrurile, chiar dacă erau diferite de visul vechi, cu femei frumoase şi mulţimi nerăbdătoare aşteptând la uşa lui să le potolească durerile de dinţi, începuseră să-i meargă bine. La cabinet, în sala încăpătoare, se găseau destui pacienţi, iar scaunul cu pluş albastru nu mai era gol decât în rarele clipe în care Herr Strauss îşi trăgea sufletul. Încă nu ajunsese la lucrări delicate, de miniaturist, cum ar fi fost molarii sau incisivii de aur (şi cum i-ar fi fost pe plac), dar se mulţumea cu noul obicei din Bucuresci, cel al tratării măselelor cariate. Ţinea socotelile pe un caiet cu coperţi brune, învelite în mătase, având, însă, grijă să nu treacă pe foi întregul câştig al unei zile, ci numai cinci părţi din şase, punând restul banilor într-un plic cerat, pe care-l strecura în spatele rafturilor cu instrumente medicale, prafuri şi licori. Cât priveşte punga pentru tutun de pipă ascunsă în bucătărie, sub cea de-a opta scândură de la prag, n-o mai atinsese de peste doi ani şi spera să nu mai fie nevoit s-o atingă curând. Mai erau înăuntru trei florini, un gulden şi cinci groşi, dar parcă şi uitase de monedele gălbui, preocupat doar de celelalte, argintii şi arămii, care nu apucau niciodată să se prăfuiască ori să se plictisească. Se temea mereu, chiar şi în somn, ca Elena să nu afle de banii secreţi şi îşi pregătise câteva explicaţii pentru situaţia în care i-ar fi găsit. Se gândea să-i spună, atunci, într-o împrejurare atât de păcătoasă şi stânjenitoare, că bacşişurile pe care le cer conţopiştii sunt mari, că o rezervă nu strică nimănui, că un

palton de damă, cu guler de hermină, costă scump sau că plănuia o călătorie la băi, pentru prima oară împreună. Năduşind şi simţind cum i se usucă cerul gurii, se îndoia, totuşi, că ar fi în stare să-i toarne asemenea baliverne. Ştia că o iubeşte mai mult decât îşi închipuise vreodată că poate iubi şi mai ştia că taina cunoscută doar de el, una cât o sută de taine, capabilă să dărâme un tron, să zdruncine oraşul şi să spulbere căsnicii, nu trebuia să-i ajungă la urechi. Iar timpurile zorite, care nu mai ţineau cont de curgerea posacă a Dâmboviţei şi de lâncezeala muscalilor, făcuseră ca şi fata cu păr castaniu, curva oarbă care zicea că nu mai e curvă, Linca, să se ivească des şi să aibă pretenţii mari. Mai întâi, reapăruse la fereastra cabinetului, în două rânduri, la şase săptămâni distanţă, trăgându-l de mână pe băieţelul ciufulit şi întrebând insistent unde locuia olandezul. Joseph, zărind-o, n-a mai aşteptat miezul zilei, a înghiţit de fiecare dată în sec, s-a înmuiat ca o cârpă şi s-a grăbit să o ducă departe. Într-un gang îngust, lângă hanul Şerban Vodă, i-a dat bani, a rugat-o să nu-l mai caute şi i-a jurat că nu mai are legături cu negustorul şi nici idee despre soarta lui. După o lună, într-o zi cu burniţă, a văzut-o, însă, din nou pe geamul de la stradă şi, alături de moleşeală, a fost cuprins de furie. Vroia să-i vorbească răstit, ameninţător, dar înainte de-a deschide gura, în gangul cu miros de pişat şi în penumbra care ar fi părut însuşi soarele pentru ochii ei, s-a trezit cu un ghem în palmă. Linca i-a şoptit să se uite atent, iar el, Joseph Strauss, a îndreptat pânza albă şi moale, a netezit-o cu buricele degetelor şi nu şi-a mai dezlipit privirea de pe monogramă. Recunoştea însemnul lui Karl Eitel Friedrich Zephyrinus Ludwig, prinţ de Hohenzollern-Sigmaringen, fost căpitan de dragoni, fiul mijlociu al principelui Karl Anton, soţul lui Elisabeth Pauline Ottilie Luise de Wied, tatăl micuţei Maria, domniţa (care prefera să-şi spună Itty), şi domnitor peste cinci milioane de suflete. Şi nu numai că a recunoscut monograma, dar în stomacul, în pieptul şi în mintea lui s-a născut pofta de-a bea un lichid tare şi mult, imediat. I-a cerut să nu plece şi, privindu-l în

treacăt pe copil, a dat fuga la hanul de alături, a străbătut curtea uriaşă, a intrat în cârciumă şi a dat pe gât, unul după altul, trei pahare cu rachiu. Pe urmă, întorcându-se la femeie, a vrut să afle cine mai cercetase batista, câţi ani are băiatul şi unde e casa lor. Răspunsurile l-au lămurit, mai puţin ultimul, fiindcă nu cunoştea uliţele din mahalaua Calicilor. Nu i-a dat nici măcar o monedă pricăjită, dar i-a promis că se vor întâlni a doua zi, în curtea bisericii Sfânta Ecaterina, la al treilea ceas după prânz, ca să aranjeze multe. Şi Herr Strauss şi-a ţinut cuvântul, în timp ce Elena şi Sănducu dormeau, lăsând pe masă un bilet în care scrisese că va lipsi o oră sau două, că a pornit la un negustor olandez care căpia de dureri şi că îi sărută cu foc. Sub un tei umbros, pe o bancă, a stabilit să-i dea Lincăi bani din două în două săptămâni, un fel de leafă din care să trăiască cum se cuvine şi să aibă grijă de copil. Pe băiat îl chema Petre, împlinise cinci ani, avea nasul un pic coroiat, pometii drepţi, nu ascuţiţi, şi, după toate semnele, sprâncenele urmau să-i crească stufos. La a şaptea sau a opta întâlnire, tot acolo, pe zăpadă, sub teiul desfrunzit, fata l-a prins de braţ şi i-a oferit trupul ei. Oricând şi oricum. Gratuit. A refuzat-o.

*

Aşa cum era de bănuit, cele şase scaune din camera de zi, cândva îmbrăcate în pluş galben, apoi într-unul de culoarea cafelei cu lapte, după ce Elena le dăduse pe mâna unui tapiţer, ajunseseră iarăşi ca vai de lume. Motanului nu-i trebuiseră patru ani să le zgârie, să le înţepe şi să le franjurească, avusese nevoie de unul singur, mai ales că în anul acela, pe care el, cu puterile lui pisiceşti, îl numise Anul bebeluşului, nimeni nu-i băga în seamă psalmii, toţi ochii din casă fiind aţintiţi asupra sugarului. Pe urmă, când tânăra sârboaică se trezise ca dintr-un somn lung şi adânc, uitându-se în jur, luând din nou în stăpânire fiecare obiect şi îngrijindu-se de orice mărunţiş, spătarele reîncepuseră să-i strice tihna. Ieşise într-o după-amiază, când Joseph şi Sănducu făceau un zmeu din trestie şi hârtie, cu coada din panglici lucioase, roşii, colindase prin prăvăliile

Lipscaniului şi prin cele de pe uliţele din jur, ceruse să vadă sute de baloturi de stofă, pipăise ţesăturile şi le cercetase tăria, se hotărâse şi se răzgândise de nenumărate ori, obosise la un moment dat să mai umble, ameţise de la atâtea nuanţe, modele şi preţuri, de la atâtea discuţii cu vânzătorii, sfârşise prin a bea o cană cu bragă şi se întorsese acasă. Abia acolo, curăţând nişte fasole ţucără, spălând-o şi punând-o la umflat, a ales în gând dintre materialele pe care le întorsese pe toate feţele. A doua zi, când fasolea fierbea pe plită cu costiţă, ceapă şi mirodenii, a pornit cu copilul în braţe, fără să ciocăne la uşa de la piciorul scării şi fără să-i spună o vorbă dentistului, s-a dus direct pe uliţa Covacilor, la un grec, şi a cumpărat doisprezece metri de doc gros, cum e muştarul sau cum sunt perele brumării. Până la sfârşitul săptămânii, scaunele, şase, au fost acoperite cu huse croite şi cusute de ea, tivite cu ciucuri.

Mai târziu, trei ani mai târziu, tocmai în martie 1874, în a douăzeci şi noua zi a lunii, s-a întâmplat ca husele acelea rezistente, pe care motanului nu-i plăcea să-şi ascută ghearele, să fie scoase şi puse la înmuiat. Siegfried era singur în casă şi a dat iarăşi de pluşul cafeniu, după ce în ajun, seara, îl urmărise ceasuri întregi pe dentist. A găsit pe unul dintre spătare, printre alte poeme, o bucată netedă, îngustă, şi s-a pus încă o dată pe scris.

(anul pisicesc al paisprezece mii patru sute douăzeci şi unulea, luna Broaştelor încolăcite, ziua a doisprezecea) *„Ascultă-mă, crăiaso, tu, ascultă-mă şi ia aminte, s-a făcut alb ca hârtia stăpânul meu şi vocea lui s-a gâtuit, a tot citit ziarul mototolit, nu l-a închis, nu l-a răsfoit, a stat trântit în fotoliu, cu capul pe spate, cu capul în piept, cu capul în mâini, s-a ridicat şi a umblat ameţit, n-am numărat paşii lui şi nici de câte ori a oftat, s-a rezemat de tocul ferestrei şi a privit cerul întunecat, nu se uita la acoperişuri, la păsări, la şuviţe de fum sau la nori, prin beznă bântuie duhuri şi taine uneori, ne vorbea nouă, dar nu ne zărea, tristeţea se învârtea, şuiera, se îngroşa, n-am numărat*

tăcerile lui, nici de câte ori a clipit, stăpânul meu şi-a strâns în braţe băiatul, i-a răsfirat părul, l-a mângâiat şi a şoptit, în odaie părea cald şi frig, şapte lumânări au pâlpâit, Joseph şi-a scos haina şi s-a aşezat, auzeam cum ticăie ceva neîncetat, nu era pendula, nici ceasul de buzunar aurit, am înţeles dintr-odată ce e acel ticăit, el şi-a descheiat cămaşa, inima-i bătea repezit!, mai află, iubito, tu, că ochii lui erau moi şi apoşi, Elena i-a atins umerii, creştetul, tâmplele, i-a lipit fruntea de pântecul ei, de sânii frumoşi, au curs lacrimi pe chipul stăpânului meu şi glasul i-a tremurat, spunea lucruri mohorâte, apăsat, cuvintele se ascundeau între cutele rochiei sau rămâneau nerostite, mocneau, citise în ziar că a murit o copilă, oare plângea doar de milă?, n-am numărat secretele lui şi nici de câte ori a aprins pipa, tutunul ardea blând, noaptea nu-mi alunga frica, pentru Joseph mi-aş da sufletul, să mă ierţi, m-am frecat de gleznele lui şi i-am sărit în poală, să nu mă certi, tresărea mereu, zvâcnea, m-am gândit la toţi puii noştri, cincizeci şi trei, s-o fi prăpădit vreunul din ei?, am simţit şi eu ce gust are jalea, m-am lungit pe pieptul lui, l-am alintat, m-am adâncit în spaime ca într-o peltea, mi-e atât de dor de tine, dragostea mea!“

În dimineaţa aceea, în care Siegfried înghesuise psalmul cel nou printre scrierile vechi, Joseph şi Elena Strauss porniseră devreme către Cotroceni, după ce-şi lăsaseră băiatul, abia sculat din somn, în casa brutarului. Se mişcau greu, cu birja, dar nu din pricina ploii, a noroiului şi a hârtoapelor, ci fiindcă drumul, cât se zărea înainte şi înapoi, era plin de alte birje posace, înşirate una în spatele celeilalte. Caii mergeau răbdător, la pas, se opreau din când în când şi o luau iarăşi din loc, erau întrecuţi mai mereu de oameni îmbrăcaţi şi încălţaţi în toate felurile, care ocoleau bălţile şi clisa groasă, îndreptându-se şi ei spre mânăstirea domnească. După pod, pe malul Dâmboviţei, când atelajele ajunseseră să se târâie ca melcii, Joseph i-a plătit vizitiului şi au hotărât să coboare. Se ţineau de mână, ca să nu se piardă în atâta

norod, tăceau şi, tot tăcând, au apucat-o pe panta lină, atenţi la început pe unde călcau, fără să le mai pese apoi de ghete şi de haine. Mergeau încet, prinşi în şuvoiul de lume, aşa că au străbătut o distanţă de un sfert de ceas în mai bine de o oră. Sus, în grădina azilului Elena Doamna, se strânseseră mii de suflete din Bucuresci, iar ei s-au aşezat într-o laterală a bisericii, departe, unde sperau să audă frânturi din slujbă purtate de vânt. Cât a durat înmormântarea, dentistul şi-a făcut de sute de ori semnul crucii şi a ştiut ce ştiau toţi: principesa Maria, care îşi spusese Itty, se îmbolnăvise în Duminica Paştelui, chiar acolo, jucându-se cu orfanele, fugind şi râzând, scarlatina o topise şi o dusese printre îngeri, râsul ei nu avea să mai răsune în Principatele Unite şi niciunde pe pământ, chinurile ei se spulberau într-un loc de odihnă şi verdeaţă, obrajii nu-i mai erau îmbujoraţi, dar bujorii, măcar în luna mai, urmau să aducă aminte de obrajii ei, limbile omeneşti, câte învăţase, se făceau praf şi pulbere în Rai, unde copiilor le era dat să vorbească o singură limbă, cea a Cerurilor. Până la prânz, cu umărul lipit de umărul nevestei lui, pierdut în mulţimea cenuşie, Joseph n-a simţit apa din ghete, nici umezeala, nici frigul pătrunzător. S-a gândit la fetiţa cu rochie albă, culcată sub atâtea voaluri, dar ochii lui au rămas uscaţi, ca şi cum în ziua dinainte, a douăzeci şi opta din martie, lacrimile i-ar fi secat. S-a gândit şi la tatăl ei, mult, şi a tot încercat să vadă chipul lui Karl Ludwig, principele, însă nu l-a văzut. În clipele în care sicriul mic era coborât în groapă, s-a ales doar cu o siluetă vagă, îndepărtată, o frântură dintr-o uniformă de general. La amiază, după două ore de aşteptare, când au ajuns în sfârşit la mormânt, ochii lui căprui au citit ce era scris pe cruce. Scria aşa, pe două rânduri: *Maria* şi *Hristos a înviat!*

*

Era 1875, toamna, şi se stinsese de mult vâlva iscată în Duminica Rusaliilor, când trenul princiar suferise un grav accident în apropierea Bucureşciului, iar Carol I scăpase ca prin minune, dintre atâtea table, drugi şi

panouri turtite, doar cu o rană uşoară sub genunchi. Tot aşa, trecuse ceva vreme, cam opt săptămâni, de la aşezarea pietrei de temelie a castelului Peleş, la Sinaia, când prinţul apucase cu mâna lui mistria şi netezise mortarul, rugându-se nu numai pentru noua zidire, ci şi pentru înfiriparea unei dinastii. Iar, pe la mijlocul lui octombrie, seara, bând vin roşu şi stând la taifas, Herr Strauss a înţeles limpede că rugăciunea aceea a lui Karl Ludwig, din august, se referise la rodul pântecului lui Elisabeth Pauline. Dincolo de gura târgului, care zicea de ani buni că doamna a rămas stearpă, Joseph tocmai afla de la prietenul lui, Otto Huer, bărbierul, că principesa paralizase, din pricina unei boli de nervi. A dat paharul peste cap şi s-a grăbit să-l reumple, a ascultat detalii, mai degrabă nişte zvonuri zevzece, apoi a schimbat subiectul, fiindcă firul discuţiei se apropia prea tare de taina lui. Continuând să trăncănească, a zâmbit şi, sub zâmbetul strâmb, şi-a ascuns suferinţa şi regretele. Îşi reproşa că nu-i povestise lui Otto, de la prima lor bere, cum ajunsese el în oraşul acela, îi părea rău că nu-i vorbise de vizitele lui la palat, de praful de Amanita muscaria şi, mai ales, de întâmplarea cu curva oarbă, îl durea inima, de-a dreptul, în stânga pieptului, că-i ascunsese Elenei atâtea lucruri, toate istoriile lui cu târfe, legătura cu principele şi, de la un cap la altul, coşmarul din urmă, în care licărea totuşi o pată de lumină, feţişoara unui copil nevinovat, cu nasul un pic coroiat şi cu sprâncene din ce în ce mai stufoase, pe care-l chema Petre. Şi-a mai turnat vin, nu o dată, de patru ori, şi, după ce frizerul a plecat la casa lui, când Elena şi Sănducu respirau tihnit în camera de alături, dormind, l-a strigat pe motan, singurul care le cunoştea pe toate, l-a luat în braţe şi l-a mângâiat îndelung. Nu i-a vorbit, dar vedea prin întuneric cum smocul de blană din vârful cozii, alb, se mişca încet şi ritmic, ca un pendul leneş. A doua zi, a închis mai devreme cabinetul şi, înainte de masă, anunţându-şi nevasta că are câteva treburi, a ieşit în strada gălăgioasă, a cotit pe uliţe înguste, a mers scurt timp pe bulevard, apoi pe Podul Mogoşoaiei, şi-a ridicat

pălăria în faţa unor cunoscuţi, nu s-a uitat la clădiri, nici la norii pufoşi, a trecut de palat şi s-a oprit pe partea de la miazăzi a corpului de gardă. Cu tot felul de acte în mâini, care atestau studiile lui de medic, locurile prusace în care lucrase, originea berlineză şi faptul că era dentist la Bucuresci, a cerut insistent o audienţă la principele Carol. Ofiţerul care ţinea registrul s-a uitat atent la documente, deşi părea să nu înţeleagă nimic în germană, l-a privit de câteva ori şi i-a spus că răspunsul îi va sosi acasă, prin intermediul unei epistole.

În ianuarie, la început, când oraşul era mahmur după Sfântul Vasile şi se pregătea de gerurile şi de beţiile Bobotezei, Joseph s-a trezit în faţa uşii cu un curier militar, care l-a pus să iscălească pentru un plic. Şi, cum pe coala de hârtie dinăuntru, sub semnătura mareşalului curţii, Theodor C. Văcărescu, stătea scris că el, Joseph Strauss, german, catolic, dentist, cu locuinţa pe strada Lipscani la numărul 18, va fi primit de Î. S. Domnitorul în data de joi, 14 ianuarie 1876, la orele 16,50 fix, a luat anunţul ca pe un dar, dacă nu divin, măcar norocos. Mai ales că, atunci, în a opta zi a lunii, avea să împlinească patruzeci de ani. Pe urmă, când mica lui petrecere a trecut, când s-a făcut în sfârşit joi şi când calendarul a arătat cifra 14, s-a lăsat în seama lui Otto Huer pentru a fi tuns şi bărbierit, a ascultat-o pe Elena până la ultimul amănunt în privinţa hainelor, a pantofilor şi a batistei şi, la rugămintea lui Sănducu, care i-a pus în palmă un trifoi cu patru foi, a strecurat floarea aceea uscată în buzunarul vestei. După ce le-a explicat încă o dată ce vroia să-i înşiruie principelui, descriindu-le o chestiune complicată, cu impozite, a păşit cu dreptul când a trecut peste prag şi a chemat o birjă. A ajuns la palatul domnesc aşa cum era dator, cu o jumătate de ceas înaintea audienţei, şi-a lăsat paltonul, galoşii şi căciula din blană de ied la garderobă, apoi a fost condus de-un lacheu, nu de portarul în livrea, nici de arapul cu şalvari şi turban, în sala de aşteptare de lângă camera adjutanţilor. Cât a traversat vestibulul larg, interiorul i s-a părut de nerecunoscut. Pe parchet se întindeau covoare

orientale uriaşe, pe peretele dinspre birourile cancelariei se găseau imagini din Istanbul, pictate în ulei, pe celălalt erau agăţate tablouri cu peisaje din Principate, iar la piciorul scării, sub geamlâcul acoperit cu catifea purpurie, apăruseră doi lupi de bronz, în mărime naturală. În încăperea în care a intrat, se aflau alţi patru bărbaţi, între care un negustor de grâu şi un fost ministru de justiţie, palid, din tabăra moderaţilor. Aerul nu era înăbuşitor, dar minutele, acolo, sfârâiau, se încingeau, pâlpâiau ca tăciunii aprinşi. De câteva ori, dentistul a simţit nevoia să slăbească strânsoarea lavalierei şi să-şi deschidă nasturele de sus al cămăşii, dar s-a abţinut şi a rămas picior peste picior, cercetându-şi şireturile. Se strânseseră multe de vorbit cu prinţul şi, ca într-un mare paradox, toate erau lucruri străine de sensul lor imediat şi de interpretările obişnuite. Cu alte cuvinte, banii erau şi nu erau bani, fiindcă el îi dădea unei fete oarbe, Linca, o mulţime de monede de argint şi aramă, de două ori pe lună, de ani întregi, dar n-ar fi fost în stare să-i dea nimic, niciodată, dacă la rândul lui n-ar fi primit cândva o pungă pentru tutun de pipă, doldora cu monede de aur. Faptele se înlănţuiau negreşit, dacă una n-ar fi existat, n-ar fi fost nici celelalte, dar, dincolo de guldeni, groşi şi florini, dincolo de creiţari, parale şi copeici, dincolo de câte se întâmplaseră şi urmau să se întâmple, Joseph credea că banii îşi pierduseră noima, ajungând să însemne recunoştinţă, loialitate, amor, afecţiune, prietenie şi milă, câte ceva din fiecare şi câte un strop din multe altele, ca într-o salată de sentimente şi noţiuni. Aşa cum îşi închipuise cu nouă ani în urmă, când se îngrijise ca bordeiul din mahalaua Silvestru să pară mai degrabă o casă, ca poteca din curte să fie acoperită cu pietriş, ca baba Silca şi fetele cu ochi sănătoşi să fie plecate în noaptea vizitei, ca nimeni să nu ghicească numele şi rangul oaspetelui, despre care trebuia să se ştie că e un olandez bogat, topit după curve oarbe, tot aşa îşi imagina şi acum, când stătea nemişcat, pe un scaun, în compania unui fost ministru, a unui stăpân de silozuri şi a doi necunoscuţi, aşteptându-şi rândul pentru audienţă. Nu

se îndoia că un rege e un rege, chiar dacă se cheamă domn sau domnitor, dar, înainte de toate, un rege e un bărbat. La fel, trăia cu convingerea că, în ciuda tuturor constituţiilor, a regulilor dinastice şi a cutumelor, fără nicio legătură cu fala unui tron ori cu lucirile unei coroane, un copil e un cadou de la bunul Dumnezeu, rar, fără seamăn, mai ales când e băiat, are părul ciufulit, e hâtru şi isteţ, are vlagă şi tocmai învaţă să silabisească, să adune şi să se roage dintr-o bucoavnă cu litere latineşti. Se gândea, văzând că funda şiretului de la pantoful drept e mai mare decât cealaltă, că întâlnirea lui cu Karl Ludwig va semăna cu o spovedanie ciudată, în care amândoi, deopotrivă, vor fi duhovnici şi îşi vor mărturisi păcatele. Oricum ar fi fost, era sigur că el, Joseph, avea să iasă uşurat din discuţia aceea, scăpând de visele sumbre şi de frici. Încerca să intuiască dacă va fi primit în cabinet, în bibliotecă sau într-o încăpere nou aranjată, se întreba dacă printre rafturile cu cărţi mai existau colecţia de arme vechi şi, mai cu seamă, portretul neobişnuit al lui Erlkönig, armăsarul iubit al prinţului. Când s-a deschis uşa, a fost strigat înaintea celorlalţi de un tânăr cu cărare pe mijloc şi favoriţi. A păşit spre scară, bănuind că vor merge la etaj, dar funcţionarul l-a oprit în şoaptă, pe un ton mustrător, şi i-a arătat o cameră de pe partea opusă a holului. Chiar dacă era biroul mareşalului curţii, dentistul a fost ascultat un sfert de oră de un simplu consilier. A bâiguit ceva, confuz, despre dările prea mari şi despre peşcheşurile pe care le pretindeau oamenii vistieriei. Prin monoclul aţintit asupra lui, se distingea o pupilă mirată. Şi plictisită.

*

Vremurile au continuat să fie grăbite, fugind ca iepurii de câmp, în salturi, sau zburând ca şoimii de vânătoare, în cercuri largi, urmate de atacuri năucitoare. Aşa a plutit, bunăoară, coaliţia liberalilor, a ieşit mai întâi din ou, s-a întărit şi a învăţat să dea din aripi în casa lui Mazár Paşa (culmea, un britanic cu origini olandeze, sir Stephen Bartlett Lakeman, fost comandant al detaşamentului morţii în sudul Africii, veteran al războiului

Crimeii şi mercenar în slujba sultanului), s-a rotit luni şi luni pe cerul politichiei, tot pândind prada, apoi s-a năpustit pustiitor asupra lui Lascăr Catargiu, nu ucigându-l, ci doborându-l de la putere. În aprilie, după cinci ani fără crize însemnate şi fără răsturnări de situaţie, Principatele s-au ales cu un consiliu ciudat, pe care jurnalele l-au botezat *Ministerul sabiei*, pentru că era condus de generalul Ioan Emanuel Florescu şi număra încă doi militari de carieră, cu vipuşcă la pantaloni. Tot în aprilie, după ce viaţa primului cabinet de tranziţie s-a dovedit mai scurtă decât a gâzelor de vară, în fotoliul de prim-ministru s-a aşezat Manolache Costache Epureanu, nelipsitul, care, în iulie, a fost nevoit să se ridice din jilţ şi să plece la moşie, unde suporta mai bine zăduful. În locul lui şi în fruntea guvernului, după atâta amar de zile în care îşi visase numai asta, cam trei mii cinci sute, a ajuns în sfârşit Vizirul. Iar Ion C. Brătianu nu şi-a dezminţit nici porecla, nici biografia, nici felul de a fi. După ce îşi crease faima că ar fi participat la un complot împotriva lui Napoleon al III-lea, după ce îl însoţise odinioară pe un căpitan de dragoni din Berlin, spre Bucuresci, pentru a-l vedea urcat pe tron, după ce se străduise să-l mânuiască din umbră pe prinţ, ca pe-o marionetă, după ce fusese întâiul ministru de război lipsit de rang ofiţeresc, după ce tunase şi fulgerase contra domnitorului de pe băncile opoziţiei, după ce fusese implicat până peste cap în revoluţia ridicolă de la Ploiesci, după ce îşi pusese cenuşă în cap şi sărutase mâna pe care a încercat să o muşte, după alte şi alte episoade cu scântei, se găsise în toiul arşiţei, când anul 1876 dogorea ca un cuptor, să încerce din poziţia lui de prezident al consiliului să-i aresteze pe toţi cei doisprezece foşti miniştri conservatori, în cap cu Catargiu, şi să le vadă confiscate averile, pe motiv că ar fi risipit anapoda finanţele ţării. La pretenţia aceasta, Carol s-a opus cu vehemenţă, arătând că, după zece ani de domnie, se săturase de circ şi răzbunări. Dar agitaţia ieşită din comun şi asemănarea timpurilor cu nişte păsări crude nu se iviseră doar la nordul Dunării, ci şi la sud, până dincolo de zări. În Bosnia

şi Herţegovina creştinii se ridicau împotriva stăpânirii turceşti, Muntenegru şi Serbia declarau război Porţii (principele Nikola dobândind şi câteva victorii palide), răscoalele din ţinuturile bulgăreşti se sufocau sub iataganele başbuzucilor, pe când la Istanbul, chiar în inima imperiului, sultanul Abdul-Aziz era alungat din Dolmabahçe Sarayì, înlocuitorul său, Murad al V-lea, fiind şi el izgonit de pe tron şi din haremuri, la trei luni distanţă, după ce fusese declarat nebun. Noul padişah, Abdul-Hamid al II-lea, cu mintea prinsă în atâtea chestiuni arzătoare, cum erau ameninţarea Rusiei că va rupe relaţiile diplomatice şi intenţia Marii Britanii de a convoca o conferinţă de pace pentru Balcani, a închis ochii sau nici n-a băgat de seamă când pe Dâmboviţa, imediat după celebrarea unui deceniu de la înscăunarea lui Carol I, s-au bătut medalii cu efigia principelui şi au fost create decoraţii naţionale, în ciuda vasalităţii şi a înscrisurilor din firmanul domnesc. Altfel, vremurile, în viteza lor, aveau şi o faţă blândă, ca a iepurilor puşi pe alergat. Drumul de fier străbatea, de acum, pădurea Balota şi Severinul, ţinea malul fluviului, ajungea până la frontiera vestică, la Vârciorova, lângă insula Ada-Kaleh, se lega acolo cu liniile ferate austriece şi cu sclipirile Vienei, întărea conturul Principatelor pe hărţile continentului şi împlinea una din obsesiile stăruitoare ale prinţului Karl Ludwig, la care nu renunţase nici picat cu ceară. Apoi, în truda marelui oraş de-a ieşi din haina lui turcită, se petreceau tot soiul de schimbări, unele doar de fason, aşa cum uliţa Işlicarilor devenise odinioară strada Franceză, altele radicale, cu demolări şi zidiri noi, mai cu seamă pe locurile unor mânăstiri bătrâne, sărăcite după secularizarea din anii lui Cuza. Prin vrerea stăpânilor lor de ultimă oră, Hanul lui Manuc a fost rebotezat Hotel Dacia, Otelul Oteteleşeanu a devenit Hotel Frascatti, Casa Slătineanu a căpătat numele Capşa, al fraţilor cofetari, pe când biserica Sf. Ioan cel Mare, ctitorie a banului Preda Buzescu, reclădită de Brâncoveanu, a fost pusă la pământ cu barosuri şi târnăcoape, laolaltă cu chiliile, grajdurile şi acareturile,

fiind cruţată doar stăreţia, în care, după renovare, s-a mutat Casa de depuneri, consemnaţiuni şi economie. Nu departe, la capătul din răsărit al bulevardului, peste drum de Universitate, unde biserica Sf. Sava fusese prefăcută într-un morman de moloz, a apărut o piaţă cu alei şi arbori tineri, în colţul căreia Grigore Şuţu, proprietarul palatului de alături, a ridicat pe cheltuiala personală nişte sere cu palmieri, cactuşi şi alte plante nemaivăzute, care să ţină companie pelicanilor, fazanilor şi păunilor din curtea lui. Iar acolo, în buricul târgului, când pe crengile pomilor mai atârnau câteva frunze gălbejite, se pregătea dezvelirea primei statui din Bucuresci. Era noiembrie 1876 şi oamenii cunoşteau doar crucile de piatră de la răspântii, cu litere slavoneşti, puse să alunge duhurile rele de prin mahalale, aşa că vestea privitoare la monumentul înalt de şase metri, arămiu, a stârnit patima tuturor. Citind gazetele din scoarţă în scoarţă şi simţind dincotro bătea vântul, Herr Strauss aflase că va fi vorba de o statuie ecvestră, lucrată de Albert Carrier de Belleuse, la Paris, care-l înfăţişa pe unul din voievozii rămaşi în inima valahilor, Mihai Viteazul. Chestiunea nu îl aprindea deloc, poate fiindcă văzuse sute de statui în viaţă, nu numai pe Unter den Linden, ci în orice târg german, măcar în biserici, dacă nu pe străzi, poate din cauza nepăsării care îl cuprinsese după audienţa înşelătoare de la palat, poate pentru că în anotimpul acela acru, când înţelesese apăsat că are patruzeci de ani, prefera să se joace cu Sănducu ori să trăncănească cu amicii decât să se înghesuie într-o adunare de gură-cască. Şi, în ziua de 8, cu siguranţă ar fi trândăvit, dacă Elena n-ar fi insistat să iasă din casă împreună, să cumpere un buchet de crizanteme şi să se alăture curioşilor care se grăbeau să-l aclame pe prinţ. De aproape o săptămână, soţia lui era cuprinsă de febra sângelui şi a numelui ei de fată, Ducovici, sperând din tot sufletul ca principele Carol să nu se abţină de la gesturi ferme, chiar războinice, care, în larma înteţită din Balcani, ar fi însemnat guri de aer date Serbiei. Or, Karl Ludwig, aşa cum îl priveau de pe trotuarul Universităţii, printre basmale, pălării şi căciuli,

printre flori şi batiste fluturate neîncetat, părea să se întreacă în mişcări sigure. În absenţa unui imn, a salutat fără cusur de-a lungul marşului triumfal pe care îl intona fanfara, a păşit pe dinaintea plutonului de gardă, a înclinat capul, scurt, în faţa diplomaţilor, a miniştrilor şi a generalilor, s-a oprit lângă monumentul ascuns sub valuri de pânză albă, a apucat frânghiile care i-au fost întinse, a tras de capetele lor şi a făcut să cadă învelişul acela moale, ca şi cum ar fi risipit un strat subţire de zăpadă. Minute bune, a ascultat fiorul mulţimii şi a lăsat-o să-l cerceteze pe voievodul călare, suit cu tot cu armăsar pe soclul masiv, din marmură, pe lateralele căruia erau ţintuite stemele Valahiei, Moldovei şi Ardealului. Iar oamenii, toţi, vedeau cum Unificatorul, în forma lui turnată în bronz, purta o cuşmă cu surguci, ţinea frâul cu dreapta şi securea cu stânga, ridicată către cer, avea sabia la şold, în teacă, pe când bidiviul lui, uşor cabrat, şi el din metal brun, stătea cu coada în vânt chiar şi în acalmia unei dimineţi liniştite, fără adieri. Apoi, într-o ceremonie sobră, în care Joseph recunoştea ceva din cadenţa şi din ritualurile şcolii de ofiţeri de la Postdam, domnitorul a înmânat noile drapele de luptă, sfinţite, celor treizeci şi două de regimente ale armatei. Cu un fel de exaltare, fosta domnişoară Ducovici a descifrat îndemnul scris pe steaguri, cu fir auriu, *Pentru onoare şi patrie*, iar mai târziu a aplaudat frenetic, când la urechile ei, întâmplător, a ajuns o frântură din discursul prinţului, *„Eu sunt convins că vremea bărbăţiei nu a trecut…“*.

La plecare, cu calul strunit la pas, Karl Ludwig a tresărit. Printre atâtea chipuri, mii, întâlnise ochii lui Joseph Strauss. Erau tot căprui. I-a zâmbit şi, uitându-se la femeia lipită de umărul lui, a dus mâna la chipiu.

*

De vorbit, Joseph şi principele au ajuns să vorbească abia peste un an, mai precis peste un an şi trei zile, când bezna se întindea ca o apă neagră pe colinele din jurul Plevnei, fiind străpunsă doar de focuri pipernicite, făcute din scaieţi, cioate şi coceni. Poate n-ar fi reuşit nici atunci

să discute pe îndelete, în doi, dacă prinţul, în uniforma lui de general şi însoţit de câţiva aghiotanţi, n-ar fi intrat după-amiaza în cortul şubred şi mare, care ţinea loc de spital de campanie. Călcând printre tărgile înghesuite pe pământ, în mirosul de sânge, maţe şi moletiere împuţite, sub gemetele şi strigătele răniţilor, l-a zărit la una din mesele de operaţie, fără halat sau tunică, cu mânecile cămăşii suflecate, pe dentistul care se pricepea atât de bine la ceaiuri vrăjite. Iar dentistul, care acum doar de măsele, molari şi canini nu se mai ocupa, tocmai îi turna rachiu pe gât, dintr-o sticlă, până când sticla s-a golit pe jumătate, unui infanterist livid, al cărui picior, dreptul, lovit de schijele unui obuz, mustea de puroi şi se îngălbenise ca un fagure. Doctorul şi-a şters faţa cu un prosop, le-a cerut infirmierilor să-l lege pe soldatul îngrozit, a pus şi el sticla la gură şi a tras o duşcă, a ales un fierăstrău şi, la lumina unui felinar belaliu, a început să taie deasupra genunchiului, mult deasupra, sub şold. Rezemat de un stâlp de lemn, atent, Carol asculta cum, în scurtele pauze dintre urlete, pânza cortului şuiera sub rafalele de vânt. A simţit că ameţeşte şi, ieşind la aer, s-a gândit că şuieratul acela seamănă cu bătăile din aripi, iuţi, ale unui stol de raţe sălbatice. În burniţa de afară, la nici şaptezeci de ore de la măcelul din jurul Rahovei, şi-a aprins o ţigaretă de foi, a o suta, şi s-a prefăcut că nu-l observă pe colonelul din spatele lui, care se împleticea şi se ţinea de pântece. L-a lăsat să verse în voie lângă un măceş, a privit norii suri, steagurile cu semilună de pe metereze, şirurile de tranşee înglodate în noroi, tunurile aţipite şi siluetele înfrigurate ale cailor, a auzit chiote şi acorduri de armonică dinspre poziţiile ruseşti (şi a ştiut că tocmai se împărţise raţia de votcă), şi-a mişcat tălpile ude şi i-a mulţumit Domnului că încă erau acolo, în cizme, i s-a părut că jarul ţigării îl încălzeşte, a fumat şi a aşteptat ca amputarea din cort să se încheie. Şi, când s-a încheiat, Herr Strauss a apărut cu un veston boţit, pe epoleţii căruia stăteau trese de maior, cu centura pusă strâmb, cu obraji palizi, nebărbieriţi de-o săptămână, cu cearcăne vineţii şi

cu părul vâlvoi. A încercat să salute, dar, când degetele lui au atins tâmpla, a înţeles că n-are boneta pe cap şi a renunţat. L-a măsurat pe prinţ într-un fel ciudat, ca şi cum îl vedea şi nu-l vedea, ochii lui ceţoşi fiind totuna cu înserarea, a răspuns pe rând la toate întrebările, nu în germană, ci în română, s-a ferit de detalii şi intimităţi, a spus *nu* când a venit vorba de pulberea fină, bună pentru infuzii şi încântare, a zis *da* când a fost invitat la un pahar de cognac, la ora zece fără un sfert, a ridicat din umeri când i-a fost propusă o escortă pentru drumul prin noapte, şi, la sfârşit, în clipa în care ofiţerii din suită se pregăteau să încalece, a întrebat şi el ceva, cu glas răguşit, şi anume dacă principele era fericit pentru cucerirea redutei aceleia nenorocite, Rahova.

Înainte, însă, să ajungă în camera lui Karl Ludwig, înainte să fi retezat piciorul cangrenat şi să fi pierdut socoteala celorlalte picioare şi mâini pe care fusese nevoit să le scurteze, înainte să fi tăiat în carne vie, despicând burţi, piepturi şi ţeste pentru a scoate plumbii dinăuntru, înainte de asediul Plevnei şi înainte de-a fi trecut Dunărea pe un pod de vase, într-un furgon alb, se strânseseră în jurul lui Joseph, ca fluturii la lampă, nenumărate semne şi întâmplări vestind războiul, unele ştiute, altele de care habar n-avea. Elena, bunăoară, muncise zile în şir să croiască, să coasă şi să umple cu ziare ghemotocite un ienicer mic, de niciun metru, căruia îi desenase gura cu ruj şi nasul, ochii şi sprâncenele cu cărbune, un luptător pe care Sănducu îl împungea zilnic cu sabia, îl strângea de gât în trânte încinse, îl ţintea cu săgeţi şi îl izbea în frunte cu făcăleţul, folosit ca buzdugan. Tot cam atunci, în aprilie 1877, se întrunise de urgenţă consiliul de coroană, armata ţarului primise permisiunea să treacă pe calea ferată înspre frontul din Balcani, fusese decretată mobilizarea generală şi câteva regimente mărşăluiseră la fluviu, Bucureşciul se trezise năpădit de ruşi, care păreau mai mulţi, mai gălăgioşi şi mai lipicioşi ca muştele, tunarii sultanului se apucaseră să bombardeze Brăila, Calafatul, Bechetul şi Olteniţa, artileria română, în replică,

împroşcase cu ghiulele cetăţile de pe celălalt mal, iar în penultima zi a lunii, după îndelungi ezitări, Camera consfinţise, cu 58 de voturi pentru, 29 contra şi 5 abţineri, starea de război cu Sublima Poartă. În nebunia care cuprinsese oraşul, dentistul şi bărbierul, intrând în berării, colindând la ceasul asfinţitului sau sorbind schnaps la etajul casei cărămizii, tot încercau să-şi lămurească o dilemă. Într-o perioadă în care patriotismul plutea în văzduh laolaltă cu puful plopilor, în care la biserici, la răspântii şi la baluri se strângeau bani pentru oştire, în care voluntarii erau ademeniţi cu fel şi fel de promisiuni şi în care doamna Elisabeta se înflăcărase subit, uitând poezia pentru a înfiinţa un corp al surorilor de caritate, Joseph Strauss şi Otto Huer se tot întrebau dacă ei, nemţii, făcuseră destul pentru Principate când se îngrijiseră ca la gura Lipscanilor, la întretăierea cu uliţa Boiangii, să fie aşezată cea de-a doua statuie a ţării, o nimfă durdulie, cu umeri dezveliţi, simbolizând negoţul. Şi, fără să se certe, aveau păreri diferite. Frizerul, care plătise cu vârf şi îndesat ca să scape de recrutare, credea că a fost atins de mana cerească după ce crema armatei ruseşti se încartiruise la hanul Şerban Vodă. Zilnic, prăvălia lui era luată cu asalt, fiindcă bărbaţii aceia, unii cu tunici albe şi fireturi fistichii, mulţi cu cizme lustruite ca sticla, nu concepeau să se scurgă câteva ceasuri fără să-şi aranjeze şi să-şi pomădeze mustaţa, fără să se bărbierească şi să-şi îndrepte perciunii, fără să-şi potrivească părul după plac. La atâta noroc şi bănet care picau pe capul lui, Otto angajase încă trei calfe şi pusese în stradă, sub o copertină umbroasă, trei scaune noi, trei oglinzi ovale şi trei lavoare mici, smălţuite. Herr Strauss ar fi putut să se bucure şi el de clientela apărută peste noapte, dar rublele câştigate cu uşurinţă îl lăsau rece. Se mohora când vedea în cabinet atâţia ofiţeri cu oase de nisetru înfipte în gingii, cu resturi de andive printre dinţi şi cu respiraţii îndulcite de alcool, fiindcă, în mintea lui, toţi erau nişte piaze rele, ca bufniţele. Îi inspirau nenorociri şi prăpăd, îi aminteau de tăcerile apăsătoare ale Elenei, care nu-l îndemna să plece

la război, dar i-o cerea prin oftaturile ei, şi, cine ştie de ce, poate pentru că şi-i imagina găuriţi de gloanţe şi baionete, îl duceau cu gândul la numărul mic al medicilor, un număr care-i scotea peri albi şi-l silea să accepte că, înainte de-a fi dentist, era doctor şi se pricepea să mânuiască bisturiul. În insistenţele ei tăcute, nevasta lui nu înceta să-l înveţe o ştiinţă complicată, iubirea, fără să se folosească de hărţi ale cerului, de lunete sau de compasuri, ca în astronomie, ci de arta de-a privi în podea, de-a clipi, de-a îndoi colţul buzelor, de-a se îmbrăca în grabă şi de-a se dezbrăca pe furiş, de-a-l pupa rar şi obosit, de-a purta uneori rochia lui preferată, foşnitoare, cu decolteu şi volane, de-a lăsa pe plapumă, deschise, gazete care proslăveau voluntariatul, de-a suspina pentru soarta Serbiei înfrânte şi de-a fredona, gătind sau călcând, cântece cu eroi. Mai mult, sub chipul ei abătut şi alb, alb ca smântâna la începutul lui mai, când soarele nu rumenea obrajii delicaţi, Sănducu apăruse într-o dimineaţă de duminică cu geanta roşcată, din piele de viţel, şi-l rugase să picure licori peste soldaţii morţi, ca să-i învie. Joseph n-a zis şi n-a promis nimic, l-a mângâiat pe băiat, a luat geanta, i-a măsurat greutatea în palme ca pe talerele unei balanţe, a cercetat urmele vagi ale literei S, a aşezat-o pe dulapul cu haine, sus, şi, din senin, s-a gândit la mama şi la sora lui, Getrude şi Irma, care sfârşiseră într-un incendiu în timpuri de pace. Seara, Otto Huer a făcut haz de întrega scenă, tandru, aşa cum în ultimele săptămâni nu se ferea să râdă de ideea lui de-a pleca pe front. Iar acel râs l-a obligat să meargă acasă devreme, împreună cu Riţa, pisica, fiindcă dentistul nu mai ştia de glume şi nu le mai suporta. Apoi, după ce la 10 Maiu, la exact unsprezece ani de la suirea pe tron, prinţul Carol citise sobru şi cadenţat declaraţia de independenţă a României, dând prilejul cârciumarilor să-şi calce pe suflet şi să destupe butoaiele cu vin bun, muierilor să plângă în hohote, plozilor să chiăie şi să spargă geamurile caravanseraiului, câinilor să latre în cor şi bărbaţilor să se îmbete criţă, Joseph mai lăsase să treacă o zi de duminică, cu liturghia ei catolică, şi se pusese la dispoziţia lui

Davilla, doctorul cu grad de general, care conducea serviciul sanitar al armatei. Nu imediat, abia pe la mijlocul lui iulie, când ruşii nu se mai înghesuiau în frizeria lui Otto Huer, ci erau dincolo de Dunăre, vlăguiţi de otomani şi ciuruiţi de puzderia de tăuni şi ţânţari, cerând sprijin trupelor valahe, tapiţerul care înlocuise cândva pluşul de la scaunele dentistului, în iarna lui 1869, s-a tot foit prin atelier, a deschis capacele unor cufere, şi-a frecat bărbia şi le-a dat ucenicilor un ordin neobişnuit. I-a pus să scoată din lăzi fâşii şi resturi de stofe vechi, adunate de-o viaţă, să le îndese în saci şi să le ducă la marginea Bucuresciului, cu căruţa, la maşinăria aceea cu prese şi cuţite care măcina ţesături. Curând, odată cu vuietul îndepărtat al frontului, venit din sud, psalmii de tinereţe ai motanului Siegfried, de pe bucăţile de pluş galben, s-au prefăcut în scamă pentru rănile soldaţilor şi s-au îmbibat cu sânge omenesc.

Escorta pe care o aştepta Joseph Strauss a sosit pe la nouă şi jumătate, când tocmai termina de mâncat, din gamelă, varza călită rămasă de la prânz. Şi-a scuturat şi şi-a netezit uniforma, şi-a pus pe deasupra o manta lungă şi a pornit alături de cei doi roşiori cu puşti pe umăr. Umblau fără felinar, aşa că, până s-a obişnuit şi el cu întunericul, s-a împiedicat de câteva ori şi a fost gata să cadă. Au pornit prin spatele tranşeelor şi întăriturilor, au ocolit ţarcul uriaş în care fornăiau caii cavaleriştilor, au trecut cu bocancii prin bălţi şi balegi, doctorul s-a gândit o clipă la femeia oarbă şi la cum trebuie să i se fi părut ei lumea, ca o peşteră mocirlită, au cotit pe după un lăstăriş, s-au oprit când o santinelă a strigat din tot pieptul şi a încărcat arma, unul din roşiori a spus o parolă caraghioasă, ceva care semăna cu un nume de pasăre, apoi s-au pierdut după o colină, într-o vie, unde obuzele turcilor nu puteau nimeri. La strigătul următor, au stat pe loc în noaptea păstoasă şi rece, în care nu se zărea nicio stea. Din casa cu ferestre luminate, înconjurată de copaci înalţi, sigur plopi, a ieşit un bărbat cu o torţă şi s-a apropiat. Era un locotenent care l-a salutat ca la carte, poate un grefier sau un secretar. Roşiorii care-l însoţiseră au dispărut înspre acareturile

cenuşii, iar ei, ofiţerii, s-au îndreptat către micul conac. Pe verandă, maiorul Strauss a fost întâmpinat de un dorobanţ pitic, fără cuşmă, care s-a apucat să-i cureţe încălţările cu îndemânarea unui lustragiu, iar înăuntru, în holul pustiu, a fost nevoit să-şi aleagă un scaun, ca să rememoreze vizita şi eşecul de la palat. După zece minute, s-a ridicat, a stat drept atât cât reuşea el să stea şi i-a studiat pe generalii şi coloneii care părăseau camera de consiliu. Prinţul a apărut mai târziu, abia când vocile ordonanţelor s-au stins şi tropotul cailor s-a îndepărtat, invitându-l în altă odaie. S-au aşezat în fotolii de răchită la opt ani şi trei luni de la ultima lor întâlnire (sau la nouăzeci şi nouă de luni, după cum calculase dentistul), mai întâi au tăcut, au curăţat pipele, le-au umplut cu tutun şi le-au aprins, au privit pereţii golaşi, unul a tuşit şi altul şi-a trecut degetele prin păr, au ciocnit, au luat câte o gură de cognac şi au plimbat lichidul călduţ prin pungile obrajilor, principele, ca întotdeauna, a lăsat să se reverse ce îl preocupa mai tare, a povestit despre mutările făcute pe hărţile de stat major, fără să intre în detalii, doar sugerând orgoliile şi încordarea ofiţerilor cu rang înalt, a vorbit despre starea trupelor, punând soldaţii, caii şi tunurile pe picior de egalitate, fiecare cu nevoile lor, de haine groase şi cartuşe, de nutreţ şi potcoave, de ghiulele şi praf de puşcă, s-a arătat îngrijorat de venirea iernii şi de răbdarea lui Osman Paşa, care tolera asediul interminabil şi nu ieşea la contraatac, a zis ceva, aluziv, despre visele lui vechi, privind independenţa, trenurile şi dinastia, iar la capitolul acesta, ultimul, care avea legătură cu pruncii, Joseph l-a întrerupt brusc şi s-a apucat să-l descrie pe băiatul lui, Alexandru, fiindcă i se părea inutil să discute despre celălalt băiat, Petre, a înşirat o mulţime de lucruri, îndrăgostit, despre soţia lui, Elena, pentru că i se părea fără rost să pomenească de Linca, o curvă oarbă care jura că nu mai e curvă, s-a aplecat, a reumplut paharele, a sorbit şi s-a adâncit cu ochii lui căprui în ochii lui Karl Ludwig, albaştri, a întâlnit acolo doar nedumerire şi vise noi, nimic din umbrele trecutului, aşa că şi-a luat seama şi

a renunţat să mai spună ce nu fusese spus. Trecuse de miezul nopţii, când prinţul, aflat lângă soba încinsă, şi-a descheiat nasturii vestonului şi a simţit nevoia să se descalţe. La sunetul clopoţelului, a intrat dorobanţul pitic, cu un lighean în mâna stângă, cu un vas cu apă caldă în dreapta şi cu un prosop pe umăr. A tras cu grijă de cizme, a scos ciorapii pătaţi, a suflecat pantalonii stăpânului şi l-a spălat pe picioare, săpunindu-l în două rânduri. I-a pus alături nişte papuci cadrilaţi, s-a înclinat şi a plecat cu cizmele la subraţ, gata să le ungă şi să le facă lucitoare, fiindcă aveau să fie iarăşi purtate, în zori, de bărbatul cu barbă stufoasă, fără somn, comandantul tuturor regimentelor române şi ruse care încercuiau Plevna. Carol a turnat încă o dată cognac, s-a lungit în fotoliu şi, cu palmele împreunate sub ceafă, s-a interesat dacă rezervele de scamă şi bandaje erau îndestulătoare, dacă el, Joseph, mai suporta să vadă atâţia ologi şi muribunzi, dacă izbutea să doarmă şi dacă nu cumva credea că fesurile turcilor, cu ciucuri, aduc noroc, dincolo de înverşunare, de planuri, de logica bătăliilor şi de anotimpuri. După şiruri de presupuneri şi îndoieli, după atâtea vorbe posace, principele a căscat lung, iar Herr Strauss a avut o singură rugăminte. Vroia ca o scrisoare să ajungă la Bucuresci, negreşit, pe strada Lipscani, la numărul 18, nu ca scrisorile dinainte, pierdute în vânt.

La despărţire, înainte să fi observat că a căzut bruma, doctorul s-a uitat la ceasul lui de buzunar, cu capac aurit, şi a văzut că e trei fără cinci. A fost condus de alţi roşiori, a depăşit aceleaşi posturi de santinelă, a cercetat câmpurile deopotrivă negricioase şi alburii, a bănuit că într-o zi vor fi sângerii, nu peste multă vreme, la marele asalt, s-a topit de dor închipuindu-şi chipul Elenei, pe pernă, şi trupul ei ascuns în aşternuturi, a ştiut că nici prinţul, nici alţii nu vor afla niciodată cine e tatăl lui Petre, şi-a amintit primele rânduri din epistola lui, năpădite de iubire, s-a gândit la tot ce ceruse de acasă şi cel mai mult, atunci, în toiul nopţii, şi-a dorit ciorapi de lână şi cafea. Pe urmă, aproape de cort, a zărit o vulpe care scurma în

cenuşă, acolo unde arsese un foc. Era schiloadă şi speriată.

*

De când trăia iarăşi numai cu motanul, Joseph renunţase la pipele care îi tocau timpul şi nervii şi trecuse la ţigarete, fumând întreit. Tuşea dimineţile, trezindu-l totdeauna pe Siegfried, încălzea apă, se spăla, se bărbierea şi, oricum ar fi căzut lumina zorilor şi oricât ar fi vrut să uite, tot privind în oglindă când îi aluneca briciul pe faţă, îşi amintea ţipetele Elenei, plânsul, ochii ei aprinşi şi furia pustiitoare în care spărsese geamuri şi farfurii, în care smulsese tablouri de pe pereţi şi le călcase în picioare, în care tăiase perdele, cearşafuri şi draperii, strigând întruna şi blestemându-l pentru că o minţea de-o viaţă, o înşela şi o batjocorea, având o ibovnică oarbă şi un copil din flori, ţinuţi ascunşi şi ocrotiţi. De obicei, cât el revedea criza devastatoare şi cât i se părea că reaude bufniturile şi ocările, motanul stătea lângă lavoar, pe labele din spate, cu coada ridicată şi cu urechea neagră ciulită, cercetându-l. Se mişcau împreună, dentistul punea pe plită ibricul de cafea şi o tigaie în care prăjea ouă, şuncă sau felii de caş, Siegfried aştepta, iar, când se aşezau la masă, tăcând şi mestecând, se uitau amândoi la peisajul acela alpin, pictat în ulei, care atârna acum doar în cuiul bătut de Elena, în poziţia ei preferată, având în mijloc şi în colţul din stânga, jos, două găuri mari, făcute de tocurile de la pantofi. Câteodată, nopţile, când nu izbutea să doarmă, Joseph continua să pară stăpânit de tablou, dar ochii lui nu-l mai zăreau, fiindcă scotocise prin cămară şi găsise un flacon înfăşurat în pânză, aşezat într-un borcan închis (iar borcanul pus într-o cutie legată cu sfoară, aflată în spatele altor cutii, după săculeţi cu linte, făină, zahăr candel, hrişcă, fasole, arpacaş şi orez). Iar acolo era praful de Amanita muscaria, care nu-şi pierduse din puteri. Abia în octombrie 1880, la opt luni de la plecarea ei cu tunete şi trăsnete, când valize, cufere şi boccele se rostogoliseră pe scări, când Sănducu fusese mânat de la spate ca un mânz îndărătnic, când ochii albaştri şi sârbeşti scânteiaseră ca lama unui cuţit şi când

ameninţările şuieraseră ca focul, Herr Strauss a descoperit o fisură în răceala de gheaţă cu care îl trata nevasta lui. Îi dăduse de veste, printr-o slujnică a baronului Nicolici de Rudna, că îl va primi la patru săptămâni o dată în aripa mică a casei din mahalaua Udricani, ca să-şi vadă băiatul. Şi, la o ninsoare, la a treia lui vizită, puţin înaintea Crăciunului nemţesc, după ce intrase şi se descotorosise de palton, de fular, de căciulă şi de galoşii plini de zăpadă, şi-a îngăduit să ceară un ceai fierbinte, profitând că ea îi mulţumise pentru cadouri în locul copilului. Sănducu, care trecuse de zece ani şi jumătate, era plecat cu sania pe un derdeluş dinspre Sfânta Vineri, mai sus de biserică, şi trebuia să se întoarcă curând. Cât timp Elena fierbea apa la capătul holului, în bucătăria servitorilor, Joseph a rămas singur în odaie, într-un scaun cu braţe şi cu spătar rotunjit. Stătea picior peste picior, cu capul rezemat în palma dreaptă, a vrut să fumeze, dar n-a atins nici tabachera, nici chibriturile, şi, cum după război se alesese nu doar cu coşmaruri cumplite, ci şi cu o armă, a pipăit buzunarul de la piept, din dreptul inimii, ca să se convingă că pistolul e înăuntru. În aşteptarea ceaiului, care părea o veşnicie, a urmărit un muscoi mare şi ameţit, înviat de căldură, zburând în jurul lumânării de pe noptieră. A scos pistolul, l-a tot trecut dintr-o mână în alta, s-a gândit la unicul răspuns pe care i-l dăduse şi i-l putea da femeii aceleia aprige şi neiertătoare, fosta domnişoară Ducovici, a repetat de cinci sau şase ori în minte *nu-i adevărat!,* a deschis butoiaşul, a văzut glonţul dinăuntru, l-a închis la loc şi l-a învârtit cu putere, doar luptase mai bine de un an alături de ruşi şi învăţase ce e ruleta rusească. Pe urmă, a închis ochii, a lipit ţeava pistolului de frunte şi a apăsat pe trăgaci. Nu s-a auzit decât un ţăcănit metalic, încet şi scurt. Când Elena a intrat cu tava pe care se aflau trei ceşti aburinde şi zaharniţa, dentistul era lac de sudoare. Şi-a şters fruntea cu o batistă şi a sorbit din ceai cu grijă, ca să nu se ardă. Era bun. De tei. Altfel, de la atâtea ţigări, îşi simţea pieptul ca un horn hârbuit, plin de funingine şi pânze de păianjen.

8. Parada

Iar când a venit încă o dată ziua de 10 Maiu, în anul 1881, s-au pornit ceremoniile nemaivăzute, pregătite cu fast şi migală săptămâni la rând, în care principele grizonant, Carol, după ce adusese ţării tihnă, trenuri, statui, o uriaşă victorie militară, felinare, independenţa, o provincie nouă, Dobrogea, un vânticel apusean şi ţigarete în loc de narghilele, avea să fie încoronat ca rege. În zori, Bucuresciul s-a dezmeticit sub douăzeci şi una de salve de tun, iar la prânz, la unu, unu şi un pic, când cortegiul regal străbătuse de mult drumul de la Gara Târgovişte până la Mitropolie şi când slujba cea lungă a sfinţirii coroanelor se încheiase, oraşul a fost iarăşi cutremurat, cu o sută una bubuituri, pentru pacea sufletelor şi a cerului, pentru viaţa lungă a monarhilor şi pentru bucuria mulţimii aceleia fără seamăn, acoperită de urale, flori, steaguri tricolore şi ovaţii. Trăsura regală, trasă de opt cai albi, a trecut apoi Dâmboviţa, a înaintat domol pe Podul Mogoşoaiei, gardată de escadroane de roşiori şi călăraşi, s-a oprit în faţa palatului şi a lăsat din nou norodul să se minuneze, uitându-se la coroana fără pietre preţioase şi fără niciun gram de aur, făcută numai şi numai din oţelul unui tun turcesc, capturat la Plevna. Mai târziu, sărbătoarea a continuat în sala tronului, de unde, în absenţa unui imn naţional, au răzbătut până pe uliţele din jur acordurile lui Got erhalte, imnul austriac. Tot acolo, înăuntru, patru mii de trimişi ai târgurilor şi satelor au aşezat buchete mari pe podium, până când a părut că se strânseseră laolaltă nu doar toţi crinii, trandafirii şi bujorii României, ci ai unui sfert de continent.

Citindu-l pe Goethe a cincea oară şi ştiind prea bine că Margareta n-avea strop de sânge sârbesc, Joseph Strauss a refuzat să ia parte la balamucul uimitor de pe străzi, în care tunurile, uniformele şi drapelele de luptă i-ar fi amintit de război şi în care strălucirea lui Karl Ludwig l-ar fi chinuit. A ales să vadă defilarea carelor alegorice, de a doua zi, unde spera să fie un spectacol liniştit. Şi, la 11

mai, dimineaţa, şi-a făcut loc în primul rând al privitorilor, ţinând coşul de răchită pe braţ, cu capacul ridicat, încât Siegfried, la şaptesprezece ani, bătrân şi neputincios cum era, să mai guste şi el din plăcerile vieţii. Îl avea alături pe Petre, al cărui păr nu stătea deloc pieptănat şi căruia începuse să-i mijească mustaţa. S-au uitat împreună, cuceriţi, la curgerea înceată a scenelor acelora pe roţi, mişcate de câte zece boi sau bidivii, purtând decoruri bogate, atent meşteşugite, care păreau să se întreacă în revărsarea culorilor, în abundenţa statuetelor şi a ornamentelor de stuc aurit, în perfecţiunea detaliilor, în lungimea catifelelor, atlazurilor, mătăsurilor şi voalurilor, în arta gesturilor şi a mişcărilor protagoniştilor, ample cu adevărat abia în faţa tribunei unde se găseau Karl Ludwig şi Elisabeth Pauline, încântaţi amândoi, dar mai ales ea, regina. Din şirul lent, tocmai trecuse carul giuvaergiilor, ceasornicarilor şi argintarilor, îl urmase carul zidarilor, tâmplarilor şi zugravilor, care întruchipa o cetate antică, având în vârful turnurilor câte o preoteasă pioasă şi deasupra crenelurilor un templu închinat zeiţei Iunona, au răsunat viorile, cobzele şi ţambalele din carul lăutarilor şi florarilor, veneau apoi carele pălărierilor şi croitorilor, pantofarilor şi cizmarilor, plăpumarilor şi tapiţerilor, altele şi altele. Când a ajuns în dreptul lor carul cofetarilor şi plăcintarilor şi când Joseph privea uluit tortul gigantic, cu tot felul de creme, care se topea în soarele blând, Siegfried a sărit din coş, a mieunat cât îl mai ţinea glasul şi a fugit spre celălalt trotuar. Nu mai era agil ca altădată, aşa că a alunecat pe petele de unt lichid şi a nimerit sub copitele unui cal. A miorlăit cumplit şi a rămas întins pe caldarâm, în râsetele mulţimii. Strigând ceva pe nemţeşte, dentistul a rupt şirul de pe margine al jandarmilor şi a alergat către motan. Înaintea lui, însă, de peste drum, a ţâşnit o femeie cu pălărie de soare şi botine mici, ca de păpuşă, care a apucat să-l ridice prima de la pământ şi să-l strângă la piept. Era Elena Strauss. În spatele ei, palid, stătea Sănducu. Tremura. Au plecat din calea paradei, fără să audă chiotele şi fluierăturile din jur, au ieşit din puhoiul de

lume şi s-au oprit sub un castan, la umbră. Motanul ţinea gura deschisă, abia mai respira şi zvâcnea din vreme în vreme. Târziu, când n-a mai respirat şi n-a mai zvâcnit, când obrajii lor, uzi, luceau uşor, Elena a dat cu ochii de încă un băiat. Era mai mare decât băiatul ei şi ciufulit. Nu l-a luat în seamă, mângâindu-l întruna pe Siegfried şi şoptindu-i în sârbeşte. Pe urmă, din senin, s-a întors şi l-a cercetat pe puşti. Avea nasul puţin coroiat, sprâncenele stufoase, pometii teşiţi şi bărbia crestată la mijloc. Chiar dacă loja în care se afla Carol era departe, a privit în direcţia ei, ca şi cum ar fi vrut să distingă ceva prin frunzişul copacilor, dincolo de carele alegorice şi de creştetele a mii de oameni. Îşi tot răsucea capul, uitându-se când în zare, spre lojă, când la chipul lui Petre. Cum îl ţinea pe motan în palme, nu l-a putut îmbrăţişa pe Joseph, dar s-a lipit de el şi i-a umplut obrajii, pleoapele şi buzele cu sărutări. Iar acolo, la umbră, când zilele motanului Siegfried se încheiau, zilele regelui stăteau să înceapă.